

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI**

**MEHMED'İN İŞK-NÂME ADLI MESNEVİSİNİN
GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE NESRE ÇEVİRİLMESİ VE
MESNEVİDEKİ EĞİTİM UNSURLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Gönül AYAN**

**HAZIRLAYAN
Mehmet EMLİK**

KONYA 2007

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	2
GİRİŞ.....	4
I.BÖLÜM.....	6
MEHMED'İN HAYATI.....	7
IŞK-NÂME MESNEVİSİ HAKKINDA.....	11
II. BÖLÜM.....	12
IŞK-NÂME MESNEVİSİNİN ÖZETİ.....	13
III. BÖLÜM.....	51
IŞK-NÂME MESNEVİSİNDEKİ EĞİTİM UNSURLARI.....	52
3. 1. İyilik.....	53
3. 2. Sabır	54
3. 3. Kaza-Kader.....	56
3. 4. Yalan.....	58
3. 5. Rızık.....	58
3. 6. Büyüklere Saygı.....	59
3. 7.Karakterli Olmanın Önemi.....	60
3. 8.Yetenekli ve Gayretli Olmanın Önemi.....	62
3. 9. Zamanın Kıymetini Bilme.....	64
3. 10. Sosyal Statü.....	65
3. 11. Tedbirli Olmak.....	66
3. 12. Çalışmanın Önemi.....	67
3. 13. Konuşma Adabı.....	68
3. 14. Dünyanın ve Hayatın Faniliği.....	71
3. 15. İçkinin Kötülükleri	74
3. 16.Eğitim Unsurlarıyla İlgili Diğer Beyitler.....	76
IV. BÖLÜM.....	78
IŞK-NÂME MESNEVİSİNİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARILMASI.....	79
SONUÇ.....	402
KAYNAKÇA	404

ÖN SÖZ

Türk edebiyatı, bilinen tarihinden bugüne kadar dünya kültür mirasına büyük katkılar sağlamış, abide eserler meydana getirmiş zengin ve güçlü bir mirasa sahiptir. Edebiyatımızın bu zirve eserlerini tarihin tozlu sayfaları arasında unutulup gitmesinden kurtarılması bir tarafa, söz konusu eserlerin günümüze taşınarak yeni kuşaklara tanıtılması hem o eserlerin yazarlarına karşı bir borç hem de o eserlerden faydalanılması için önemlidir. Asırlarca millet hafızamızın oluşturduğu, milli kültür ve dilimizin nadide örnekleri olan bu eserler, müellifinin malı olmaktan çıkmış milletin malı olmuştur. Bu eserlerin değişik bakış açılarıyla araştırılıp incelenmesi, oradaki zenginliklerden faydalanılması geçmişle geleceğimiz arasında bir kültür köprüsü kurulabilmesi için gereklidir.

Divan edebiyatı devrinde yazılan mesneviler, işlenen konular ve söyleyiş güzelliklerinin yanında yazıldıkları devrin sosyal, kültürel, siyasi vb. özelliklerini duygu ve düşünce dünyasını yansıtmaları bakımından ayrı bir öneme sahiptir.

Bütün bu düşünceler ışığında XV.yy. Türk edebiyatının güzel örneklerinden biri olan Mehmed'in Işk-nâme adlı mesnevisindeki eğitim unsurlarının incelenmesini araştırma konusu seçtik.

Çalışmamızı yaparken “eğitim unsurları” ifadesinin çerçevesini çizmek önemli bir problem olarak karşımıza çıktı. Söz konusu ifade eğitimle ilgili her şeyi içine almaktaydı. Örneğin okul, sıra, ders kitabı, öğretim yöntemi vb.

Mehmed'in “Işk-nâme Mesnevisinin Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Eğitim Unsurlarının Tespiti” adlı çalışmamızda eğitim unsurlarından kastımız eserde müellifin eseri okuyan kişilere vermek istediği eğitici mesajlarıdır. Zira eserde söz konusu mesajlar dışında eğitim unsuru olmadığını tespit ettik.

“Işk-nâme Mesnevisinin Günümüz Türkçesine Aktarılması ve Eğitim Unsurlarının Tespiti” adlı çalışmamız giriş kısmı hariç dört bölümden oluşmaktadır.

I. bölümde, eserin yazarı Mehmed'in hayatı ve Işk-nâme mesnevisi hakkında kısa bilgi verildi. II. bölümde, Işk-nâme mesnevisinin hikâyeleştirilmiş özeti verildi.

III. bölümde, eğitim unsurlarını iyilik; sabır; kaza-kader; yalan; rızık; büyüklere saygı; karakterli olmanın önemi; yetenekli ve gayretli olmanın önemi; zamanın kıymetini bilme; sosyal statü; tedbirli olmak; çalışmanın önemi; konuşma adabı; dünyanın ve hayatın faniliği; içkinin kötülükleri gibi konular etrafında tasnif ederek mesnevide bu konularla ilgili beyitlerin hem transkripsiyonlu şeklini hem de

günümüz Türkçesine aktarılmış biçimini verdik. IV. bölüm ise Işk-nâme mesnevisinin 3399 beytinin günümüz Türkçesine aktarılan kısmından oluşmaktadır. Bu çalışmada Işk-nâme mesnevisinin özgün metnini değil Sedit Yüksel tarafından Işk-nâme (inceleme-metin)* adıyla yayınlanmış metni kullandık.

Bu çalışmanın hazırlamasında büyük yardımlarını gördüğüm danışman hocam sayın Prof. Dr. Gönül AYAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mehmet EMLİK

KONYA, 2007

---

* Sedit Yüksel, **Işk-nâme İnceleme Metin**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1965.

GİRİŞ

“Edebiyat, bir milletin hayata dair duygularının, düşüncelerinin, inançlarının, heyecanlarının ve tarih boyunca sürdürdüğü var olma mücadelesi ve macerasının söze ve yazıya dökülmüş şeklidir.”¹

Edebiyat, bir milletin tarihî derinliğini ve kültürel zenginliğini gösteren önemli ölçülerden biridir. Bir milletin hayat tarzını, geleneklerini, göreneklerini, inançlarını, duygu ve düşüncelerini edebî eserler vasıtasıyla takip edebiliriz.

Edebiyatın söz konusu özelliğini ünlü edebiyat tarihçisi Agâh Sırrı Levent, edebiyatı tarihle kıyaslayarak şöyle dile getirmektedir:

“Tarih, ulusları ancak siyasal birer topluluk olarak ele alır. Onları uluslararası ilişkiler çerçevesi içinde izler. Tarihin belgeleri olan fermanlar, kanunlar, tutanaklar, anlaşmalar, antlaşmalar vb., ancak tarihçinin elinde dile gelen tanıklardır. Oysa edebiyat, umut, kaygı, heyecan ve tutku içinde çarpınan, çabalayan insan yığınlarını, bütün düşkünlükleri ve değerleriyle canlandırır...”

Eski divanlarla hamseleri açınız onların küflü sayfalarında kılıkları, yaşayışları, düşünceleri, gelenek ve görenekleriyle atalarımızın canlandığını göreceksiniz.”²

Toplumların belirli bir zaman dilimi içindeki durumunu en iyi yansıtan vasıtalarından biri de. Edebî eser tarihe düşülmüş bir not ve tarihî bir vesika niteliği taşır. Edebiyat bu özelliği ile bilim dalları içinde geçmişte yaşayan toplumların değişik yönlerini araştırmayı kendine iş edinmiş bilim dallarından bile öndedir.

Edebiyat eserinin yazıldığı dönemin aynası olması özelliğinden dolayı her edebiyat eseri dönemine ışık tutar ama mesneviler bu konuda daha da ayrıcalıklı olarak incelenmesi gereken eserler olmalıdır. Çünkü mesneviler çağdaş edebiyatımızda hikâye ve roman türleriyle karşılayabileceğimiz anlatılardır. Olay anlatımlı bu ürünler nazmın lirik ve hayali anlatımından daha somut ve açıktır

---

¹ Nevzat Özkan, Türk Dünyasının Edebî Müştereklerine Bir Bakış, **Türk Dünyası**, S.139, 2002, s. 221.

² Agâh Sırrı Levent, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1984, s. 53.

denilebilir. Başka bir ifadeyle mesneviler, tür özellikleri itibariyle yazıldıkları dönemin zihniyetini izlemeye daha elverişli eserlerdir.

Geçmişten bugüne bütün milletler yeni yetişen nesillerine kaliteli bir eğitim verme çabası içerisinde olmuşlardır. Bu çabayı önemli ölçüde gerçekleştirebilen milletler dünya siyasetinde söz sahibi olurlarken, eğitime gereken önemi vermeyen toplumlar ise tarih sahnesinden birer birer silinmişlerdir.

Cahit Kavcar Edebiyat ve Eğitim adlı eserinde eğitimin tanımını ve işlevini şu şekilde vermektedir:

“En geniş ve en genel anlamıyla eğitim; çocuk olsun, genç olsun, insanda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır. Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir uyum yapabilmesi için insanı etkilemektir. Bu etkileme geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtip benimsetme, değerler ve hüneler kazandırma yoluyla olur. Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak yarını güven altına almaktır.”³

Gelişmiş toplumlar eğitilmiş bireyler yetiştirmek için örgün eğitimin yanında sanat ve edebiyattan da yararlanmaktadırlar. Çünkü sanatın ve edebiyatın insan ruhuna seslenen ve bu ruha tesir eden etkileyici bir yönü bulunmaktadır. Tarihin birçok döneminde edebiyatçılar kalemlerini toplumu bilinçlendirmek, yönlendirmek ve aydınlatmak amacıyla da kullanmışlardır.

XV. y.y. mesnevi şairlerinden Mehmed de Işk-nâme isimli mesnevisinde Ferruh ile Hüma'nın aşk hikâyesini işlerken okuyucularına da değişik konularda birçok ahlaki değer telkini yapmaktadır. Işk-nâme'de yer alan eğitim unsurlarından hareketle dönemin değer yargıları hakkında da önemli bilgi edinmekteyiz.

---

³ Cahit Kavcar, **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Ankara, 1994, s. 3.

I. BÖLÜM

MEHMED'İN HAYATI*

Mehmed'in bugün Işk-nâme'de başka eseri yoktur. Şair, eserinin dibâcesinde kendi adını şu iki beyitle;

Muhammed kuluna bağışla bir dil

Rızânı eylesün âlemde hâsıl(142)

Înayet eylegil ta kim muhâlled

Ola razi Muhammed'den Muhammed(213)

ve “Münâcat ve Hâtimet-i Kitap” başlıklı bölümde de

Muhammed kuluna bir hoş nazar kıl

Sağışsuz hem günâhından güzer kıl(8675)

beytiyle olmak üzere üç yerde anar. Kimin oğlu ve nereli olduğu lâkap ve mahlâsı bulunup bulunmadığı hakkında bilgi vermez. Biz de şimdilik eserin nazımını sadece, “Mehmed” olarak tanımak zorundayız. Zira gerek şairimizin hayatı gerekse Işk-nâme hakkında başvurduğumuz kaynaklar ne yazık ki hiçbir şey verememiştir. Tezkireler üzerindeki araştırmalarımızı: a) Mehmed adlı şiiirler b) asıl adları Mehmed olan çeşitli mahlâs sahibi şairler, olmak üzere iki noktada topladık. Işk-nâme sahibi Mehmed hakkında en ufak bir işarete rastlamak dahi mümkün olmadı. Keşfü'z-zünun'da, divan sahibi Mamay lakabıyla tanınan Rumlu Ahmed oğlu Mehmed adlı şairden kısaca bahsedilmektedir. Burada da Işk-nâme adı geçmediği gibi bu Mehmed'in ne zaman yaşamış olduğu hakkında da bilgi mevcut değildir. Ne “Osmanlı Müelliflerin'de”, ne “Sicil-i Osmanî” de ve ne de diğer biyografik kaynaklarda şairimiz ve eseri ile ilgili bir kayda rastlayabildik. Durumu böyle olunca, Işk-nâme nâzımının hayatı hakkında bilgi verecek yeni kaynaklar veya şairin başka eserleri ki biz bunların mevcut olduğu kanaatindeyiz. Yeni kaynaklar meydana çıkıncaya kadar, şimdilik Işk-nâme dibâcesinde ki bilgi ile yetinmek zorundayız.

Işk-nâme'nin yazılış tarihi eserin sonunda “Der Tarih-i Kitap” başlıklı bölümde 10 Rebiül-âhir 800 (3 Ocak 1398) olarak gösterilmektedir. Buna göre Mehmed'in yaklaşık olarak XIV. yüzyılın ikinci yarısı ile XV. yüzyılın ilk dörtte biri içinde yaşamış olduğunu tahmin edebiliriz. Uzunca süren Işk-nâme dibâcesinde, şair kendi hayatından çok eseri hakkında bilgi vermektedir. “Kitâb Düzildüğünün Sebebi ve Ululardan Özr Dilemek” başlıklı bölümünde şair, hayatın faniliğinden dünyaya güvenmenin doğru olmadığına bahsederek sözü kendine getiriyor ve

* Bu bölüm hazırlanırken Sedit Yüksel, **Işk-nâme İnceleme Metin**, adlı çalışmasından yararlanılmıştır.

Nazar kıldım çü anladım bu resmi
Değir kanda ise kişiye kısmı
İradetde bulımadum vefayı
Savâbın dutuban kodum hatayı
Dilekçe olmadı çün rüzigârum
Elümden gitdi cümle ihtiyârım(369-71)

diyerek ömrünün istediği gibi geçmediğinden şikâyet ediyor. Biraz sonra da “Gönlüne sefer arzusu düştüğü, Kâbe iştiyakının kendini mest ettiğini” söylüyor. Sonraki beyitlerde şair bu ziyareti yapıp yapmadığı hakkında bir bilgi vermemekle beraber

Gönildüm berr ü bahr itdüm temaşâ
İrişdüm Mısır’a gitdi cümle gavga(387)

diyerek yolculuğunun Mısır’da sona erdiğini anlatıyor. Şair bu yeni çevrede kendini pek yalnız hissetmektedir. Onun bu sıkıntısını anlayan bir dostu Mısır’ı gezmesini tavsiye ediyor. Besbelli ki Mehmed sıla hastalığına tutulmuştur.

Arkadaşının
Makam-i Hızır’a dönüptür bu hazra
Teferrüc kıl ki zail ola sevda(387)
Ki sarp olur gariplikte melâlet
Komaz sağlığa hiçbir dürlü alet(939)

sözleri üzerine birlikte yola düşüyorlar: Mevsim bahardır, etraf çiçeklerle donanmış ve “zemâne yeni şevket” tutmuştur:

Zümürüd yöresi zincifriile nil
Şeker gibi ara yirde akar Nil
Sevâdı toğrağun olmuş zeberced
Nebât içre nebât olmuş muakkad
Gülün bâzârı sahrada muattar
Cemal-i Yûsuf’a benzer seraser(388-90)

Yolları sahraya düşüyor, ehramları geziyorlar. Ama, şairin “sevda” sı hâlâ devam etmektedir:

Aca’ib yapu gördük kim yapılmış
Niçeler hâtırı ana kapılmış(395)

Seyahatleri uzun sürmüyor, dönüyorlar:

Dağıldı fikrüm ü cem oldı gussa

Ki bulmadum sevinmeklikde hisse

Yürürdüm her sokak içinde hayran

İçüm od dolu gözüm bahr-i ummân(397–98)

Şair sokak sokak dolaştığını söylüyor, ama bunlar hangi memleketin sokaklarıdır, kendisi Mısır'ın neresindedir bundan hiç bahsetmiyor. İşte bu maksatsız, başıboş dolaşmaların birinde İşk-nâme'nin esasını teşkil eden eseri eline geçiriyor. Artık Mehmed'in sevincine son yoktur; bütün dertlerini unutmuştur:

Okıdum hâtırum oldu küşâde

Gam oldı kem ferah oldı ziyade(409)

Şair ileriki bahiste geniş bir şekilde anlatacağımız gibi bu nüshayı yeniden nazmetmeğe karar vererek çalışmağa koyulur:

Ecelden ger bulur isem amânı

Virem bu kıssa'dan bellü nişanı

Ne kim buldum kılâm arza seraser

Hayatuma yazarsa çerh defter(411–12)

Beyitlerinden, onun artık ihtiyarlık demlerini yaşadığını ve eserini yarıda bırakma ihtimal ve endişesinin kendisini tedirgin ettiğini anlıyoruz. Kitabın değerbilmez ellerde kalmasından korkan Mehmed, onu Yıldırım

Olur her nesnenün ma'dinde kânı

Muayyendür şeker Mısır armağanı

Eğerçi zâhire almamışam kand

Şeker gibi getürdüm şî'r-i dil-bend (477-78)

Beyitleriyle Mısır armağanı olarak getirlmesini gelenekleşen “şeker” yerine “şî'r-i dil-bend” getirdiğini söyler ve

Şu kim hoş-hulk ola ehl-i nazar ol

Göre bu sözleri hemçün şeker ol(479)

beyitiyle de “ehli nazar” dan armağanın kabulünü diler.

İlk Osmanlı hükümdarlarının Türkçe yazan şairleri korudukları, onlardan lütuf ve ihsanları esirgemedikleri bilinen bir gerçektir. Bu arada ilim ve sanat hamisi olarak, Emir Süleyman'ın adına sık sık rastlanmaktadır. XIV. yüzyılın sonlarıyla XV. yüzyıl başlarında yaşamış birçok sanatçı eserlerini onun ilim ve sanat seven kişiliğine ithaf etmişlerdir. İskender –nâme sahibi Ahmedî ve kardeşi Hamzavî ile Çeng-nâme sahibi Ahmed-î Daî'nin adları bu arada ilk akla gelenlerdir.

Mehmed de Mısır'da başlayıp Anadolu'ya dönükten sonra tamamladığı Işk-nâme'sini Emir Süleyman'a sunmuştur. Eserin M. 1398 tarihinde sona ermiş olduğu ve şairin, Süleyman'ı “Şah” ve “Sultan” unvanları ile andığı göz önüne alınacak olursa bu sunma olayının onun saltanat süresi(1403–1411) içinde ve Edirne sarayında vukua gelmiş olması gerekir. Bununla beraber Süleyman Şah ile şairimizin yakınlığının ne derecelerde olduğunu gösterecek bir belgeye sahip bulunmamaktayız.

Işk-nâme'nin muhtevası, şairin yer yer temas ettiği konular onun, zamanın klasik kültürüne sahip bulunduğunu ve dibâcede Senai, Sa'di, Firdevsi ve Kaani'nin adlarını anması İran Edebiyatına vâkıf olduğunu göstermektedir. Bütün bunlara rağmen şairin düzenli bir öğrenim görüp görmediğini kesin olarak bilmemekteyiz. Yine, eserinin incelemesinden edindiğimiz izlenimlere göre onun çok alçak gönüllü ve çok duygulu bir insan olduğunu söyleyebiliriz.

Son olarak, Mehmed'in nerede ve hangi tarihte öldüğünün de bilgimiz dışında bulunduğunu ekleyelim.

IŞK-NÂME MESNEVİSİ HAKKINDA

XIII. yüzyılın ikinci yarısı ile XIV. Yüzyılın ilk dörtte biri içerisinde yaşadığını tahmin ettiğimiz Mehmed'in edebiyat tarihimizde İşk-nâme adlı mesnevisinin dışında başka bir eserine rastlanmamaktadır. Şair bu eserin yazılış tarihini, eserin sonunda "der tarih-i kitâb" başlıklı bölümünde 10 Rabiül ahir 800 (3 Ocak 1398) olarak belirtmiştir. Eser uykusu kaçtığı gece başladığını ve o gece 700 beyit yazdığını sonrada her ele alışında günde iki, üçyüz beyit ilave ederek tamamladığı mesneviyi 8702 beyitten meydana getirmiştir.

Mehmed mesnevisinin başlarında, Emir Süleyman adına yazdığı methiyesine eserine Mısırda başlamış olduğunu fakat bu memlekette sözün, sanatın değerini anlayacak insan bulunmadığını cahillerin eline kalmasından korkarak kitabı yazmaktan vazgeçtiğini belirtmiştir.

İşk-nâme mesnevisinin yazılışının hikayesini mesneviden öğrenmekteyiz. Mısırda vatan özlemiyle yanıp tutuşarak kendini avutmak için sokak sokak dolaştığı kederli günlerden birinde şair, bir dellâlin etrafını çevrelemiş bir Arap topluluğuna rastlıyor. Dellâl, yüksek sesle, bir kitabın reklâmını yapmaktadır. Arap'ın biri dellâlın elindeki kitaba talip oluyorsa da dellâl ona eserin acem olduğunu yani anlayamayacağı bir dille yazılmış bulunduğunu hatırlatıyor. Dellâlin bu sözleri Mehmed'in ilgisini artırıyor ve parasını verip kitaba sahip oluyor. Mehmed için eserin konusu yepyenidir. Kitabın dibace kısmı kaybolmuş hikâye kısmı kalmıştır. Şairin ifadesine göre sadece bir şekilde kaleme alınan eser ya Kırım veya Hitay hâlkı tarafından Tatar dilince yazılmıştır. Şair pek yalın bulduğu bu kızı bu gelini donatmak bu kasrı harabı onarmak hevesine düşer. Ve böylelikle yazarın Tatarca sandığı eseri nazma çekmiştir.

Bu eser kendinden önce yazılmış olan mesnevilerden oldukça farklıdır. Diğer mesnevilerin konularını ilahi aşk oluştururken bu eser de tem olarak beşeri aşk işlenmiştir.

II. BÖLÜM

İŞK-NÂME MESNEVİSİNİN ÖZETİ

Sözün düğümlerini çözen usta sanatkâr, bugün şekerden tatlı bir hikâye kaleme aldı. Bu hikâye dünyaya mutluluklar saçar. Bu hikâye hem yazan hem okuyan hem de duyanlar için büyük bir haberdır. Öyleyse aklını başına topla ve bu hikâyeyi dinle ve gönlündeki tasayı terk et.

Yaşlı hükümdar Cemşid'in ölümüyle oğlu iyiliksever Numan tahta geçti. Numan'ın sayısız askeri ve benzersiz malı vardı. Onun güzel ahlakı, bilgisi, kabiliyeti, cömertliği ve ileri görüşlülüğü sayesinde ülkede fakirlikten, düşmanlıktan huzursuzluktan eser kalmamıştı. Bu güçlü hükümdar, insanlarla sohbet etmeyi, sık sık ülkesini gezmeyi ve onun güzelliklerini seyretmeyi çok severdi. Bu gezintiler sırasında insanlar onun cömertliğinden bol bol istifade ederlerdi. Buna karşılık insanlar hiç musibet görmezlerdi. Ancak hükümdarların ayyüzlü hatunları, beyaz tenli güzel kokulu cariyeleri olmasına rağmen hiç çocuğu olmamıştı.

Hükümdar, bağ bahçelerle süslediği, ihtişamlı binalarla ve devasa köprülerle donattığı ülkesini dolaşırken bir gün yemyeşil zümrüt gibi çayırarla örtülü, çiçeklerin adeta nakış gibi serpildikleri, çiçek kokularının havayı sarhoş edici bir etkiyle doldurdukları, cennet bahçesine benzeyen bir yere ulaştı. Numan, bu yeri seyredince esintiden zihni berraklık buldu, dimağı güzel kokularla doldu ve mutlu oldu. Bunun üzerine bu mekânda meclisler kuruldu, eğlenceler tertip edildi. Sohbetler edildi, çalgılar çalındı, en güzel nimetler yenildi içildi. Bu yerde diğer bütün ağaçlardan daha güzel daha görkemli ulu bir ağaç vardı. Sanki buyerin nişanesi olsun diye iki kuş bu büyük ağaca yuva yapmışlardı. Numan çok beğendiği bu yere bir gözcü bıraktı ve ona sıkı sıkı tembihte bulundu: “Gönlünü bağlı gözünü açık tut. Sakın insanlar yüzünden bu yeşil yerden kuşlar gitmesin!”

Hükümdar, tekrar şehre döndü. Gözcü bıraktığı bu güzel yeri de unuttu. Bir gün avlanmak için şehir dışına çıktığında tekrar bu güzel yeri hatırladı. Tekrar oraya gidip daha önce tertiplice yerleştirdiği gözcüleri buldu. Burası bıraktığım gibi gönül alıcı bir şekilde duruyor mu diye etrafa göz gezdirdiğinde, yeşilliğin ve o çiçek kokulu temiz havanın aynen korunduğunu fakat kuş yuvalarından birinin bozulduğunu gördü. Bıraktığı askerlere: “ Bu yuvanın biri ne oldu, bu kuşun kanını kim akıttı?” diye sordu. Hükümdara buna hiçbir insan zarar vermedi, bu işi âlemlerin Padişahı yaptı, kaderin cilvesi olarak bu sıkıntı ölüm yüzünden oldu diye cevap verdiler. Hükümdarın aldığı bu cevaptan sonra akli başından gitti, kederlendi.

Geçmişini ve geleceğini düşündü. Bu sıkıntıyla sessizce sarayına döndü, bir iki gün bu kaygı dolu düşünce hâli ile mutsuz bir şekilde oturdu kaldı. Bu dert ile ne konuşur, ne güler, ne de oynardı. Ağlamaktan yüzü kanlı gözyaşlarıyla dolardı.

Hükümdarın Kâmil adında çok akıllı ve güngörmüş bir veziri vardı. Hükümdarın katında çok yüksek bir yeri olan bu vezir, hükümdara şöyle dedi: “Bu sıkıntı meyvesini niçin yersin, yok yere bu derdi getirmek niye? Allah’ın izniyle bütün isteklerin yerine geldi; senin kapındakiler bile her isteklerine kavuştular. Bu kadar gam çekmek niye? Gam insanın gönlünde birazcık yer bulsa, o gam insanı eritir. Ben gam yutan nicelerini gördüm ki sonunda gam onları yutuverdi. Sıkıntıdan uykusuz kalmış bu gözlerini biraz dinlendir. Gizli ne derdin var ise kapında hizmet etmek için ve her işine koşmak için bekleyen bizlere söyle.”

Hükümdar, vezirine şöyle cevap verdi: “Ey akıllı kişi bana öyle bir dert ve sıkıntı düştü ki değil başkası bu sıkıntının yükünü, dağlar bile çekemez. Taht ile tacın benim gibi meyvesi bir ağaca vereceği olabilir mi? Benim evladım olmadı dünya mutluluğum da olmayacak. O ağaçtaki kuş yuvaları bende bu düşünceleri uyandırdı. Yavrulu olan dünya da hayat devam ediyor, yavrusuz olanda ise bir tek hayat belirtisi bile kalmamış.”

Bu cevap üzerine vezir, hükümdara üzülmemesini söyleyerek, yıldızlara bakmasını ve olacakları tahmin etmeye çalışmasını önerdi. Bunun üzerine ülkede hünerli kim varsa saraya çağrıldı. Usturlaplar kullanarak yıldızların hareketleri bir bir gözlendi. Nihayet işinin ehli olan bu adamlar, hükümdara Doğu tarafında yaşayan, yüzünde üç beni olan, güzeller güzeli, eşi benzeri olmayan bir kızla evlenirse bir erkek çocuğu olacağını müjdelediler. Padişah bu sözleri işitince yine kederlendi.

NUMAN’IN BEZİRGÂNLARI GÖNDERİP KIZI İSTETMESİ

Hükümdar, iki tüccarı çağırdı. Onlara bol miktarda mal ve para vererek falda özellikleri görülen kızı bulmalarını, bu iş için hiçbir fedakârlıktan kaçınmamalarını istedi. Bu tüccarlar hemen yola koyuldular. Tüccarlardan biri Çin ülkesine ulaştı. Bu çiçeklerle bezeli, cennet gibi ülkede bir bağın kenarında uyuya kaldı. Bu sırada oraya gelen bağın bahçıvanı tüccarı uyandırarak: “Ey akılsız adam, çabuk uyan ve eğer zindana düşmek istemiyorsan hemen burayı terk et. Sen nasıl oldu da buraya kadar gelebildin? Burası bu ülkenin padişahının kızının bağıdır. İlerideki çadır da onun çadırıdır. Buraya izinsiz kuşlar bile giremez. Hadi hemen buradan uzaklaş!” dedi.

Tacirin pek gitmeye niyeti yoktu. Bahçivana: “ Gel biraz sohbet edelim, sohbet gönül sağlığını arttırır.” diyerek bahçivana bir avuç da akçe verince bahçivan onun orada kalabileceğini söyledi. Ey akıl sahibi, dünyayı razı etmek istersen ya tatlı dille söyle ya da cömertlik et!

Bahçivanla tüccar sohbeti koyulaştırmışken bağın sahibi olan hatun yürüyüş yapmak için dışarı çıkmıştı. Dolaşırken bunların yanından geçti. Tacir, bu güzeller güzeli hatunu görünce orada daha fazla kalmadı ve hemen Numan Şah’ın yanına dönerek ona müjdeyi verdi: “Bütün dünyayı dolaştım. Gördüklerimin hiç birine gönül vermedim, hiçbir yerde durmadım, Çin ülkesine ulaştım. Çin ülkesinde Cumhur Şahın ay yüzlü, güneş alınlı bir kızı var. Aradığımız hatun o olabilir ama ben karar veremedim.” dedi.

NUMAN’IN CUMHUR’UN KIZINI İSTEMEK İÇİN KÂMİL’İ GÖNDERMESİ

Hükümdar bunun üzerine okunduğunda etrafa adeta mis kokuları yayan inci gibi değerli bir mektup yazdırdı ve mektubu veziri Kâmil ile Çin ülkesinin hükümdarına gönderdi. Mektubu okuyan Cumhur, pek memnun oldu. Vezir’e Numan bizim hükümdarımızdır, bu isteği bizi yüceltir, biz onun emirlerine hazırız diyerek veziri güzelce ağırladı. Vezir vakit kaybetmeden Numan Şah’a ulaştı ve iyi haberi ona müjdeledi. Numan şah, hemen hazırlıklara başladı ve vezirine dünyada eşi olmayan bir şehir inşa etmesini emretti. Bir ay gibi kısa bir sürede güzelliği dillere destan olan bir şehir meydana getirildi. Çiçeklerle bezeli bu şehre güzel güllerinden dolayı Gül-bâm adı verildi. Numan Şah, veziri Kâmil’e ordusuyla giderek, Cumhur Şah’ın kızını getirmesini söyledi. Vezir askerler ve hediyelerle yola çıkarak Çin ülkesine yöneldi. Cumhur Şah’ın gözcüleri Numan Şah’ın ordusunun geldiğini hükümdara bildirdiler. Cumhur Şah da ordusuyla gelen bu orduyu karşıladı. İki ordu kaynaştılar, kösler vuruldu, şarkılar söylendi. Bu güzel olay bütün dünya da duyuldu.

.....(Eserin bu kısmında atlama olmuştur. Numan şahın macerası yarıda bırakılıp eserin asıl kahramanları olan Ferruh ile Hümâ’nın aşklarına geçilmiştir Numan Şah’ın Cumhur’un kızıyla evlenmesinden meydana gelen erkek evladın, Ferruh olduğunu eserin kısımlarından öğreniyoruz.)

DÜŞÜNDE HÜMÂ'NİN FERRUH'A ÂŞİK OLMASI

Geceleyin ıssız bir yerde yattılar, sabah yolları büyük bir köye ulaştı. Köydekilere bu ülkenin neresi olduğunu, hükümdarının kim olduğunu sordular. Meğer burası Hitay ülkesinin sınırıymış. Hükümdarın gönlü coşuverdi. Hurrem'e çabuk gidelim dedi. Üçüncü günün sonunda Hurrem-âbad görüldü. Şehre ulaştınca Ferruh, duyduğu sevinçle şükür secdelerine kapandı.

Hümâ, bir gece, neşe ve zevk içinde eğleniyor ve sohbet ediyordu. Şarabın da etkisiyle kendinden geçerek tatlı bir uykuya daldı. Rüyasında binlerce nakışla süslenmiş ve değişik bir yazıyla bezenmiş koskoca bir saray gördü. Sarayın bahçesinde oturan ay yüzlü birini görünce, gönlünün ferahlığını hissetti. Yavaş yavaş hayalindeki görüntü kayboluverdi. Hümâ birden uyandı ve gördüğü rüyayı tabir etmeye çalıştı. Bu rüyadan sonra Hümâ'nın benzi soldu, güzelliği kayboldu. Gözünden kanlı yaşlar dökülmeye başladı.

HÜMÂ'NİN AĞLAMASINDAN UYANAN DADISI PARSA'NİN NASİHAT VERMESİ

Hümâ'nın Parsa adında bir dadısı vardı. Bu kadın sabah akşam Hümâ'nın kapısında yatardı. Hümâ'nın ağlamalarından bıkmıştı. Hümâ'nın yanına gelerek: "Ey Banu, ne oldu? Ne diye ağlayıp duruyorsun? Sana ağlamak yakışmaz; eğlen, mutlu ol. Her istediğin yerine getiriliyor, senin bu dünyada ne sıkıntın olabilir?" deyince, Hümâ dadısına rüyasında bir hazineye kavuştuğunu, fakat uyanınca bu hazineyi kaybettiğini anlattı. Dadısı ona: "Madem senin gördüğün bir düşür, akıllı insan düşe inanmaz, düşler gerçek olsaydı, fakirlerin tamamı sultan olurdu. Sen bu sevdayı bırak mademki isteğin bir hayal, öyleyse onu terk et" dedi. Hümâ, dadısının dediklerine itiraz edince, dadısı: "Hayalin fazlası sevdadır, kara sevdada sevdanın en son derecesidir. Kara sevda insanı yer bitirir, aklını başına toplu. Vakit geçirmeden kiliseye git, içindeki bu düşünceyi at. Bu gezinti sana ferahlık versin, kilisedeki resimler seni rahatlatır" dedi.

Hümâ, kiliseye gitti. Duvardaki resimleri görünce kendi kendine: "Kimi gerçek resimleri bırakıp, gönüldeki resme bakmanın aptallık olduğunu söylüyor, mademki gönülde resim yapmak; kaş, göz çizmek mümkündür. Öyleyse duvardaki resme bakmak niye? İnsan gönlünde canlı resimler oluşturuluyorsa, cansız resimler ile uğraşmak niye?" dedi. Saraya döndüğünde Hümâyün kızını görmeye geldi. Kızının hasta gibi hâlini görünce oda iyice dertlendi. Kızına, hikâyesini anlatması için ısrar

etti. Kızının sıkıntılarını kendisinin çekmesi için teklifte bulunduysa da nafile. Rüyanın etkisiyle vücudu hayale, sıkıntıdan beli hilâle dönüşmüştü.

Bu arada Ferruh ile Hurrem, Hümâ'nın yaşadığı şehre ulaşıp oraya yerleştiler, işittikleri sarayı soruşturdular. Saraya ulaşıncı Ferruh'un aşkı, depreşti ve şiirler söylemeye başladı. Arkadaşı, Hurrem ile dertleşirken Hurrem'in aklına bir fikir geldi. Hümâ'nın bir âdeti var, ne zaman gezmeye çıksa kiliseye gidip oradaki resimleri seyrediyor. Garip, ne zaman bir nakkaş bulsa ona türlü resimler yaptırıyor. Ben de bu resim işinde üstadım, hünerliyim. Ben gideyim, kiliseye senin resmini çizeyim. Sen bir haber ile ona âşık oldun, o da senin resmine bakarak niçin âşık olmasın, dedi. Bu fikir Ferruh'un da hoşuna gitmişti. Bunun üzerine Hurrem doğruca kiliseye yöneldi. Çin'den geldiğini, çok iyi resim ve nakışlar yaptığını, izin verirlerse burada da resim yapmak istediğini söyledi. Hurrem kilise de gösterilen yere tüm ayrıntılarıyla birlikte Ferruh'un resmini çizdi. Resmi görenler ne güzel göz, ne güzel yüz çizmişsin deyip Hurrem'i takdir ettiler.

Bu arada Hümâ, geceleri uyumazken ağlayıp inlemekte, dadısı ise Hümâ'nın rüyasındaki bir hayale âşık olduğunun duyulmasından endişe etmekteydi. Bu olay duyulursa Hümâ'ya deli nazarıyla bakılır, dahası hükümdar bunu duyarsa hiddetinden ne yapacağını kestirmek mümkün olmazdı. Hümâ, madem gönlüm bu kadar işaretler gönderiyor öyleyse kiliseye gidip büyük put önünde secde edeyim, rüyamda gördüğüm bu kişi şayet yaşıyorsa ondan nasipsiz bırakmasın, beni ona kavuşturursun diyerek, kiliseye yöneldi. Banu ile dadısının kiliseye gideceği duyulunca, papazlar kiliseyi boşaltarak burayı ikisi için hazırladılar, Banu ve dadısı ibadet ettiler. Banu ansızın Ferruh'un suretini görünce kendisinden geçti. Dadısından bu resmi buraya çizeni bulmasını istedi. Resimdeki suretin rüyasında gördüğü kişiye ait olduğunu da söyledi. Dadı, doğruca papazı bularak bu yeni resmi kimin çizdiğini sordu. Papaz Hurrem'i çağırdı. Banu Hurrem'e: "Sen buraya nereden geldin, bu çizdiğin yüzü gördün mü?" diye sordu. Hurrem, Çin ülkesinden geldiğini, bir yerde melek görünümlü bir zat gördüğünü, bu kişinin Hazar ülkesinin Gül-bâm şehrinden Numan Şah'ın oğlu Ferruh olduğunu söyledi. Dadısı, Hümâ'ya Hurrem'i dinlenmemesini, eğer onu dinlerse sevdasının daha da artacağını, bu işten vazgeçmesini gerektiğini söylese de, Hümâ, hiç bilmeden âşık olduğu bu gencin kim olduğunu da öğrenince, gönlüne hiç söz dinletmeyeceğini söyleyerek, dadısından Hurrem'i çağırarak ondan yaptığı resmi bozmasını ve sözlerini de değiştirmesini istedi. Hurrem, her söylediğin doğru olduğunu isteklerini yerine getirmeyeceğini

söyleyince dadı ona kadın kıyafetleri giydirerek, cariye kılığında gizlice saraya soktu. Hümâ, Hurrem’le Ferruh hakkında konuşmuştu. Hurrem, Hümâ’ya acele etmemesini ve sırrını saklamasını söyleyerek saraydan ayrıldı.

HURREM’İN FERRUH’A MÜJDELİ HABERİ VERMESİ

Hurrem, Hümâ’nın sohbetinden ayrıldığında gönlü verilen görevi yerine getirmenin huzuruyla ferahlamıştı. Memlekete döndüğünde Şah’ı çok sıkıntılı gördü. Şah’ın vücudu, gece gündüz hiç uyumadan ve durmadan feryat etmekle iyice bitkin düşmüş ve öylesine zayıflamıştı ki, adeta incecik bir hilale dönmüştü. Hurrem onu bu hâlde görünce, yüreği titredi ve keskin bir alevle yanmaya başladı. Yanına sokularak: “Ey padişah, bu gün mutlu olmalısın, çünkü satrançta piyaden vezir oldu, sana çok kıymetli elmas gibi sözler getirdim.” dedi. Ardından: “Ey aşk derdiyle acılar çeken kişi, bu sabrının mükâfatını elbette alacaksın, bu sevgiyle kavuşmayı bekleyişin sonunda isteğin gerçekleşecek ve mutlu olacaksın.” sözleriyle çocukluk arkadaşını mutlu etti ve ona güzel haberleri aktarmaya başladı: hani kilisenin duvarına senin yüzünün güzelliğini resmetmişim ya! Hümâ, kiliseye gelip bu resme bakınca adeta yüreğine kayın ağacından yapılmış bir ok değdi. Bu resmi görüp sana aşık olunca, karaya vurmuş balık gibi titremeye başladı. Bunun üzerine Banu’nun isteğiyle beni çağırttı. Bana senin makamını sorduğunda bende senin güzel vasıflarını anlatmaya başladım. Güzel Hümâ, dadısına dönerek benim evlat edinilerek saraya girmemi söyledi. Dadısı da bu emre uyararak beni bir cariye kılığında saraya soktu. Sarayda Hümâ ile çok gezdim, çok eğlendim ve sohbet ettim. Bu sohbetler, senin hakkında olduğu için bazen günler ve geceler boyu sürerdi. Hümâ, böyle zamanlarda ne gece ne de gündüz uykuyu aklına bile getirmezd. Senden bahsettikçe adeta içindeki yangın dışına vururdu. Senin sıfatlarını ve servetini işittikçe Hümâ’nın yürek yangını şiddetini kaybederdi. İşte o zaman Hümâ’nın rahatladığını anladım. Söylediklerimi tekrar tekrar anlattırırdı. Bir gün senin makamını ve ihtişamını sorunca: “ Ey gönül alan kadın, onun makamı Hazar ülkesinin Gül-bâm şehridir; adı Ferruh, babası da Numan’dır ” dedim. İşte bu durumda günler ve geceler boyu sohbetler ettik, gitmek için her izin istediğimde feryat etmeye başlıyordu. Bu iş duyulursa başıma çok kötü belalar musallat olur, diyerek izin isteyince bana mecburen izin vermek zorunda kaldı.

Hurrem’in Hümâ’nın yanında kaldığı süre içerisinde yaptıkları yukarıdaki cümlelerde anlatılmıştır. Ferruh, Hurrem’in bu anlattıklarından sonra umutsuzca

konuşmaya başladı: “Ey bütün sırlarımı paylaştığım dostum Hurrem, o sevgilinin güzelliğinden bana işkence ve üzüntü gelirse buna şaşmamak gerekir. İki taraf birbirini ne derece severse sevsin, kavuşmak mümkün olmayabilir. Gönün her istediğini talih vermez. Ayrıca ben fakir birisiyim, o ise dünya padişahı. Bir fakir ile padişah nasıl arkadaş olabilir?” diyordu.

Ümitsizce mırıldanan genç Ferruh’u teselli etmek yine Hurrem’e düşmüştü. Hurrem: “Eğer aşk iki tarafta da eksiksiz ve kusursuz olursa, hiçbir şey âşıkların kavuşmasına engel olamaz. Eğer sen çok sever, ancak sevgili seni sevmezse; sen kavuşmak için acele edersen fakat o etmezse kavuşmak zordur. Akriba olacak kişiler razıysa, arabulucuya ne gerek var diye düşünülürse, sende kavuşma isteği onda irade olursa talihsizlikler sizden ayrılmaz. Ama şunu unutma bu iş sana zor ise ona çok kolaydır. O imkânsız gibi görülen şeylere çare bulabilir

Bu işlere senin aklın ermese bile onun aklı erer. Çünkü kadının hilesine şeytan bile dayanamaz. Sevgilin bizim burada olduğumuzu bilirse buluşmak için çareler arar ve bulur. Bundan sonra senin işin çok kolay olacak, üzülme” diyerek genç aşığın yanan kalbine su serpti.

Ama Ferruh, sevgilisinin kendisine yüz vermeyeceğini düşünmeye başlamıştı. Çünkü Hurrem, Ferruh’u, Hümâ’ya olduğundan daha yüksek mertebelerde tanıtmıştı. Ferruh, Hurrem’e dönerek: ”Sen beni sultanlık makamından birisi olarak tanıttın, zenginliklerimi ve ihtişamımı anlattın ona. Oysa ben ne bir sultanım, ne de zenginim. Malım, mülküm, askerim yok beni bu hâlde görünce o sevgili, benden yüz çevirmez mi?” diyerek içindeki derdini dışa vurdu.

Hurrem: “Ey şehzade, niçin boş yere endişeleniyorsun? Aşık olan kişi, aşk yolunda servete, askere, elbiseye altına ve toprağa değer vermez. Gönül alan güzel gönlünü verir. Hür insanda gün gelir tuzağa düşer, bunu unutma! Aşk tutsağı, mala mülke bakmaz, talih yeryüzünü servetle doldursa, bunun aşık için çöp kadar değeri yoktur.”dedi

Hurrem: “Ey sultan, bu işte sana ne asker ne de servet fayda verir. Bu nedenle emeğini boşa harcama. İsteklerine kavuşmak için yapman gereken şey sabırlı olmaktır. Çünkü sabır ile koruk helva olur. Hiç kimse sıkıntı çekmeden helva yemedi. Sabır aşını tadanlar onu hep acı bulmuşlardır. Ama erenler sabır aşının hep tatlı olduğunu söylediler. Canım kardeşim, başını kaldır ve bu yolda yürümeye başla.” dedi.

HÜMÂ'NIN SABREDEMEYİP PARSA'YI HURREM'İ ARAMAYA GÖNDERMESİ

Hurrem, Hümâ'nın yanından ayrılınca Hümâ'nın gönlünde sabır kalmadı. Tekrar ağlayıp inlemeye başlamış, vücudu da iyice zayıflayıp titremeye yüz tutmuştu. Görenler aklını kaybettiğinden endişelenmeye başlamışlardı. Dadısına, benim derdime derman bul yoksa bu ayrılık derdi beni yok edecek demeye başlamıştı. Dadısından ısrarla Hurrem'i bulmasını eğer Hurrem'i getiremezse çok yaşayamayacağını söylüyordu. Eğer Hurrem gelirse yine Ferruh'tan bahsedecekti, Ferruh'u anlatacaktı. Hurrem Ferruh'u anlattıkça Hümâ rahatlayacak aklı başına gelecekti. Bu yapılmazsa Hümâ belki de içindeki bu coşkunluğa karşı koyamayacak Mecnun gibi kendini dağlara vuracaktı.

Dadı Parsa, Hurrem'i bulmanın kolay olmayacağını biliyordu. Çünkü Hurrem'in ne yeri ne de mekânı belliydi. Dadı, Hurrem'in bir yabancı olduğunu bu sebeple şehirde onu tanıyan ve onun nereden geldiğini bilen birisinin bulunduğunu tahmin etmiyordu. Şehirde dolaşp her önüne gelene Hurrem'i sormak da pek akıllıca bir hareket değildi. Zira bu gizli sır açığa çıkmamalıydı. Hurrem'i aramadan nasıl bulacaklardı? Ya gaipten haberdar olunmalıydı, ya da rüyada onu bulmalıydı.

Dadı: "Bu böyle olmayacak, bari ben kılık kıyafet değiştirep at üzerinde onu aramaya gideyim. Ya da ev ev dolaşp ondan bir iz bulmaya çalışayım." diyordu.

Hümâ, bu iyiliği yaparsa dadısı için canını bile feda edebileceğini söyleyince, dadısı daha fazla bekleyemedi ve yerinden kalkıp şehre doğru yöneldi. Daima kapı ve pencereleri gözetleyerek akşam olana dek yürüdü. Dadı böylece dolaşadursun, Hurrem de bir iş için dışarı çıkmıştı. Parsa'yı aklı başından gitmişçesine bir durup bir yürüyerek etrafa bakarken görmüştü. Hurrem, Parsa'yı tanıyınca ona görünmemek için önlem aldı. Onu gizlice takip ediyordu. Tenha bir yere geldiklerinde Parsa'nın yanına sokuldu, kendini ona gösterince Parsa, Hurrem'e sitemler etmeye başladı: "Ülkemize geldin, fitneyi de getirdin. Duvara resimler çizerek güzel Banu'nun aklını başından aldın, sözlerin tatlı ama aşıkların hevesini artırıyor, soruların cana can katar ama açıklamaların kan pahasıdır. Kuşdilini bilen Süleyman bile bu anlattıklarını senin kadar güzel anlatamaz. Öyle bir resim nakşettin ki bu resim Hümâ'nın akıllı gönlünü çılgına çevirdi. Hümâ bu dert yüzünden çöktü, kolu kanadı döküldü. Madem o güzeller güzelini sen hasta ettin yine onu sen iyileştir, fakat bu sefer konuşurken yine onun dertlerini tazeleme sakın". dedi.

Hurrem, dadıya: "Ey iyi düşünceli dadı, türlü belalara yakalanmışsın. Sevgili, Ferruh'u anlatmamı istiyor, sen ise böyle güzel güzel anlatma, onu gizle diyorsun. Ne yapacağımı şaşırđım. Söyle bana ne yapayım?" deyince, Dadı: "Biri Banu'nun diğeri de benim isteğimdir. Ferruh'un vasıflarını artık ortaya çıkar, onu gizleme. Onu gerçek değerinden daha yüksek birisi olarak anlatıyorsun ancak her şeyin bir ölçüsünün olduğunu unutma." dedi. Hurrem ise çaresizlik içerisinde resmi yaptıktan sonra bilgisini kaybettiğini ve artık dilinin o anlattıklarının binde birini bile anlatamayacağını söylüyordu.

Hurrem'le Dadı, akşam hava kararmak üzereyken saraya vardılar, Hurrem'i yeniden karşısında gören Banu Sultan, birden bire canlanıverdi. Hurrem'e bolca iltifatlarda bulundu.

Hurrem, o sultana istediğini daha fazla bekletmeden verdi. Ona Ferruh'u anlatıyor ve övüyordu. Ancak Hurrem'in sözleri bu sefer daha temkinliydi. Hurrem, Ferruh'u anlattıkça Hümâ, kendinden geçiyordu. Hurrem'in anlattıkları sabaha dek sürdü. Anlatılanlar Hümâ'yı deli etmişti. Fakat Hümâ artık anlatılanlarla yetinemiyordu. Bir şeyler yapmak gerek diyordu. Gece olunca tüm canlılar uykuya dalacaklar, biz uyanık kalalım, kuvvetli atlara binerek sabah olana dek ay gibi menzilden menzile ulaşalım, sevgiliye kavuşalım diyordu.

Hurrem ile Banu tatlı tatlı sohbet ettiler. Sohbetin sonunda Banu, Hurrem'den kendisine yardım etmesini istedi. Hurrem, hızlıca Ferruh'un bulunduğu yere ulaştı. Rüya ile çılgına dönen Ferruh, kimsenin olmadığı bir yerde ağlamaktaydı. Şarapla dolu olan kadehi eline alıp içince kanı dondu ve bedenindeki yağları eriyiverdi. Şarabın da verdiği mahmurlukla Ferruh durmadan sevgilisini anlatan şiirler yazıyordu.

Hurrem, Ferruh'a sokularak onun toparlanmasını istedi. Hurrem, Ferruh'a mutluluğu vaat ediyordu. Ferruh ve Hurrem yola koyuldular. Hurrem, Hümâ'ya verdiği sözü tutmanın rahatlığını yaşıyordu. Ferruh ise çok heyecanlıydı. Döne dolaşa Hümâ'nın bulunduğu yerin bahçesine ulaştılar. Banu da bir eliyle Parsa'nın elinden tutmuş, diğeri eliyle merdivenin basamağına tutunmuştu. İki birlikte dama çıktılar ve bahçenin içinde boylu boyunca yatan bir şey gördüler. Rüzgâr esip de saçlarını götürünce yatan Ferruh'un ay gibi parlak ve güzel yüzü ortaya çıkıverdi. Ferruh olanca güzelliğine rağmen Banu'nun hayalinde canlandırdığı tipten oldukça uzak görünüyordu. Banu bu hâlde kendinden geçince dadısı onun başını kaldırıp yavaşça dizine yatırdı. Ayılması için Banu'nun gül yüzüne gül suyu döktü. Banu

ayılıyor, fakat tekrar hayal âlemine dalıyordu. Dadısı, Banu'ya: "Kendine işkence etme. Numan oğlu Ferruh'un yok yere ülkesini terk etmesi akıllıca bir iş değildir. Sultanın oğlu olan bir kişi memleketini ve makamını terk ederek gurbete çıkmamalıdır. Sultanım, olur olmaz insana baş koyma, sakınmayan başa umulmadık taş düşer. Bu gencin şehzade olduğu bir yalandan ibarettir. Hurrem, şekerden tatlı türlü sözlerle bizi kandırıyor. Onun anlattıklarına inanma. O dünyada görülmedik resimler yaparak fitne çıkarıyor. Bir şehzade nasıl bu kadar akılsız olabilir? Ağlayıp inleyerek nasıl ülkesini bırakıp gidebilir? Ayrıca Hurrem kim ki onun sözlerine itibar ediyoruz. Olmayacak işe inanmak cahillik ve ahmaklıktır. Aklı istek ve arzuya kaptırmak olmaz. Biraz sabret her şeyi inceden inceye araştırarak doğrusunu öğrenmeye çalışalım. Bu gencin yoksul mu yoksa padişah mı olduğunu görelim. Çeşitli imtihanlardan geçirelim onu eğer şahsa bilinen işaretler mutlaka ortaya çıkar. Hem unutma bir kabın içinde ne varsa dışına o sızar. Onu sınavalım ve önemli işlerde onun kuvvetini görelim. Bu işte acele etmeyelim. Kişmir şehzadesi Alemşah'ı sana layık görmemişti. Hâlbuki o insanlar tarafından çok sevilen bir cihan padişahıdır. Buna göre var ötesini sen düşün. O adı şanı belli olmayan kişinin seninle birlik olması nasıl uygun olur. Unutma ki ev sahibi olmakla yoksul sultan olmaz." deyince, Banu dadısına şöylece cevap verdi: "Ey dadıcığım, çamura batmakla cevherin rengi gitmez, altın hiçbir zaman pas tutmaz. Bakırı ipek kumaşlara da sarsan kiri gitmez. Allah güzellik verdikten sonra süse ve mücevhere ne gerek var? Farz edelim şah soyundan değil ama sonunda helva olacağı için kuruğu sev, suyun içinde birçok kamış yetişir ama Sa'dece biri şeker kamışıdır. Bu güzel yüzlü sevgilinin aslını soruşturmaya ne gerek var? Bize güzelliği yeter. Gönlüm onun aşkına yönelmiştir. Ülkesinde ister şah olsun isterse dilenci olsun hiç fark etmez. Gönlüm asla başka bir yere akmayacak, gönül ateşim asla bir başkasına yaklaşmayacak. Madem Ferruh gönlüme misafir olmayacak öyleyse bu dünyada ne canım ne de bedenim kalsın. Gönül iki değil ki aşk da iki olsun."

Banu, damdan inerek bahçede sevgilisini aramaya başladı. Onu kollarını ve bacaklarını uzatmış, yere serilmiş bir vaziyette gördü. Ferruh'un gül yüzüne gülsuyu damlatarak onu uyandırdı. Ferruh, Banu'yu görünce feryat ederek şiirler söylemeye başladı. Ferruh, boş istekler ve olmayacak hayallerle sevgiliye kavuşmayı ümit ediyor ve bu düşüncelerini söylediği şiirlerle açığa vuruyordu. Hurrem dostuna: "Ey hükümdar çocuğu, ne yapıyorsun? Tam kavuşmuş iken bu inleme ve feryat etme

neden?” diye sordu. Ferruh sevgilinin yüzünü görmeye dayanamadığını, şimdi sevgilinin gittiğini ve yerine Sa’dece hayalinin kaldığını söylemekteydi.

Hurrem, arkadaşına yine tavsiyelerde bulundu: “Mutluluğu az az yaşa birden hepsini isteme, uygun zamanı kolla ki elindekiler yok olmasın. Güç ve zenginlik insanı mutlu etmez mutluluğun insana Allah tarafından verildiğini unutma. Daima hayırlı işler düşün ki isteklerin gerçekleşsin.”

Bu öğütleri işitince serbestçe dolaşan selvi boylu şehzade, durdu. Odasına gönlü sıkıntılı bir şekilde vardı. Hasret yüreğini parçalamaktaydı. Yüzünü yere kapatarak ağlamaya başladı. Başını taşa, taşı başına vurmaktaydı.

HÜMÂ’NIN DAMDAN İNEREK DADISI İLE KONUŞMASI

Damın üstünden inen Nigar’ın rahatını ayrılık ve sıkıntı kaçırmıştı. Bu ay yüzlü güzel, birden bire toprağın üzerine yığılıp kaldı. Dadısı bunun üzerine onu tekrar uyandırabilmek için yakuta benzeyen bir daneyi şarapla karıştırarak ona içirmeye çalıştı. Dudaklarına yavaş yavaş bu şaraptan damlattıkça Banu’da gözlerini yavaş yavaş açıyordu. Güzel sultan, uyanır uyanmaz sevgilisini sayıklamaya ve dadısına onu sormaya başladı. Dadısı Banu’nun durmadan sevgilisini sayıklamasına daha fazla tahammül edemedi. Banu’ya son bir umutla Ferruh’a umut bağlamaması ve onu unutması için adeta yalvardı. Ferruh’un fakirliğinden, tanınmazlığından ve daha birçok özelliğinden bahsetti ve böyle bir gencin peşinden sürüklenmenin Hümâ gibi güzel be soylu bir sultana yakışmadığını anlatmaya çalıştı.

Hümâ, dadısına yine önceki konuşmalarda olduğu gibi bir insanın zengin ve soylu olmamasının o insanı değersiz yapmayacağını aksine kılık kıyafet, mal ve mülkün de kötü bir insanı iyi yapmayacağını anlatmaya çalıştı ve bu konularla ilgili misaller sıralamaya başladı. Sözlerinin sonunda dadısına: “Ey Dadı, beni bu işten vazgeçirmeye uğraşma, içindeki bu kötü düşünceleri bırak. Hiçbir zaman bana öğüt vermeye de kalkma zira deliye öğüt vermenin bir faydası olmaz.”dedi.

Dadısı: “Ne söylediyse doğrudur. Fakat kendine bir iyilik yap ve elini ondan geri çek, o senin emsalin değildir. Ondan kaç ve kurtul, ben olsam onu çoktan terk etmiştim. Balı bırakıp belaya koşmak neden? Su çıkar diye su çıkmayacak yerde kuyu kazmak neden? Dediklerimi bir kez daha iyice düşün. Eşeğe ipek kumaş yakışmaz. Huri ile şeytan aynı yatağa yakışmaz, insanın sevgisi ebedi değildir.” diyerek Banu’yu ikna etmeye çalıştı.

Banu: “Dadıcığım, bana sabret, feryat etme diyorsun. Başkalarının elinden savaş yapmak kolay olur. Sen de ona benim gibi gönül verseydin sen de benim gibi aşık olsaydın benim hâlimden anlardın. Ata binen, yayanın hâlinden anlar mı hiç? Sevgilimin fakir olmasını bir kusur olarak görüyorsun. Ama zenginlikle şöhret bulan bir kişi; körün, yoksulun, aç mı tok mu olduğunu nereden bilsin. Bir de beni kendi isteğimle feryat edip ağlayarak öleceğimi sanırsın. Kim kendisini sağlıklı iken hasta etmek ister. Ama ayrılığın sonunda mutlaka bir kavuşma ve rahatlama vardır. Ben buna inanıyorum. Bugün ayrılık ateşi vücudumu yakarsa bu kavuşma anı için bana umut olur. “Ben yanayım diye tertip ettiği şiiri okumaya başladı....

Bu arada Ferruh da sevgilisi için şiirler okuyordu. Şiirleri dinlemekte olan Hurrem daha fazla dayanamayıp çocukluk arkadaşına: “Anladım ki sen ona gitgide daha fazla bağlanmaktasın. Sabret ki kavuşman kolay olsun, senin özelliklerini dinleyen sevgili yine seni görmek isteyecektir. Gönlnü korkulardan uzak tut. Ama bir an önce bu yerden ayrılalım, burada durmayalım gidelim. Gideceğimiz yeri biliyorsun artık hiçbir şey sorma.” diyerek, Ferruh’u yanına aldı ve yürüyerek uzaklaştılar.

Kimsenin bilmediği bir yerde eğleşen biri hasta, diğeri yorgun; biri üzgün biri kaygılı bu iki dost sabırla günlerini orada geçirdiler. Günlerden bir gün Ferruh can yoldaşı Hurrem ile birlikte o güzeller güzelinin güllerle bezenmiş bahçesinin yolunu tuttular. Sevgilinin mekânına ulaşan Ferruh, burada iyice duygulandı. Bu duygu coşkunuğu onun ağzından şiir şeklinde yazılmış, güzel sözler olarak dökülmeye başladı. Bu okuduğu şiiri yazıp eline alan Ferruh, bu şiiri her okuduğunda gâh yanıyor, gâh tütüyordu. Sevgilisi Hümâ Hatun Ferruh’un yanına kadar sokulmuştu. Sevgilisini karşısında gören Ferruh bayılıverdi. Hümâ da yerde yatan dünya padişahının sınırları aşan güzelliğın gördü. Sevdiği erkeği göz ucuyla inceleyen Hümâ Hatun, sevgilinin elleri arasına sıkışmış bir beyaz kağıdı fark edince onu kendisine getirmesi için dadısını görevlendirdi. Bu mühürlenmiş mektubu eline alınca önce onu dudaklarını götürerek yavaşça öptü, mührünü açarak kâğıtta yazılı bulunun şiiri okumaya başladı. Şiirin tamamını okuduktan sonra kendisi de bir şiir yazarak, mektubun için yerleştirdi. Dadısına, al bu mektubu o ay yüzlü sevgiliye ilet dedi. Dadı mektubu yerde baygın hâlde yatan Ferruh’un göğsüne koydu. Sevgilisini uzaktan izleyeduran Banu, etrafta kimselerin olmadığını görünce bir elmayı alarak Ferruh’a fırlattı. Aldığı darbe ile uyanan Ferruh dalgın dalgın etrafına bakınırken

güzel Hümâ sevgilisinin yanına sokularak ona selam verdi: Ferruh, sevgilisini tekrar karşısında görünce iki büklüm oldu.

Hümâ Sultan ile Şehzade Ferruh birbirlerin kavuşmanın verdiği heyecanla uzunca bir süre birbirleriyle sohbet ettiler. Birbirlerine iltifat ederek, duygularını şiirlere dökerek yaptıkları bu sohbetin sonunda, başkalarına görünmekten çekinen iki sevgili birbirlerinden ayrıldılar.

O gece ikisi, ne yatıp uyuyabildiler, ne de rahat edebildiler. Sabaha kadar ağlayıp durdular, sabah olunca Hümâ dadısını çağırarak ondan Hurrem'i bulup huzuruna getirmesini istedi. Hümâ'yı kıramayan dadı, Hurrem'i bularak huzuruna getirdi. Hümâ, Hurrem'e Ferruh'a duyduğu aşkı anlatarak artık daha fazla sabredemeyeceğini söyledi. Hümâ, Hurrem'den Ferruh'u saraya getirmesini istedi.

Hurrem ile Hümâ'nın dadısı, Ferruh'a kutlu davet için geldiklerinde Ferruh'u eli çenesinde ayakta bekler buldular. Ferruh'un vücudu titriyor, ağlamaktan gözyaşları yanaklarına inciler gibi diziliyordu. Ferruh'a durumu anlattılar ve hep birlikte Hümâ'nın yaşadığı saraya doğru yola çıktılar.

Nigâr Ferruh'un geldiğini işittiğinde tavus kuşu gibi süslenmişti. Nigâr'ın göz kamaştırıcı ışığı şehzadeye vurunca, şehzadenin içi nurlanarak coştı. Bu ışıkla birlikte ağlayarak aklı başından gitti, bayıldı... Hümâ Ferruh'un yere düştüğünü görünce o anda yüzünü Ferruh'un yüzüne koydu. Sevgilinin kokusu beyne ulaşınca Ferruh bütün dertlerinden kurtuldu. Sevgilinin dudağı Ferruh'un inci gibi parlak yüzüne dokununca yüzü ünnab çiçeği gibi kızarıverdi. Sonunda tenleri birleşerek mutluluğa ulaştılar.

Hümâ, dadısına yeme içme meclisinin hazırlanmasını buyurdu. Dadı, isteklerinin yerine getirildiğini söyleyince sevgililer üstlerindeki örtüden başlarını çıkardılar. Ellerine aldıkları kadehten yudum yudum şarap tatmaya başladılar, Ferruh sevgilisine yine bir şiir okuyuverdi. Hümâ da ona cevap olarak bir şiir okudu. Sevgililer bu şiirden sonra tatlı tatlı hayal kurmaya ve sohbet etmeye başladılar. Saatler artık iyice ilerlemişti. Hümâ, dadısına: "Bizim sözlerimizin sonu yok, bize yemek getir." dedi. Genç sevgililer için en güzel yemekler hazırlandı, önlerine kondu. Ferruh Hümâ'ya: "Ruhun gıdası varken, bedenin gıdaya ihtiyacı yoktur. Şimdi sevinç sofrasından doydüğüm için insan sofrasına ihtiyaç kalmadı." diyordu. Bunun üzerine dadısından kendilerine saf şarap getirmesini istedi. Yemekler kaldırılıp yerine şarap getirildi. Mecliste çalgılar da yerini almıştı. Çalgıcıların can bağışladığı bu yerde kadehteki şaraplar adeta su gibi içiliverdi. Sevgilinin başı

Ferruh'un dizindeydi. Ve bu hâldeyken tatlı sohbet, şarabın verdiği mahmurlukla sürüp gidiyordu. Sohbet sürerken artık sabahın aydınlatıcı ışıkları dünyaya vurmaya başlamıştı. Dadı, Hümâ'ya artık sabah olduğunu, misafirlerin gitmesi gerektiğini hatırlattı. Sabah oldu sözü Hümâ'yı o kadar üzdü ki o sözle beli iki büküm oldu.

HÂDİM'İN FERRUH'LA HÜMÂ'NIN YANINA SOKULMASI VE FERRUH'UN HÂDİMİ ÖLDÜRMESİ

Sarayın Hâdim adında son derece cesur ve kan dökücü, yiğit bir bekçisi vardı. Sarayın kapısının açık olduğunu görünce bu bekçinin gözü döndü, cinnet geçirmeye başladı. Canından korkmadan sarayın kapısını açan kişinin kim olduğunu merak ediyordu. Hâdim'in kendilerini fark ettiğini hisseden Hümâ ve Ferruh bataklığa doğru ilerlediler. Hümâ, Ferruh'a kavuşma anlarının kendilerine haram olduğunu söylemekteydi. Bir taraftan da yakalanma korkusuyla Ferruh'a sızlanmaktaydı. Ferruh ok ve yayını alarak heybetli bir yürüyüşle Hâdim'in karşısına çıktı. Hümâ ise olacıklardan habersiz bir şekilde korkuyla beklemekteydi. Ferruh, Hâdim'in göğsüne öyle bir ok fırlattı ki o anda Hâdim'in canı bedeninden ayrılıverdi. Hümâ ile dadısı bu cesedi it ölüsü gibi sürükleyerek bahçenin içindeki kuyuya atıverdiler. Korkuyla uzaklaşıp hemen saraya girdiler.

Dadısı, Hümâ'ya Ferruh'tan ayrılması için yine nasihatlerde bulundu. Hümâ ise elinden bir şey gelmediğini, imkânı olsa yüreğini kopartıp itlerin önüne atacağını ancak içindeki ateşi söndüremeyeceğini anlatıyordu.

Dadı ile Hümâ kendi aralarında birbirlerini ikna etmek için konuşa dursunlar; Padişah, kızı Hümâ'yı görmek için geldiğinde kızını çok yıpranmış gördü. Ey gözümün ışığı sana ne oldu, güler yüzün niçin eskisi gibi değil sıkıntıdan zayıflamışsın, derdinin ne olduğunu bana açıkça söyle diyerek üzüntüsünü dile getirdi. Hümâ, başını babasının ayaklarına koyarak: "Ey âlemlerin şahı babacığım, dünya içi sıkıntı dolu bir evdir, kapısı altındır ve anahtarı sıkıntıdır. O kapıyı açan hayatında çok sıkıntılar çeker ve hiçbir zaman ona derman bulunmaz. Bu dünyada sıkıntısız kişi yoktur. Ayrıca bu dünya kime makam verdiyse ondan yüzlerce kez intikam almıştır." dedi. Bu hikmetli sözleri duyan Padişah, oradan ayrılıp tekrar tahtına gitti.

Ferruh, eve dönünce Hurrem, Ferruh'un hâlinden kötü giden bir şeyler olduğunu sezmişti. Ferruh'un dostu Hurrem'in ısrarıyla olup biteni anlatınca Hurrem: "Ey şahım, başınıza gelen basit bir iş değildir. Bu iş olup bitmiş fakat tedbir

almak gerekir. Hâdim, şahın hizmetçisidir, bilirsin. Hadim'in kayıp olduğunu fark edince Şah, tekrar onu soracaktır. Bulamayınca araştırmaya devam edecektir. Nihayet öldürdüğün Hâdim'in izini bulacaktır. Bu işi senin yaptığın bilirse işte ondan sonra bizim hâlimiz ne olur, sen iyice düşün bu yaşananları geride bırakıp artık buradan göçmemiz gerekir. Dikbaşlılıkla hiçbir şey çözülemez. Kesilen baş, tekrar yerine gelmez. Ölüm yerinde durmak, kaza yerini sormak büyük hatadır. Talihin sana dost olmadığı anlaşıldı, öyleyse sen de ağzını kapa ve kesinlikle sırrını ona açma.” dedi.

Ferruh, dostunun söylediği bu akıllıca cümleleri tasdik etti. Ve: “Allah böyle takdir ettiyse tedbirin bu durumu değiştireceğini sanma. Olacak şeyler asla bilinmez bilinse bile çalışarak çare olunamaz. Kadere tedbir olmayacağı gibi gökten gelen belaya da hiç kimse engel olamaz. Kaza günü çok sakınmanın fayda vermeyeceğini bil. Eğer sen tedbirini aldıysan yürü git.” deyince Hurrem; tek korkusunun can dostu Ferruh'un başına ansızın büyük bir felaketin gelmesi olduğunu söylüyordu. Ferruh'u buldukları yerden ayrılmak konusunda ikna etmeye çabılıyor ama bir türlü can dostunu bu konuda ikna edemiyordu. Hâlbuki Hurrem'in isteği oldukça mantıklıydı. Hurrem bu büyük şehrin dış semtlerindeki kenar mahallelerden birine yerleşmeyi ve belanın merkezinden az da olsa uzaklaşarak ne olacağını gözetlemeyi ve bunun sonunda duruma göre ya şehri terk etmeyi ya da gerekeni yapmayı teklif ediyordu. Ferruh ise insanın beladan kaçamayacağını, eğer belalar bir insanın alınına yazılmışsa o belanın o insanı Horasan'a da, Semerkant'a da kaçsa mutlak bulacağını belirtiyordu. Arkadaşı Hurrem'e son sözü, “Eğer istiyorsan sen git.” demek olmuştu. Hurrem bu söze çok alınmıştı. Çünkü Hurrem canının kaygısına düştüğü için oradan kaçmak niyetinde değildi. Onun tek korkusu Ferruh'un başına bir iş gelmesiydi. Arkadaşı Ferruh'a kendisinin yerinin daima onun yanı olduğunu belirtti.

Ferruh, dostu Hurrem'i daha fazla üzmeden aklından geçeni dostuna söyledi. Hurrem, kimselere görünmeden gizlice saraya giderek Banu Sultan'la görüşmeye çalışacaktı. Eğer bir şeyler ortaya çıkmışsa bunu sultan mutlaka duyardı. Ferruh, Hurrem'e Banu'nun dadısından da çekinmemesini ne olursa olsun saraya girmesini istedi. Ferruh, sevgilisi Banu Sultan için yazdığı bir şiiri Hurrem'e vermeyi de ihmal etmemişti.

Hurrem gizlice Banu Sultan'ın kapısına kadar sokuldu. Kapının etrafında oyalanıyor, Banu'nun onu görmesini bekliyordu. Pencereden Banu Sultan, Hurrem'i görünce dadısını Hurrem'in yanına göndermişti. Kapıyı açan dadı, Hurrem'i

karşısında buluverdi. Hurrem cebinden çıkardığı mektubu dadiya uzatarak mektubu hemen Banu'ya iletmesini ve cevabını da hemen getirmesini istedi.

Mektubu eline alan Banu Sultan kendinden geçerek mektubu okudu. Onu yüzüne gözüne sürdü, sevinç gözyaşları döktü. Mektubun cevabını dadısı vasıtasıyla Hurrem'e ulaştırdı. Hurrem de hiç vakit kaybetmeden soluğu Ferruh'un yanında almıştı. Banu mektubunda Ferruh'u ilk buluştukları bağa davet ediyor, ama çok dikkatli olmalarını tavsiye etmeyi de unutmuyordu.

Bu haber üzerine Ferruh ile Hurrem, hızlıca yürüyerek bağın yolunu tuttular Banu Sultan'ın gönderdiği anahtarla giriş kapsını açarak içeri daldılar. Bahçe çok tenha görünmekteydi. Ferruh, dolaşırken parlayan bir ışığı fark etti. Işığa doğru yönelince orada hazırlanmış bir meclisi fark etti. Türlü yiyecek ve içeceklerle hazırlanmış, müzik aletleri hoş nameler çalmaya başlamıştı. Ferruh kendisi için hazırlanmış tahmin ettiği tahtın üzerine çıkarak tahta oturdu. Yiyeceklerden hoşuna gidenleri tattı, elindeki kadeh ise hiç durmadan bir doluyor bir boşalıyordu. Ferruh daha fazla dayanamadı ve güzel sesi ile Hümâ için yazdığı bir gazeli yüksek sesle okumaya başladı. Bir taraftan da durmadan şarap içiyordu. Ferruh, şarabın verdiği sarhoşlukla kendinden geçmeye başladı ve bir süre sonra sızdı kaldı. Banu ise sevgiliye kavuşma heyecanı ile bahçeye indi ve Ferruh'u aramaya başladı. Tahtın yanına gelince kendisini bekleyen sevgilisi yerine tahtta horul horul uyuyan Ferruh'u görünce hayal kırıklığına uğradı içinden: "Ben bunun aşkına düştüm düşeli canımdan olacağım. Ama şu uykucu oğlana bak! Bu uyku uyuyan kişi aşkı ne bilsin? Sanki feleğin sillesini yememiş gibi horul horul uyuyor. Ve durmadan içki içiyor. Aşkı bırakıp şarap içmek de ne oluyor?" diye geçirdi. Ferruh'u oracıkta öylece bırakarak gitti. Sabah uyanan Ferruh, sevgiliye kavuşamadığını anlayınca üzgün bir hâlde Hurrem'in yanına koştu. Hurrem olanlardan habersiz Ferruh'un anlattıklarını dinliyor ve Banu'nun kavuşma mekânına gelmeşiğine bir anlam vermeye çalışıyordu. Hurrem her zamanki gibi Ferruh'u teselli etmeye çalışıyor mutlaka bir aksilik olduğu için Banu'nun gelmediğini anlatmaya çalışıyordu. Konuşmaları bu hâl üzerine süredursun bir ara Hurrem, Ferruh'un kıyafetinin göğüs kısmında bir kabarıklık fark ediverdi. Bu kabarıklığın bir mektup olduğunu anladılar. Banu sevgilisine bir mektup yazmıştı. Mektubun içi zehir zemberek ifadeler ve sitemlerle doluydu. Banu sevdiğine kısaca: "Şarap ne oluyor ki ona gönül veriyorsun. Mutluluğu elinle iterek şarabı tercih ediyorsun. Burası senin memleketin değil, burası gurbet diyarıdır. Gurbette insanın her isteği yerine gelmez. İçki garibin içeceği bir şey değildir,

gurbetteki kişi nasibi için günü kovalamalıdır. Sen hiç içki görmedin mi içkinin sarhoş edeceğini bilmiyor muydun? Sen böyle gününü gün etmek istiyorsan benim çektiğim bunca zahmet bunca emek boşuna değil mi?” diyordu.

Mektupta yer alan bu sözler âdeta bir yumruk gibi Ferruh’un başına çarpıyordu. Ferruh mektubu okumayı bitirince sırdaşı Hurrem’e dönerek sevgilisinin her söylediğinde haklı olduğunu, bu işte kendisinden başka suçlu olmadığını anlatıyordu.

Hurrem üzüntü içerisinde ne yapacağını bilemeyen arkadaşına Hümâ’nın bağına tekrar gitmeyi ve orada ona olan biteni anlatan bir mektup yazmayı önerdi. Mektubu Hümâ’ya yine Hurrem ulaştıracaktı. Bu karar üzerine sevgilinin bahçesine gidildi. Ferruh, üzüntüsünü dile getiren, sevdiğinden yalvarırcasına af dileyen bir mektup kaleme aldı. Fakat yolunda gitmeyen bir şeyler vardı etrafı iyice gözleyen Hurrem, bu mektubu Banu Sultana ulaştırmanın mümkün olmadığını fark etti. Mektubu nasıl ulaştıracağını düşünürken birden bire aklına güzel bir fikir geldi. Bu fikrini hemen Ferruh’a açtı. Buna göre mektup bir okun etrafına sarılacak ve üzerine Ferruh’u tanıtabilecek bir mühür, bir işaret konulacaktı. Ok atmakla mahir olan Ferruh, bu mektubu yayıyla fırlatacak, ok Banu Sultan’ın veya dadısının görebileceği bir yere saplanacaktı. Bundan sonra eğer talih de yüzlerine gülerse mektup sevgiliye ulaşacaktı. Düşünüleni aynen yaptılar. Bu kez Ferruh’un talihi ona gülmüştü. Oku fark eden ve Ferruh’tan olabileceğini tahmin eden dadı mektubu hemen Banu Sultan’a ulaştırdı. Mektubu okuyan Banu gözyaşlarına boğulmuştu. Banu’nun hışımla tez elden yazdığı cevap kılıçtan daha keskin ve acı verici sözlerle doluydu. Bu sefer Banu, sevdiğini suçlamakla ve ona hakaret etmekle kalmıyor üstüne üstlük bir de aşağılıyordu. Sevdiğinin izzetsiz rütbesiz olduğunu söylüyordu. Mektubu alan dadı, bahçeye inerek mektubu muhatabına ulaştırdı. Mektubun okunmasıyla birlikte ortalığı bir ağlama bir inleme sesi kaplayıverdi. Bu ateşler saçan zehir zemberek mektubu Hurrem de okudu. Mektup âdeta Ferruh’un canını alma niyetiyle yazılmıştı.

Ferruh sevdiğine bir mektup daha yazdı. Mektupta yine yalvardı, yakardı, sevdiğinden özürler diledi. Mektubu sevdiğine ulaştırdı. Banu mektubu okuyunca çok üzüldü. Yüreği yumuşadı ama kalemi eline alınca kalem, kılıç gibi yine sevgilisini yaralayacak sözleri kâğıda döktü.

Ferruh yılmadan sevgilisine bir mektup daha yazdı. Mektubun cevabı yine öncekiler gibiydi. Banu, sevgilisinin sözlerini okuyunca üzüntü ile kendinden geçiyor, fakat sevgilisine cevap yazarken naz yapmaktan kendini alamıyordu.

Ferruh'un bir mektubu daha geldi, Hümâ bir cevap daha yazdı. Ferruh bu son mektubu okuyunca canı sanki bedeninden ayrıldı. Üzüntüden yüzünün rengi kaçmıştı. Hurrem Ferruh'u teselli etmeye çalışıyor. Kadınların sevgililerine böyle naz yaptıklarını anlatıyordu.

Bundan sonraki mektuplaşma daha farklı oldu. Ferruh yine içini döktü mektubunda sevgiliden af diledi. Bu sefer Hümâ'nın mektubunun baş tarafı Ferruh'un ruhunu okşuyor, güzel sözler söylüyor; sonunda ise yine Ferruh'u üzecek ibareler barındırıyordu. Mektubun sonunda bulunan bu gönül yıkıcı sözlerden sonra Hurrem, hiç yılmadan, bıkmadan can dostu Ferruh'a destek oluyor, onu teselli etmek adına Ferruh'u rahatlatan sözler buluyor, misaller veriyor ve can dostunun ümidinin kırılmamasını sağlıyordu. Hurrem: "Ey Şahım, Hümâ Sultan senin mektubunu alınca çok sevinmiş olmalı ki o mutlulukla mektubunu yazmaya başlamış. Sevinci ve mutluluğu mektubun başındaki sözlerden açıkça anlaşılıyor. Ama mektubun sonlarına doğru kibrine yenik düşmüş olmalı. Fakat mektubun sonunda söylediklerinin kalpten gelen samimi sözler olduğuna inanmıyorum, gönül her zaman bir kararda olmaz sana sitem etmesi gönlünün hâlâ sende olduğunu gösterir. O sana acı sözler yazdıysa sen ona şeker gibi sözler yaz." dedi ve Ferruh'un yüreğine su serpmeyi başardı.

Ferruh, dostunun bu tavsiyesi üzerine misk kokulu sözlerden oluşan bir mektup daha kaleme aldı. Mektubu Hurrem, dadı vasıtasıyla Banu'ya ulaştırdı. Banu'nun cevabı gecikmeden Ferruh'a ulaştı. Mektup Ferruh'un ciğerini deldi. Artık Ferruh'ta sabır ve takat kalmamıştı. Hurrem, bu defa Ferruh'un sevgilinin mektubuna sevgilinin kullandığı katı dil ile cevap vermesini istedi. Madem sevgili kırıncı sözler söylüyordu. O hâlde sevgiliye aynı tarzda bir cevap yazılırsa bu sefer o yumuşak üslupla cevap verebilirdi. Ferruh, sevgilisine sitem içerikli bir mektup yazdı. Sanki mektup mürekkep yerine kan ile yazılmıştı. Mektup, Banu'ya havuz başında oturur iken ulaştı. Mektubu okuyunca Banu'nun gözyaşları havuzun suyuna karıştı. Bu defa sevgilinin af dileyen, hoş sözler söyleyen tatlı dili gitmiş sanki onun yerine zehir ve ateş saçan dikenli bir dil gelmişti. Banu Sultan yazdığı mektuplardan dolayı pişman olmuştu. Dadısına: "Bak dadıcığım! Kendi bulduğum inciye yine kendi yüzümden yitirdim. Cahilce davrandım, tevazu ile sevgiliye bir cevap daha yazayım, kalemimin ucuyla mektuba şeker akıtayım." diyordu.

Banu Sultan, sevgilisi Ferruh'a duyduğu bütün hislerini şiir gibi cümlelerle kâğıda döktü. Bu sefer sevgiliden af dileme sırası güzel sultana düşmüştü. Ferruh'a

iltifatlar söyledi, özürler diledi, onsuz yaşayamacağını anlattı, mektupta âdeta ağlıyordu.

Ferruh, sevgilisinden yüz bulamamanın verdiği acıyla yalnız başına dolaşıyor, ayakları onu her defasında sevgilinin bahçesindeki havuza doğru götürüyordu. Ferruh yine o havuzun kenarında bitkin bir hâlde dolaşırken karşısında birdenbire sevgilisini buluverdi. Güzel sevgili giyinmiş, kuşanmış, süslenmiş etrafına ışıltılar saçarak genç şaha doğru ilerliyordu. Ferruh, ab-ı hayat suyu işmişçesine birdenbire canlanıverdi. Sevgilinin o parlak yüzünü görmek şahı adeta gençleştirmişti. Genç yaşına rağmen ayrılığın acısı ile beli bükülmüş, gözlerinin ferisi sönmüş Ferruh, birdenbire kanlı canlı bir genç yiğit oluvermişti. Hemen sevgilinin ayağına yüzünü sürdü, dayanamadı ve binlerce lütuf ile sevgiliyi kucakladı. Bağı baştan sona birlikte dolaşmaya başladılar, gâh meyveden ısırıldılar gâh şeker tadındaki dudaktan... Ferruh susuzluğunu dindirmek için sevgilinin ab-ı hayat saçan dudağından emiyordu. Bu arada sazlar çaldı, çengeller ortaya çıktı. Şah'ın mutluluğuna diyecek yoktu. Sanki gönlü bir doğan gibi yükselmiş de gökyüzünde süzülüyordu. Ferruh ve Hümâ, ellerindeki dolu kadehleri yudum yudum boşaltmaya başladılar. Mutluluğun verdiği coşkuyla ne yapacağını bilemeyen Ferruh Şah, sevgilisine yine şiirler okumaya başladı. Sevgilisi Hümâ Sultan ondan geri kalır mı? O da Ferruh'un şiirlerine şiirle karşılık veriyordu. Ferruh ile Hümâ böyle muhabbete devam ededursunlar, bu arada Hümâ Sultanla evlenmek isteyen Hindistan Şahı Erdşir ile oğlu Şehlâ büyük bir ordu toplayarak Hıtay ülkesine doğru yola çıkarlar. Ordu Hıtay sınırına gelmiştir. Hint Sultanı Erdşir, Hümâ Sultan'ın babasına: "Ya kızını oğluma verirsin, ya da ordumla birlikte ben gelir ve zorla alırım." diyerek tehditler savurmaktadır. Hıtay ülkesinin Hint Sultanının ordusuna karşı koyabilecek gücü yoktur.

Hıtay Hanı adamlarını toplayarak, ne yapılması gerektiğini tartışır. Adamları genel olarak şaha kızı evde bekletmenin ve soysuz bırakmanın akıllıca bir yol olmadığını, ülkeyi büyük bir felaketten korumak gerektiğini, kurdun zayıf düştüğünde çakala yalvarmasının normal bir durum olduğunu anlatırlar.

Hümâ Sultan'ın babası Hümâyun Şah, üzerine gelen Erdşir'le görüşmeler yapar, Erdşir Hümâyun Şah'a kızını bırak ve ülkeni terk et yoksa biz ülkeni mahveder, tacını başına geçiririz, diye haber göndermişti. Hümâyun Şah da ona sert bir cevap verince Erdşir'in beynine kan hücum etti. Askerlerini toplayarak bağırıp çağırdı ve Hıtay ülkesine girmeleri için emir verdi.

Diğer taraftan Hümâ Sultanda gönlü olan Keşmir ülkesinin yüce padişahı Rây'da oğlu Alemşahı yanına alarak ordusuyla birlikte Hıtay ülkesine dayanmıştı.

Hümâyun Şah şimdi bir yerine iki ordu ile başa çıkmak zorundaydı. Adamlarından yine görüş bildirmelerini istedi.

Sonuç olarak Keşmir hükümdarının Hint hükümdarından daha kuvvetli olduğu, Hint hükümdarının deniz yoluyla, Keşmir hükümdarının ise karayoluyla Hıtay ülkesine ulaşabileceği bu sebeple Hümâ Hatunun Keşmir hükümdarının oğluna verilmesinin daha mantıklı olduğu kararına vardılar. Bu iki ordudan hangisinin daha önde olduğunu, saraya daha çok yaklaştığını anlamaya çalışırken birden ortaya güzel bir fikir atıldı. Buna göre bu iki orduyu birbirleriyle savaştıralım hangisi galip gelirse Hümâ Hatunu ona vereceğimize söyleyelim dediler.

Bu düşünce haber olarak her iki orduya da ulaştırıldı. Rây ve Erdşir bu haberi duyunca Hümâyun bizi bir tuzağa çekti ama elden bir şey gelmez. Savaşalım tarih kimden yana ise onun yüzü gülsün dediler. Her iki orduda zırhlarını, savaş aletlerini, silahlarını hazır ederek birbirlerinin üzerlerine yürüdüler. Savaşta o kadar çok kan aktı ki Ceyhun ırmağı bu kan selinin yanında bir damla gibi kaldı. Cesetler o kadar fazlaydı ki kuşlar üzerinden aşamıyordu. Güneşin batması yaklaştığında Erdşir'in yenilgisi belirmeye başlamıştı. Erdşir' in ordusu yüzünü denizi dönerek kaçmaya başladı. Bu cesur ordudan sadece ikiyüz kişi hayatta kalabilmişti. Savaşı kazanan Keşmir Sultanı Rây ise çok sevinçliydi. Hıtay hükümdarı Hümâyun, Rây ve maiyetini karşıladı, onlara ikramda bulundu. Rây, Hümâyuna savaşı çok şükür biz kazandık, savaşı kazandık ama savaşmamızın bir amacı vardı. Aramızda daha önce yaptığımız anlaşma gizli kalmamalı, bunu halka duyuralım, diyordu. Hümâyun Şah Rây'ı kucaklayarak "Ey büyük hükümdar, sen sadece Keşmir ile Kirman içerisinde değil Hint ülkesinde ulu bir hükümdarısın. Sana hizmet bize kulluk görevidir. Siz bizim tahtımızı şereflendirdiniz. Şehzade Alemşah burada bizimle kalsın, bütün işlerini bizimle birlikte görsün, işlerimiz tamamlanınca Hümâyı eline veririz. Siz de ülkenize gidesiniz." Dedi. Rây, bu fikri çok beğendi. Hümâyun, Rây'a layık olmadığını belirterek, özürler dileyerek daha birçok hediye ve ikramlarda bulundu. Rây, gönlü hoş olarak ülkesine döndü. Oğlu Alemşah ise burada iki ay yedi, içti. İkinci ayın sonunda Hümâyun şahın huzuruna çıkarak dileğini tekrarladı. Böylece düğün tarihini tam olarak belirlediler. Bir ay daha yenildi, içildi. Artık halk içinde de huzursuzluklar belirmeye başlamıştı. İnsanlar; Alemşah, Hümâ Hatun'u alsın ve ülkesine dönsün demeğe başlamışlardı.

Hümâ Hatun'un içi kan ağlıyordu. Dayanamadı ve bir mektup yazarak dadısı ile Ferruh'a gönderdi. Mektubu dadısına verirken sıkı sıkı tembihte bulundu. Dadı, bizzat Ferruh'a verecekti. Hümâ, mektupta olup biteni Ferruh'a anlatıyor ve ondan yardım istiyordu. Mektubu alan Ferruh, büyük bir ah çekti, uzun zamandır sevgiliden haber alamayan Ferruh, halk arasındaki söylentiler yüzünden iyice kederlenmişti. Aldığı bu mektup onu çok rahatlattı. Cevabında, kendisinin malını mülkünü kaybetmiş bir şehzade olduğunu söylüyor, fakat ne olursa olsun bir can taşıdığı müddetçe aşkına sadık kalacağını ve elinden gelen yardımı esirgemeyeceğini sevgilisine söylüyordu.

Hümâ Hatun, Ferruh'un mektubuna yazdığı ilk mektuptan daha içli bir mektupla karşılık verdi. Sevgilisine kısaca; "Olacaklar için endişelenmeyin ne şekilde olacağı önceden bilinmez, daha fazla ayrı kalmayalım sen ne yap ne et bana gel. Başka bir şey istemem yanıma gel diyordu. İki sevgili arasındaki bu mektuplaşmalar ve karşılıklı şiir göndermeler uzun bir süre devam etti.

Bu arada Hümâyün Şah Rây'ın Oğlu Alemşah'a haber göndererek silahlanıp gelmesini ve Hümâ Hatun'u alıp getirmesini bildirdi. Alemşah bu haber üzerine hemen Hümâ'yı yanına alarak saraydan ayrıldı. Yolda Alemşah'ın ülkesine doğru ilerlerken, Alemşah, Hümâ Sultanla oturup sohbet istedi. Hümâ Sultan yol yorgunluğunu bahane ederek kendisine bir gün müddet vermesini rica etti. Bu süreyi alır almaz dadısını zaten peşlerine düşmüş olan Ferruh ve Hurrem'e gönderdi. Ferruh ile Hurrem, gizlice kervanın konaklandığı yere gelerek çadırdan Banu'yu çıkarıp ata bindiler ve hiç durmadan duraklamadan dörtnala at sürerek oradan uzaklaştılar. Gün ışıdığıında sevgiliye ulaşmanın heyecanını yaşayan Alemşah adamlarını gönderip sevgilinin hazır olup olmadığını sordurdu. Adamları çadırda hiçbir hareket olmadığını sultanın uyduğunu bildirdiler. Daha fazla sabredemeyen Alemşah, çadıra girince Hümâ'yı göremedi. O an sanki dünya başına yıkıldı. Kendinden geçerek bayıldı. Hizmetçiler Alemşah'ın vücudunu ovarak başına zeytinyağı sürerek onu ayıltmaya çalıştılar. Zorlukla kendine gelen Alemşah, karısını hırsıza kaptırıldığını söyleyerek sahrada bir oraya bir buraya koşmaya başladı. Aç susuz, yalın ayak iki gündür ortalıkta dolaşmakta adamları da çaresiz bir şekilde onun peşinden gitmekte ve Alemşah'a diller dökerek bu yaptığının bir şehzadeye yakışmadığını söylemekteydiler. Sonunda Alemşah'ı babasının yanına gitmeye razı etmeye çalıştılar, Alemşah'ın adamları dünyanın dört bucağını didik didik arayıp Hümâ'yı bulup Alemşah'a teslim etmeye çoktan yemin etmişlerdi.

Alemşah, tok açın hâinden anlamaz diyerek Hümâ'yı kendisinin arayıp bulacağını söyledi.

FERRUH, HÜMÂ VE HURREM'İN YOLA DÜŞÜP GİTMELERİNİN HİKÂYESİ

Ferruh, Hümâ ve Hurrem, çadırdan kaçtıktan sonra gece gündüz demeden çokça yol gittiler. Bir gün yolları ulu bir ırmağın kenarında son buldu. Karşıya geçmeye ne bir yol ne bir iz vardı. Karşıya nasıl geçeceklerini düşünürken Hurrem Ferruh'a " Sultanım ben suya gireyim boyumu geçmiyorsa siz atınızı sürün, boyumu aşan bir yere geçerseniz siz attan bana urgan atarsınız ben de o urgana tutunur sudan çıkarım" diyerek suya atladı. Söylediği gibi nehirde ilerlerken, Hurrem birden bire suda dibe battı ve gözden kayboldu, hava da kararmıştı. Ferruh, can yoldaşını kurtarmak için sağa sola baktı bağırdı, çağırdı ama nafiye... Arkadaşı çoktan gözden kaybolmuştu. Ferruh, can yoldaşının ölümü üzerine ağlayıp yas tutmaya başladı. Hümâ Sultan, Ferruh'a şimdi yas tutacak zaman olmadığını söyleyerek onu gitmeye ikna etti. Eğer bu şekilde orada yas tutmaya devam ederlerse askerler onları bulabilirdi. Atlara binerek eğlenmeden yol gittiler. Gece gündüz eğlenmeden at sürerek bir ulu dağa vardılar. Meğer bu dağ Türkistan ilinin ucuymuş. Bu dağa ulaşınca biraz rahatladılar ve orada dinlendiler.

FERRUH VE HÜMÂ'NİN ZENGİLER KALESİNE GELMELERİ VE SAVAŞMALARI

Dağ yolunda ilerlerken Ferruh ve Hümâ'nın yolu kayabaşında yükselen yüce bir kaleye vardı. Kalenin içinde Zengiler bulunmaktaydı. Uzaktan kaleye doğru ilerleyen iki kişiyi gören kalenin komutanı adamlarına bu gelen iki yabancıyı tutup kendisine getirmelerini emretti.

Ferruh, kaleden üzerine gelen bu adamları görünce yayını gerdi ve en öndeki adamın göğsüne bir ok fırlattı. Adam yere yığılınca diğerleri kılıçlarını havada sallayarak ve naralar atarak Ferruh'a doğru koşmaya başladılar. Bunun üzerine Ferruh da atına binerek kılıcını havada döndürdü ve gelenlerin üzerine atıldı. Kimini yaraladı kimini öldürdü, kimine kılıçla kimine yumrukla vurdu hepsini indirdi. Fakat Ferruh'un vücudunda da yedi adet yara bulunmaktaydı. Ferruh, bu yaralarına rağmen atın boynuna iyice sarılmış ve atın gücü yettiğince bu hâlde yaklaşık iki gün yol

almıştı. At bir çimenlikte durdu. O civarda dolaşan yiğidin biri ata yaklaşınca atın üzerinde vücudu kanlar içinde bir adam gördü. Yakından yüzüne doğru bakınca kanı kaynadı. Kurtarmaya çalıştığı gence karşı kalbinde büyük bir muhabbet hissi oluştu. Yaralıyı götürüp yaralarını sardı. Otacı gelerek yaralara türlü merhemler sürdü. Uzun bir müddet sonunda yara sebebiyle çekilen acılar ve Ferruh'un inlemeleri kesildi. Kendisine yardım eden Sehm adlı beyle oturup dertleştiler. Ferruh başından geçenleri bir bir anlattı. Sehm bey de Ferruh'tan kendisini karındaşı gibi görmesini istedi. Bu iki yiğit çok samimi bir şekilde dost oldular.

HÜMÂ'NIN ZENGİ'Yİ ÖLDÜRÜP SERBEST KALMASININ HİKÂYESİ

Ferruh, yaralı bir vaziyette kalenin önünden uzaklaşınca, Zengi adamlarına madem adamı kaçırdınız yanındaki kızı bulun getirin, o kadını artık hepimizin hanımı bilin deyince adamlar etrafa dağılıp Hümâ'yı aramaya başladılar. Hümâ ise atının üzerinde can havliyle kaçmaya uğraşır. Hümâ'yı tutup kaleye getirdiler. Zengi, Hümâ'yı görünce güzelliğine vuruldu.

Hümâ, Zengi'nin huzurunda kendi kendine söyleniyor. Bu talihsizliğinden ötürü yakınıp duruyordu. Kendi talihsizlikleri o anlatadursun Zengi'nin gönlü çoktan Hümâ'nın güzelliklerine vurulmuştu. Zengi, Hümâ'ya “Ey güzel kadın, bunca ağlayıp sayıp dökme. Kendini niye üzüyorsun. Yabancı bir adama uyup onun peşi sıra gidiyordun. Bak şimdi benim yanımdasın. Mutlu ol ki sen benim kaygılarımı ortadan kaldırdın. Hadi ye, iç, eğlen. Yanıma şöyle bir oturma seninle şöyle bir kaynaşalım. Tenin tenime karışsın” deyince Hümâ, içinden bu da Allah'ın takdiridir. Meyvenin iyisini bir domuza yedirir, diyordu. Ansızın içeri bir er girerek buradan az önce bir kervan geçmiş, onun geçtiğini duyamadık diyerek sorunca Zengi adama: “Bütün adamları toplayın, kervanın peşine düşün” dedi. Adamları kervanın peşine düşünce Zengi ve Hümâ kalede yalnız kaldılar. Zengi, Hümâ'ya yanaşıyor ve samimiyeti arttırmak istiyordu. Hümâ, Zengi'ye “Konuk böylemi ağırlanır ne yeme var ne içme.” deyince Zengi bir şeyler hazırlamaya çalıştı. Zaten yaralı olan Zengi, iyice yorulmuştu. Bunu fırsat bilen Hümâ, Zengi'nin kılıcını alarak ona saldırdı. Bir süre karşılıklı cenk ettiler. Ama yarası kanamaya başlayan Zengi'nin takati kesilmeye başlayınca Hümâ, Zengi'yi bir kılıç darbesiyle cehenneme gönderiverdi. Hümâ, bulduğu altın gümüş gibi şeyleri bir ata yükledi, başak bir atada kendisi bindi

ve hızla kaleden uzaklaştı. Gece yoldan gidiyor gündüz gizleniyordu. Bu hâlde iki gün yol aldı.

Hümâ, ağaçlık bir yerde ilerlerken o bölgeye ava gelen o civarın beyinin tuzağına düştü. Bey, Hümâ'yı havada vuramadığımız avı karada avladık. Gel benim hanımım ol, ne muradın varsa kavuş, ben buraların beyiyim dedi. Hümâ, beye ; “Bana yedi gün mühlet ver, yedinci günün sonunda senin hanımın olacağım.” dedi

Bu sırada o civarda avlanmaya gelen Sarım adlı hükümdar bir çerisini su bulması için gönderdi. Su bulmak için dolaşan bu asker, Hümâ'yı tutsak eden beyin evine girdi. Su alırken Hümâ'yı görünce suyu falan unuttu. Sarım, gönderdiği askerin gelmemesi üzerine adamlarına gidin o askeri bulun ve cezasını verin diye emretti. Bu emir üzerine beyin evine ulaşan adamlar Hümâ'yı gördüler. Su almayı unutup gerisin geriye Sarım Sultan'ın yanına geldiler. Ve evde gördükleri dünya güzelini Sarım Sultan'a anlattılar.

Sarım Sultan, ballandıra ballandıra anlatılan bu dünya güzelini görmek istedi. Adamlarıyla birlikte Hümâ'nın bulunduğu eve vardı. Hümâ'yı görür görmez o güzelliğe vuruldu. Bey'in yanına giderek senin evinde bulunan dünya güzeli kız neyin olur diye sorunca bey, Sarım Sultan'a sevgilisi olduğunu söyledi. Sarım, beye o kızı bana verirsen bu ili sana bağışlarım dedi. Bey, Sevgilisinin pahasına cihanın yetmeyeceğini söyleyerek biz de kadın verilmez deyince Sarım çok sinirlendi. Eğer gönül rızası ile vermezsen zorla alırım diye tehditler savurmaya başladı. Bey, bu hakaretlere dayanamayacağını biliyordu. Okunu çekerek atının üzerinde gitmeye hazırlanan Sarım'ı yere devirdi. Sarım can verince adamları da beyi parça parça ettiler. Bu kargaşadan faydalanan Hümâ, bir ata binerek oradan uzaklaşmayı başardı.

Banu, iki gün boyunca dağ yollarında ilerledi. Üçüncü gün deniz kenarına ulaştı. Yumuşak havalı, iyi korunaklı bu yerde muhteşem bir şehir kurulmuştu. Bu şehrin Adil adında bir beyi vardı. Adil Bey, bütün hazırlıklarını yapmış evlenmeyi bekliyordu. Evleneceği kız, uzak yoldan gelecekti ve Adil Bey onu karşılamak için hazır bekliyordu. Bu sırada dağdan aşağıya doğru bir atlının geldiğini gördüler. Adil Bey bir adamını göndererek bu atlıyı sordurdu. Ancak atlı, kendisi ile konuşmaya çalışan askerle konuşmuyordu. Adil, hızla atlının yanına vardı ve örtü ile kapalı yüze dikkatlice bakınca bunun bir kadın olduğunu anladı. Bu kadın Hümâ'dan başkası değildi. Hümâ, Adil'e onun gibi bir beyle karşılaştığı için çok şanslı olduğunu ve onun kapısına sığındığını ona hizmet etmenin kendisi için büyük bir şeref olduğunu anlattı. Adil de böyle güzel ve görgülü bir kadına vasıl olmanın kendisini çok mutlu

ettiğini belirtti. Hümâ, çok uzun yoldan geldiği için dinlenmesi gerektiğini söyleyerek Adil'den bir günlük müsaade istedi. Sabah olunca Hümâ, Adil'e : "Sen soylu bir hükümdarsın, düğün yapma niyetin vardı, hazırlıkların da tamamı. Sen şimdi bu düğünü yapmazsan, ismin lekelenir. Sen düğününü yap ben saraya geleyim ve senin hizmetkârın olmaya devam edeyim." deyince Adil'in aklı karıştı. Sonunda Hümâ, Adil'i ikna etmeyi başardı. Adil düğünü yapacak, düğünden bir ay sonra Hümâ'ya da kavuşacaktı.. Hümâ bu süre zarfında limanın kenarında kocaman ve süslü bir tâk gördü. Bu tâkı konaklama yeri olarak seçti. Limanda gemiler yük indiriyor, yük bindiriyorlardı. Hümâ, geminin birinden sarkan halattan tırmandı ve gizlice gemiye bindi. Biraz sonra gemi hareket etti ve açık denizlere doğru yol almaya başladı.

HÜMÂ'NIN GEMİYE BİNDİKTEN SONRA KAYGAN'IN ELİNDE TUTSAK OLMASI

Geminin Kaygan adında savaşı ve çirkin bir sahibi vardı. Kaygan, Banu'yu görünce onunla konuşmak istedi. Banu ağzını açıp da bu adamla bir tek kelam etmedi. Sinirlenen Kaygan, Banu'yu bileklerinden kavrayarak zorla sürükledi ve Banu'yu geminin direğine bağladılar. Kaygan Banu'ya bir iki kamçı da vurmuştu ki denizde bir fırtına esmeye başladı. Geminin derdine düşen Kaygan, Banu'yu bıraktı. Yedi gün dalgalarla boğuştu. Nihayet bir şehre ulaştılar. Şehre varınca Kaygan, Banu'yu gemide bağlı bırakarak şehre indi. Banu ne kadar dövünüp ağladıysa nafile, hiç kimse onu dinlemedi bile. Banu, gemideki tayfalara Çin ülkesinden geldiğini anlattı. Eğer kendisini serbest bırakırlarsa onlara değerli taşlar ve mallar vereceğini söyledi. Zaten kötü ve gaddar bir adam olan Kaygan'dan bıkmış olan tayfalar Banu'yu çözdüler. Banu, söz verdiği gibi onlara değerli eşyalar verdi. Bu eşyalar dağdan at ile koşarken yanına aldığı değerli eşyalardı. Tayfalar Banu'yu geminin yeni kaptanı yaptılar. Banu, tayfalarla birlikte yelken açtı ve o şehirden uzaklaştı.

HÜMÂ'NIN GEMİ İLE FERAH ŞEHRİNE GELİP PADİŞAH OLMASI

Ferah şehrinin Hüsrev adlı yaşlı bir hükümdarı vardı. Bu hükümdarın hiç çocuğu olmamıştı. Bu nedenle tahtının bir varisi de yoktu. Hükümdar ölüm döşeğindeyken vezirlerini yanına çağırdı ve vasiyetini bildirdi. Vasiyetinde şehre denizden gelecek soylu davranışları olan birini bulacaksınız. Tereddüt etmeden onu tahtıma geçirin. Hükümdarınız olsun demişti.

Hümâ, gemi ile bu şehre girince vasiyetteki özelliklerin Hümâ'da olduğunu gördüler. Ölen hükümdarın vasiyetini anlatarak Hümâ'nın kendilerine hükümdar olmasını istediler. Hümâ'da bunu kabul etti. Hükümdarın adamları, yüzü örtülü olduğu için Hümâ'nın kadın olduğunu anlayamamışlardı. Hümâ'da Hoten Şahı'nın oğlu olduğunu ancak çok maceralar yaşadığını, güzelliğinin çok meşhur olduğunu bu sebeple küçüklükten itibaren hem bu güzelliği güneşten koruyalım diye hem de insanlar etkilenmesin diye yüzünü daima örtü ile kapattığını, eğer böyle yüzü örtülü olarak kabul ederlerse hükümdar olabileceğini söyledi. Onlar da kabul ettiler. Hizmetçileriyle birlikte saraya giden Hümâ hükümdar olmuştu.

HURREM'İN HİKÂYESİ

Şimdi kaldığımız yerden biraz da Hurrem'in hikâyesine devam edelim. Hurrem'i su alıp götürmüştü. Hurrem de suda sürüklenirken bir ağacın dalı suya doğru sarkmıştı. Hurrem çırpınırken bu dal eline geliverdi. Dala tutunan Hurrem, çabalaya çabalaya kıyıya çıkmayı başardı. Nerede olduğunu bilmeden ilerlerken bir gün yolu büyükçe bir köye düştü. Köyün içinde aç susuz bir vaziyette karnımı nasıl doyururum acaba diye düşünürken haramilerin bu köyü bastığını gördü. Köylüler ile haramiler arasında kıyasıya bir savaş başlamıştı. Hurrem, köylülerden kendisine bir yay ve kılıç vermelerini istedi. Ok atarak haramileri bir bir deviriyor, kılıçla üzerlerine saldırıyordu. Haramiler, Hurrem'in ok atmakta mahir güçlü bir savaşçı olduğunu fark ettiler. Bunun üzerine kementler atarak Hurrem'i yakaladılar, ellerini ve ayaklarını bağladılar. Hurrem, bir süre sonra bu haramilere katıldı. Yine bir gün bir köyü basmaya niyetlendiler. Fakat köylüler haramilerin köylerini basacağını önceden tahmin etmişlerdi. Hazırlıklı olan köylüler, köye baskın yaptıklarını zannettikleri haramileri iyice sıkıştırdılar. Hurrem, durumun kötüleştiğini görünce aradan sıvıştı. Yedi gün sonra bir şehre ulaştı. Şehir çok güzel bir şehirdi. Tatlı sularının aktığı çeşmeleriyle, misk kokulu çiçeklerle kaplı bahçeleriyle adeta cennetten bir köşeydi. Hurrem, bir pınarın başında eğlendi. Kana kana su içti, dinlenirken etrafını tanımaya çalışıyordu. Hurrem, aniden bir kuşun gelerek su içmek için pınarın havuzuna konduğunu ve su içtiğini gördü. Kuşu görünce açlığı aklına geldi ve attığı bir okla kuşu avladı. Rızkımı çıkardım diye sevinerek kuşu eline aldı ve şehrin içine girdi. Şehirde dolaşırken şehrin Dizdarı bunu gördü. Hurrem'e yanaşarak "Sen canından korkmuyor musun ki elinde bir avladığın kuşla şehirde dolaşıyorsun? Padişahımızın yasağı var. Kuşlar bizim ülkemize geldiklerinde

istedikleri gibi uçacaklar, yiyecekler, içecekler... eğer bir insanoğlu bu kuşları avlar veya onlara zarar vermeye kalkışursa padişahımızın buyruğu üzerine o kişi zindana atılır.” dedi. Dizdar’ın emriyle Hurrem’i tutup zindana attılar.

HENGÂMIN HİKÂYESİ

Şah Numan’ın Hengâm’a sayısız mal verip Ferruh’un hizmetine verdiğini daha önce söylemiştik Hengâm emrindeki askerlerle birlikte bıkmadan, usanmadan, ümitsizliğe kapılmadan denizde gemisiyle yol alıyordu. Nihayet Hengâm, Ferame şehrine ulaştı. Bunları görenler: “Hüsban’a Numan, Hengâm’ı sana yardımcı olarak vermişti.” dediler. Hüsban, Hengâm’a aylardır Şahın oğlunu aradığını ama bir türlü bulamadığını anlattı. Bunun üzerine Hengâm Hüsban’dan izin isteyerek Şehzadeyi aramaya çıktı. Beş on günlük deniz seyahatinden sonra bir şehre ulaştı. Şehirde dolaşırken bir Rumla bir zencinin kavga ettiklerini gördü. Hengâm, kavgayı aralayıp bu hiç tanımadığı iki kişiyi barıştırmak istedi. Kavga edenlere tatlı tatlı nasihatte bulunurken kavga eden Arab’ın bu durumdan hiç hoşlanmadığını sezdi. Arap bir türlü nasihatlere uymuyordu. Sabredemeyen Hengâm, Arap’ın dişlerini yumruklarıyla döküverdi. Arab Hengâm’ı şikâyet edince Dizdar’ın adamları Hengâm’ı zindana attılar.

HENGÂM İLE HURREM’İN ZOR ŞEHRİNDE ZİNDANDA BULUŞMALARI

Hurrem, zindanda beklerken kapının açıldığını fark etti. İçeri bir yiğidi attılar. Hurrem yakından bakınca bunun Hengâm olduğunu anladı. Birbirlerine sarıldılar, kucaklaştılar. Bu arada Zor şehrinin beyi bir bina yaptırmış. Binayı süslemek üzere bilge bir nakkaş getirmişler bilge nakkaş binayı süslemeye başlamış fakat işin yarısında eceline yenik düşmüş. Zor Beyi de bu hadiseden sonra yatağa düşmüş bu resmi tamamlayacak bir usta arıyorlarmış Hurrem bunu duyunca kâğıda kalemlle birkaç nakış figürü çizerek zindandaki gardiyanlarla bunu hükümdara gönderdi. Nakış’ın yer aldığı kâğıt vezire kadar ulaştı vezirde bunu emire ulaştırdı. Hükümdar “Nakışın sahibini bana getirin”. diye emretti.

HURREM'İN ZINDANDAN KURTULMASININ SEBEBİ

Hükümdar, askeri buldurarak ona bu nakışı kimin verdiğini sordu asker de “Hükümdarım, zindanda bir tutsak var gece gündüz uyumaz. Ağlar, inler, feryat eder. Sizin bir nakkaş aradığımızı duyunca kâğıda bu nakışı çizdi ve size gönderdi.” Deyince Hurrem’i hükümdarın huzuruna çıkardılar. Hurrem binanın nakışlarını tamamlamaya başladı. Hurrem bu işi yaptıkça ülkede ünü yayılmaya başladı.

ZOR PADİŞAHININ KIZININ HURREM'E ÂŞIK OLMASI

Zor ülkesinin hükümdarının kızı da Hurrem’in nakışlarının methini duymuştu. Kızcağız annesine yalvararak nakışları görmek için izin istedi. İzin alınca da dadısı ile birlikte nakışların yanına gittiler. Kızcağız, Hurrem’i görünce nakışı unuttu. Hurrem’e âşık olmuştu. Hurrem’in yüzü bir türlü gözlerinin önünden gitmiyordu. Dadısına bu sırrı açınca dadısı Hurrem’e gelerek olan biteni anlattı. Hurrem, kızla buluşup tatlı sohbetler etmeye başladı. Bu arada zindanda bulunan arkadaşı Hengâm’ı zindanda çıkarmayı da ihmal etmemişti.

PADİŞAHIN, KIZININ DURUMUNU ÖĞRENİP GAZAP ETMESİ

O gece uykusu kaçan padişah birbirine kavuşan âşıkların bulunduğu mekâna doğru yürümeye başlamıştı. Kulağına gelen hoş sesleri takip eden padişah eğilip kapının deliğinden bakınca içerde eğlenen genç âşıkları gördü. Kızının bu durumunu görünce sinirinden kendinden geçti. Hiddetle kapıyı kırdı ve içeri girdi. Padişahın çağırdığı nöbetçiler içerdekileri zincirleyip esir ettiler. Kızı, padişaha yalvardı yakardı. Bilmeden bir kusur işlediğini söyleyip af diledi. Bundan sonra her istediğini yaparım, ateşe gir dersen kendimi ateşe atarım diyerek babasına ricalarda bulundu.

Sabah olduğunda padişah divanını toplamıştı bile. Padişah şehrin meydanına bir darağacı kurdurulmasını emretmişti. Etrafta toplanan kalabalığa yüksek sesle hitap etmeye başladı: “Ey ahâli! En küçüğünüzden en büyüğüne kadar beni dinleyin ve anlatacaklarımdan sonra bu acizleri kınayın. Dün gece evimde şu nakkaş olan kişi hiç beklenmedik bir şekilde kızımın sevgilisi oluverdi. Ben de ikisini zincire vurup esir ettim. Şimdi söyleyin bana bunlara hangi cezayı vereyim.”

Padişahın bu sözlerinin üzerine orada bulunanlar iki gencin yaptıklarının affedilemeyeceğini söylediler. Bu sözler üzerine padişah askerlere emir vererek iki

gencin getirilmesini ve hemen oracıkta bu gençlerin başlarının vurulmasını emretti. Birazdan korka korka meydana gelen askerler padişaha sarayın her yerini aradıklarını ancak bu iki gençten en ufak bir iz bile bulamadıklarını beyan ettiler. Padişah, bütün emrinde olanlara ara vermeden iki gencin aranıp bulunması emrini verdi. Bu emir üzerine askerler ülkenin dört bir yanına dağılıp âşıkları aramaya başladılar.

HURREM, HENGÂM ve ZOR PADIŞAHININ KIZININ FERAH ŞEHRİNE GELMELERİ

Hurrem, Hengâm ve Zor padişahının kızı aralıksız üç gün yol kat ederek sonunda Ferah şehrine ulaştılar. Buranın çok adil bir hükümdarının olduğunu duyduk, bu hükümdarın iyileri hiçbir kötülüğü dokunmazmış. Birkaç gün bu şehirde konaklayalım, yol yorgunluğumuzu atalım dediler. Hemen merkezi bir yerde iyice bir ev tuttular. Bizimkiler her şeyin yoluna girdiğini düşünürken Zor padişahının casusları da âşıkların izini buldular. Hiç vakit kaybetmeden Zor padişahına varıp kaçakların Ferah şehrinde bulduklarını ve canlarını kurtardıkları için hâlk arasında şöhret bulduklarını padişaha arz ettiler. Padişah hemen bir elçiyi Ferah hükümdarına gönderdi ve bu işi kurnazca çözmeyi düşündü. Bu arada şehirdekiler Hümâ'ya Zor elçisinin saraya geldiğini bildirdiler. Elçi, elindeki yazıyı Hümâ'ya uzattı. Hümâ kâğıdı okuyunca emir erine işaret ederek Hurrem ve Hengâm'ın huzura getirilmesini diledi.

HURREM VE HENGÂM'IN HÜMÂ İLE BULUŞARAK KENDİ ARALARINDA SÖZLEŞMELERİ

Hümâ, üzgün ve korkulu bir şekilde Hengâm ve Hurrem'i gördü. Bunların hâli Hümâ'nın yüreğini coşturdu. Hümâ bunlara hitaben "Başınızdan geçenleri bir bir anlatın. Bizimle yiyin, için, oturun." dedi. Hümâ'ya başlarından geçenleri güzelce anlattılar. Anlatılanları dinledikçe Hümâ'nın yüreği parçalandı. Hümâ, Hurrem ve Hengâm'a çok samimi davranmıştı. Kendisini kardeşi gibi görmelerini isteyerek Zor padişahının kızının yanına dönmeleri, kızın müşkülünü sezeceğini söyleyerek Hurrem ve Hengâm'ı evlerine yolladı. Bizimkiler sevinç içerisinde eve yollandılar. Üzgün hâlde evde oturan Zor padişahının kızına olanları anlatıp onu teselli ettiler.

Öte yandan Hümâ, Zor ülkesinden gelen elçiyi huzuruna kabul etti. Elçiye, Hurrem'in kendisi tarafından çok sevilen bir genç olduğunu ve bu işi tatlılıkla çözmek istediğini, eğer Zor padişahının bu iki gencin kavuşmasına vesile olursa kendisinin bu işe çok sevineceğini anlattı. Elçi de duyduklarını hiç vakit kaybetmeden Zor padişahına

ilettili. Duyduklarına memnun olmayan Zor padişahı hemen bir hışımle ordusunu hazırladı. Maksadı Ferah şehrini ele geçirerek bu işi kendince çözmekti.

Hümâ, üzerine gelen bu ordunun haberini alınca Hurrem ve Hengâm'dan boş durmayıp asker toplamalarını istedi. Toplanan kalabalık ordu Zor padişahının askerlerini karşılamak üzere hiç durmaksızın hareket etti.

HÜMÂNIN ZOR ŞEHRİNİ ALMASI ve SIRRINI HURREM'E BİLDİRMESİ

Hümâ'nın ordusu Zor şehrini ele geçirdi ve şehre adalet getirdi. Hümâ, Hurrem'i yanına çağırarak kendisine iyice bakmasını istedi ve " Ey yiğit, bana iyi bak ve beni tanımaya çalış. Benim gibi birini daha önce hiç tanıdın mı iyi düşün" deyince Hurrem " Muzaffer hükümdar, yüzündeki örtüyü hiç kaldırmadın o sebepten seni tanıyamıyorum" deyince Hümâ, kendisinin Hümâyun'un kızı Hümâ olduğunu söyleyerek yüzündeki örtüyü kaldırdı. Hümâ, oniki yıldır yüzündeki örtüyü hiç çıkarmadığını, bu yıllar boyunca her türlü eza ve cefaya katlandığını anlattı. Hurrem'den sevgilisi Ferruh'u sordu. Bu sözleri işitince Hurrem, Hümâ'yı tanıyıp onun ayağına kapandı. Hurrem, Hümâ'dan sevgilisi Zor padişahının kızıyla evlenmek için izin istedi ve iki âşık birbirine kavuştular.

Hurrem'in düğünü o gece yapıldı. Hurrem, gerdeğe girince daha önce yatağa saklanmış olan yılan kızı sokarak öldürdü. Hümâ, Hurrem'e türlü öğütler verdi. Hurrem de Hümâ'ya çokça dualar eyledi. Hurrem, Ferruh'tan haberi olmadığını ama Ferruh'u bulmak için elinden geleni yapacağını söyleyerek izin istedi. Her türlü yol hazırlığını yapan Hurrem, Ferruh'u bulmaya and içerek yola çıktı.

HURREM'İN FERRUH'U BULMAK AMACIYLA YOLA DÜŞMESİ

Hurrem, Hümâ'yı teselli ederek yola düştü ve köy köy, şehir şehir dolaşarak her uğradığı yerde Ferruh'un izini aradı. Yolu bir ara Bezm adındaki büyükçe bir şehre düştü. Şehrin ahâlisinin kimi Rum idi, kimi Zengi kimi de As idi. Ahalinin bir kısmı neşe içinde eğlenir, düğün dernek yapardı, bir kısmı ise yas içinde dövünür dururdu. Hurrem bu hâle çok şaşırmişti. Konuştuğu birinden bu şehrin hükümdarının Sultan Sencer olduğunu ve Sencer'in Dil-güşâ adında güzelliği dillere destan bir kızı olduğunu öğrendi. Nice şehzadeler bu kızı alabilme için Sultan Sencer'in huzurunda saf tutmuşlardı.

Hurrem ertesi gün şehrin meydanına vardı. Meydanda dolaşmakta olan Dil-güşâ'yı Hurrem görünce aklı başından çıktı. Hurrem o arada aşk derdine düştü. Meydandan

herkes dağılmıştı. Fakat Hurrem orada kalakalmıştı. Ertesi günün sabahına kadar meydanda kalakaldı. Sabah olunca Dil-güşâ yine meydanda göründü. Hurrem, kızın yanına yaklaşarak onun gözlerine çaresizce baktı. Dil-güşâ'nın onun aşkını anlamasını umuyordu. Ama bir türlü Dil-güşâ'ya ulaşamayınca bu meydanda bekleme işini bıraktı. Sabah akşam Dil-güşâ'yı düşünen Hurrem, sürekli Dil-güşâ'yı gözlüyordu. Bir gün Dil-güşâ'yla göz göze geldi Hurrem. Dil-güşâ da o an gönlünü kaptırdı Hurrem'e. Atından indi ve Hurrem'in yanına yanaştı. Âşıklar birbirlerinden geçmişlerdi. Sultan Sencer, kızının bu hâlini görünce hiddetlendi ve emir buyurarak şehrin meydanına büyük bir ateş yakılmasını ve bu iki gencin ateşe atılmasını emretti. Etraftakiler Sencer'e kızının bundan önce hiçbir gence, etrafında pervane dönen hiçbir şehzadeye meyletmediğini söylediler. Sultan'a yalvardılar, yakardılar şeytana uymamasını bildirerek, Hurrem'in hapse atılmasını ve bu süre içerisinde işin iç yüzünün öğrenilmesini tavsiye ettiler. Hurrem'in ayaklarına zincir vuruldu, hapse konuldu. Sencer, kızının idam edilmesini isteyince yanındakiler yine araya girerek kızın affını dilediler. Şah, ya bu kız ölecek ya da ben öleceğim deyince Şah'a bir akıl daha verdiler. Şehrin dışında içi yılanlarla çıyanlarla dolu bir mağara vardı. Kızın bu mağaraya kapatılmasını söylediler. Kızı mağaraya kapadılar ve mağaranın kapısını kocaman bir kaya ile tıkadılar. Mağarada ne döşek ne yiyecek ne de bir damla su vardı.

ASLANIN SENCER'İN OĞLUNU ÖLDÜRMEŞİ

Dil-güşâ'nın kapatıldığı mağaranın yakınında çok sarp ve yüksek bir dağ vardı. Bu dağda yırtıcı bir aslan yaşamaktaydı. Bu aslan o civardan gelip geçenlere musallat oluyor, kervanları dağıtıyordu. Durumu Sencer'e haber vererek bu işi çözmesini istediler. Sencer, askerlerini toplayarak aslanın yaşadığı yere vardı. Aslan Sencer'e saldırıp olanca gücüyle naralar atınca askerlerin çoğu korkudan kaçtılar. Sencer'in güzelliğiyle meşhur bir oğlu vardı. Aslandan kaçarken atından düşüverdi! Aslan bu zavallı gence olanca hışmıyla saldırıp onu oracıkta parçalayıverdi. Oğlunun bu hâlini görünce Sencer'in beli büküldü, boynu düştü. Ağlayıp inleyip üstünü başını yırtmaya kafasını taşlara vurmaya başladı. Askerleri sultanı teselli etmeye çalıştılar. Bu işin Allah'tan geldiğini sabırlı olmak gerektiğini anlattılar. Sultan Sencer, oğlunu oraya gömdü. Emrindeki beylere aslanın zulmünden uzaklaşmak gerektiğini söyleyip başka bir yerde yurt tutmaya karar verdi.

FERRUH'UN HİKÂYESİ

Bu olaylar oladursun biz Ferruh'a dönelim. Ferruh, Sehm ile yer içer günlerini geçirirdi. Ama aşk ateşi sürekli yüreğinde yanmaktaydı. Hayattan bir zevk alamaz olmuştu. Sehm, Ferruh'un bu hâline dayanamadı. Ferruh, Sehm'e bu zamana kadar kendisi için yaptıkları için teşekkür etti. Kendisine çok iyi baktığını, hiçbir şeyi eksik etmediğini söyledi. Fakat Ferruh sevgilisini bulmak istiyordu. Sehm'e durumu anlattı. Sehm Ferruh'un ayrılacağını anlayınca iki gözü iki çeşme ağlamaya başladı. Sonunda Ferruh'a birlikte yola çıkmalarını kabul ettirmek istedi. Ferruh, Sehm'e çok teşekkür ederek kendisinin yalnız yola çıkması gerektiğini anlattı. Sehm sonunda buna razı olarak Ferruh'un yanına adamlarını katarak bunları uğurladı. Adamlarla birlikte Ferruh gece gündüz yol almakta, Ferruh uyurken adamlar Ferruh'un başında nöbet tutmaktaydılar. Ama ne çare ki insan oğlu nankördür. Ferruh bir gece uykudayken adamları ne var ne yoksa alarak Ferruh'u bir başına bırakarak kaçtılar. Ferruh tek başına yürüyerek bir denizin kıyısına ulaştı. Burada denize açılmaya hazır hâlde bir gemiyi görünce Ferruh bu gemiye binmek istedi. Geminin reisi gemide bir karış bile yol olmadığını ayrıca gemiye yabancıları almadıklarını anlattı. Ferruh, başından geçenleri anlatıyor ve gemiye binebilmek için reise yalvarıyordu. Gemidekiler Ferruh'u gemiye almadılar. Gemi karadan uzaklaşıyorken bu gemiye doğru hızla ilerleye başka bir gemi peydah oldu. Gemi'dekilere saldırdılar ve karaya asker çıkararak herkesi esir almaya başladılar. Ferruh da bu askerlerin arasında kalmıştı. Onu da esir alacaklardı ki Ferruh olanca gücüyle bu askerlere saldırdı. Kimini öldürdü kimini savuşturdu. Askerlerin arasından sıyrılarak askerlerin kovaladığı kişiyi yere serdi. Görünüşünden asil biri olduğu belliydi. Ferruh bu kişiye kim olduğunu sordu. Bu kişi Saba ülkesinin Tican şehrinden Hümân idi. Yakında Ad isimli bir şehir vardı. Bu Ad şehrinin kızının güzelliği dillere destandı. Hümân adlı genç bu kıza aşık olmuş, onu istetmişti. Ad ülkesinin hükümdarı kızını bu gence vermemiş, onu çokça aşığlamıştı. Hümân da bir gemi yapıp bu gemiyle kıyılarda dolaşmaktaydı. Sevdiği kızın burada olduğunu sanıp gemiyle gelmişti. Ferruh ve Hümân birlikte yola koyuldular.

Ferruh, gemiyi alarak ad ülkesine ulaştı. Saraya varıp veziri sordu. Huzura varıp adap ile konuşmaya başladı. Ferruh, yanındaki arkadaşıyla birlikte hükümdara hizmet etmek istediğini söyledi. Ferruh bununla da yetinmeyip hükümdarın kızını arkadaşına vermesini istedi. Vezir, Şah'ın çok güçlü bir boğası olduğunu eğer bu boğayı öldürebilirlerse kızı alabileceklerini söyledi. Vezir durumu şaha anlattı. Şah bu iki genci meydana çağırdı ve boğayı üzerlerine saldı. Daha önce hiç kimse bu boğaya karşı koyamamıştı. Ferruh silah ve at istedi. Kendisine bir mızrak ve bir tay verdiler. Ferruh, boğayı öldürdü. Ancak şah, Mehlâ adında şimdiye kadar kimseye yenilmemiş savaşçıyla

dövüşmesini istedi. Mehlâ şahın düşmanıydı. Eğer Ferruh yenerse Şah düşmanından kurtulacak, Mehlâ yenerse kızını vermekten kurtulacaktı.

FERRUH VE MEHLÂ'NIN DÖĞÜŞÜ

Ferruh ile Mehlâ karşı karşıya gelince Ad Şahı düğün hazırlıkları için müddet istedi. Savaş meydanından uzaklaştı. Amacı Ferruh ve Mehlâ dövüşürken kızını oradan kaçırmaktı. Gece kızını kaçıınca Ferruh'a durumu anlattılar. Ferruh, Mehlâ ve Hümân kızın peşine düştüler. Ad hükümdarı kızı ile birlikte bir gemiye binerek kaçmaya başladı. Rüzgârın kesildiği bir gün gemiyi yakaladılar. Büyük bir mücadeleden sonra gemiyi ele geçirdiler. Gemilerle birlikte yedi gün süren bir fırtınadan sonra bir şehre ulaştılar. Fakat şehrin içinde kimse yoktu. Bu duruma çok şaşırın Ferruh'a gemidekilerden biri şehrin hikayesini anlattı. Burası Sencer'in terk ettiği şehirdi.

Ferruh, Mehlâ'ya kendisine hikayesi anlatılan aslanı öldürmeyi teklif etti. Mehlâ durup dururken kendilerini neden tehlikeye atacıklarını anlamadığını söyleyerek buna pek razı olmamıştı. Ferruh, gidip şu aslanı bir görelim olmazsa geri döneriz dedi ve aslanın mekanına doğru yola koyuldular. Daha önceden bilindiği üzere Ferruh ok atmada çok mahir biriydi. Aslanı uzaktan ok ile vurmaya düşünüyordu. Gemiye karaya yaklaştırarak aslanın yaşadığı dağın yakınından kıyıya çıktılar.

Ferruh, aslanı görünce elindeki yayı gererek fırlattı. Ok aslanın sağ gözünden girmişti. Aslan kah yuvarlanarak kah sıçrayarak bağıyordu. Ferruh aslanın yanına giderek güzü ile aslana son darbeyi indirdi.

Bu olayı görenler hemen müjdeli olayı Sultan Sencer'e iletiler. Sencer hemen olay yerine geldi ve oğlunu öldüren, nice insanın canını alan aslanın cansız bedeninin yerde yatmakta olduğunu gördü. Sencer, aslanı öldüren kişinin bulunmasını ve yanına getirmesini istedi. Ferruh'u Sencer'in karşısına diktiler. Ferruh hemen şahın ayaklarına kapanarak Sencer'in huzurunda saygı ile eğildi. Sencer, önünde duran bu yakışıklı gence kim olduğunu sordu ve ne eksiği varsa kendisine söylemesini, isteklerini yerine getireceğini söyledi. Hep birlikte saraya gittiler. Sencer, Ferruh'la sohbet etmekten çok hoşlanmaktaydı. Aslan öldüğü için sarayda daha fazla kalmadılar. Sencer ve kavmi eski yurtlarına tekrar döndüler. Sencer, Ferruh ve Mehlâ'ya beğendikleri yerleri hediye etti.

Ferruh, Sencer'in yanında yer alıyor, her türlü devlet işinde sultana yardımcı oluyordu. Bir gün Ferruh'un yolu zindana düştü. Zindanı dolaşırken birinin kendisine seslendiğini duymuştu. Meğer zindana atılan Hurrem, kapatıldığı hücrenin deliğinden başını uzatmış Ferruh'u görmüş ve tanımıştı. Güzel sözlerle kendisine seslenen kişiyi Ferruh ta tanır gibi olmuştu. Zindanın sorumlusunu çağırdılar ve Hurrem'i Ferruh'un

yanına getirdiler. Uzun süredir birbirlerinden ayrılmak zorunda kalan bu iki dost birbirlerini görünce kucaklaştılar, sevinç gözyaşları dökmeye başladılar. Zindandaki görevliler bu durumu Sultan Sencer'e bildirdiler. Sencer bu işin aslının Ferruh'tan sorulmasını istedi. Ferruh'un zindandaki bir kişiye bu derece yakınlık göstermesi Sencer'i meraklandırmıştı. Ferruh, Sencer'e hikayesinin çok uzun olduğunu, hikayenin tamamını anlatamayacağını söyledi ve zindanda yatan kişinin kendisine kardeşi kadar yakın birisi olduğunu söyleyiverdi. Sencer, Ferruh'a " Senin gibi asilzade, savaşta hünerli konuşmakta becerikli bir yiğidin bu zindandaki gibi kötü bir arkadaşı nasıl olabilir? " diye sordu ve Ferruh'a Hurrem'den uzak durmasını tavsiye etti.

Ferruh ise zindandaki arkadaşını kurtarabilmek için hükümdarla saatler boyu konuştu, tartıştı. Sonunda hükümdar zindandaki Hurrem'i bağışladığını söyleyince Hurrem'i zindandan alıp sultanın huzuruna getirdiler. Hurrem, içeri alınır alınmaz Sencer sandığı kişinin ayaklarının dibine kapanarak baş koydu. Ferruh, yavaşça giderek arkadaşını yerden kaldırdı. Karşısında Ferruh'u gören Hurrem bir kez daha şaşırılmıştı. Tekrar kucaklaşıp sarıldılar. Kendilerine hikâyeleri soruldu ve anlatılanlar dikkatle dinlenildi.

Hurrem, Ferruh'a Hümâ'dan da haber vermeyi ihmal etmedi. Çünkü Hümâ'nın esir olduğunu gören Ferruh, sevgilisinden umudunu kesmişti. Hurrem, Hümâ'nın hikayesini bir çırpıda Ferruh'a anlattıktan sonra Hümâ'nın çok iyi olduğunu ve onu beklediğini söyledi. Bunun üzerine Ferruh hemen hazırlık yapılmasını istedi. Amacı hemen yola çıkarak sevgilisi Hümâ'ya kavuşmaktı. Hurrem de kendi aşk macerasını Ferruh'a anlattı. Bunun üzerine Dil-güşâ'yı kapatıldığı mağaradan kurtarmaya karar verdiler.

FERRUH'UN SENCER'DEN ONAY İSTEMESİ

Dil-güşâ'yı mağaradan çıkarmak için Sencer'den izin isteyen Ferruh, Sencer'den gerekli izni alamaz. Bunun üzerine Mehlâ, Hurrem ve Ferruh, Dil-güşâ'yı mağaradan kurtarmaya karar verirler. Hazırlıklarını tamamlayarak mağaraya gelirler ve Dil-güşâ'yı kurtarırlar. Durumu öğrenen Sencer'in askerleriyle kıyasıya savaşmak zorunda kalırlar. Savaş sırasında Mehlâ aldığı bir ok yarası yüzünden hayatını kaybeder. Ferruh ve Hurrem, yaralarını yüreklerine gömerek Dil-güşâ'yı da alarak oradan kaçarlar. Yedi gün boyunca dağ içinde yol alırlar ve sonunda تنها bir köye varırlar. Köyde bir eve yerleşirler. Kendilerine kim oldukları sorulunca Ferruh, garip kimseler olduklarını böyle şehirden şehre dolaştıklarını söyler. Köydekilerin gözü Dil-güşâ'ya değince bu güzelliğe hayran olan köylüler bölük bölük gelerek onu8n yüzünü görmeye çalışırlar.

Köyde bulunan güngörmüş biri de eve gelerek bunlarla sohbet etti. Ferruh ve Hurrem'e kim olduklarını sorunca onlar da diğerlerine söyledikleri gibi garip kimseler olduklarını böyle şehirden şehre dolaştıklarını söylediler. Bu kişi bunlara inanmadığını gerçeği söylemelerini istedi. "Yanımdaki bu kızın asaleti her hâlden belli, sizler de onu kaçıran haramilersiniz galiba" diyordu. Tartışmaları uzayınca bu kişi buldukları şehrin subaşısını çağırarak Ferruh ve Hurrem'i esir ettirmek istedi. Ferruh yayını eline aldı ve yaklaşmaya çalışanları okuyla devirdi. Bunun üzerine savaşıarak bu adamları ele geçiremeyeceğini anlayan subaşı hileye başvurmak için yanlarına yaklaşıp özürler dileyerek barışmak istedi. Bir süre sonra bağda büyükçe bir ziyafet düzenleyen subaşı, bu ziyafete Ferruh ve Hurrem'i de çağırdı. Yemek sırasında içki içmeleri için sürekli telkinde bulunuyor fakat ne Ferruh ne de Hurrem içkiye yanaşmıyorlar ve bir taraftan da içkinin kötülüklerini anlatıyorlardı. Subaşı, içki içmediklerini ama hatırı için tek bir kadeh içmelerini söyleyince daha fazla inat edemediler. Bir kadeh içkiyi içtiler. Meğer bu kadehlere ilaç koyduran subaşı bunları ele geçirmek istiyormuş. Kadehi içen Ferruh ve Hurrem'in ne ellerinde ne de ayaklarında can kalmaz. Subaşının adamları da gelerek ikisini bağlayıp esir ederler. Subaşı hemen bu ikisini öldürmek niyetindedir. Fakat köylüler bu ikisini öldürürlerse başlarının belaya gireceğini söyleyerek bu iki gencin hükümdara götürülmesini ve hükümdara bu ikisinin eşkıya olduklarının söylenmesini isterler.

Subaşı Hurrem ve Ferruh'u hükümdarın huzuruna çıkararak bu ikisinin köylerini basan eşkıyalardan olduğunu söyler. Diğerleriyle çok savaşıp öldürdüklerini bu ikisini de huzura getirdiklerini söylediler. Hükümdar huzura getirilenlerin Hurrem ve Ferruh olduğunu görünce çok sevindi ve onları azad etti, subaşını da öldürttü. Hükümdar Hümâ'dan başkası değildi. Hurrem ve Ferruh, yola çıkmak için hükümdardan izin istediler. Hümân, Tûs adlı hükümdarın şehirden geçmeleri gerektiğini anma bu hükümdarın da şehirdeki hâlinin de çok hilebaz ve kötü olduklarını, kendilerine dikkat etmelerini söyleyerek onlara nasihatte bulundu. Ferruh ve Hurrem de merak etmemesini birbirlerine göz kulak olacaklarını söylediler.

Ferruh, Hurrem ve Dil-güşâ beraberlerindekiyle birlikte Tûs'ün ülkesine geldiler. Tûs bunlara kim olduklarını sorunca tüccar oldukları cevabını aldı. Bu cevabı beğenmeyen Tûs hepsini zindana attırdı. Tûs'ün ülkesinin yanında bulunan Ferah şehri her yıl Tûs'a belli bir miktar vergi ödemekteydi. Ancak iki yıldır vergisini gönderememişti. Tûs, komutanlarından birini çağırarak durumu söyledi ve Ferah şehrinin zorla zapt edilmesini söyledi. Askerler yola çıkarken Ferruh ve Hurrem'i de yanlarına aldılar. Bu arada üzerlerine bir ordu gönderildiğini öğrenen Ferah şehri

hükümdarı Hümâ, Hengâm'ı elçi olarak Tûs'a göndermeye karar verdi. Yazdığı mektubu Hengâm'a vererek Tûs'a ulaştırmasını istedi. Hengâm mektubu Tûs'a iletirken askerlerden ayrı yürüyen eli ayağı zincirli iki kişi gördü. Hengâm, Ferruh'u hemen tanıdı. Ferruh'a yaklaşıp “ Ben gerçekten seni mi görüyorum, yoksa gördüklerim rüya mı?” diyerek Ferruh'la kucaklaştı. Ferruh, Hengâm'a nereden geldiğini sorunca Hengâm, Hümâ'nın emriyle onun elçisi olarak Tûs'a geldiğini söyledi. Hümâ'nın çok iyi olduğunu söyleyerek Ferruh'un yüreğini ferahlattı. Hengâm, savaş olmaması için Tûs'a yalvardı yakardı. Ancak Tûs'u bir türlü barışa ikna edemedi. Ferah şehrine döndü. Şehirdekiler Hengâm'dan iyi haberler duymayı umut ediyorlardı. Hengâm, Hümâ'ya Ferruh'un Tûs şehrinde esir olduğunu söyledi. Böylece savaş kaçınılmaz olmuştu.

Tûs, Hümâ'nın kendisine karşı bir ordu hazırladığını duyunca kendisi Gazanfer'i orduyla birlikte Ferah şehrine gönderdi ve şehirde taş üzerinde taş bırakılmamasını emretti. Gazanfer'in ordusu gece ani bir baskınla bozguna uğradı. Bu ara da Gazanfer de hayatını yitirdi. Haber Tûs'a ulaşınca kardeşinin acısıyla Tûs'un gözünü kan бүürüdü. Ordusunu toplamaya başladı. Ferruh ve Hurrem, atlarına binerek Tûs'a yaklaştılar. Onu Kılıçlarıyla öldürdüler. Böylece Hümâ, büyük bir sıkıntıdan kurtulmuş oldu. Ferruh ve Hümâ birbirlerine kavuştular. Gece gündüz söyleşip dertleştiler, yiyip içtiler. Bu arada Hurrem de Dil-güşâ ile evlendi ve gerdeğe girdiler. Hümâ, hükümdarı olduğu hâlkının huzuruna çıkarak yüzünü gösterdi ve kim olduğunu, nereden geldiğini bir bir anlattı. Ferruh'un kendisinin yerine hükümdar olmasını istedi. Günleri böyle eğlence ile mutluluk içinde geçerken Hümâ, sevgilisi Ferruh'u gezdirmek için merkez kaleye götürdü. Kalede dolaşırken Ferruh'un bastığı ağaç kırılınca Ferruh kaleden düştü ve ayağı kırıldı. Bu durumu öğrenen Tûs'un yeğeni Cabir, askerlerini toplayarak Ferruh'un üzerine yürüdü. Ferruh'un savaşamayacak olmasından yararlanmak istiyordu. Hurrem, Ferah şehrinde topladığı askerlerle Cabir'i karşılamak üzere yola çıktı. Fakat Cabir'in ansızın yaptığı bir baskınla ordusu dağıldı, canını zor kurtararak Merkez şehrine güç bela ulaştı. Hurrem ve Ferruh, bir gemi hazırlayarak kaçmaya karar verdiler. Hazırlıkları tamamlayarak gemiye bindiler. İkinci günün sonunda şiddetli bir rüzgar çıktı ve gemileri battı. Boğulmamak için geminin arkasından kopan tahta parçalarına tutundular. Ferruh ile Dil-güşâ bir parçaya, Hümâ ile Hurrem başka bir parçaya tutunuyordu. Günler sonra bir kıyıya ulaştılar ama ne yazık ki tutundukları tahta parçaları farklı yönlere gitmişti. Sevgililer yine birbirlerinden uzaklaşmışlardı. Ferruh ve Dil-güşâ, Mina adlı şehre ulaştılar. Günler sonra Ferruh'un kırılan ayağı iyileşti ve yola çıktılar. Yürüdüler yürüdüler... Sonunda önlerine bir çöl çıktı. Çölde yol almaya devam ettiler. Ferruh, aç susuz, bitkin bir hâldeydi. Ustabaşı da perişan olmuştu. Ferruh yine bir şehre ulaştı.

Burada fakir fukaraya çok iyilik eden bir bey vardı. Bu beyin yanına gitti, ava çıktılar. Ferruh bir yabani atı kementle yakalayarak zapt etti. İnsanlar bu duruma çok şaşırıldılar. Ferruh'un bu kahramanlığı beyin gözünden kaçmadı. Bey ile arkadaş oldular. Bu beyin adı Sa'd idi. Sa'd, Ferruh'a kendi ok ve yayını hediye etti. Sa'd'ın Hürmüz adında konar göçer bir düşmanı vardı. Hürmüz'ün o civarda bir korulukta eğlendiğini öğrendiler. Sa'd etrafa haber salarak askerlerini topladı. Hürmüz'ün üzerine yürüdüler. Savaş meydanında iki taraf karşı karşıya geldiler. Hürmüs'ün Siyahmert adında bir yeğeni vardı. Er meydanında Ferruh ile Siyahmert karşı karşıya gelerek teke tek vuruştular. Ferruh bu vuruşmadan galip çıktı. İki taraf birbirine saldırdı. Ferruh, savaşın her yerinde ön plandaydı. Önüne geleni deviriyor, kah kılıçla kah mızrakla kah gürzle savaşıyordu. Günün sonunda Sa'd, Ferruh'u buldurdu. Ferruh yaralı bir şekilde yatmaktaydı. Ferruh'un yarası temizlendi. Ertesi gün savaş devam etti. Hürmüz, yeğenini öldüren Ferruh'un peşine düşmüştü. Ferruh'u askerler sıkıştırdılar. Ferruh, elindeki oku yayıyla Hürmüz'e fırlattı. Hürmüz kalkanını oka tutmuştu. Kalkanı delen ok Hürmüz'ün ciğerine saplandı. Tek nefes bile alamayan Hürmüz oracıkta can verdi. Sa'd ve ordusu muzaffer bir şekilde Mina şehrine döndüler. Ferruh artık Çok değer verdiği bir kişi olmuştu. Sa'd, Hürmüz'ün elinden kurtulmalarında çok yararlı olan Ferruh'a Dil-bend'i vermeyi uygun gördü. Adamlarına bu fikrini söyledi ve Ferruh'un da fikrinin sorulmasını istedi. Ferruh, bunu duyunca ne yapacağını bilemedi. Sa'd'ı kırmaktan korkuyordu. Başına geleni Dil-guşa'ya da anlattı. Beraberce kaçmayı uygun gördüler. Sa'd kaçtıklarını öğrenince adamlarını saldı. Bir gece Ferruh ve Hurrem'in eşi Dil-guşa uykuya yenik düştüler ve bir tenhada uyuyakaldılar. Askerler bunları yakalayıp zindana attılar. Sa'd bir gün vezirini Ferruh'un yanına zindana gönderdi. Eğer sözünü tutar ve kızın alırsa onu affedeceğini söyledi.

Vezir Ferruh'a ya Sa'd'ın kızıyla evlenip kurtulacağını ya da ömür boyu zindanda kalacağını anlattı. Ferruh çaresiz bir şekilde Dil-guşaya durumu anlattı. Dil-guşa mecburi durumlarda haramların bile helal olacağını söyleyerek zindandana kurtulmazlarsa Hümâ ve Hurrem'e hiç kavuşamayacaklarını anlattı. Ferruh, yapacak başka bir şey olmadığını anlayarak Sa'd'ın teklifini kabul etti. Ferruh'un cevabı üzerine düğün hazırlıklarına başladılar.

HURREM VE HÜMÂ'NIN HİKAYESİ

Hurrem ve Hümâ, günlerdir avlanamayan fakir bir balıkçıya rastladılar. Hurrem bir gün balıkçıya eğer kendilerine bir av tutar ve yardımcı olursa kendisine para vereceğini söyler. Böylece bir köye yerleşirler köydekiler bu seferde Hümâ'nın

güzelliğine vurulurlar. Bu yerde Uç adında göçkücü bir bey vardı. Bu bey bir gün Hümâ'ya talip oldu ve Hurrem'den Hümâ'yı istedi. Hümâ razı olmayınca Hümâ'yı razı etmek için ağaca bağladılar. Hem dövüp hem de nasihat ediyorlardı. Hurrem'i fazlaca dövüp bir kenara bırakmışlardı. Hurrem, bu yapılanlara dayanamadı ve rastgele yürümeye koyuldu. Çölde yürürken Ferruh'la karşılaştılar. Hurrem, Ferruh'a olanları anlattı. Ferruh'ta Sa'd'a Uç adlı kişiyi şikayet ederek bu beyin zorla Hurrem'in yeğenini alıkoyduğunu söyledi. Hurrem'in yeğeni diye söylediği kişi sevgilisi Hümâ'dan başkası değildi. Ferruh, askerlerle Uc'un üzerine yürüdü ve onu öldürdü. Uc'un evine vardılar ve Hümâ'yı bir direğe bağlanmış şekilde buldular. Bu durum Ferruh'un yüreğini sızlatmıştı. Bu arada askerlerden birisi Sa'd'a Ferruh'un Uc'u öldürdüğünü bütün malını mülkünü aldığını kurtardığı kızın ise Hurrem'in yeğeni olmadığını, Ferruh'un sevgilisi olduğunu anlattı. Sa'd bu duruma çok kızdı ve Ferruh'a bir mektup gönderdi. Mektupta yanındaki kızı bırakması ve yanına dönmesini emrediyordu. Hurrem, Sa'd ile savaşa fikrini ileri sürdü. Ancak Ferruh, Sa'd'ın kendilerine çok iyiliği dokunduğunu, aralarında tuz ekmek hakkı bulunduğunu söyleyerek bu fikre karşı çıktı. Etraftakilerle de istişare ederek şehirden ayrılmaya karar verdiler. Yakındaki Ferame şehrine ulaştılar. Şehrin şahı bunları ayakta, hürmetle karşıladı. Ferruh, Hurrem'i babasının memleketine gönderdi.

Bu arada Ferruh'u aramaya çıkmış olan Hengâm'ın son olanlardan haberi yoktu. Çoktan Ferruh'un babası Numan'ın yanına ulaşmıştı. Numan'a olanları birbir anlattı. Kâmil adındaki beyini askerleri ile birlikte Ferruh'a yolladı. Hengâm ile Kâmil yolda Hurrem'e rastladılar. Kâmil, oğluna kavuşunca pek sevindi. Sonunda Ferame şehrine ulaştılar. Böylelikle herkes birbirine kavuşmuş oldu. Şah Numan ve diğerleri ülkelerine geri döndüler. Ferruh ile Hümâ'nın düğünleri yapıldı. Şah Numan tahtını oğluna terk ederek çekildi. Böylece Ferruh ve Hurrem mürüvvetlerine ermiş oldular.

BÖLÜM III

İŞK-NÂME MESNEVİSİNDEKİ EĞİTİM UNSURLARI

Tarihin her döneminde duygu, düşünce ve görüşlerin aktarılmasında edebiyat bir vasıta olarak kullanılmıştır. Şair ve yazarlar bazen isteyerek bazen de istemeyerek edebiyatın bu etkili gücünden yararlanmışlardır. Türk edebiyatında değer bulmuş, yazıldığı dönemden bugüne kadar kalıcı olmayı başarmış eserlerde yer alan değerlerin yeni nesillere tanıtılması iki açıdan büyük önem taşır. Bunlardan ilki edebiyatımızın ince zevkiyle işlenmiş eserlerde işlenen değer yargılarıdır. Bu değer yargıları eserin yazıldığı dönemin bir aynası olarak bizleri o dönem hakkında aydınlatarak geçmişimiz ve kültürümüz hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayacaktır. İkinci olarak günümüzde de çocuklarımıza ve gençlerimize öğretmeye çalıştığımız bazı değerler söz konusu eserlerde farklı ve çarpıcı bakış açılarıyla ele alındıklarından eğitim öğretim hayatımız için birer malzeme niteliği taşımaktadırlar.

XV. yy. mesnevicilerinden Mehmed, İşk-nâme isimli eserinde didaktik özelliği bulunan birçok beyit yazarak duygu, düşünce ve görüşlerini okuyucusuna doğrudan verme yoluna gitmiştir. Mehmed'in bu beyitleri, devrinin ahlak anlayışını ve değer yargılarını göstermesi bakımından dikkate değerdir.

Mehmed eserinde, toplumsal yaşamın vazgeçilmez değerleri olan ahlak, iyilik, erdemlik, çalışma gibi meziyetleri yüceltirken; kötülüğü, gafleti, tembelliği, gıybeti topluma ve insana verdiği zararlar yüzünden eleştirmektedir. Müellifin ele aldığı değerler ve bu değerler etrafındaki duygu ve düşünceleri çağdaş eğitim anlayışında önemli bir yer tutmaktadır.

Çağdaş eğitim anlayışımız içinde eğitim unsurları olarak ifade ettiğimiz soyut ve somut eğitim unsurlarının İşk-nâme mesnevisinin yazıldığı dönemin eğitim anlayışı ve sosyal hayatı içinde olamayacağı reddedilemeyecek bir gerçektir. Eserin yazıldığı dönemin eğitim anlayışı İslam inancı ve Türk kültürü bünyesindeki iyi hasletler olarak değerlendirilmelidir. Mehmed eserinde, iyi bir insanda olması gereken ve olmaması gereken özellikleri sıralamıştır. Yaptığımız incelemeler neticesinde, İşk-nâme mesnevisindeki eğitim unsurlarını iyilik; sabır; kaza-kader; yalan; rızık; büyüklere saygı; karakterli olmanın önemi; yetenekli ve gayretli olmanın önemi; zamanın kıymetini bilme; sosyal statü; tedbirli olmak; çalışmanın önemi; konuşma adabı; dünyanın, hayatın faniliği; içkinin kötülükleri gibi kavramlar etrafında tasnif ettik.

3.1. İyilik:

İyilik ve kötülük, belki de insanların hayatları boyunca üzerinde en çok konuştukları ve düşündükleri kavramlardandır. Tarih boyunca iyilikle kötülük sürekli bir mücadele içinde yer almıştır.

Işk-nâme mesnevisinde iyiliğin önemini anlatan, “İyilik eden iyilik bulur.” atasözüne uygun birçok beyit bulunmakta ve iyiliğin mükâfatından bahsedilmektedir. İyilik edenin iyilik, kötülük edenin de kötülük bulacağını dile getiren şair, iyilik yapanın er kişi işi olduğunu ifade ederek iyiliğin meziyetlerini ve faydasını dile getirmiştir.

Bu anlayış İslam dini ile Türk kültür ve ahlak yapısı ile özdeşleşmektedir. Kur'an-ı Kerim'in Bakara suresinde Yüce Allah'ın iyilik edenleri sevdiği şu şekilde beyan edilmiştir. “(Mallarınızı) Allah yolunda harcayın. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyilik edin. Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.” Peygamber Efendimizde bir hadisinde, “Bir insanın gerçek zenginliği, onun bu dünyada yaptığı iyiliklerdir.” şeklinde buyurmuştur. Yusuf Has Hacıp'in Türk kültürünün değerli abidelerinden sayılan “Kutadgu Bilig” adlı eserinde de bu konu ile ilgili söylenmiş güzel sözler vardır. “İyilik dileyen insan ne der, dinle; daima iyilik et, o senden ayrılmayan bir arkadaş olsun”⁴, “ İyi kişi arkadaşların en iyisidir, iyi iş işlerin en iyisidir”⁵.

Türk milleti iyilik yapmayı ve iyi davranmayı erdemlerin başı olarak görmüştür. Edebî eserlerde bu konulara sıkça temas edilmiş ve nesillerin bu vasıflarda yetiştirilmesine gayret gösterilmiştir. Işk- nâme mesnevisinde Mehmed, iyiliğin faziletlerini, iyiliğin kötülükten üstün olduğunu, iyilik edenin iyilik, kötülük edenin kötülük bulacağını ifade ederek insanları iyiliğe doğru yöneltmeye gayret göstermiştir:

4954. Degul âdem ki bilur bellü gölük

Yavuzluğdan yig olur dâ'im eylük

Şüphesiz insan, eşek değil bu nedenle de

İyiliğin kötülükten daha üstün olduğunu bilir

⁴ Yusuf Has Hacıp, **Kutadgu Bilig**, (Hzl., Reşit Rahmeti Arat), Kabcacı Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 239.

5571. Eyülük kılana eylükler Őezâdur

Yavuzlıĝa yavuzlıklar cezâdur

İyilik edene iyilikler,
Kötülüĝe de kötülükler yakışır.

5572. Neçün ‘âleme yavuz iş kılasın

Ki Őoñra itdüĝiñ yine bulasın

İnsanlara her nedenle kötülük edersen,
Sonra yaptığın kötülükler seni bulur.

3.2. Sabır:

Sabır, herhangi bir üzücü, sıkıntı verici olay karşısında insanın göstermiş olduĝu dayanma gücüdür. Kâmil bir Müslüman, başına gelen bir felaket karşısında isyana düşmeden her şeyin yüce Allah’tan geldiğini bilir ve bu duruma katlanma dirayeti gösterir.

Kur’an-Kerim’de sabır ile ilgili yetmişden fazla ayet bulunmaktadır. Âl-i imrân suresi’nin 146. ayeti Őöyledir. “...Allah sabredenleri sever.” Zümer suresinin 10. ayeti: “...yalnız sabredenlere mükâfatları sonsuz olarak verilecektir.” Ayetlerden de anlaşıldığı üzere Cenabı Allah sabredenleri sevmekte ve mükâfatını vermektedir. Ayrıca Türk kültüründe de sabırla ilgili birçok atasözü bulunmaktadır. “Sabrın sonu selamettir.”, “Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır.” “Sabırla koruk helva olur”⁶.

İşk- nâme mesnevisinde de Mehmed bu konuyu işlemiş ve sabrı tavsiye eden beyitler kaleme almıştır. Mehmed sabır konulu beyitleri ele alırken halk arasında yaygın olarak kullanılan “Sabır ile koruk helva olur” gibi atasözlerine de yer verir.

1485. Didi Öürrem ki Őabr it kılma ta’cîl

Ki Őabr ile koroĝ öelvâ olur bil

Hurrem acele etme sabır et;
Çünkü sabır ile koruk helva olur dedi.

⁵ Age., s. 241.

⁶ Ömer Asım Aksoy, *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1*, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 1988, s. 418.

1488. Eger řabr ider iseñ bite maşşûd

Ki kimse yimedi óelvâyı bî-dûd

şayet sabredersen isteklerin gerçekteşir.

Çünkü hiç kimse helvayı sıkıntı çekmeden yemedi.

1957. Zemâne saña uymaz sen aña uy

Cihân küymez saña sen devrana küy

Zaman sana uymaz sen ona uy.

Dünya sana sabretmez sen ona sabret.

5166. Çalap her işde şâdirdür bilürsin

Bir adı daóî şâbir'dür bilürsin

Cenab-ı Allah'ın her işte kadir "kudret sahibi"dir.

Bir adının da Sabir "sabreden" olduğunu bilirsin.

5167. Sever řabr eyleyüp õiřmın yudanı

Aña rûzi kıılır hûr ü cinâmı

O, kızgınlığını dışarı vurmayıp sabredeni sever.

Ona cennet ve hurileri nasip eder.

5168. Kimüñ kim işi řabr ola taóammül

Bırağur cennet içine tecemmül

Kimin işi sabır ve katlanma olursa,

cennetin işine süs bırakmış olur.

3.3. Kaza – Kader:

Kaza ve kadere iman, imanın altı şartından birisidir. Cenabı Allah'ın, olacakların hepsini önceden bilip takdir etmesine kader, takdir ettiği şeylerin vakti zamanı gelince onun tarafından ortaya çıkarılmasına ise kaza denir.

Allah kâinattaki herşeyin yaratıcısıdır. Olmuş ve olacak her şeyi bilir. İyi ve kötüyü yaratan da Cenabı Allah'tır. Bununla birlikte iyiyi ve kötüyü seçme insanın kendi sorumluluğundadır. İyi ve kötü dinî terminolojide hayır ve şer olarak adlandırılmaktadır. Fakat Yüce Allah hayrı sever şerre rıza göstermez.

İslam dininde Yüce Allah'ın iradesine mutlak irade kulun iradesine ise cüz'i irade denmektedir. Allah'ın iradesi sonsuz kulun ise sınırlıdır. Yüce Allah mutlak iradesi ile her istediğini yapabilir. Bununla birlikte insanları kendilerini ilgilendiren konularda serbest bırakmıştır. İnsanların bir olay karşısında "Yüce Allah böyle takdir buyurmuş ben ne yapabilirim ki" gibi mazeret göstermeleri dinen uygun değildir. Çünkü insan cüz'i iradesi sayesinde iyi ile kötüyü seçme iradesine sahiptir.

İşk- name mesnevisinde de Mehmed bu konuyu işlemiş ve kaza-kader içerikli beyitlere yer vermiştir. Kaza-kadere mutlak şartla teslim olunması gerektiğini ifade etmiştir:

465. Kimesne sa'y idüben Kâmil olmaz

Ya müdbir cehd iderse muòbil olmaz

Kimse çalışarak olgunluğa erişemez,
Talihsiz kimse çalışsa da ikbali açık olmaz.

2631. Belâ şaõşı bulur òanda varursa

Õoorâsân ü Semeròand'a varursa

Bela, insanı Horasan'a da,
Semerkant'a da gitse nerde olursa olsun bulur.

2632. Eğer yir dibini idinse duraò
Òaâadan kimsene olmaz ıraò

Eğer insan yerin dibini mekân yapsa;
kazadan (kaderinden) kimse kurtulamaz.

5203. Yazudan úaşra yoòdur dünyede iş
Ne feryâd aşı ider ü ne nâliş

Dünyada kaderin dışında bir şey yoktur.
Ne feryat ne de inleme fayda verir.

5209. Ecel oòına kimse òarşu dutmaz
Ecel oynını her giz kimse utmaz

Ölüm okuna kimse karşı koyamadığı gibi
Ölüm oyununu da hiçbir zaman yenemez.

5212. Òaâadan kimse òurtulmaz óaòòat
Òaâânun yüzi örtülmez óaòòat

Hakikat de hiç kimse kaderden kurtulamaz
ve kaderin yüzünü örtemez.

7023. Bu böyle olsa demeklik òaúâdur
Calap anı òilur kim ol sezâdur

Keşke bu böyle olsaydı demek hatadır.
Cenab-ı Allah ne yaparsa o uygundur.

3.4. Yalan:

Yalan bütün kötülüklerin, çirkinliklerin sebebidir. Yalanın rağbet gördüğü bir ailede ve toplumda huzur, güven ve mutluluğun kurulması mümkün değildir. İnsanlığa güzel ahlakı tavsiye eden İslam dini de yalanı, yalancılığı, hilekârlığı şiddetle fert ve toplum hayatından yasaklamıştır.

Yüce Allah Kur'an-ı Kerimin bakara suresi 10. ayetinde "... yalan söyleyenler için, yalancılıklarından dolayı pek acı bir azap vardır." buyurmaktadır. Doğruluk, doğru söz söylemek, İslam dininin yücelttiği ahlaki değerlerin başında gelmektedir.

Sağlam toplumların doğru ve dürüst insanlardan teşekkül edebileceğini bilen Mehmed de Işk-nâme mesnevisinde yalancılıktan ve hilekarlıktan kimsenin fayda bulmadığını ifade eder ve doğru sözlü olmanın önemini dile getirir:

1776. Ki düzdi òoşdı öger sini aldar

Kişi òolmaş olur çün ola aldar

Seni övgüler tertip ederek aldatır.

İnsan hilekâr olunca çok aldatır

5836. Yalan dilden yoğ aşı oðumañ siz

Sözün úoğrusına hiç òaòımañ siz

Yalan söz söylemeyin ondan hiç fayda yoktur.

Sözün doğrusuna da hiç itiraz etmeyin.

3.5. Rızık:

Rızık, sözlüklerde nasip, kısmet, hisse, azık, yenilen, içilen, giyilen kendisinden faydalanılan şey gibi anlamlara gelir. Rızık kelimesinden türeyen "rezzak" kelimesi ise "esmayihüsna" dan biri olup bütün canlıları rızıklandıran, rızık veren anlamına gelmektedir. Cenabı Allah insanoğlunu rızıkıyla beraber yaratmıştır. Rızık ulaşmanın en güzel yolu Cenabı Allah'tan istemek ve gayret göstermektir.

İnsanoğlu kendine takdir edilen rızktan fazlasını elde edemez ve başkalarının rızkına da engel olamaz. Rızkın taksimi tamamıyla Cenabı Allah'ın takdirine bağlıdır.

Işk-nâme'de her yaratılanın rızkının ayrı olduğu ve rızkın yüce Allah'tan talep edileceği değişik beyitlerde işlenmiştir:

6021. Úaleb òılsa bulur òuş yırdede dâne

Çalab rızòı yaratmaz bî-behâne

Kuş talep ettiği takdirde yerde tane bulur.

Cenabı Allah rızkı bahanesiz yaratmamıştır.

7246. Úaleb òıl Tañrıdan rızòe ademîdür

Úaleb òılsañ Çalab rızòu yürîdür

İnsanoğlu için olan rızkı Allah'tan iste.

Cenabı Allah'tan rızk istersen uygundur.

3.6. Büyüklere Saygı:

Türk kültüründe ve İslam inancında anneye babaya saygının çok önemli bir yeri vardır. Büyüklere saygı Türkü Türk yapan ahlaki değerlerin başında gelir. Büyüklere saygılı ve itaatkâr olmak hem dinî hem de insanî bir görevdir. Büyüklere saygılı olarak onların rızasını kazanmak bir bakıma da Cenabı Allah'ın rızasını kazanmaktır.

Anne babaya itaat Allah'a itaat gibidir. Çünkü İslam inancına göre cennetin yolu anne babanın rızasını kazanmaktan geçer. Cenabı Allah Kur'an-ı Kerim'de anne ve babalara itaati ve iyiliği emreder. "Onlara üf bile deme" (İsra sûresi: 23) ayeti kerimesinden de her şartta anne babaya karşı kesin bir itaat söz konusudur.

Işk- nâme mesnevisinde Mehmed anne baba hakkını vurgulamış ve bu hakkın ödenmesinin mümkün olmayacağını dile getirmiştir. Anne babanın rızasını almayanların bu dünya da sıkıntılarla karşılaşacağını alanların ise her iki dünyada bahtiyar olacağını mesnevisinde işlemiş ve zamanının okuyucusuna ata hakkının önemini aktarmaya çalışmıştır.

Mesnevide bu konuyu ele alan beyitler aşağıda sıralanmıştır:

8155. ü vardur her oğulda aúa óaòòı

Neçün kişi yabana aúa haòòı

Mademki her evlatta ata hakkı vardır.
İnsan, ata hakkını neden yabana atsin.

8156. Oğul kim gözleye ata riââsın

Zemânuñ görmeye cevr ü cefâsn

Atanın rızasını gözeten evlat,
dünyanın eziyet ve sıkıntısını görmez.

8157. Atanuñ gönli olsa saña ma'lûl

Varursañ óacca biñ olmaya maòbil

Atanın gönlü sana kırılmış olursa,
Hacca bin defa da gitsen kabul olmaz.

8158. Eğer ata özüñden ola òořnîd

İki 'alemde yirüñ ola maómîd

şayet atan senden memnun olursa,
İki âlemde de yerin cennet olsun.

3.7. Karakterli Olmanın Önemi:

Karakter, insanları birbirlerinden farklı kılan, kendisi ve çevresindekilere bakış açıları, onlarla kurabildiği ilişki düzeyleri ve tepkilerini kapsayan çeşitli ortamlarda kendini gösteren bedensel, düşünsel ve ruhsal özelliklerdir. Bu özellikler hiçbir zaman maddi zenginliklerle değişmez. İnsana değer kazandıran ve onu toplumda üstün hale getiren karakteridir.

Mehmed de insanın üstünlüğünü maddi zenginliklerle değil ahlak ve karakterle olacağını, karakter sahibi kişilerin hiçbir zaman değer kaybetmeyeceğini aşağıdaki beyitleriyle okuyucularına aktarmıştır.

718. Kişi altunile hiç fâıl olmaz

Sözi olmayan âdem fâıl olmaz

İnsan altın ile asla üstün olmaz.

Sözü olmayan insan erdemli olmaz.

1817. Hiç altun dutmayısar jeng ile pās

Niçe üstine örterlerse pelās

Üstüne ne kadar çul örtseler de

altın hiçbir zaman pas tutmaz.

1818. Güher balçığa batsa rengi gitmez

Baòır aúlasda yatsa jengi gitmez

Çamura batmakla cevherin rengi gitmez.

Bakır ipek kumaşta yatsa da kiri gitmez.

1827. Gerek görk âdeme yoè kim lâúif kürk

Òoyın olmaya ger aúlas gaye geye gürk

İnsana gereken güzelliştir güzel kürk değildir.

Kurt atlas giymekle koyun olmaz.

1925. Kişi úon giymekle âdem olmaz

Yalıncaò güheriñ òadri kem olmaz

İnsan güzel elbise giymekle adam olmaz.

Çıplak incinin kıymeti azalmaz.

**1930. Eger úondan olaydı nesne fá'ik
Soğan yüz göstereydi çün şeòāyiò**

Eğer bir şey elbiseyle değerlenseydi.
Soğan çiçekmiş sayılırdı.

**1935. Kişilik māl úon ile bilinmez
Güneş ger bulıda gire úolunmaz**

İnsan mal ve elbiseyle bilinmez.
Güneş buluta girmekle dolunay olmaz.

3.8. Yetenekli ve Gayretli Olmanın Önemi:

Her insan farklı yeteneklerle yaratılmıştır. Bu yeteneklerin ortaya çıkması insanın bir işi başarmak için gösterdiği gayretlere bağlıdır. İnsan gösterdiği gayret ve çaba ile toplumda bir takım haklara sahip olur. İnsan bu gayreti yeteneği dahilinde göstermelidir.

Mesnevîde de her insanın farklı farklı hünere sahip olduğu ve insanın bu hüneleri çerçevesinde çalıştığı takdirde başarılı olacağını belirtmiştir. Mehmed'in 15. yüzyılda insanların yeteneğine göre iş yapmalarını ve bu yetenekleri çerçevesinde yaptıkları işlerde başarı sağlanacağını dile getirmiştir. Mehmed'in bu düşüncesi günümüz çağdaş eğitim anlayışıyla aynı paraleldedir. Günümüz çağdaş eğitim anlayışında ilköğretim öğrencileri ilgi ve yeteneklerine göre ortaöğretim programlarına yönlendirilmektedir. Bu anlayışın 15. yüzyılda Mehmed tarafından İşk-nâme'de ele alınması dikkate değerdir:

**460. Tefāvüt var durur likin hünerde
Ki bir dürlü hüner olur her erde**

Fakat hünerde farklılık vardır.
Her insanda farklı farklı hüner olur.

**474. Kişi ‘aybını bilmek key hünerdür
Ki ‘aybın bilmeyen ğāyetde õardur**

İnsanın hatasını bilmesi doğru hünerdir.
Ve hatasını bilmeyen de fazlasıyla eşektir.

**1804. Dek otur bu işe iletmeĝil renc
Ki gözsüz bulduĝı yoð arayup genc**

Saĝlam otur bu işe sıkıntı getirme.
Körün hazine arayıp bulduĝu görülmemiştir.

**1835. Dürişse menzile herkes erişmez
Ki sunður avına kerkes erişmez**

Gayret etmekle herkes menzile ulaşamaz.
Akdoğanın avına akbaba ulaşamaz.

**1902. Aõir şeydālĝı ðo õĝüdüm dut
Mu’ayyendür ki virmez meyve söĝüt**

Artık õĝüdümü tut da deliliĝi bırak.
Söĝüdün meyve vermesi uygun deĝildir.

**5378. Olur olmaz işe var baş ðatma
Elüñ irmedüĝine úaş atma**

Olur olmaz işe başlama
Elinin ulaşmadıĝına taş atma.

3.9. Zamanın İyi Değerlendirilmesi (Zamanın Kıymetini Bilme)

İnsanı başarıya ulaştıran en temel etkenlerden biri de zamanın iyi değerlendirilmesidir. İnsanın başarıya ulaşabilmesi için çalışmalarını zamanında yapıp başka bir güne ertelememesi gerekir. Geçen zamanın telafisi yoktur. Her işin başarıyla yapılması için süreye ihtiyacı vardır. Bu süre zamanında değerlendirildiğinde o iş başarıyla tamamlanmış olur.

Günümüzde insanları başarısız kılan sebeplerden biri de zamanın iyi değerlendirilmeyişidir. Başarıya ulaşmak için düzenli olarak çalışmak ve zamanı planlı bir şekilde değerlendirmek gerekir. Mehmed'in mesnevisinde de bu düşünce işlenmiş ve günümüz eğitim anlayışına ışık tutacak niteliktedir:

**1497. Sen eyle şaňma dutaram bunı sehl
Ki her işde olur vaòt ile mehl**

Sen bunu öyle kolay yaparım sanma,
Her işin yerine getirilmesi için süre ve vakit olur.

**1608. Oturmağ'ile bitmez bilürsin
Dene saçılmasa bitmez bilürsin**

Oturmakla işin bitmeyeceğini bilirsin.
Tane saçılmadan bitmez bilirsin.

**1888. Çü günde bir ola furşat yiter bil
Aňul giden oturana yiter bil**

Yavaş gidenin oturana ulaşacağını,
günde bir fırsatı olacağını bil.

**5590. Giçer çün 'ömr furşatlar geçürme
Ümîdüň kārvanun dut göçürme**

Mademki ömür geçer gider fırsatları kaçırma
Ümidin kervanın yakala, elden gitmesin.

3.10. Sosyal Statü:

Toplumlarda insanlar farklı statülere sahiptirler. Statü, insanların toplum içindeki yerini ifade eden bir kavramdır. Buna göre insanlar çocuk yaşlı, yönetici, doktor, işveren, öğretmen, öğrenci gibi bir takım özellikleri ile toplumdaki statüsünü belirlemiş olur. İşk-nâme’de statünün toplumda içerisinde taşıdığı anlam ve önem genellikle sembolik anlatımlarla verilir:

1443. Óušiřā ben gedā ol řāh-i ‘ālem Gedā ile nite řāh ola hem- dem

Ayrıca ben fakir o dünya padişahı,
Fakir ile padişah nasıl arkadaş olur.

1919. Ne òarġa ile bñlbñl ola dem-sāz Ne peyġiř ide řāhin ile pervāz

Ne karga ile bñlbñl arkadaş olabilir.
Ne de baykuş řāhinle uçabilir.

1952. Óarīr aúlas yaraşmaya eşekde Óurī vñ div yaraşmaya dñřekde

Eřeġe ipek kumaş,
Huri ile şeytan da aynı yataġa yakışmaz.

2517. Òamu úopraò bir olsadı behāda Ne òymet olsa idi kīmyāda

Bñtñn topraklar aynı deġerde olsaydı,
Kimyada bunların ne deġeri olurdu.

3.11. Tedbirli olmak:

Kaza kader inancına göre insanın başına her an her şey gelebilir. Fakat insan, başına gelecek kötü olayları önceden tahmin edip tedbirini alması gerekir. Tedbirin insanları dünyada bir takım felaketlerden koruduğu kesindir. Bu nedenle insan yaşamı boyunca felaketlerle ve olumsuz olaylarla karşılaşmadan önce bir takım tedbir alması gerekir. Işk-nâme mesnevisinde aşağıda yer alan beyitlerle okuyuculara tedbirli olmaları telkin edilmektedir:

**1206. Òanı aòlun òanı tedbîrûñ aşşuñ
Ziyāna vardı iş bilmezseñ aşşuñ**

Hani aklın, hani faydalı tedbirlerin.
İşini bilmezliğinden kazançların zarara uğrardı.

**1967. Bu ağır ‘âlemüñ temkînini gör
Başuñı yîyni dutma olmağıl õır**

Bu kalabalık dünyada tedbirini al.
Ağır başlı olmayarak, değersiz olma.

**2580. Bunı dutma uşañ ü eyle tedbîr
Yigitligüñe òılma òaşd ü taõşîr**

Bu işe gevşek davranma tedbirini al,
Suçundan dolayı yiğitliğine saldırma.

**2589. İş olmadın gerek āõir saòınmaò
Ne lâzım suya düşüben saòınmaò**

İş başa gelmeden önce tedbir almak gerekir,
Suya düşünce tedbir fayda etmez.

3.12. Çalışmanın Önemi:

Çalışma insanlığı ve toplumu başarıya götüren bir işlemdir. Çalışmayan toplumlar yok olmaya mahkumdur. Bu nedenle İslam dininde ve Türk kültüründe çalışmanın önemi sürekli olarak vurgulanmıştır. Çalışmak dinimizin emri, Müslümanın görevidir. Dinimiz, çalışmaya büyük önem vermiş, helâl kazanç sağlamak için çalışmayı ibadet olarak değerlendirmiştir.

İnsan hayatında başarılı olmak için elinden geleni yapmalı ve var gücüyle çalışmalıdır. Çalışan insan hayırlı insandır. Peygamber efendimiz “insanların hayırlısı, insanlara hayırlı olandır.” buyurarak çalışarak insanlara hizmetin önemini anlatmıştır. Müslüman hiç ölmeyecek gibi dünya için çalışmalı, yarın ölecekmiş gibi de ahiret için hazırlık yapmalıdır. O halde Müslüman hem dünya, hem de ahiret için çalışacak, her gün daha ileri gidecektir. Dinimizin emri budur.

Çalışmak insan nefesine ağır gelen meşakkatli işlerdendir. Fakat çalışmadan, bir takım sıkıntılara katlanmadan başarının ve mutluluğun elde edilemeyeceği de bir kaidedir. Bu kaideyi çalışmadan mutluluk ve zenginliğin elde edilemeyeceğini Mehmed Işk-nâme mesnevisinde şu şekilde ele almıştır:

1609. Cefâ dardan kişi bulur vefâyı

Küdiretden ðaçan bulmaz şafâyı

Cefa çeken kişi vefa bulur.

Kaygıdan kaçan rahatlığı bulamaz.

1610. Óaðòòatdur ki baluñ var belâsı

Belâ dartup yine balı bulası

Gerçektir ki balın belası vardır.

Bela çekip yine balı bulursun.

2025. Belâsuz bal ele girmez bilürsin

Dikensiz güller el virmez bilürsin

Balın sıkıntısız elde edilmeyeceğini,
Güllerin dikensiz teslim olmayacağını bilirsin.

2590. Geñez yirde gümüş altun bulunmaz

Bulnsa cān aōir ŝatun bulunmaz

Kolay yerde altın ve gümüş bulunmaz,
Bulnsa da satılık can bulunmaz.

2626. Kişi tā çekmeyince çoð ta'abler

Sa'adet yüzine bulmaz sebepler

İnsan çok sıkıntı çekmeyince mutluluk,
Yüzüne nedensiz yere gelmez.

3.13. Konuşma Adabı:

Konuşma insanlar arasındaki önemli anlaşma unsurlarından biridir. İnsanlar konuşarak duygu düşünce ve meramların en güzel şekilde anlatmaya çalışırlar. Etkili ve güzel bir konuşma için neyi, ne zaman, nerede, nasıl söyleyeceğini bilmek önemlidir.

Cenabı Allah konuşma özelliğini canlılar arasında sadece insanlara bağışlamıştır. İnsanı diğer varlıklardan ayıran ve ona değer kazandıran konuşma, tarifi mümkün olmayan üstün bir meziyettir. Onun için her insan konuşma adabına riayet etmelidir. Konuşma; insanın kişiliğini, seviyesini ve karakterini belirleyici önemli bir unsurdur. İnsan ihtiyaç duyduğu sürece yerli yerinde konuşmalı, konuşmayı gerektiren bir durum yoksa sükut etmelidir. İnsan diline hükmettiği sürece yücelir. Bu nedenle bizlerin konuşmalarında dikkat etmesi gereken bir takım incelikler söz konusudur. Bu durumu atalarımız şu şekilde ifade etmişlerdir: “Çok söz (laf) yalansız, çok para (mal) haramsız olmaz.”⁷, “Söz gümüşse, sükut altındır.”⁸

---

⁷ Aksoy, **age.**, s. 224

⁸ Aksoy, **age.**, s. 431.

İnsan boş lakırdı ve gereksiz sözlerden daima uzak kalmalıdır. Diline böylesine sahip olan kimseler Cenabı Allah katında yüksek makam ve mevki sahibi olur. Manasız sözler, yersiz konuşmalar, dünya veya ahiret için hiçbir yararı olmayan ifadeler ile yalan ve iftiraya yönelik lakırdılar dinimizde kesinlikle yasaklanmıştır. Bütün bu gerçekleri göz önünde bulundurması gereken her Müslüman konuşmalarında doğruluğu ve ciddiyeti düstur edinmelidir.

Günümüz çağdaş eğitim anlayışında da bu konunun önemi belirlenmiş, ilköğretim okullarında ve liselerde seçmeli olarak Güzel Konuşma ve Yazma dersi okutulmaktadır. Geçmişte mesneviler ve edebî eserler vasıtası ile okuyucularına güzel konuşmanın önemini anlatan şairler günümüz eğitim anlayışına da ışık tutmuşlardır. Işk-nâme mesnevisinde de güzel söz söyleme, az ve öz konuşma, sükut etmenin önemini anlatan beyitlerin çokluğu göze çarpmaktadır:

709. Cihân içinde ma'niler şadefdür

Söz oðına berâber bir hedefdür

Dünyada anlamlar sedeftir.

Söz okuna bir hedeftir.

714. Kişide altun olsa arturur renc

Velî sözler ðaúrda genc olur genc

İnsanda altın olursa hazinesini artırır.

Oysaki sözler gönüllerin hazinesi olur.

716. Cihân milkince sözün ðıymeti

Ki 'âlemce anuñ yüz himmeti var

Dünya malı kadar sözün de kıymeti vardır.

Onun dünya kadar yüzlerce emeği vardır.

719. Sözün bāğı úolu olur ðoðular

Ki 'arifler müdām anı ðoðular

Sözün bahçesi kokular ile dolu olur.
Bilginler daima onu koklar.

**1404. Kelam-i dil-güşā dūr gibi rişte
Feraó bulur semā'ından ferişte**

Gönül açan sözü ipliğe dizilmiş inci gibidir.
Melekler onu işitince huzur bulur.

**1793. Her işde ivmegil eyle te'emmül
Òatı sözleri òođıl söyle eñül**

Her işte acele etme etraflıca düşün.
Hızlı konuşmayı bırak sakince konuş.

**1794. Su'al olunmadan virme cevābı
Muóāl olsa her iş òılma şitābı**

Soru sorulmadan cevap verme,
İmkânsız olan işlerde acele etme.

**2230. Òoyuban epsem olmaò maşlaóat mı?
Òuru söz ile tolmaò maşlaóat mı?**

Sessizliği bırakarak,
boş söz ile dolmak mı önemli bir şeydir.

**3420. Uzatma mest iken hiç kimseye dil
Ki esrügüñ sözi esrük olur bil**

Kişi kendinden geçmiş iken hiç dil uzatma.
Sarhoşun sözü sarhoş olur, bunu bil.

**6093. Òamu yirde söz az ü öz gerekdür
Ki her aşu oranca úuz gerekdür**

Her yerde sözün az ve öz olanı makbuldür.

Her yemeğe de yeterince tuz gerekir.

**6094. Sözi bişürmedin söylerse kişi
‘Âceb olmaya òām olursa işi**

İnsan sözü olgunlaştırmadan (düşünmeden) söylediğinde,

Sözleri anlamsız olursa şaşılmasın.

**7869. Ağızda dil za’ifdür òıla beñzer
Fesād içre òavîdür file beñzer**

Dil ağızda zayıftır, kıla benzer.

Kötülükte güçlüdür, file benzer.

3.14. Dünyanın ve Hayatın Faniliği:

Kainatın yaratılışı insanoğlunun yüzü suyu hürmetinedir. Fani olan bu dünya insanlar için bir imtihan dünyasıdır. Cenabı Allah dünyanın faniliğini Rahman Suresi’nin 16 ve 17. ayetlerinde şöyle beyan ediyor.

“Yeryüzünde bulunan (her şey fani) her canlı yok olacak ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zatı baki kalacak.”

Geçici bir hayat yaşayan insan, diğer canlılar gibi doğar, büyür ve nihayet zamanı gelince ruhunu Rabbine teslim eder. İnsan bu dünya da imtihan edildiğini mutlaka ahirette bunun ödül ya da cezasının olduğunu bilirse toplum ve insan huzur ve barış içinde yaşamış olur.

Mehmed de Işk-nâme’sinde dünyanın ve hayatın faniliğinden bahsederek insanları doğru ve güzel şeyler düşünmeye ve yapmaya teşvik etmiş. Bu şekilde toplumun huzuruna katkı sağlamaya çalışmıştır:

783. Mu'ayyendür ki yoòdur hiç şebāti
Degüldür ādemüñ bāòì óayāti

Kararsız olduğu bellidir.
İnsanın hayatı kalıcı değildir.

786. Gelen gider bu yirde yoò òarārı
Kim eydiser ki vardur i'tibārı

Bu âlemde devamlılık yoktur gelen gider.
Değerinin olduğunu kim söyler.

791. Òarārı rişen oldı çü zemānuñ
Ki vardur intihāsı ibtidānuñ

Zamanın karanlığı ve aydınlığı olduğu gibi
Her başlangıcın da bir sonu vardır.

1615. Cihānı kimsene cāvīd dutmaz
Ümīdüñ yolını mevmīd dutmaz

Kimse dünyada ebedi değildir.
Ümidin yolunu ümitsiz insan beklemez.

2436. Kime virdise bir loòma şekerden
Aòıtdı biñ òaşuò òanın cigerden

2436. Dünya kime şekerden bir lokma verdiyse
Onun ciğerinin kanını bin kaşık akıttı.

4703. Cihānuñ düzgüni böyle düzülmiş
Òamu cisme ecel resmi çizilmiş

Dünyanın düzeni böyle kurulmuş,
Bütün yaratılanlara ölüm verilmiş.

**4704. Gelen bu ‘āleme gitmek gerekdür
Budur taòdîr eyit nitmek gerekdür**

Bu dünyaya gelen gitmektedir.
Böyle takdir edilmiş, söyle ne yapmak gerekir.

**4705. Kimesne òalmayısar bunda bâòî
Sa’adet aña kim òılmaz nifâòî**

Dünya da hiç kimse sonsuza kadar kalmayacaktır.
Dünyanın ikiyüzlülüğü kimseyi mutlu etmeyecektir.

**8505. Òonaòdur dünya milki òāna beñzer
Óalāyîò cümlesi mihmāna beñzer**

Dünya hana benzeyen bir konaktır
Yaratılanların tamamı da misafire benzer.

**8559. Cihân bir ev durur bünyādî fānî
Kimesne görmedi bâòî cihāmî**

Dünya temelsiz bir evdir,
hiç kimse için kalıcı değildir.

**8570. Yalandır diline inanma zinhār
Ilandur balna yalanma zinhār**

8570. Sakın dünyanın diline aldanma yalandır,
Balına aldanma zehirlidir.

3.15. İçkinin Kötülükleri:

Alkollü içecek ve uyuşturucu kullanımı insan sağlığına ve topluma hayatına zarar veren felaketlerin başında gelmektedir.

Tüm kötülüklerin anası olarak kabul edilen içki İslam dinince haram kabul edilmiştir. Kur'an-ı Kerim'in Maide Suresi'nin 90 ve 91. ayetlerinde Cenabı Allah şöyle buyurmaktadır: Ey iman edenler, içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytanın işlerinden olan pisliklerdir. Öyleyse bun(lar)dan kaçın; umulur ki kurtuluşa erersiniz. Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz değil mi?

Türk toplumu olarak hem inancımız hem de insan sağlığına önem verdiğimiz dolayısı ile içki ve uyuşturucu özelliği taşıyan esrar, eroin, kokain gibi maddelerle mücadele verilmektedir. Çünkü günümüzde okullarda da bu uyuşturucu maddelerin kullanımı artmıştır. Bunların en az seviyeye indirilmesi için bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Bunların en önemlisi okullarda kutlanan Yeşilay Haftasıdır. Yeşilay Derneğinin kuruluş tarihini içine alan 1 – 7 Mart arası ülkemizde Yeşilay Haftası olarak kutlanır. Yeşilay Haftasında alkollü içkilerin, uyuşturucuların topluma, aileye, bireye zararları anlatılır

Işk-nâme mesnevisinde içkinin zararlarından bahseden birçok beyit bulunmaktadır:

1084. Hümâ eydür süci dutdı dimâgum

Öomadı õâúrumda hiç ferâgum

Hümâ! Şarap şuurumu zapt ederek sarhoş etti.

Gönlümde hiç rahatlık kalmadı.

2728. Úolu içmekler itdi anı ser-mest

Kim olmuşdur sa'âdetden tihî-dest

Şarap dolu kadehten içmek onu sarhoş etti.

Ve mutluluktan eli boş kaldı.

2731. Òomaz ‘aòl bozar süci buõârî

Gerek olsun ‘Irâõî yâ Buõârî

İster Buharî ister Irakî olsun

Şarap buğusu akıl bırakmaz, bozar.

2732. Süci her òanda ki ārâm òıldı

Eyüler adını bed-nâm òıldı

Şarap kimin kanında yer edindiyse

İyiler içki yüzünden kötü namlı oldu.

2733. Şer-âb anın demişlerdir şerâba

Ki õayr iltür getirür çoð şer âba

Şaraba şer suyu demişlerdir.

Çünkü iyiliği götürür, kötü kusurları getirir.

2734. Ziyânı aşşısından olur öküş

Dutılır ‘aòl aña çün duzağa kuş

Zararı faydasından çok olur,

kuşun tuzağa yakalanması gibi akılda ona yakalanır.

2776. Süci ayağa dök eylemegil baş

Ki baş ider içi vü kesdürür baş

Şarabı içme yere dök,

Çünkü o insanın içinde yaralar açar, baş kestirir.

3.16. Eğitim Unsurlarıyla İlgili Diğer Beyitler

Işk-nâme mesnevisinde yukarıda sınıflandırdığımız başlıkların dışında da farklı içeriklerde, değişik konularda münferit birçok beyit bulunmaktadır.

Örneğin aşağıdaki beyitte Mehmed, olayları ve insanları değerlendirirken bakış açısının önemine vurgu yapmaktadır:

455. Eger egri baòa eğri görür göz

Baòarsa doğru doğru gösterür yüz

Eğer göz eğri bakarsa eğri görür.

Doğru bakarsa yüz doğru gösterir.

İnsanların ayıplarını ifşa edilmemesi ve gıybet yapılmaması ise Işk-nâme'de şu şekilde tavsiye edilir:

456. Ne kimse 'aybına baòmak eyüdü

Ne ğaybet odunu yaòmaò eyüdü

Ne kimsenin ayıbına bakmak iyidir.

Ne gıybet ateşini yakmak iyidir

Mehmed başka bir beyitinde duyulan her söze inanılmaması ve herkese güvenilmemesi gerektiğini ifade eder:

1791. Ne her bir söze inanmaò gerekdür

Ne her dīvāra úayanmaò gerekdür

Ne her söze inanmak,

Ne de her duvara dayanmak gerekir.

Işk-nâme'nin aşağıdaki beytinde plansız ve programsız hiçbir işe başlanılmaması ve elde edilemeyen, başarısız olunan konularda ise sorumluluğunun üstlenilmesi gerektiği ifade edilir:

5378. Olur olmaz işe var baş òatma

Elüñ irmedüğine úaş atma

Olur olmaz işe başlama
Elinin ulaşmadığına taş atma.

Mehmed'in üzerinde durduğu bir diğer ahlaki değer ise helal kazançtır. Ona göre insan kazancı tıpkı arının balı gibi temiz olmalı:

8600. 0azan aru yidür aru gey aru

Nite ki aru bal virür key aru

Helal kazan, helal yedir, helal giy;
çünkü arı temiz bal verir.

Tevazu ve kibir de Işk-nâme'de ele alınan konulardan. Aşağıdaki beyitte Mehmed, yücelmek ve doğru yolu bulmak için kibrinin terk edilerek tevazu sahibi olunması gerektiğini dile getirir:

8612. Tevâu' òil ulu olmaò dilerseñ

0o kibri doğru yol bulmaò dilerseñ

Büyük olmak istersen tevazu göster,
Doğru yolu bulmak istersen de kibri bırak.

IV. BÖLÜM

İŞK_NÂME'NİN GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİNE AKTARILMASI(1-3399 BEYİTLER)

1. Dil, bismillah deyip başlayınca,
can ile gönül mutlu ve sevinçli olur.
2. Bütün işler eksiksiz olarak tamamlanır.
Gönül uygun olmayan isteklerine kavuşur.
3. Cenabı Allah'ı zikredince söz söylemede kolay olur.
Kolay olmayan işler kolay olur.
4. Şeytan ve düşkün Cenabı Allah'ın ismini işitince
ister bir, ister yüz bin olsun tamamı yok olur.
5. Bundan dolayı kullara Cenabı Allah'ı sürekli zikredip,
ona tutunmak gerekli oldu.
6. Hem padişah hem de insanı padişah yapandır.
Kamıştan bazen şeker bazen de saz verir.
7. İki harfle dünyayı yarattı.
Ne güzel kudret sahibi Cenabı Allah, ne güzel cömertliklerle dolu dergâh...
8. Orada "Nun ve Kafi" birbirine bağladı.
Bütün işler bunda yeterli dereceye erdi.
9. Dünyaya dur, dedi. İşte direksiz duruyor.
Gökyüzüne dön, dedi. O da direksiz dönüyor.
10. Yedi göğü uygun şekilde yarattı.
Güneşi ve ayı dolandırdı.
11. Güneşe gündüz حکرکل verdi baray(?)Geceleri de ay ışığını
dünyayı süsleyici yaptı.

12. Bu iki yıldızın etkisi ile bağ ve bahçelerde meyveler yetişir.
13. Biri aşçı, hem meyve hem de bağ kütüğüdür.
Biri de her şeye renk vericidir.
14. Her felek üzerine bir yıldız yarattı.
Her birine bir iklim meydana getir dedi.
15. Bütün işler onunla ilgilidir.
Âlemde işler onunla biter.
16. Tektir, onun eş ve benzeri yoktur.
Kim emsali var derse başına ateş koyar.
17. Onun varlığı yer ve gökten tenzih edilmiştir.
Yeşil, beyaz ve kırmızıdan temize çıkmıştır.
18. Görmek istemeyenin gözleri onu görmez.
Hayal edenin de hayallerine vasıfları girmez.
19. Yüce dergâhının benzeri yoktur.
Dil, onun zatının ismini zikretsin.
20. O, gece içinde sabahı ve gündüzü gizleyen,
bütün âleme rızk ve kısmeti verendir.
21. Kuşlar, insanlar ve cinler türlü yaratıkların tamamı
onun sofrasından rızk, iyilik ve nimetler alır.
22. Ne güzel dergâh, ne güzel deniz, ne hoş hazine ki,
asla yaşlanmaz daima genç olur.
23. İnsanın canına gıda olarak veren O'dur.
Göbekte kana git misk ol diyen O'dur.

24. Gözün kandiline yağ koymuşken,
suya onun üstüne yağ dedi.
25. Su ateş içinde pusuya girmiştir.
Fakat ne hoş kudret ki ateş suya karışmaz.
26. Bu durumu özgür olan da olmaya da duysun ve bilsin diye
kulağa kir ve pis koyarak ona perde koydu.
27. Şayet o rüzgârdan akıla yer bulamazsa,
bozukluk meydana gelir ve saklamak uygun olmaz.
28. Kulak bağısladığı için ışıtır.
Nitekim gözün kandilini ışıtır.
29. Et ve kemikle burnu süsledi.
Doğru görsün diye anlayış gücü verdi.
30. Niceleri yerde kuyu kazıp gizlense de
O, bütün gizli kokuları hisseder.
31. Lezzetler tatsın diye ağzı yarattı.
Ağızdaki diş ve et kırmızı beyaza yakışır.
32. Her sözünde adil olsun diye,
ağzın içine söz söyleyen dil koydu.
33. Cenabı Allah'ı evdeki kethüda gibi tasavvur etme
O, bütün yaratılanlara rızkı verendir.
34. Gönlünde bütün şirk unsurlarını sil.
Ve kalpten tüm can ile iman getir.

35. Burada cinas yapmayı bitirip,
yeni bende başlayalım.

İKİNCİ TEVHİD: CENABI ALLAH'IN KUDRETLERİNİN ESERİ HAKKINDA

36. Âlemlerin yaratıcısı yüce Allah,
Hazreti Âdem'i yarattı ve onun üstün olduğunu söyledi.

37. Ne güzel lütuf, kerem, cömertlik ve bağışlayıcılık ki;
İnsanı topraktan yarattı.

38. O, insanın vücudunu ruh ile şereflendirip iman ile süsledi.

39. Tabiatlardan âlemi ve ruhu yarattı.
Bu sebepten ona insan ve can derler.

40. Bazen suyu toz bazen de taşı cevher eder.
Otu toprak, toprağı da amber eder.

41. Dikenlerden güzel güller yaratır.
Göbeklerde kan bulundurur misk meydana getirir.

42. Bu âlemde ne varsa hepsini o yaratır.
Bunları da mahlûkat için baştanbaşa yaratır.

43. Şu kurdu görün ki nasıl şeyler çıkarır.
Onunla Hint ve Ray donanır.

44. O, zayıftır, güçsüzdür, kuvvetsizdir.
Fakat Cenabı Allah ona kuvvetlerden kuvvet vermiştir.

45. Onun işi budur ki görmeden insan tenine kumaşlar meydana getirir.
Şaşırarak istersen gel onu gör.

46. Bir sinek vardır ki ona arı derler.
Balı tertemiz olarak verdiğini görürsün.
47. Çiçekten ağaçtan, ottan yer ve toplar.
Bir yer bulunca da uygun bir bina yapar.
48. O Hay(diri) ve Kadir Allah'ın adı çıktığında
mumun içini bal için...?
49. Devamlı açıkça tevhit söyler.
Onun avlanmaya gitmesi ve işini yapması iki yüzlülük değildir.
50. Gel ey göz! İbret ile âleme bak.
Nasıl yaratıldı bir file bak.
51. Dolaşıp filin heybetini gör.
Oku anla bu ilmin mahiyetini gör.
52. Büyük dikkatle inceden inceye onun kuvvetini nasıl olduğunu
düşünüp anla.
53. Eğer ona dağı yüklersen uygundur.
Eğer dağa sürersen ikisi de uygundur.
54. Sivrisinek ki hafif yele tahammül edemeyip hemen kaçır.
55. Onda ne arka vardır, ne böğür ne de bel.
Parmağını dokundurunca ikiye bölünür bil.
56. O iki kanatlı bir ot gibidir, demişler...
57. Filin burnuna değerse onu böğürtür,
o kurtulamaz.

58. Bundan da farklı bir düşünceye ulaş. Bak, düşün.
Nemrut'un başına gelen işi aklına getir ve anla.
59. O, kendini dünya da ulu görürdü.
İnatla karşı durur, böbürlenirdi.
60. Zayıf bir sivrisinek onu tuttu.
Ecel dumanları burnunda tüttü.
61. Bütün bu işler Allah'ın emridir.
O, buyurmazsa bu işleri kim yapar.
62. Sivrisinek nedir? Sadece sebeptir.
Onu da sabah rüzgarı helak eder.
63. Çünkü o Allah kahredicidir, yok edicidir, kuvvet ve kudret sahibidir.
Onun benzeri yoktur, birdir ve vardır.
64. Her bir kılın niçin dese gerek.
Seni kahreder helak eder.
65. Acizliğini bilmeyip kendini büyük görürsün.
Ara yere neden girersin.
66. Ona müminlerin şifası demişler.
Âleme şifa bil hiç şaşırıp kalma.
67. Hep esaslarla dolu, kimi açıkta kimi gizli olmak üzere kudretini
gösterir.
68. Hazreti Âdem'den dünyaya gelenlerin bir kısmı reddolunup kapıda durdu.
69. Görünüşte herkes bir durumdadır.
Ama saadet sadece sözdedir.(?)

70. Kimse kabul olunmaya sebep nedir bilmedi.
Reddolunmaya, sıkıntı ve eziyete anlam veremedi.
71. Yaratılmışlar tamamıyla sınıf sınıftır.
Onların her biri kendilerince bir yol tutmuşlardır.
72. Kimisi doğru yol için rehberini buldu.
Bütün zor geçitler onunla kolay aşıldı.
73. Kimi gözsüz idi gözsüze uydu.
Kimi de kara göze kızıl göz koydu.
74. Kimi de zahmetten ve türlü emekten kaçarak,
İstemekten uzak durdu.
75. İyi anlayan menzile çabuk ulaştı.
Gönülden isteyerek sabahları erken kalktı.
76. O, hoş kimyadan içip kalbi temizlendi ve altına döndü.
77. Kimi iyice gayret etti ama yolu bulması mümkün olmadı.
78. Birinin de aklı gayet kısa idi.
O, akıl onu nasıl kemale erdirdin, ona nasıl kafi gelsin.
79. Yalanın görünüşünü doğruladı.
Hakikati terk etti, mecazı tuttu.
80. İşten ve dıştan görünen bu değildir.
İnsanoğlu kendi eliyle sağlam şeyler yazamaz.
81. İnsan mühim olan şeyleri, iyi ve iyi olmayan şeyleri bilmeli.
Zehri bırakıp balı elinde tutmasını bilmelidir.

82. Bütün işler takdire bağlıdır.
Bir harfin bile değişmesi söz konusu olamaz.
83. Bu felek daima inleyerek döner.
Ve insanoğlu her bir işte şaşırır kalır.
84. Yıldızlar gökyüzünde seyrederek.
Ne kadar tesiri varsa hep işler.
85. Bunlar insanoğlunun nefesine erişir;
Ama gamlının sevinmesine erişmez.
86. Felek döner her ay menziline ulaşır.
İnsanoğluna eziyet iner.
87. Dönüş budur, vaki olan tesir budur.
Bazen batı yönünde bazen de güneyde parlak yıldız doğar.
88. İşte insanoğlu bu yüzden mazurdur.
Bazen sevinçli bazen kederlidir.
89. Ona kastedilen malum olsaydı,
Ömründen sayılı günler geçirdi.
90. Nasıl bir yerde durdu.
Buraya ahı ve inlemeyi ulaştırırdı.
91. Ancak bir gizli sır vardır.
Onu bilmeye bütün düşünceler aciz kalır.
92. Bize bunu düşünmek gerekmez;
Doğru yolu tutup ona gitmek icap eder.

93. Kesin hüküm tutalım:
Allah'ın resulüne tabi olalım.
94. Bu emir, nehiy, kesin hükümler yerinde saklansın.
Doğrusunu Allah bilir.
95. Ey gönül! Şimdi yine tevhide gel.
Sözü yine şeker gibi söyle.
96. Dünya da saadet, tevhit okumayı âdet edinen için vardır.

**ÜÇÜNCÜ TEVHİD: CENABI ALLAH'IN HİKMETLERİNİN MUHATABI
OLABİLMEK MARİFET VE FAZİLETLERİNİ İSTEME**

97. Ey Allah'ım kerem sahibi ve tek olansın.
Başlangıcı ve sonu olmayansın.
98. Her padişaha köleyim dedirten,
Bütün yoksullara nimetlerini tattıransın.
99. Kuru gövdeye can,
Kara topraklara reyhan verirsin.
100. Ölüyü diriltmek sana kolaydır.
Canlıya sürekli yardım edersin.
101. Dünya mülkü huzurunda değersizdir.
Ahiret de iyiliğinin noktasıdır.
102. Ey Allah'ım! sen her şeyden münezzehsin.
Emirlerine de niçin, neden denilemez.

103. Sana ne yapsak uygundur.
Biliniyor ki kimini hizmetçi, kimini efendi yapıyorsun.
104. İyilik hazinenin ölçüsü yoktur.
Rahmet denizinin sonu yoktur.
105. Kullarına karşı cömertsin.
Onlara karşılıksız olarak Sıkıntısız zenginlik ve makam verirsin.
106. Huzurunda sonsuz bahşişler çoktur.
İşin tamamıyla doğrudur ve hiç hatan yoktur.
107. Makamında cimrilik ve pntilik bulunmaz.
Sen toprağı bile yüceltir, feleklerin zirvesine çıkartırsın.
108. Kuvvet ve kudret sahibi Allah'ım benzerin yoktur.
Bütün zalimleri yok eden sensin.
109. Bütün padişahlar senin huzurunda mekân tutar.
Herkes reddedilmeden isteğine kavuşur.
110. Her kim huzurunda secde ederse,
O anda kabul edilmeyen dilek yoktur.
111. Fakire bir göz atsan padişah olur,
Padişaha öfkelenen daima feryat eder.
112. Kapına hangi kul hâdık(?) olarak erişti ise,
baştanbaşa hep uygun ve iyi düştü.
113. Onun için bütün gönüllerin bildirdiğı isteklerin, kolay olduğunu bilin.
114. Kullarına hem cömert hem de merhametlisin
Bütün işlerde bilen ve hükmedensin

115. Dünyanın lüzumlu şeyleri huzurunda kolaydır.
Hem mümkün hem de imkânsız olanı anlatır.
116. Eğer lütuf elini bir an açarsan,
Dünyaya rahmetin suyu saçılır.
117. Hiç kimsenin ümitsiz olmaması,
Herkesin ebedi talihle yücelik ve mutluluk bulması gerekir .
118. Ne inançsız ne dinsiz ne de taklitçi kalsın.
Hepsi bütünüyle Allah'ın birliğine inanan olsun.
119. Cehennem boşalıp cennet gülsün,
Sıkıntı gitsin lütuf ve merhamet ulaşsın.
120. Yaratılanların bir kısmını ateş yakmasın,
Herkes uzak olsun kimse yanmasın.
121. Cehennem öfkesi sönsün.
İçinde çeşitli çiçekler bitsin.
122. Ey Allah'ım! Hükmeden ve her şeyi bilensin.
Senin hikmetlerin çoktur, sonsuz hikmet sahibisin.
123. Müslüman ve kâfirler arasındaki nokta ve harf sana malumdur,
tamamını sarf edersin.
124. Sen her konuda güç ve bilgi sahibisin;
Ancak bizim onları anlayacak kadar aklımız yoktur.
125. Ey âlemlerin âlimi ilim senindir.
Bütün cahiller, âlimler bu yolda dilsizdir.

126. Dünya ve ahiret senin elindedir.
Büyük küçük her şeyin kontrolü senin elindedir.
127. Kimini İslam ile ihsan edersin,
Kimini de küfür ile cahil eşek edersin.
128. Kimine lütuf ve iman bağışlarsın,
Kimi de doğru yoldan çıkararak ağlayıp sızlar.
129. Ey Allah'ım kimine yardım ettin.
Kimini de yardımcısız, boşlukta bıraktın.
130. Kimine eşsiz dedirttin,
Kiminin diline onu söyletmezsin.
131. Hikmet işini herkes nasıl bilsin?
Herkes kendi işinde bile beceriksizdir.
132. İlimle iki ev inşa ettin.
Yarın orda faziletinle adalet dağıtırsın.
133. Senin emirlerini yerine getirenlerin canlarını,
cehennemden kurtarır mutlu edersin.
134. Onlara, huri, cennet, köşk ve gençler,
reyhan ve çiçeklerle süslenmiş bahçe verirsin.
135. İyilikseverlik bağını açarsın ve çabucak yardım güllerini saçarsın.
136. Ey bağışlayıcı Allah'ım! cömertlikler yaparak
gözlerine iyilik ve görüşünü gösterirsin.
137. Ey can! eğer dünyada Allah'ın buyruklarını,
yerine getirmediyse Allah korusun.

138. O seni bıraktı ve başkasına taptı.
Senin kapından başka bir yere el uzattı.
139. Muhakkak onun yeri cehennem olsun.
Cehennem ondan intikamını alsın.
140. Sonsuza kadar cehennem içinde ikamet eden olsun.
İşkenceye sürekli olarak bağlı olsun.
141. Ey Allah'ım merhametinin sonsuz olduğundan,
kullarına da merhametli olduğundan şüphemiz yoktur.
142. Muhammet kuluna bir dil bağışlayasın.
İsteklerini dünyada ortaya çıkarsın.
143. Onu şu kullarından yap, onlar daime farzları
yerine getirmeyi alışkanlık haline getirmişlerdir.
144. Fazilet yolundan ilham et de,
dilinden Tevhit hiç eksik olmasın.
145. Onun sözünü birliğin üzere sabit et.
Sadakatini bu İslam içinde devamlı et.
146. Onun dilini şirkten temizle,
onun gözünü aç, büyüklük ve şefkatini görsün.
147. Onun gönlünü şen et, sıkıntı verme
yoksulluktan, çaresizlikten hiç kederler meydana getirme.
148. Onun gözünü aç doğru görsün padişahı
çünkü, onun gönül gözünü siyah örtmüş.

149. Ey Allah'ım! Yoldan çıkarsa doğru yolu göster.
Ve seni bilmeye yeterli güç ver.
150. Onun elinden bir şey gelmez, düşkündür.
Zayıf, kuvvetsiz ve sıkıntı ile doludur.
151. Ey Allah'ım! Senden dileğim
onun içinden kavga ve gürültüyü gidermendir.
152. Baştanbaşa bütünüyle, aşkın nuru dolsun.
Sana ibadet etmek ona kolay gelsin
153. Onun gönlünde senin aşkıdan başka bir şey bırakma.
Lütfunla onun sadakatini her zaman temiz yap.
154. Onun dilinde senin zikrin dolaşsın.
Senin fikirlerin onun gönlünün içinde saklansın.
155. Ona, seni daima tespih etmek iş olsun.
Önce borçlarını ödemeyi (farzları yapmayı) kolaylaştır.
156. Senin büyüklüğünü ibadet etmeye dayanamaz.
Ey Allah'ım! Sen günahkâr kulunu koru.
157. O zayıftır, ona çok yük yükletme,
o zayıf kuş, onu taşıyamaz.
158. Yolun doğrusunu onun gözü hiç görmez.
Er ve geç ona söyleyin.
159. Yol bulmak için bazen ayağını hareket ettirir bazen da kolunu sallar bu
şekilde çevre yönlerine koşar.

160. Koşmanın fayda etmeyeceğini bilir.
Daima da koşarak bedenini zayıflatır.
161. Varlığının zerre kadar işareti,
o çaresizin kusurunu bitirmeye yeterli olur.
162. Onun gönlünün halleri sana görünür.
O ne kadar derecesini bulmamış ve üzüntülü bilirsin.
163. Faziletinle ona iyilik et hoş tut.
Onun gönlündeki kötü zanları gider.
164. Temiz olana kadar temizlik başla.
İtibar et ki; yolunda yeterli olsun.
165. Harap olmuş gönlünü tamir et.
Bilinmeyen derdine kefarete ver.
166. Ey bağışlayıcı Allah'ım! O, eğer asi ve günahkâr olursa;
senin keremine kalmıştır.
167. Ey Allah'ım! Onu son zamanında cömertliğine korusun.
Şeytanları hareminden uzak tut.
168. O an nefes almak zordur.
Buna karşılık şeytan karşısındadır.
169. Yardım et, imanını muhafaza et, elinden alma,
Hiçbir vakit gönlünden zikrini eksiltme.
170. Ey Her şeye gücü yeten Rabbim sana sığınırım.
Bu yanan ateşime rahmet suyunu saç.

171. Herkese doğru yolu gösteriyorsun
Ben de senden küçücük yardım umuyorum.
172. Peygamberlerin yüzü suyu hürmetine başışla,
Lütfedip çok suçumu az kabul et.
173. Peygamber bütün işlerde güvenilirlerdir.
O âlemlere rahmettir.
174. O, şeriat makamının büyüğü,
hakikat şahlarının başkanıdır.
175. O peygamberlik şehrinin en büyük padişahıdır,
O, keramet göğünün dolunayıdır.
176. O, peygamberlik tahtının sultanıdır.
Tarikat bahtının gezegenidir.
177. Sıfatı vâdinden emin olunan ilk ve son ışıktır.
178. Karanlık gönüllerin nuru, ışığıdır.
Kırılmış gönüllerin gül bahçesi, bağıdır.
179. Ona, sen olmasaydın yeri göğü yaratmazdım, dendi.
Tâha ve Yâsin sûreleri onu övmek için yazıldı.
180. O, işaretle ayı ikiye ayırdı.
Düşman karşısında onunla zafer buldu.
181. Taşlar avucundayken konuştu.
Bu sebepten birçok inananlar oldu.
182. Herkesin şüphe etmemeleri gerektiği ortaya çıktı.
İmana gelerek affedildiler.

183. Onun hayali yolunu şaşırana yol göstericidir.
Onun sözü doğru olana ve şaşırana öğretmendir.
184. Henüz dünya yokken O vardı.
O yüce sırların lisanıydı.
185. Varlığıyla dünya nurlandırılmıştır.
Sözlerinde çağı üstünlük kazandı.
186. Dünyaya yüz yirmi dört bin peygamber sadece onun dostluğu için geldi.
187. Ona, yücelik, mutluluk, keramet elbisesi ve peygamberlik tacı Cenabı
Allah tarafından verilmiştir.
188. Bütün evreni onun için düzenledi.
Geçmiş ve gelecek onun aşkı içindir.
189. Aşkı bütün dertlilere şifadır.
Dostluğu kederli gönülleri temizler.
190. Cenabı Allah'tan yardım ulaştınca onun elinden hiçbir şey kaçmadı.
191. Eğer mucize istersen işte Kuran-ı Kerim.
Ve şayet delil gerekirse ispatı sözleridir.
192. Bütün bedenler taş, toprak ve kayadandır.
Onun şerefli bedeni bunların özüdür.
193. Düşünürler, senin sözünde birleşirler.
Zikredenler, vasfını anarak dua ederler.
194. Dilim seni överse uygundur.
Hata edip özür dilerse kabuldür.

195. Aklın ve dilin ne haddine sözün kıyası senin övgüne mana düzenlendi bile.
196. Eğer çöl, kâğıt ve mürekkep olup, bu meşeler düzeltilmiş kalem olsa.
197. Denizler sürekli, yazıya mürekkep olsa.
Kıyamet kopunca vakit uzasa.
198. Melekler, cinler, insanlar yazıcı olsunlar.
Gece gündüz yazmaya istekli olsunlar.
199. Hiçbir zaman senin övgünün binde birini,
Hiç kimse yazmasın ve yeterli olmasın.
200. İşte bu alışkanlık insanoğlunda vardır.
Bir yere sevgisi fazla olsa.
201. O, adını dilinde tekrar eder,
O, sevgisini açıkça gösterir.
202. Bu manalı birkaç beyti elimden geldiğince doğru bir şekilde meydana getirdim.
203. Meğer Yusuf'u sattıkları zaman,
Ona bütün dünya değer tertip ederdi.
204. Her insan satılacak her şeyin değerinde
Uygun olanı verirdi.
205. Bir ihtiyar, halka yol açın,
Yusuf'un satışına müşteri olayım dedi.
206. Şimdi bir iki parça ipliğim var.
Açık artırmada bunu unutmayınız.

207. Herkes çok fazla mal mülk verir.
Ona, senin aklın var mı nerde dediler.
208. Şimdi onun değerine bahane olur,
Sen git ipliğini yabana at.
209. İhtiyar, durumun ne olduğunu bilirim,
Ama işimde hiç eksiklik, boşlama yapmam dedi.
210. Benim sermayem herkesten eksiktir.
Fakat bu ihtiyar Yusuf'a müşteridir. Desinler.
211. Benim halim ona benzediği için.
Çanağım içine inci düştü
212. Ey Allah'ım Peygamberimizin hikmeti için,
Ümmetinin dileğini kabul et.
213. Sen sürekli yardım et ki,
Muhammed'den Muhammed razı olsun.
214. Ey iki dünyanın şahı Hz Muhammet,
Bütün peygamberlerin süs ve bezeği sensin
215. O, merhametli, acıyan, iyiyi kötüyü ayıran ve kıyamette günahların
bağışlatıcısıdır.

**İKİNCİ NAT: İNSANIN ÖZÜNDE OLAN KUSURLAR VE CENABI
ALLAHIN RAZI OLDUĞU SAHABENİN ZİKREDİLMESİ**

216. Gerçekte bütün insanlar senin zümrendir.
Gerçekte iki dünya senin için vardır.

217. Cenabı Allah'ın doğruluk peygamberisin,
Hepsinin rehberi ve başkanısin.
218. Huzuruna yüzümü sürerek geldim.
İsteğim kapına yol bulabilmektir.
219. Günahım çoktur sana yalvarmaya geldim
Zayıf, aciz, çaresiz kaldım.
220. Kuvvetten düşmüşüm elimden tut.
Aklım ve dilim gafletten şaşırıldı.
221. Senin zümren içinde nasipsizim.
Nice topraklarda yatarak boş şeylerle uğraşırız.
222. Huzurunda benim kadar günahkar olan yoktur.
Bu nefsim kötülük ve talihsizlik doludur.
223. Doğru yolu bırakarak yanlış yola saptım,
Kötülükten kapı açtım iyilik yaptım.
224. Yüz huzurunda karadır bilirim.
Suçun karada değil yüzde olduğunu bilirim.
225. Ancak bana iyilik ederek affedersin,
Bu yolda aç kaldım, doyurasın.
226. Beni bir an günahımla ayıplarsan,
Yerim cehennem tahtı olacaktır.
227. Allah'ım işin baştan başa iyiliktir.
Bütün hakirler iyiliğinle saygıdeğerdir.

228. Güzel talih kimim yari olsun
Saadet kimde ise ona dost olasın.
229. Ben neyim ki sana layık hizmette bulunayım,
Ayağının bastığı toprak olayım.
230. Dünya içinde ben kimim? Bilirim.
İsyanımla kötülerden kötüyüm ben.
231. Söz bakımından dava içinden herhangi bir kişiyim,
Fakat manda noksanım ve aceleciyim.
232. Düşüncede bütün işlerim olgundur,
Fakat uygulamada tembelimdir.
233. Gerçeği söylemekte dilim zayıftır.
Boş işlerde aklım ve dilim güçlüdür.
234. İbadet ederken vücudum gayretsiz ve tembeldir.
Fakat kötü işte gönlüm arayıştadır.
235. Elim hayır işlerinde kısa ve çok anlayışsızdır.
Ayağım şerre koşarken haşindir.
236. İyi günde namazı unuturum.
Kötü günde ise niyaz ederim.
237. Bende tespih etmek adına hiçbir şey yok.
Fakat her boş lakırdıdan yüz bin haber var.
238. Kuran-ı Kerim'i güzel okumakla anıldığım hiç görünmez.
Aklım ve fikrim haydutlukta iş yapar.

239. Ne ilim ne yumuşak huyluluk ne de zenginlik için uğraşırım.
Vaktim hayvan gibi boş yere geçer.
240. Hiçbir kalem sevabımı yazmadı.
Bütün dünyada günahım resim edilmiştir.
241. Doğruluğu bırakır, yanlışlar yaparım.
Viraneyi alarak, bayındır dşnmşm.
242. Benim önümde ne yolculuk kararı var,
Ne de sonumda hayır ve şer var bilirim.
243. şu planlamada bilgisizim yıllardır.
Hiçbir işimin düzeni yoktur.
244. Fakat Cenabı Allah'ın huzurunda şuna şükür ediyorum.
Çünkü başkalarının huzurunda hiç olmadım.
245. Doğdum doğalı Allah'ın birliğine inanırım.
Emirlerine ve şerrine itaat ederek secde ederim.
246. Allah'ım varlığını ve birliğini gösteren işaretleri bilip anlıyorum.
Allah bana hak dini apaçık bildirir.
247. O, tektir. ortağı yoktur.
O halde ondan başka Tanrı da yoktur.
248. Herkesi Adem'den o var etti.
Ne yaptı ve yarattıysa gerçektir.
249. Sadakatim gönlümde böyle belirdi.
İmanım sana ibadet etmekle süslendi.

250. Sadakat ve olgun dava budur.
Diğer düşüncelerin hepsi boştur.
251. Ey alemlerin şahı şunu ümit ederim:
Kıyamet günü bütün insanlar toplandığında
252. Ümmetindeki bütün asiler dirilsin.
Şefaata ederek kurtulmalarına vesile olasın.
253. Bu günahkâr kulunu aman unutma
Benim yaptıklarımı bana yapma sakın.
254. İbadette her ne kadar gayretim yoksa da
Düşünmede şaşkınlığım çoktur.
255. Bu aç kimseyi cömertliğinin sofrasından doyur,
Bana acı da azarlayıp git deme
256. Kıymetsiz gönlümü kabul et.
Senin gönlün bütün gönüllere kimyadır.
257. Yaşadıkça dilim seni övecektir.
Ölürse yüceliğini anlatmakta kusur eder.
258. Senin methini yazmak benim ne haddime
Kevser için nasıl kuyu kazayım ben.
259. Ey ahlak kaynağı bu benim için daha iyidir.
Elimden gediğince yazı yazayım.
260. Bazen kusurlarımla seni öveyim ben,
Bütün çarelerimi ona bırakayım.

261. İhtimal ki bir bakışınla beni yeterli yapasın,
Bulanık gönlümü duru yapasın

262. Ey övgüye değer sultan her zaman Allah'tan
Yüz binlerce selam ve hayır dualar dilerim.

CENABI ALLAH'IN RAZI OLDUĞU SAHABELERİN TAMAMININ ZİKİRİ

263. Ey cevher kaynağı senin dört sevgiline,
Biz kullardan yüz binlerce övgü ezbere okunsun

264. Onların ilki doğru işleri gönlünde doğrulayan,
Ebu Bekir Sıddık'tır.

265. Mübarek gönlü hastalıktan temizlenmiştir,
Hem eli hem dili cömertlikte yeterlidir.

266. O, temiz kalp, mana ve iyi huy sahibidir,
İslam davasına ilk inanandır.

267. İkincisi heybet sahibi Ömer'dir.
Manevi kuvvet ve yardım sahibidir.

268. Şeriat makamında olgun sözlüdür.
Tarikat derslerinde erdemlidir.

269. Üçüncüsü Affan oğlu Osman'dır.
Bütün kuran onunla hatırlandı.

270. O haya sahibinin hangi özelliklerini anlatayım.
Hiç kimse onda riyakarlık görmedi.

271. O, samimiyetle Kuranı kerim okur.
Halk ve yöneticilerle iyi geçinir.
272. Dördüncüsü de Mir Haydar'dır.
Ebu Talib'in oğlu aslan ve kumandan H.z. Ali'dir.
273. Hayber kalesinin kapısı heybetinden yıkıldı.
Kafirlerin hepsi değersiz ve rezil oldu.
274. İlim için kılı kırk y arardı. Gönlü cömertlik ile dolu idi.
Onun benzeri yoktur.
275. İster ayakta olalım ister uykuda,
Bu dört efendiye daim selam olsun.
276. Diğer sahabelere de gönülden
Riyasız, samimi kedersiz övgüler olsun.

YARDADILMIŞLARIN HİKMETİ İLE İNSANOĞLUNUN KUSURLARI VE ACİZLİKLERİ

277. Ey Allah'ım! Acaba bu sistemi koyup düzenlemek,
Hangi işaretlerle bir araya getirilmiştir.
278. Âteşle suyun rüzgârla suyun birbirine karıştırıldığı şu hikmete bir bak.
279. Hiçbir zaman ne sudan ateşe;
Ne de rüzgârdan toprağa zarar gelir.
280. Bu zıtlıklar bir yerde toplandı.
Çeşit çeşit bedenler tertip edildi.
281. Her şeyi bilen hâkimliği ve emirleri ne güzeldir,
O, her hastalığın derdini bilir.

282. Hayret bu bağ bir düzen ile bağlanmış.
Birbirine hiç zarar ulaştırmaz.
283. Bu dördünden yine dört Şey yarattı.
Beden her zaman onlarla canlıdır.
284. Onlardan biri kan, biri sofraya,
Bir balgam, biri de sevdadır.
285. Ne zaman bunların ölçüsü eşit olsa,
O yerde beden olgunluk bulur.
286. Şayet bedende bunlardan biri üstün olsa,
Beden hemen harabeye dönüşür.
287. Yaratılanlar bu işaretleri düşünürler,
Bütün işlerdeki hikmetleri Cenabı Allah bilir.
288. Dünyayı yarattığında ıssız bıraktı.
Bu Şekilde birçok yaz, kiş ve göz geçti.
289. Bundan sonra bir çeşit canlı yarattı.
Onu yıllarca Őařırmıř Şekilde gezdirdi.
290. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
291. Dünya bir çok kez bu birleşmeyi yaşadı.
Bir kez daha bu zamanı geçirdi.
292. Bun yıl ve ay;bu kiş ve bahar
Bir anda değersiz olacaklardı.

293. Tekrar bir âlemin duyguları ulaşsın.
İnsanlar onunla ilgili bütün cevheri söylesin.
294. Ey Allah'ım o zamanda türlü türlü iyilikle
Kullarının işlerini kolaylaştır.
295. Acınacak kula adaletini gösteresin,
beklentimiz ona iyilik etmendir.
296. Sana layık hizmeti nasıl yapalım?
Yardımlarını bize rehber eyle.
297. Biz bir avuç toprağımız gücümüz yoktur.
İşte ibadetlerimizde çok eksikiz ve suçluyuz.
298. İşimizde bir türlü uygunluk yoktur.
O uygunluk senin kapıda vardır.
299. Çünkü kapın iyilik ve yardım doludur.
Kullarına çok yardım edersin.
300. İyiliğin kahrediciliğinden fazladır.
Biz ne kadar görmesek de lütuf kapın daima açıktır.
301. Günah için senin çok affediciliğini söylerler.
Günahlarını örtmen için çok örtücü sıfatını anarlar.
302. Herkesin ihtiyacını bilen Allah'sın.
Yine dönüp uygun gören Allah'sın.
303. Eğer Biz hatalarımızdan vazgeçersek
Ulu dergahın hediyelerle doludur.

304. Bizim düşüncelerimize olgunluk ver
Ve gözlerimizden hayal perdesini kaldır.
305. Seni düşünmeyi kim alışkanlık edinirse,
Ona çok çeşitli mutluluklar görünür.
306. Bu faydasız işlerimize doğru yol yeterli olduğu için
Her zaman doğru yönelmek isteriz.
307. Ey Allah'ım bize sana kulluk etme işini ver;
Biz her yaz ve kış bununla meşgul olalım.
308. Saldırılarıyla yağma yapmaya çalışan şeytanı gönül ülkesine yaklaştırma.
309. Onun şerrinden bizi koru,
çünkü biz gönülden inananlarız.

VAFASIZ DÜNYANIN İŞLERİ VE KÖTÜ İŞLERDEN PİŞMANLIK

310. Dünyanın işleri inişli yokuşludur.
Hakikat gözüyle bakarsan boştur.
311. Hiç kimse dünyadan istediğini bulamadı
Ya geç gelmekten ya da dünyanın çabuk hareketinden.
312. Dünyanın işi baştan başa ateş ve rüzgârdır.
Ateşe yan, rüzgâra da koş rüzgar der.
313. Bütün rahatlıkları bela ve kahırdır.
Şeker isteyenlere verip yalatır.
314. Zahmet, sıkıntı ve eziyet dolu hazineyi,
Genç ve yaşlılardan esirgeyeceğini düşünme.

315. Bu dünyada dediğin olgun bir kızdır.
Şayet boş durursan kız olarak kalır.
316. Dışına yüz binlerce süs vermiş
Yüzünü duvakla gizleyen de gelindir.
317. Hoş görünen fikirlerle kendini düzeltmiştir.
Sen fikirlerden ibret al, boş olma.
318. Gerçekte ne yaptığını bilesin,
İster aklınla şimdi bil.
319. Bu karının kim olduğunu duvağını yukarı kaldırarak gör,
Şu yüzünde hiçbir zaman ağır başlılık bırakmaz.
320. Eğer gönlüne sahip değilsen ona bakma,
Karıyı hatırlamak yiğide ayıp olur.
321. Bunun adına ne garip dünya demişler,
Yetiştir, besle sonra dön ye demişler.
322. Aldanma gözünü aç ve çalış,
Seni aç ve susuz bırakarak öldürmesin.
323. İşi baştanbaşa ibret dolu değil mi?
Ona uymak büyük çaba gerektirmez mi?
324. Bırak sevme onu senden iğrenmiştir.
Unutur seni gerçi öğrenmiştir.
325. Şunu terk et çünkü seni terk etmiştir.
Sıkı yapışma seni dalsız bırakmıştır.

326. Ondan dön, o senden yüz çevirdi.
Senden yüz çevirip yalnız bıraktı.
327. Ona bakma çünkü o sana bakmaz
Onun için canını üzme o senin için üzmez.
328. O sana kaşını çatarsa sen alnını açma
Hile ile elin sunarsa tutma, onu gözle.
329. O çok hilecidir, ondan çok sakın.
Her işte ben yapayım deme, ondan sakın
330. O harabeyi bırak bayındırlığı gözle.
Ona girmeyen harabı nasıl görsün.
331. Hükümlerini budalaca sanma,
Onu terk edeni deli kabul etme.
332. Çok emek verir bu kötü yere,
Her yerde mutludur.
333. Kolay işlerini zor yapma,
Kolay işe koşarak o yola ulaş.
334. Eyvahlar olsun ey gönül biz bu yolda,
Demiri soğuk dövüp taşa vurduk.
335. Ne zor seferdir ki arkadaş doldu.
Bu yoldaşların içinde ne kılavuz bulunur ne de başkan.
337. Mademki yeterince ibadet edemedik.
İbadetimizin eksik olması şaşılacak şey değil mi?

338. İçimiz türlü günahlarla doludur.
Biz her gün verdiğimiz sözden uzağız.
339. Bu işte elinde avucunda hiçbir şeyi olmayanız.
Kış ağacı gibi dalsız, çırılçıplağız.
340. Bu doğru yolda hiçbir zaman düz ilerlemedik.
Kime gel eğrimizi düzelt diyelim.
341. Nefsimizi yenerek değerli olmadık.
Onun için bizim değerimiz yoktur.
342. Biz dalgın, güçsüz ve uyuşuğuz.
Biz cahilliğimizden dolayı akıllıyız deriz.
343. Bir çok düşünce ile hesap yaparız.
Bütün doğru işler meydana çıkmaz, çürür.
344. Eğer Cenab-ı Allah lütfu ile yardım etse.
Sıkıntılar yok olur rahatlık ulaşır.

KİTABIN YAZILMA SEBEBİ VE BÜYÜKLERDEN ÖZÜR DİLEME

345. Eyvahlar olsun ömrün hiç durduğu yok.
Ölümsüzlük suyunu içen de kurtulamaz.
346. İnsan seksen ya da yüz yaşasa
ölümün yüzü ona son durağı gösterir.
347. İster İran şahı olsun ister hakan,
bu işten hepsi kederli olmuştur.
348. Hemen kara toprağı isterlerse,
birçok şahın toprak olduğunu görürler.

349. İskender, Hüsrev, Cemşid ve Dârâ
Süslü kapıyı bırakıp darağacına çıktı.
350. Hani İsfendiyar ve Zaloğlu Rüstem,
Kuru dal gibi yerde yatarlar.
351. Bina edip çıkmak istediklerini gör.
Kabir sıkıldığı halde yer altında yatıyorlar.
352. Memleketi ve halkı olup da
Ölüm karşısında yenik düşmeyen kimi gördün.
353. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
354. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
355. Bir gün gelir ve dünyayı yaz eder.
Onu gül ve reyhanla güzelce düzenler.
356. Elbet bir gün hepsini görürsün.
Beden ve canı yıkarak perişan eder.
357. Hani o Cem'in sihirli kadehi, Feridun'un kuvveti,
Hani o Karun'un hazineleri ve Kayser'in köşkü.
358. Geçmişin şahları ve zamanenin şahlarına,
Dünyada hiç kimse boyun eğen olmadı.
359. Göğe yükselen, bedenini yere bıraktı.
Dünyayı yiyen bu parçadan başkasını yiyemedi.

360. Erkenden dünya benimdir diyen
Mertebesine, göre hükmettiği yerden (toprak) memleket aldı.
361. İpek ve tüysüz kumaştan yapay elbiseye büyülenmiş olana,
Bir adet beş on arşınlık kefen nasip olsun.
362. İster mal, mülk; ister hazine olsun
Hepsi kaygı, sıkıntı ve eziyettir.
363. Kimse bu dünyadan istediğini elde edemedi.
Fakat o kimse iyi nam elde etti.
364. Pek çok yiğit dünyada iyi ad edindi.
Pek çok yiğit zulüm ili anılarak iyi adda oldu.
365. Şayet dünya iyi ve iyi olmayanlarda geçip gider.
Çünkü mutlu olan kişi ölçülü, nam kazandı.
366. Dünya yok olur, çünkü sonu yokluktur.
İnsan dünyayı bırakarak yok saymalı.
367. Bu zamanın mücadelesi nasıl mücadeledir.
Bu sevda şarkısı nasıl şarkıdır.
368. Kimse yerinde rahat edemez.
Allah dileyince insanı mahveder.
369. Baktım ve şu alametleri anladım,
Kişiye nasibi nerede olursa olsun ulaşır.
370. İsteklerimin faydası olmadı,
Doğruya yönelerek hatayı bıraktım.

371. Yaşadığım zaman isteklerime cevap vermedi.
Bütün seçtiklerim elimden gitti.
372. Gönlüme kavuşma isteği doğdu,
Kâbe özlemi beni sarhoş etti.
373. Yönelerek denizleri ve karaları seyrettim.
Mısır'a ulaştınca bütün kavgalar bitti.
374. Bir dostum bana ey sevgili dedi.
Gözünü habersizlik uykusundan uyandır.
375. Dünya kimseye yüz göstermedi.
Bir gece vakti düzelse.
376. Gerçi insana dilek vericidir.
Sonu da kötüleycidir.
377. Gel bu işi anla anlamazlıktan gelme,
Ne bülbül ne de gül kalıcıdır
378. Bu boş dünyadan geçmek gerekir.
Yaşadıkça da güzel geçirmek gerekir.
379. Ölümden kaçmak mümkün değildir.
Yaşamaya kimse kefil olmaz.
380. Cihanın güzelliklerinin hemen geçip gittiğini gördün
Bu yerleşen kabile de hemen geçip gidecektir.
381. Son söz ve kararı sağlam değildir.
Bu duruma kim karar kılacak.

382. Önceki ve sonraki halin hani nerede?
İkamet ederken bu zamanda misafir oldun.
383. O yüceliğin, Rahatlığın ve hazinelerin nerede?
Şimdilerde ise sıkıntı ve dert vuku oldu.
384. Bütün durumları gel bundan kıyas et.
Bu halinle bile Cenab-ı Allah'a şükür et.
385. Kötüden daha kötüsü yoktur.
Bütün durumlarda şükür kadar değerli bir şey yoktur.
386. Mısır diyarı cennet gibi olmuştur.
Dünya yine yeni yüceliklere kavuştu.
387. Bu yenilikler Hızır makamına dönüşmüştür.
Gezintiye çıkarak arzularını sona erdir.
388. Çivit otu ve zencefil ile yöre yemyeşildir.
Ortasında şeker gibi Nil akar.
389. Toprağın siyahlığı zeberced taşı gibi olur.
Bitkiler iç içe geçerek birbirine karışmıştır.
390. Gülün pazarı çölde güzel kokuludur.
Baştan başa Yusuf' (A.S)un güzelliğine benzer.
391. Endişe etmeyi bırak.
Çünkü gurbet aslında rahat edilecek yer değildir.
392. Gönül kıyılarının kapısını açarak gamı yık,
Yerine mutluluk şehrini bina et.

393. Yalnızlıkta sıkıntıları aşmak zor olur,
Hiçbir şey mutluluğu sağlamaz.
394. Bu sözle sahra yoluna koyulduk.
Hacı elbisesini giyip etrafı güzelce seyretmeye başladık.
395. Birçoklarının ona gönlünün kapıldığı,
Hayrete düşürecek bir yapı gördük
396. Çabucak etrafını dolaşarak ferahladık
Fakat burası bizde perhiz bırakmadı.
397. Kafam karışıp kaygılarım çoğaldı,
Sevinmek için sebep bulamadım.
398. İçim ateş gözüm yaş dolu,
Bütün sokakları şaşkınlıkla dolaştım.
399. Bir yere ulaştım orada Araplar,
Toplanarak şenlik yapıyorlardı.
400. Bir tellal eline name alarak,
Halka ilan ediyordu.
401. Bir Arap onu görmeyi istedi.
Değeri ne olursa verecekti.
402. Tellal ey iktidar sahibi dedi.
Bu söz yenidir ağzında tut(?)
403. Bunu işitince gönlüm istekli oldu.
Değerini vererek onu ortaya çıkarttım.

404. Kitabı eski fakat hikaye yeni,
Ve hiçbir fikri (zihne) sahip olmadı.
405. Başlangıcın kaybolmuş hikayesi kalmış,
Hem de yazan sadece hikaye etmiş.
406. Tatar dilindeki gibi “algay”, “bolgay” idi
Bunu ya Kırım ya da Hıtaı halkı yazmış olmalı.
407. Benzeri olmayan hikaye inşa etmişler.
Sonsuz başlangıç yapmışlar.
408. Gerçi sanatı hiç yoktu.
Fakat her sözü dokunulmamış bir kııdı.
409. Okuyunca gönlüm Şen oldu.
Kazanılmış gam azaldı, ferahlık fazlalaştı.
410. Bu konuyla ilgili Şiir yazmayı,
Harabe köşkü bayındır yapmayı arzu ettim.
411. Şayet ecelden fırsatı bulursam,
Bu hikayeden bilinen bir ferman vereyim.
412. Ne bulursam baştanbaşa arz edeyim.
Felek hayatıma yazı yazarsa.
413. Gönül süslemeye farz kıldım.
Gelinin sözünü duyururum.
414. Bu yeni geline yeni elbise gerekmektedir,
Sen Şayet uygun bir elbise biçmelisin.

415. Manalardan güzel uçkur edesin.
Benzersiz hayallerden çare bulasın.
416. Giysisi cinas yapma ve süslü taç olsun.
Secilerle tashihlerle bu elbise yamanmış olsun.
417. Meydana getir, kalp gözü açık olanlar görsünler,
iyilikle sana yardım etsinler.
418. Ne zaman iyilik edip okusalar,
kötü yönlerini iyi kabul etsinler.
419. Akıl sahipleri bilirler ki her karakter,
Gücü yettiğince iyilik yapar.
420. Yılların şöhreti güzelliğinden değildir,
Güzel kokulu yüzünün işlenmeyişi, bulanıklığından değildir.
421. Fakat talih alacağımı böyle alır,
kimi şöhret bulur kimi bulamaz.
422. Vezinli güzel ve nazik bir şiir olur.
Her bir köşede gizli bir gömü yatar.
423. Başak bir şiir de vardır.
Bilgili insanlar onu kâidesiz, faydasız ve saf olmadığını bilirler.
424. Dünyada şunun gibi şöhret bulur,
Ve kimse onda bir sıkıntı görmez.
425. Güzelin eksiksiz güzelliği vardır.
Bazıları onu layık olduğu gibi güzel görür.

426. Sonra bazıları ondan çirkin olur.
Gerçek ki bazıları ona gönül verir.
427. Şuna benze: Bir adamda çok mal vardır,
fakat ilim noktasında çok eksikliği vardır.
428. Malı olmayan biride ilim kazandı,
İyi ahlak ile kendini düzene koydu.
429. Şu cahildir ve aklı tam değildir.
İlmi bırakarak malı tercih etmiştir.
430. O bu zamanda günahkar yada aşırı sofudur.
Doğru düşünce sahibi değil, mutlaka taklitçidir.
431. Sözdən anlayan kişinin kuluyum,
Diğeri de her sözü hayretle karşılayan ayıp eder.
432. Biri güzel kokulu bir yer yapsın,
Gül bahçesi hiçbir zaman dikensiz olmaz.
433. İyiye samimiyetle gönül verenler,
Gül toplayanlar dikenden çekinmesin.
434. Tabiatlar çeşitlidir kesinlikle bilinir.
Kimi sarhoş, kimisi ayık.
435. Bir şey herkese güzel görünmez,
Kimisi gürültüyü sever, kimisi sessizliği,
436. Kimini gözüne bir nesne hoş görünür.
Kimini gözüne de güneş zayıf(bulanık) görünür.

437. Biri güzel biri de kötü görünür,
Biri acıyı diğeri de acıyı tadar.
438. Bunların tabiatı(huyu) melek gibi olur.
Herkes bütin işlerinde sürekli iyilik eder.
439. Ne duyarsa duysun, onu güzel bulup takdir eder.
O, acı olursa onu tatlı görür.
440. Hiç kimse sözünde yanlışlık var demez.
Her bir sözde bağışlama olduğunu bilirler.
441. O lanetlidir, ahlakı kötüdür.
İçi hasetle doludur.(?)
442. Ne söz söyleyen yüz buruşturur.
Aslında onun kılavuzu İblis'tir.
443. Boş yere bilginlik taslar, bilgisi yoktur.
Cimridir zerre kadar iyiliği yoktur.
444. İşittiği sözü söylese iyidir.
Acaba makamlarına ne endişedir.
445. Şu göz geceleri seher vaktine kadar mehtapla birlikte
Uykusuz kalarak hiç uyku görmesin.
446. Gönül daima fikir ateşi ile yanıp,
Akıl suyuna toprak karışsın.
447. Kılavuz beceriksizlikle bir şiir tertip etti,
Onda birleştirilerek meydana getirilmiş cümle bulursun.

448. Onu görerek kimse bu tedbir güzeldir, demesin
Çünkü bunu eksik yapmadılar.
449. Bu eserden çok endişe ede.
Bu alış verişten kârsız olmaya.
450. O hüneri bırakarak ayıba bakıyor.
O hünerler ayıbı gizlesin desin.
451. İnsanın kendi ayıbını görmesi gerekir.
Başkalarının ayıbını açığa çıkarmak yanlıştır.
452. Görünmeyeni ganimet bil de ayıpları gözetme,
Görünmeyenin dedikodusunu ederlerse ayıp olur.
453. Çünkü biz ayıp doluyuz nereye gidelim?
Başkalarının ayıbını görmeye çalışmak bize gelmez.
454. Bütün yüzler onun gibi süslü aynadır.
Bakan kendini belli şekilde görür.
455. Eğer göz eğri bakarsa eğri görür.
Doğru bakarsa yüz doğru gösterir.
456. Ne kimsenin ayıbına bakmak iyidir.
Ne gıybet ateşini yakmak iyidir.
457. Ey sevgili hepimiz kusurlarla doluyuz.
Fakat çok gizleyici olan Allah faziletinden dolayı onu gizler.
458. Adam olan bu tarzı benimsemelidir.
Bir çeşit görünüşü farklı farklı anlamamalı.

459. Ey üsüad' hakikatte mükemmel insan ve her şey yaratılmıştır.
460. Fakat hünerde farklılık vardır.
Her insanda bir çeşit hüner olur.
461. Her yere yağmur yağar,
Sedefte inci yatırır, denizde tuz meydana getirir.
462. Bütün fikirler eşit değildir
Kimi ekşi kimi şeker yağdırandır.
463. İnsan o gerekli yolu ve düşünceyi bulabilirse
Hakani, Sadi ve Senâyi gibi.
464. Ve birçok insan nasibini alır.
Cenab-ı Allah'ın hikmeti bu şekilde tesir etmiştir.
465. Kimse çalışarak eksiksiz olamaz,
talihsizliği çıkarsa mutlu olamaz.
466. Bunları nasip edenin Cenab-ı Allah olduğunu
isteğinde asla kazanç sağlamadığını bil.
467. Öylesine bu denli hisse bana,
kesinlikle dert ve keder artırmayacaktır.
468. Bu bütün söylediklerimden benim isteğim.
İşte bu sayılı birçok beyittir.
469. Sözüün kısası düşünceyi ortaya çıkaran akıldır, iyi huy değildir.
470. Bu yabancı durumlar şaşılacak durumlarmış,
bu şartlarda hiç kimse rahat bulmazmış.

471. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine aktarılamamıştır.
472. Kağanın şiiri söz konusu olup okununca, İnsanları mutlu etsin.
473. Hatamı bilir suçuma razı olurum.
Fakat sevda hiç sona ermez.
474. İnsanın hatasını bilmesi doğru hünerdir.
Ve hatasını bilmeyen de fazlasıyla eşektir.
475. Oysaki bu değer bende eksikti.
Fakat bu söz derdini yüceltendi.
476. Her nesnenin kaynağı madende olur.
Şekerin mısır ülkesinin armağanı olduğu bellidir.
478. Her ne kadar yemeklere şeker tat vermesem de
Şeker gibi gönül bağlayan şiir getirdim.
479. İyi huylu itibar sahibinin şeker gibi sözlerini gör.
480. Onun ağzı hemen karınca ile dolsa,
Ağzının içindeki şekeri binlerce karınca görür.
481. Utarit yıldızı nurlu âlemi görürse,
Onun gözü kör ve fersiz olur.
482. Şaşılacak ne var, tabiatın ezelden yaratacak sanatını göstermiştir.
483. Kimin balı yoksa ben ne yapayım.
Bu gün safra için perhiz tutayım.

484. Şayet bu kitaba kötü gözle bakılırsa.
Bakan kişi türlü azarlamalara uğrasın.
485. Kim hayırlı işimi kötülükle anarsa,
Onun cezasını Canab-ı Allah uygun şekilde versin.
486. Güneş bütün âlemlerin nurudur.
Fakat bu durum baykuşu kötü söyletir.
487. Bu işten güneşe zarar yoktur.
Fakat baykuşun gözüne zarar vardır.
488. Cömert olan birçok iyilikler gösterir.
Cimri olanda hiç iyilik ve yardım yoktur.
489. Cömertlik sahibi daima azizdir.
Uğurlu olan da daima değerlidir.
490. Gönlünü temiz tutan neşe ile doludur.
Hata sahibi de günahattan eksik olamaz.
491. Büyüklere bir çok dizili sözle
Sanatlı hoş ve güzel eser meydana getirmişler.
492. Dünyada gözümün görmediği söylenmedik güzel söz kalmadı.
493. Fakat bütün yeni şeylere tatlı derler.
Çünkü bahçede meyveyi taze yerler.
494. Bütün meyveler olgun hurma tadında olmasa ne olur.
Sonunda her meyvenin ayrı bir lezzeti var.
495. Halk iyiye sahip olmak ister.
Yararsız, yeni olanın da etrafında toplanır.

496. İnsanlar tekrarlanan yazılardan bıkar.
Yeni sözlerden gönülleri rahatlık bulur.
497. Bu şey aklıma gelince uyandım.
Bu düşünce ile kendime güvenip ayağa kalktım.
498. Ulular meclisinde zikr edilecek kadar,
Düşüncem olmadı.
499. Sürekli çalışıp, üstüne düşerek, bu sözleri yazmak,
Bunu ne haddine.
500. Benim gibi bir Arap askeri,
Bu acı hıyarı Halfe'ye getirdi.
501. Süleyman için çekirge özdür.
Karıncanın yaptığı da hünerdir.
502. Sakız tütsü için güzel koku olur.
Allah'a şükürler olsun ki sakız vardır.
503. Şayet gümüşe, altına güç yetmez ise
Sana da bakır ve tunç uygun olur.
504. Büyüklerin ata bindiğini görür.
Çocukta kamıştan at yaparak biner.
505. Evet dünyada daima şaşılacak olan budur.
Kabahatini gizleyen işinde asla beceriksiz olmaz.
506. Tabi olanların balını ve yağını görünce
Uslu kimse yoğurt çanağını kırmaz.

507. Büyüklerin huzurunda bu kitap okunduğunda
Halk ve devlet idarecileri için uygundur desinler.
508. Lutf edip eksiğini noksanını gözetmeyin.
Yanlışını değiştirerek düzeltin.
509. Eğer mana ve sanat yoksa,
İyi düşünce ile bu duruma yardım edin.
510. Elinden geldiği kadarıyla yazmış,
mücevher diyerek mercan dizmiştir.
511. Süse inciler dizilirken,
araya da boncuklar konulduğunu görürsünüz.
512. Zulüm ve haksızlığı aradan çıkartın.
Bu kabahati bu manadan dolayı kabul görün.
513. Cömertlik sahipleri böyle cömertlik ederler.
Emeğin ne olduğunu hepsi bilir.
514. Ey cömert insan: Cömert kuluna sen yardım et ki,
Onun işi güzel olsun.
515. Er ya da geç isteğine kavuşur.
Ey Allah'ım rahmet veren sensin.
516. Bu benim yazıma da cömertlik yap;
Düşüncelerimden oluşan yazıyı cennet bahçesi yap.
517. Gönlüne neşe ver, sıkıntılar gitsin.
Hiçbir zaman aklında çaresizlik koyma.

518. Bu dokunulmamış düşünceyi yazmaya başlayınca,
Sonu nasıl olacak diye çok düşündüm.
519. Ey Allah'ım hiç dinlenmeden acele ile geçen günlerimi kolay eyle.
520. Ben bu gönlümün perdesinde,
Bir gelin besleyip elini tuttum.
521. Kapalı yerden çıkararak yola getirdim.
Söz ile yüzünden perdeyi aldım.
522. Bu dünyaya ayak basmanı mübarek eylesin.
Dünyada tek olur.
523. Okuyanların dudağına meze olsun.
İşiten kişinin yarası iyileşsin.
524. Sevgi bahçesinde bir gül,
Eğlence meclisinde de güzel, saf şarap olsun.
525. Gönlü açık olanlara ışık versin.
Garip bülbüllere de güzel, saf şarap olsun.
526. Sözünden bütün âşıklar ateşe düşsün.
Bu yüzden bütün sayfaları yazmaya başlasın.
527. Onun yüzü dünyayı aydınlatsın.
Ona kavuşma dünyayı büyülesin.
528. Seyirlik bahçeye tazelik versin.
Gezinti hanına da tatlılık bıraksın.
529. Nasıl ki güllere bağışlama vardır.
Gönülde bundan fayda bulsun.

530. İşte bu Işk-nâme'ye yardım et,
Esenlikle tamamlansın.
531. Ümidim odur ki bunu okuyan.
Cömertlikten eksik ya da kötü söz bulursa.
532. İyilikle üstünü açsın ve ayıplarını örtsün.
Kâğıdı tutup yırtan kimse olmasın.
533. İçinde manalar bulmazsa,
Bıkmadan onu okusun.
534. Çünkü özür büyüklerin katında kabul olur.
Hiçbir zaman bu söz boşa gitmesin.
535. Bu söz tamamlandığında şunu dilerim.
Bir kulak işitmeden, göz görmeden...
536. Bir yerde kendimi gizleyeydim.
Hiç kimseyi görmeden bırakıp gideydim.
537. Fakat vefalı bir kaç dost bırakmadı.
Bunlar uygun şekilde düşünceme karşı koyarlar.
538. Gel gönüldeki pası gider. Dediler.
Yere düşen taş nasıl çınlamasın.
539. Kilim altında davul çalmak olmaz.
Deveye binerek pusu kurmak olmaz.
540. Yiğitten kalan yadigârlık ölmez.
Gülün itibarı hiç solmaz.

541. Elin altın yüzüğe hakkıyla kavuşmazsa.
Kavga etmeden birinciden uygun bir yüzük edin.
542. Kim yücelik isterse,
Balığın karada nasıl çırpındığını görürsün.
543. Çocuk pirinçten teraziyi bulamaz.
Gider turunçtan teraziyi bulur.
544. Eğer ki şekere tatlı değmezse
Onun hali tatlılıktan yana pekmeze benzemez.
545. Var git sende bir bina yap ki.
Senden sonra seni hatırlasınlar.
546. Cenab-ı Allah'tan yardım ve iyilik dilerim.
Bunun için bütün işlerimizi kolay etsin.
547. Ömrümün damarları buruşmadan.
Bu zamanı büyülemiş eyle.
548. Bu kutsal yazı tamamlanınca,
Dünyada beğenilen bir name olsun.
549. Onu okuyan lütuf ile eli açarak,
Dilini duadan hiç eksik etmesin.
550. Bu namenin sahibi gizlice öldüğünde,
Onu hayır ile an.
551. Ey Allah'ım! O tanınmış ya da tanınmayan olsa da
Ona cennet içinde mekân ver.

552. Bu nameden bir ses işiten,
Ona az da olsa bir fatiha okusun.

553. O sevaplarıyla kabul edilsin ve bağışlanarak,
O, cennete girenlerden sayılsın.

**ALLAH'IN EN BÜYÜK CENGAVER KULU,ŞEHİRLERİN
MUZZAM HÜKÜMDARI, İNSANLARIN FERMAN SAHİBİ, ARAB'IN
VE ACEM'İN SULTANI, KATİLLERİN KAFİRLERİN
GÜNAHKARLARIN VE KÖTÜLÜKTE DİRENEN İNATÇILAR İÇİN
İLAHİ KANUNLARI YERYÜZÜNDE UYGULAYAN, ENGİN GÖNÜL
SAHİBİ, ŞANI VE BÜYÜKLÜĞÜ YÜCE OLAN ALLAHIN ADINA
ŞEHİRLERİ VE BELDELERİ YÖNETİMİ ALTINA ALAN VE
MUZAFFER OLARAK ALLAH'IN HÜKMÜNÜ YAYAN, ÇELEBİ EMİR
SÜLEYMANOĞLU BEYAZİD HANIN KİTABIDIR.**

554. Dünyada hiçbir şey sebepsiz olmasın.
İsteksiz kim cevhere sahip olur.

555. Türlü meyvelerden tat talep eder.
Kuru kamıştan şeker çıkarır.

556. Kim bu kokunun esasını bulmak isterse,
Hıtay ülkesine sefer etmesi gerekir.

557. Kime inci ile mercan gerekse,
Okyanus tarafına gitmesi gerekir.

558. Kimin isteği bilgi olursa,
Onun da Yunan ülkesine gitmesi gerekir.

559. Gönül anka kuşu için söz edecekse,
Kaf dağına çıkması gerekir.

560. Olgun bir insan isteğini bulmak için,
Ertesi gece dünyada acelece yürür.
561. Yiğit hüneri göstermeden tanınmaz.
Her istekte kolay yerde bulunmaz.
562. Sözün kıyası bu sözlerden amaç şudur.
Bu bilinmeyen manalar bilinmiş olur,
563. Bu mevkiye kim gelirse,
Elinden geldikçe bir söz yazması gerekir.
564. Mısır da bir hikâyeye başlamıştım.
Bunu da makam sahiplerine söylemiştim.
565. Yazmaya başladım ama bu alemin
Hoşluğa asla teslim olmadığını gördüm.
566. Düşünce sahibi bu yerde kötü oldu.
Hayvan insan ile arkadaş oldu.
567. Sözden anlayan kimse yok söz toprak olmuş.
Sözün Anka kuşu hareketsiz yaprak olmuş.
568. Şeker gibi olan sözü zehir görürler.
Saf sözü ağıt görürler.
569. Nasipsizlikten büyük bir kıtlık olmuş.
Mana cevheri değerden düşmüş.
570. O, ateşe düşüp yanar ve tüter.
Bu durumu ne bilen, ne anlayan, ne de kabul eden vardır.

571. Durum böyle olunca bir kitap bıraktım.
Cahiller buna darılmaya.
572. Şöyle ki değerine kavuşunca,
Dünya cennet gibi adaletli ve şen olur.
573. Kederi götürerek eğlenceyi bulsun.
Derdi yok ederek şifayı versin.
574. Cenab-ı Allah dünyada hoş bir insan getirdi.
Onunla iyilik ve cömertlik meydana geldi.
575. Onun yeryüzüne gelmesiyle dünya şereflendi.
Yeryüzü onun rüzgârıyla şekillendi.
576. Dünyanın canıdır, canı da dünyadır.
Bulduğu zamanın hükümdarıdır.
577. Şah Beyazıt oğlu emir Süleyman,
Bütün insan ve cinleri evine almıştır.
578. Mutluluk kapısı ve sığınılacak yeri,
Dünyanın övücü ve tüm hükümdarların padişahı.
579. İyilikleriyle Muhammet yaradılışı olduğun herkesçe kabul edilmiştir.
Ey Süleyman taht ve talih içinde saygıdeğersin.
580. Sen, adalet dağıtan, cevher bağışlayan, inci saçan
Cömertliğin kaynağı ve dünyayı zapt eden devrin hükümdarısın.
581. Eğer Çin ve Maçin resmini görseydi.
Bütün halkı şiddetle köle olaydı.

582. Cihan gözü parlak olduğundan beri.
Bu resme başka bir şah tasvir edilmedi.
583. Hâtim-i Tay cömertliğine erişti.
Cömertlik defterini katlayaydın.
584. Zaloğlu Rüstem eğer kavganı görseydi.
Dal gibi başını önüne koyardı.
585. Eğer can sana mecliste kadeh sunsaydı.
Onun için güzel bir olay olurdu.
586. Dâra, Cemşid ve Hüsrev'in huzurunda kul olup,
Sana dost gibi görünmeleri uygundur.
587. Eğer Kisra Şahı adaletini görseydi.
Özünün nasıl olduğunu bilir ve kendini paralardı.
588. Atlı askerin atını Ceyhun tarafına sürse,
Hacil atının üzerindeki Sam'ın atlı askeri gibi olurdu.
589. Mutluluk onun kapısına dost olalı.
Düşmanı onunla dost olmak için acele eder.
590. Ne zaman ki kılıcını kından çıkarırsa,
Çok olan düşmanı ağlar.
591. O ne zaman cömertlik için avucunu açarsa,
Dünyanın malı başka avuca gitmesin.
592. Bu yiğitlik döneminde hazinesi, Karun'un hazinesi gibi olsa o bağışlar.
593. Eğer pul ile hayır etmeye başlasa,
Huzurunda pul altın olur.

594. Mübarek gönlü sürekli bu cihana bağıştır.
Kullarına cihanı bağışlayandır.
595. Onun elinden kimse incinmez.
Hep genç kalır ihtiyarlamaz.
596. Cömertlik içinde, şu şekilde değerlidir.
Değersiz olan senin huzurunda değerlidir.
597. Düşmandan yana karar kılsa.
Düşmanın başı önüne eğile
598. O heybetle atını sürer;
Düşman toprak olsun derse toprak olur.
599. Âdemoğulları vardır ki, birkaç gündür
Hoşluk içinde yüzer, saygılı ve itibarlıdır.
600. Düşmandan asla eksik değildir.
Zorla düşmanın elini ve ayağını yok eder.
601. Ok kuburunu açıp eline yayı alsın
Nice kafir korkar.
602. Ne zaman sefere çıkmak istese,
Kâfir bir çok sıkıntı ve eziyete düşer.
603. Çünkü savaş işiyle uğraştığında kaplan gibidir.
Pençesi düşmanı kedi gibi yapar.
604. Kılıcı kabzasından beri eğridir.
Sürekli durmadan düşman öldürür.

605. İhtiyar ve bahtı açık dünya durdukça,
O, talihli şah dünya hükümdaradır.
606. Mutlu şekilde yaşlan kederli olma.
Şu bahtın elini tutarak yiğit kalasın.
607. Dünya durdukça güzel adın dursun.
Güzel yaratılışın, kötülük görmesin.
608. Ey şah neye el sürersen kavuşasın.
Cenab-ı Allah ne istersen versin.
609. Dileğim şudur ki; içinden geçen,
isteğini Cenab-ı Allah versin.
610. Mutluluğun kaynağı var ise,
Cenab-ı Allah onu senin kapında kolay etsin.
611. Adın Süleyman'dır. Sende Süleyman gibi ol.
Peri, cin ve insan senin buyruklarına itaat etsin.
612. Süleymanlık konusunda adaletin çok.
Kuş, kurt, karınca beraber yaşamıştır.
613. Hamurun mutluluk ile yoğruldu.
Bütün halk senin gönlünü iyi bilir.
614. Kapın dünya halkına sığınılacak yerdir.
Hümâ kuşu eşiğini mesken edinmiştir.
615. Uğurlu, aydınlık ve mutlu doğan vücudunu,
Cenab-ı Allah korumuştur.

616. Temiz sülalen güzel görünüşüdür.
Temiz bedenin mutluluk kaynağıdır.
617. Velhasıl gönlün samimi ve güzeldir.
Cenab-ı Allah işinin tamamını yeterli etsin.
618. C. Allah iki âlemde muradına mutlak olarak kavuştursun.
619. Dolaşan yıldızları seyret ki,
Feleğin dönmesi ne vakte kadardır.
620. Mutlulukla ömrün uzun olsun.
Günün değerli inci gibi değerli olsun.
621. Yüce şerefin daima artsın.
Otağının ipi gökyüzünü kaplasın.
622. Süleymansın, Süleyman mülkünü,
Cenab-ı Allah sana gerçek doğruyu nasip etsin.
623. Nerede olursan ol.
Cenab-ı Allah seni korusun hiçbir zaman kapına köz ulaşmasın.
624. Padişahın huzurunda doğru bir söz söyleyeyim,
Kim bu sözü işitirse onaylasın.
625. Dünyanın hiçbir zaman devamlılığı yoktur.
Yok olacağı herkes tarafından bilinir görünür.
626. Yeryüzünde bazen mutlu bazen kederlidir.
Ara sıra Aralık Ocak ayını ara sıra da Ekim Kasım ayının geçirir.
627. Her gün ömrünün geçtiğinden habersizdir.
Vaktinin iyi mi kötü mü olduğunu bilemez.

628. Madem ki bu yurttan ister istemez göç vardır.
Aklı olan bu işi biliri ve gözünü açar.
629. Ona bu birkaç nesneyi iş yapar.
İki âleminde süsü budur.
630. Biri adalet, biri cömertlik, biri de ilimdir.
Biri iyi yaradılış, biri iyilik, biri de yumuşak huyluluktur.
631. Allah'a şükürler olsun ki hepsi huzurunda ortaya çıkmıştır.
Bu toprağa sebep senin vücudundur.
632. Artık hatırlamak ve gönüllerdeki yarayı iyileştirmek
İçin bir nesne vardır.
633. O okudukça taze anlam çıkar,
Yeni ve güzel bir şiidir.
634. Eğer Tûsi ve Firdevsi olmazsa,
Şiirin içinde davul ve kös vursun.
635. Mahmut şah hemen unutulurdu.
Sözleri tükenir dilsiz olurdu.
636. Fakat şiir ile Firdevsi'yi koruyarak hoş bir hikaye söyledi.
637. İkisinin dahi adı da hatırlanmış olsun.
Hatırladıkça ruhları şad olsun.
638. Yiğidin ikinci ömrü şiirle olur.
Öyleyse şiiri olmayan bilinmeyendir.
639. Onun hüznü yaradılışında şiir olsun.
Çalışarak vezinli ve güzel şiir söylesin.

640. Üstün olan övüncü methedilerek anılsın,
Sevilen ruhu her zaman tercih edilsin.
641. İnsanın amacı kitabı meydana getirmek.
Ve bu söz ile yüzünden utanç götürmektir.
642. Bu zaman içinde ya Rum ülkesinde
Ya da Çin ülkesinde bir hükümdar bilsinler.
643. Gelince ne yapmış, nasıl hayat sürmüş?
Birçok eğlenceler düzenleyerek yaşamış durmuş.
644. Ne şekilde cömertlik ve adaleti olmuş.
Ne tarzda dünyaya adı olmuş.
645. Ondan haberdar olanlar dualar etsin.
Onu hatırlayan daima hayırla ansın.
646. Kitap içinde adı bir kez söylensin.
Bütün insanlar dikkatle dinleyen ve gören olsun.
647. Dünyaya birçok yıl hükmeden o padişahıtan aferin ister.
648. Şimdi şiir ile iyi adını anarlar.
Yarattıklarının tümü ona kulak verir.
649. Şair nazik olan padişahı şiirde meth ederek
Cihanı mutlu eder.
650. Ey Allah'ım sen onun canını nur ile doldur.
Dünyada onun canını sevinçli yap.
651. Dünya sultanının amacı şiir söylemek
Ve bir kitabı büyütmektir.

652. Sultan ve şair olarak anılan kişiye Müslüman ve kafir dua etsin.
653. Bu kulun niyeti hemen sonuçlandırmaktır.
Kitaptaki padişahımın adı bir işarettir.
654. Dünyada iyi adı anılsın.
Mübarek bedeni daima sevinçli olsun.
655. Cihan durdukça genç kalasın,
Senin mutluluğun ölçüsüz olsun.
656. Dostlar ile ye iç asla sıkıntı çekme.
Düşmanla arkadaş olmayasın.
657. Gökler yoldaşın ve arkadaşın olsun.
Melekler yardımcın ve hizmet edenin olsun.
658. Zaman zevkini uygun şekilde sürdür.
Düşmanların işiterek üzüntülü olsun.
659. Kulun bunun için bu destanı söyledi.
Bu güzel gül bahçesini şeker ile doldurdu.
660. Fakat söz anlamayan haberi olmayan birçok insan gördü.
661. Beceriksizlerin tamamı eğlence ve zevkte,
Beceri sahipleri de çok fazla keder ve sıkıntıda.
662. Kimisi utanmaz, hayâsız ve riyakârdır.
Ona davul, kös ve sancak verirler.
663. Kimisi de ağırbaşlılığını gizler,
Bu da ne gözünü ne de karnını doyurur.

664. Terbiyesize kimse kabahat bulmaz.
Edep sahibine de ilgi göstermez.
665. Deli suçunu validen sorarlar.
Olgunluğu, ilmi ise cahilden sorarlar.
666. Eşekler derdini Attar'a söylerler.
İnsanın ilacını da baytara söylerler.
667. Şeker yerine tuz koyarlar.
İte rağbet ederler onu adam yerine koyarlar.
668. Yulaf külef oldu bülbül beladadır.
İt atlas örtünüyor arifler kaba elbise içerisinde.
669. Papağana ot kargaya da şeker verirler,
Deliye taç, akıllıya ise yular vururlar
670. Kitabın kapağını şimdi kapattım,
Cenabı Allah' tan gece gündüz şunu bekledim
671. Anlayışlı dünya padişahı söz anlayarak,
Mutlu olsun istedim.
672. Her sözün yönünü nereden bilsin
Her Leyla'nın Mecnununu nerede bulsun
673. Şairin ne şekilde düşünmekten şuurunu kurutup
Gönlünü temizlediğini görsün.
674. O bütün sanatlara sahip olsun,
ve bu işin zahmetini tasavvur edebilsin.

675. Allah'a şükürler olsun ki söylediğim yüce padişah
Buluttan ay gibi çıkarak geldi
676. Gece gündüz türlü türlü acele ederek,
Eksiksiz kitabı tamamladım.
677. Kitabım Allah nasip ederse padişaha layık olsun
Gelincik çiçeği gibi kendini göstereyim.
678. Padişah beğenirse bu güzel talih benimdir.
Mutluluk içinde çok ikram benimdir.
679. Padişahın nazarında kabul olursa,
Bunu dünyada kim kabul etmeyecek.
680. Ey Allah'ım kitabımla onun gönlünü hoş et.
Ben, ona gece gündüz çok emek verdim.
681. Padişaha kitabımın gelişini hayırlı yap.
Bu esere binlerce itibar ve değer ulaşsın.
682. Madem ki hepsiden amaç duadır.
Gönül dua ile sürekli neşelidir.
683. Ey Allah'ım sen bu padişahın sığınılacak yerini sonsuza kadar koru.
684. Sen o büyük kitabın harf ve noktasına
varana kadar ömrünü uzun et.
685. Sağlı sollu beğlerin hepsini bağışla,
Bir arada bulunan herkes güzellik içindedir.

PADİŞAHLARIN VEZİRİ, BÜYÜKLERİN SEÇİLMİŞLERİN YÜCE KİŞİSİ VE BAŞI OLAN PAŞALARIN EN NAMLISI ALLAH'A VE DEVLETE SÜREKLİ HİZMET EDENLERİN METHİDİR.

686. Ayrıca büyük makam sahibi,
İtibarlı Emir dünyaya hizmet etmiştir.
687. Zamanenin paşası Hamza Bey eşsizdir.
Onun dünya hükümlerine herkes emir kuludur.
688. Onun Süleyman şahı, Asaf'ta veziridir.
Tedbir konusunda kılı kırk yarar.
689. Onun padişahın kulu olmasına sevindik.
O can âleme sultan olursa yaraşır.
690. Mübarek işlerin onunla bayındır.
Ondan hiç kimse zarar ve ziyan görmez.
691. Padişahı ve kendisinin adaletli olduğu bu devir ne güzeldir.
Ülkesinde haksızlığı ve zulmü ortadan kaldırdı.
692. O padişahımızın öyle yaratılışı var ki.
İşler onun isteğine göre hareket eder.
693. Güzel düşüncesi insanlardan yanadır.
Herkesin nazarında sözü gerçektir.
694. Cömertlik konusunda bir benzeri olmasın.
Bütün zengin ve fakiri doyurdu.
695. Dünya mükemmel olan yardımına müşteridir.
Bütün canlılar ona dua eder. Şu nedenle:

696. O, zararsız, yumuşak, talih sahibidir.
Güzel huylu nazik ve heybet sahibidir.
697. Allah rızası için padişah ile birlikte
Yolculara çok hayır yapar.
698. Gençlik çağında aldığı bu önlemler,
Yüzlerce ihtiyar alamasın.
699. Mülkün direği onunla yakınlaşmıştır.
Bütün canlılar dua ederek ey Allah'ım der.
700. Padişaha kulluk etmeyi alışkanlık eden,
Bu şerefli bedeni sonsuza kadar yaşat.
701. Onu dünya padişahına bağışla
Padişahla zamanını güzel geçirsin.
702. Talih güldükçe o da padişahla gülsün,
Dünya durdukça o da makamı ile dursun.
703. Cenabı Allah büyük padişaha yardım ettikçe,
Ona da büyük rütbe kolay gelsin.
704. Şunlar sözün hazinesini açtılar,
Sözün sıkıntısını çok kez çektiler.
705. Ey can! Dünyada hakikat bildikleri söz, canlılığın suyudur.
706. Çünkü söz, bedene canı bağışlar,
tutulmuş gönle kurtuluş verir.
707. Eğer faydalı söze iksir derlerse sır kaygılı yüreğini okşar.

708. Söz sahibine melek onun değerine de talih desen yakışır.
709. Dünyada anlamlar sedeftir.
Söz okuna bir hedeftir.
710. Manalar açar ve hazineyi gösterir.
Birçok yaşlıyı yiğit gibi genç eder.
711. Sözün inciden bile temiz olduğunu bil.
Sarrafın da manayı anlayan olduğunu bil.
712. Sonunda altın hazinenin içine düşerse,
O zaman sözler gönülde hüznü olur.
713. Mücevher vergi olunca yeterlidir.
Söz ise vergi olduğunda daha üstündür.
714. İnsanda altın olursa hazinesini artırır.
Oysaki sözler gönüllerin hazinesi olur.
715. Gönle inci ve yakut ferahlık verir.
Gerçekte ise cana yardım ile yiyecek veren sözdür.
716. Dünya malı kadar sözün de kıymeti vardır.
Onun dünya kadar yüzlerce emeği vardır.
717. Söz mücevher hazinesine süs toplar.
O söz her hazinenin köşesine düşmez.
718. İnsan altın ile asla üstün olmaz.
Sözü olmayan insan erdemli olmaz.
719. Sözün bahçesi kokular ile dolu olur.
Bilgiler daima onu koklar.

720. Eğer mal ile kıymet artsaydı,
Karun'un başı göğe ulaşması gerekirdi.
721. Söz ile kapıların açılması mümkündür.
Söz ile cennete girmek mümkündür.
722. Her şey mücevherle bağlanmış olsa da
Dünyada gönül neşesini korur.
723. Bilinen sesiz bir yerde kendi ferahlık bulur.
Dünyada gönül neşesini korur.
724. Sözün sahibine ferahlatıcı bir yanı vardır.
Hem de hiçbir işte endişe duymaz.
725. Bunu okuyup işiten insanların gönülleri,
Kesinlikle ferahlık bulur.
726. Söz dünyada servete kavuşturur.
Söz olmazsa insan mirasçı olur.?????
727. Ey dost! Mal sahibini şöyle bir karşılaştır.
Malının bu yerde ne faydası olsun.
728. Eğer sen biriktireceksen söz hazinesi biriktir.
Sen bu malın hazinesini gönülden çıkart.
729. Söz ayna gibi parlak,
Anlamı da baştanbaşa aydınlık görünür.
730. Çalışırsan servet elinde kimyadır.
Fakat söz Cenabı Allah'tan büyük bir bağıştır.

731. Sen kapını altın ya da demirden tutsan,
Sana ömürden bir an kazandırır mı?
732. Fakat söz her devirde söylendikçe,
Can içinde kalıcı olur.
733. Söz sahibinin ölmeyip, canlı olduğunu,
Hiçbir zaman soğuk ve sıcak görmediğini düşünesin.
734. Söz söyleyen dünyada hiç unutulmadı.
Kötü söz söyleyen de hiç hatırlanmaz.
735. Öyle ise gücünün yettiği kadar sözü topla,
Sözün yerini bularak beklemeden yerleştir.
736. Her yerde çaba sarf etme yoksa elden çıkar.
Anlamını bilmeyen onu gereksiz zanneder.
737. Ona sözün güzelliğini açıkla.
Mananın mükemmelliğini bilen olsun.
738. Sarrafı görürsen cevheri aç.
Sarraf değilse cevherini al kaç.
739. Ona göster çünkü onun saflığını iyi bilir.
Noksansız değerini verir satın alır.
740. Bir kez bakıp geçen Çin kumaşını keçe zanneder.
741. Ona bu Şirin ve Ferhad'dan hoş söz söylemenin,
Ne faydası var.

742. Sarraf her cevhere talip olur.
Söz anlamak için üstün anlayış gerekir.
743. Cevherin birçok türlü değeri var.
Sözün de manasında zevk var.
744. O zaman söz söyle onu anlasınlar.
Onda çeşitli korkulara düşecek neden yoktur.

KİTABIN ÖNCESİ

745. Sözün düğümünü açan eski usta
Bu gün bir hikâye inşa etti.
746. Öyle bir hikâye ki şekerden tatlı,
Yüzü parlak ay, saçı Ülker yıldızı.
747. Bu kıssa hoş, nazik, gönül bağlayan güzeldir.
Güzelliği cennet ve süslü sevgili gibidir.
748. Her ne zaman ki iyiliğiyle kâğıtlar dolsa,
Ufuklar güzel kokularla boğulur.
749. Yazana, okuyana, duyana bu bir haberdir.
Dünyaya mutluluk verir.
750. Gel gönüldeki tasayı terk et
Ve aklını başına toplayıp bu hikayeyi dinle.
751. Cemşid Dünya işlerinden ümitsiz olduğu için ömrünü tüketmişti.

752. Son derece iyilik sahibi,
Güzel ve iyi olan Numan adlı oğlu vardı.
753. Askeri ve malı; sayısız ve benzersizdi.
Huzuru âlemde istenilen yer olmuştu.
754. Onun zamanı adaleti ile aydınlıktır.
Dünya insafı zamanıyla ele geçirilmişti.
755. Güzel ahlaklı, bilgili, kabiliyetli ve cömert kalpliydi
Önceden görüş sahibi ve benzersizdi.
756. Mutluluk makamında yer bulmuştur.
Efendilik meclisine ince manalı söz katmıştır.
757. Onun heybetinden dolayı şeytanın dünyada hile yapmaya fırsatı yoktu.
758. İnsanlar şu şekilde uyumlu olmuşlardı.
Birbirinden hiç sıkıntı görmezlerdi.
759. Elde cimrilik, ülkede düşmanlık yok idi.
Gönülde tabiat ve gayret var idi.
760. Doğanın gagası taş gibi kesicilik özelliğini kaybetmişti.
Hatta suyun içinde yengeç çengelini çekerdi.
761. Kaplanlar geyikten ürkerlerdi.
Şahinler üveyikten kaçarlardı.
762. Eğer çayır kuşu bir an yan baksaydı
Atmaca yediklerini kusardı.
763. O padişah zamanında,
Sonbahar bir gün bile baharı eskitmedi.

764. Serçe havaya uçtuğu zaman
Birçok şahin yuvada saklanırdı.
765. Koyun kırdan dolaşmaya başlasa,
Kurt başını dağa doğru çevirirdi.
766. Geyik balta gibi boynuzunu gösterse,
Aslan zindandaki koyun gibi olurdu.
767. Ülkesi şu düzenle imar olmuştu.
Eşek arısı yanılarak yuvasını bulamazdı,
768. İşi gücü daima sohbet idi.
Gezip seyrederek eğlenirdi.
769. Cömertliğinden uzak yakın herkes doyardı,
Hiç musibetler görmezlerdi.
770. Ay yüzlü çok hatunu vardı.
Cariyeleri de bembeyaz ve güzel kokuluydu.
771. Fakat hiç oğlu kızı olmamıştı.
Sedef, inci tanesi ile dolmamıştı.
772. Birçok bağ ve büyük kubbe yapmıştı.
Onu gökyüzüne dayak yapmıştı.
773. Gökyüzünden örneğini alarak büyük bir köprü yaptırmıştı.
774. İşi zevk ve eğlence, dünyadan faydalanmaktı.
775. İçindekileri keşfetmek için gönlünü ava bağlamıştı.
776. Askeri, havası cennet bahçesine benzeyen bir yere ulaştı.

777. Kara toprak zümrüt gibi güzel,
Kırmızı ve sarıçiçekler ise mine nakşı gibiydi.
778. Çimenlik inciden damıtılmıştı,
Yasemin ve gülden kokulu olmuştu.
779. Numan bu yeri seyretti.
Gönlünü kaptırarak mutlu oldu.
780. Esintiden zihni berraklık buldu.
Dimağı güzel kokularla doldu.
781. Ey sadık dostlar şunu iyi bilin.
Zaman kimseye uymaz.
782. Şimdi bu dönem geçip gider,
İşte her dönem bir çeşit olur.
783. Kararsız olduğu bellidir.
İnsanın hayatı kalıcı değildir.
784. Bizden önce dünyaya birçok padişah geldi.
Hepsini düğümünün (hayatının) sonu yas idi.
785. Vâdesi erince dünyayı bıraktı.
Yeryüzünü terk ederek toprağın altına girdi.
786. Bu âlemde devamlılık yoktur gelen gider.
Değerinin olduğunu kim söyler.
787. Bizimde son işimiz budur.
Bir gün kuşumuz kafesten uçacaktır.

788. Bu kadar hazan mevsiminden sonra bahar gelir.
Kimse bizden herhangi bir işaret bulamaz.
789. Bizimde son işimiz budur.
Bir gün kafesten kuşumuz uçacaktır.
790. Bütün ömrün sefası bu bir andır.
Gerçekte de bunun devamlılığı yoktur.
791. Zamanın karanlığı ve aydınlığı oldu.
Her başlangıcın bir sonu var.
792. Gelin mutlu olalım kaygılar gitsin.
Bizden hikâyeden bir şey kalmayacak
793. İnsanlar bu söze itaat etti.
O yerde her şeyden vazgeçildi.
794. Meclis kurulup kederler atıldı.
Gönüller birleşip gamlar bastırıldı.
795. Şarkıcı eline değişik sazlar alarak.
İçinden gizli sırları çıkardı.
796. Çengi eline sazını alırdı.
Zühre yıldızı ile her türlü sazı çalardı.
797. Ney'in boğazı güzel ses çıkarırdı.
Zengin ve fakiri neşelendirirdi.
798. Def'in yüzüne tokat dokununca,
Öteki işitip dolu dolu içti.

799. Önemli sohbet bu şekilde düzenlendi.
Gönüllerde samimiyet incileri dizildi.
800. Orada bir ağaç yetişmişti.
Ona benzer birkaç tane daha vardı.
801. Fakat onun gibi yüce değildi.
Meyvesi sade ve sulu değildi.
802. Yüceliği yükselerek gökyüzüne erişmişti.
Feleklerin üzerine gölge bırakırdı.
803. O yerde iki kuş yuva yaparak,
O yerde hedef olmuştu.
804. Şahın gözü ona ilişti.
Sevindi, gönlü hoş oldu.
805. O yere bir kişiyi gözetleyici bıraktı.
Ona, gönlünü bağlı, gözünü açık tut dedi.
806. İnsan işinden olmamak için gözetle.
Yeşil, yerden; kuş ağaçtan gitsin.
807. Numan çıkararak tekrar şehrine gitti.
Gözcü bu yerde ikamet etti.
- 808.** O, o yeri uzun süre geçmesine rağmen
Hiç hatırlamadı ve yoluna düşmedi.
809. Bir gün ava gittiğinde tekrar gözü ona ilişti.
Sözünü unutmadı, hatırladı.

810. Bu yeri unutmuştuk dedi.
Bunu üzerine şimdi bu eğlence yerine yerleştim.
811. Bu yurdu terk etmek uygun olmaz
Büyükler bu sözü böyle buyurdular.
812. Yenide lezzet olsa da,
Akıllı kimse eskiyi arzu eder.
813. Yeniyi bulunca eskiyi bırakmak olmaz.
Eski zengin ve varlıklısıdır, zail olmaz. (bozulmaz)
814. Belli yeni sevgisi büyüktür.
Fakat daha iyisi eski sevgisidir.
815. Yeni dost edinirsen vaktidir.
Eski sevgiliyi unutma, hatırla.
816. Madem ki o yere, tamamı uygun
Tertip edilmiş asker yerleştirildi.
817. Mecliste eksiklik kalmadı, süslü oldu.
Gülün yanağına şebnem düşmüştü.
818. İsteğinden dolayı padişah havaya bakmıştı.
İkincisinde yuvaya baktı.
819. Birinin Kendisini belirsiz duruma getirerek
izini gizlemiş diğerinin de gitmiş olduğunu görür.
820. Yuvanın biri nerede, ne oldu? Dedi.
Bunu kim kanını akıtarak öldürdü.

821. Âlemlerin Padişahı diyerek cevap verdiler.
Buna hiçbir insan zarar vermedi.
822. Fakat kaderine talihsizlik ulaştı.
İşte bu sıkıntı ölüm yarasından oldu.
823. Birinden yavru kaldı onun yerini tuttu.
Birine de felek bu diyardan yürü git dedi
824. Numan bu durumları işitince,
Aklı başından gitti, hayret etti.
825. Hemen aklına geçmiş ve gelecek geldi.
Bir an nefessiz kaldı.
826. Saraya kaygılı ve perişan döndü.
Saraya habersiz ve üzüntülü oturdu.
827. Bir iki gün bu kaygı dolu düşünce içinde oturdu.
Bir an mutlu olmadı.
828. Ne konuşur ne de oynar, gülerdi.
Ağlayarak yüzü kan, yaş dolardı.
829. Yanında akıllı, muhterem bir veziri vardı.
Adı Kâmil'di.
830. Şah'a "bu üzüntü yükü niçin,
Bu yükü yok yere taşımak nedendir?" dedi.
831. Allah'ın izniyle bütün işlerin yerine geldi.
Kim talihine böyle üzül diye söyler.

832. Ne kadar insan varsa huzurunda isteğini buldu.
Kapın mutluluk törenleriyle doldu.
833. Ey şah bilirsin demeye ne gerek var,
Sana gam yemek ne lazım.
834. Fakat kaygı gönlünde biraz yer bulsa.
Bedeni az az ezer, yer, eritir.
835. Birçoklarını gördüm işi gücü kaygıydı.
Sonra onu kaygı yedi, bitirdi.
836. Sıkılma gözlerini bir an kapat,
İçinde ne sırrın varsa bize söyle.
837. O işte acele ederiz.
Kapıda hazır şekilde bekleriz.
838. Padişah ona ey akıl sahibi bilgin kişi der.
Her işinde sana faydalı kim ise onu dene.
839. Bana bir sıkıntı ve dert uğradı.
Eğer o, dağa düşse dağ küçülür.
840. Ne çeşit fikir etsem doğru olmaz.
Meydanda olan bu kaygılar hiç kaybolmaz.
841. İnsan bir işe tedbir alırsa
Takdiri değiştirmek imkansızdır.
842. Mademki talih önceden düzenlenir.
Bu ömrüm sonuna geldiyse.

843. Gönüllerde son istek budur.
Dünyada övülmeye değer sağlık nasıl olsun?
844. Ben meyvesiz ağaç olunca,
Taç ile taht nasıl fayda etsin,
845. Bir ağacın sürgünü olmazsa,
Sona ermesini uzak görme, yakında son bulur.
846. Ben dalı yaprağı olmayan, çıplak ve yalnız biriyim.
İşlerimde beceriksiz, ağlayıcı ve şaşkınım.
847. Çünkü yanımda ben bir oğul görmedim.
Dünya isteğini hiç yaşamadım.
848. O yuvayı, ağaçta gördünse,
Kanununa göre yazılmış bütün yazıları düşün.
849. Çünkü başkalarının bir çocuğu vardı.
Evinde ocağı yanardı.
850. Birinden isteği bulunmadı
Kuşkusuz bütünüyle harap oldu.
851. Bu endişe, düşüncemin kanadını kırarak,
İşlerimin tamamını kusurlu etti.
852. Ey talih isteğimin yerine gelmeyişi
Ve elimin nasıl boş olduğunu gör.
853. Kâmil, ey zamanenin padişahı dedi,
Daima düşünmeye gönül verme.

854. Biz yıldızlar ve kümeleriyle meşgul olalım.
Kısmette ne varsa bulalım.
855. Kimini açıklayalım kimini de kısa sözle anlatalım.
İhmal edilmeden sonucunu bulalım.
856. Yıldızların hareketine bakarak,
Nasıl kısmet göstereceğini görelim.
857. Bu çareyi Cenabı Allah takdir ederse.
Bu işi eksik yapmadan acele edelim.
858. Bu iş şayet olmazsa sabretmelisin.
Nefsine ne lazımsa zorlayarak yapasın.
859. Şah olabildiğince gayret edilerek
Derdimize derman ulaşsın dedi.
860. Ferman ettiler.
Hünerli kim varsa toplandı ve kısmetine razı oldu.
861. Kim varsa herkes bu işaretler içindeki,
Sırları açmaya gönül verdi.
862. Her biri ne varsa bilir ve duyardı.
Hepsi bu işte aklını çalıştırdı.
863. Usturlabı getirip padişahın kaderinin karşısına,
Koyarak her ne sebep varsa gözetlediler.
864. Herkesin ilmi bilgisi açıktır.
Bu sözü hatırdaki doğru olarak tuttular.

865. Doğu tarafında bir kız bulunsun,
Dünyada hiç kimse benzeri olmasın.
866. Yüzünde yuvarlak üç beni olsun.
Kışmır'ı onunla eline geçirmiş olsun.
867. Padişahlar padişahından bir oğul dünyaya getirsin.
Güzellik konusunda dünyada bir tane olsun.
868. Bu durumu padişaha bildirdiler.
Bu durumu işitince gönlü dertle doldu.
869. İki tüccar çağırđı ve onlara çok mal verdi.
Ve bu işte hiçbir şeyi ihmal etmeyin dedi.

NUMAN'IN BEZİRGÂNLARI GÖNDERİP KIZI İSTETMESİ

870. Bilinen işareti, dolaşın, araştırmın ve bulun.
Malınızın zararını hiç göz önünde bulundurmayın.
871. Emri kabul ederek çabucak yola yöneldiler.
Kan dökücü kılıç bibi şiddetli yürürlerdi.
872. Meğer biri Çin ülkesine ulaşmıştı.
Bu büyük ülkenin içinde konakladı.
873. Kuşkusuz havası cennete benzerdi.
İçi gül, susam ve gelincik çiçekleriyle doluydu.
874. Orada, bahçıvan meydanda değildi.
Bahçıvan geldi ve konuğu yatıyor, gördü.

875. Ey tecrübesi kıt Kahırsız adam,
Aptal mısın, kör ya da sağır mısın, anlayışın yok mu?
876. Kimse duymadan bu yeri terk et, git.
Zindanda tutsak olma.
877. Bu padişahlar padişahının kızının bağıdır.
Bu güzel hatunun çadırıdır.
878. Nasıl oldu da yolun buraya rastladı.
Burada bir kuş izinsiz uçamaz.
879. Bekleyip vakit geçirmeden bu yerden yolculuk et.
Ecel yeridir, bundan sakın.
880. Tacir: “ey saygıdeğer dost!
Dünya kimseye kalmış değildir.” Dedi.
881. Buraya gel de biraz sohbet edelim.
Sohbet ki gönülde sağlığı artırır.
882. Orta yerde kusur olmasın diye,
Bahçivana bir avuç akçe verdi.
883. Ey dost mademki buraya iyiliğin dokundu,
Sana gönülden dostuz düşman değiliz dedi.
884. Bu bağ mekânın olsun, ye, iç ve otur.
Kaygını gider, canın mutlu olsun.
885. O hoş karşılanan ihtiyar bunu ne güzel demiş.
Güzellik, iyilik birçok insanı kul eder.

886. Ey akıl sahibi dünyayı razı etmek istersen,
Ya tatlı dil söyle, ya da cömertlik et.
887. Biraz oturdular sıcak sohbet ettiler.
Sertlik gidince sohbet yumuşak oldu.
888. Oysaki hatun sadece yürüyüş yapıyordu.
Uzun boylu güzel bahçesine ulaştı.
889. Firdevs'in bahçesi gibi süslenmiş.
Tuba ağacının dalı gibi salınarak yürüyordu.
890. İki gül yaprağı ardına peş peşe dizilmiş üç beş güzel.
891. Tüccar onu görünce çok sevinçli oldu.
Sevinince gönlünden bütün kaygı gitti.
892. Dinlenme isteği kalmadı.
Numan Şah'a gelerek bildirdi.
893. O kimseye Şah anlatması için izin verdi.
Bu cihanı tamamıyla dolaştım.
894. Hiç durmadan Çin ülkesine ulaştım,
Kimi gördümse gönül verdim.
895. Fakat Cumhur şahın aydan yüzü,
Güneşten alını olan bir kız var.
896. Yanağındaki benleri misk kokusu gibidir.
O benler taze kâfûr üzerindeki karabiber gibidir.
897. Sabır ve kararı buldum, bulamadım.
Kararın ne olduğunu bildim. Bilemedim.

NUMAN'IN KÂMİL'İ CUMHURUN KIZINI İSTEMEK İÇİN GÖNDERMESİ

898. Bu övgü Şah tarafından bilinir oldu.
Vezire ey bilgi kaynağı dedi.
899. Bu kazanç için senin yorulman gerekir.
Hazırlık yapıp ona gitmek gerekir.
900. Kamil ey Âlemlerin Şahı gideyim dedi,
Senin, doğruluğu herkese kabul edilen hükmün başım üzerinedir.
901. Padişah, Cumhur'a mektup yazılmasını emretti.
Kalem ak kâfûra misk kokusu döksün.
902. Güvenilir sözü tartılı dinar gibi.
Güzel kokulu satırı midyenin içindeki inci gibidir.
903. Şah tomar nasıl yazıldı dedi.
İnci gibi söz söyleyenin sözünün içi mana doludur.
904. Ey Âlemin Padişahı, cömertlik kaynağı,
Büyük gayretin cömertlik ve iyilik içindir.
905. Tamamıyla padişahların padişahı sensin.
Mutluluk göklerinin ayı sensin.
906. Makamın, taç ile tahta yakıştırdı.
Huzurun felek ile talihi düzenledi.
907. Şayet kulluğuna kabul edilelim.
Bu istekten başkasını gönülden çıkartalım.

908. Çünkü işin önceden beri cömertlikti.
İşin saltanat yönetimidir, mutlulukta yardımcındır.
909. Fermanınız nedir bizde bilelim.
Neyse bizde usulüne göre hizmet edelim.
910. Çeşitli cümleler sana ulaştı.
Numan, vezire işaret etti.
911. Ayağa kalkıp, katlayarak mektubu eline aldı.
Bir süre sonra Çin ülkesine ulaştı.
912. Numan şahın veziri Kamil gelir, dikkatli ol diye
Cumhur şaha haber verilir.
913. Şah veziri karşılayarak hürmet etti.
Çünkü saraya uygun bir zamanda geldi.
914. Cumhur mektubu okudu ve mutlu oldu.
Sevince yakın, kaygıya uzak oldu.
915. Padişahınızın kuluyuz, o padişahımızdır dedi.
O, bu gün taht üzerinde büyüğümüz ve itibarımızdır.
916. Onun hükümleri başımız üstünedir.
Çünkü bu zamanın büyüğü odur.
917. Sıkıntılar onun yanında gelincik çiçeği olsun.
Biz neyiz ki ona layık olalım.
918. Ancak o padişah değerimizi yükseltir.
Ve iyiliğiyle bize makam ve büyüklük bağışlar.

919. Şüphesiz güneşte kuvvet vardır.
Yoksulun çadırını aydınlık eder.
920. Bu emirlerden nasıl uzak oluruz.
Çünkü padişah emir veren, ben de emirleri yerine getirenimdir.
921. Padişah ne zaman emrederse hazırız.
Biz emirlerini bekleriz.
922. Vezir şekerden daha tatlı ve güzel olan
Cevabımı beğendiğini söyledi.
923. Sonra yediler, içtiler ve konuştular.
Gönüller, açıldı ve sıkıntılar kapandı.
924. Vezire sonunda iyilik edilmesini emretti
O da hiçbir yerde dinlenmeden padişaha yöneldi.
925. Giden kişi Numan şaha ulaştı,
Padişaha iyi sözü haber verdi.
926. Padişahın emri yerine geldiği için,
Bunu işiten düşmanlar muhtemelen üzülür.
927. Padişah öyleyse bir şehir inşa et dedi.
O, cennete lütfederek yardım bağışlasın.
928. Çevresi gül, susam ve yeşillik olsun,
Dallarında bülbül, papağan ve kumru ötsün.
929. İçine akan su getir.
Bütün ruh ve canlıları sevindir.

930. Bir ay olmadan güzel şehir vücut buldu.
Bütün çevresi güzel çiçeklerle dolduruldu.
931. Ona uygun güzel bir ad söylendi.
Gülü çok olduğu için Gülbâm denildi.
932. Güzel şehir yaptılar.
Şahın makamı cennete gölge düşürecek kadar güzel yer oldu.
933. Mermerlere uygun gümüş döşendi.
Tâkı baştanbaşa altın ile kuşatıldı.
934. Duvarı tamamıyla sırçayla nakış yaptırarak,
Gece, gündüz gibi parlak görünürdü.
935. Vezire ey iktidar sahibi dedi.
Tamamı icat edilen bu yer çok güzel oldu.
936. Çünkü tamamı yerli yerince düzenlendi.
Şahin bu yeri görünce girsin.
937. Gönlü saf ve mükemmeldi.
Dostluğu gönülden olana hem saf sohbet hem de sevgi gereklidir.
938. Cennet hûrisiz yeterli olmaz.
Yeterli olması hûrinin yüz güzelliği ile olur.
939. Gerçek âşık gönül şenliğini o yerde bulur.
Ancak sevdiği ona uygun olsun.
940. İnci, dizilmek için delinmiş olsun.
İnsanoğluna dengi layık olsun.

941. Beden can ile olsa yalnız değildir.
Onun için iki beden için kavga etmek gereksiz.
942. Bugün Nesimi gibi uçup okyanusa vararak,
Büyük inciye ortaya çıkartıp getirme zamanıdır.
943. Kamıştan şekeri, daldan da süs taşını çıkararak,
Sevdayı baştan çıkarasın.
944. Bülbülün gülsüz olamayacağını görürsün.
Oysaki gül de bülbülsüz olamaz.
945. Dost olacak iki insan birbirine layık olsun.
Biri seven biri de sevilen olsun.
946. Mademki durumumuz seçilmeye kalmıştır.
Gönül bu bekleyişe nasıl katlanacaktır.
947. Gönülünü aç ve düşünceni onun yoluna bağla.
Bütün düşünceni onun yoluna kullan.
948. Kamil ne gerekiyorsa hazırlığını yap.
Ve onları alarak yola yöneldi.
949. Uzun süre yolları aşarak giderdi.
Çin ülkesine ulaştığında sıkıntıları gitti.
950. Padişah Cumhur'a:
“Ey Başkan senin huzuruna Numan ülkesinden asker gelir” dediler.
951. Padişahın veziri Kamil hepsine başkan olmuş.
O yerde ne ayak takımı ne de bozguncu var.

952. Emretti ve büyük küçük herkes hazır oldu.
Hepsi tertemiz gönüllü ve huzurluydu.
953. Hemen kös ve boru çalındı.
Ruh ve cana neşe bağlandı.
954. Padişah, asker, tüccar, kumandan ve bütün büyükler veziri karşıladı.
955. Kamil vardı ve padişahla görüştü.
O yerde iki asker karıştı.
956. Şehre gelip birleşince,
Dünyayı bu haberin sesi kapladı.
957. Biz bu işte hata yapmadık.
Onun için biz sözümüzü değiştirmedik.
958. Kazaya kimse feryadını ulaştıramaz.
Kaza zulmüne karşı insanoğlu adaleti sağlayamaz.
959. Biraz yandılar, çok ağladılar
Ciğeri hasret ateşi ile dağladılar.
960. Sonra defnedip karar verdiler.
Gözetip yola koyuldular.
961. Gece olunca çok çabuk ilerlediler.
Kamçı eğildi, mahmuz parçalandı.
962. Bunlar o gece bir ıssız yerde yattı.
Bunlar sabah oluncaya kadar nöbet tuttular.
963. Seher vakti ayağa kalktılar ve yolu gözetlediler.
Giden halkın izini izlediler.

964. Yolları bir ulu köye ulaştı.
Orada bir kişiye soru sordular.
965. Bu ülkenin adı ne beyi kim?
Bu ülkede emir sahibi hükümdar kimdir?
966. Bu yer Hatay'ın sınırındır dedi.
Burada yoksulun hiç değeri yoktur.
967. Gönlü kin ve hileden kurtulmuş padişahı vardır.
Adı Hümâyün başkenti de Hurrem-Âbâd'dır.
968. Hüma adlı güzel bir kızı var.
Ayağının tozu göze sürmedir.
969. Ferruh bunları duyunca gönlü coştı.
Müjde kadehiyle içince sarhoş oldu.
970. Ayağa kalkarak Hürrem'e çabuk gidelim dedi.
Zira burada zerre kadar uzak kalma imkanı kalmadı.
971. Secdeye vararak, şükrettiler.
Bu söz sofrasında gönül doyurdular.
972. Oturmadan tekrar ata bindiler.
Huzuruna varmak için gece gündüz giderlerdi.
973. İki gün boyunca sevinçli ve mutlu olarak yürüdüler.
Üçüncü gün Hürrem-âbâd görüldü.
974. Ferruh sevgilinin oturduğu yeri görünce.
Çok heyecanlandı ve secdeye vardı.
975. Bu bilgiden dolayı gönlüm gamlıydı dedi.
Allah'a şükürler olsun baktıktan sonra mutlu oldum.

976. Sana kavuşmak bana mutluluk ve yücelik verdi.
Ayrılık ateşini dağıtıp, yatıştırdı.
977. Gözüm seni görünce nur dolu oldu.
Sanki bu gün ben Musa sen Tûr oldun.
978. Kokun cennet gibi huzur verir.
Hastaya türlü şifa bağışlar.
979. Bu an memleketin ateşime su attı.
Afif esen rüzgârın gönlümü cennet gibi yaptı.
980. Şuurum bol hoş hava ile taze doldu
O zevkten varlığım temiz oldu.
981. Gönlüm boş gezerken yerleşmeyi (durmayı) kabul etti.
Karanlık gecelerim gündüz oldu.
982. Şimdi dünyayı cennet zannederim.
Zamanımın devamı şimdi büyük mutluluktur.
983. Bu mutluluk şehre ulaştı.
Hiç bir zaman ümidinin boşa çıkması karmaşıklığına kapılmadı.
984. Aklı rahatlık buldu, ahenk başlangıcı yaptı.
Güzel sesiyle gazel okudu.

FERRUH'UN HITAY'A VARARAK ŞİİR SÖYLEMESİ

985. Allah'a şükürler olsun! Bu zamanın bir bölümü
Beni bu kutsal mekâna kavuşturdu.
986. Dünyada bu zaman değer hiçbir şey yok.
Bu zamanın değerine kim noksan der.

987. Ayrılığın yayını çekerdim.
Şimdi isteğimin oku hedefine ulaştı.
988. Ticarete kaybetmişim.
Boşa giden ne varsa bugün faydasını buldum.
989. Öyle anlaşılıyor ki bu zihin tekrar toplanmış olsun.
Ve sıkıntı dağılıp başka yere gitsin.
990. Ayrılıkla nasıl şarkı söyleyeyim.
Şimdi kavuşmayla şiir söylesem zamandır.
991. Ferruh gündüz sevgilinin makamını görünce
Ey saki akşamdan kalma büyük kadehi buraya getir.
992. Meyhaneci gibi yiyip içelim
Sazları çalıp eğlenelim.

HÜMÂ'NIN FERRUH'U DÜŞÜNDE GÖRÜPTE ÂŞIK OLMASI

993. Hüma bir gece sohbet ederdi.
Neşe ve zevk ile eğlence yapardı.
994. Huzurunda Maçın güzelleri dirilmiş
Pervin (yıldız) her zaman ayın (kamer) yanındadır.
995. Şarabın keyfi ile sersem oldu.
Gece ipeğin üzerine nazlanarak yerleşti.
996. Sevgilinin iki güzel gözü uykuyu kabul etti.
Gönlü gözünden perdeyi kaldırdı.

997. ıkıp seyretmek için meşgul oldu.
Bütün duygular bedeninden çıkmış oldu.
998. Rüyasında değişik yazı ve binlerce nakışla yapılmış,
Koskoca bir saray gördü.
999. Önünde süslü bir saray yapmışlar.
Onun benzeri ancak cennette olur.
1000. Mermeri güzel ve parlaktı.
Çevresinde gül, lale bahçesi ve yeşillik vardı.
1001. İçinde saçı güneşe zincir bağlayan,
Ayın on dördüne benzer biri otururdu.
1002. Yüzünün aksi kristal üstüne düşünce,
Kristalin tamamı kırmızı renge dönmüştür.
1003. Bedeni, zayıf ışığa canlılık verince
Havuzu gümüş suyuyla dolmuş zannedersin.
1004. Saçlarından misk ve amber kokusu saçılırdı..
Yüz güzelliğinden gül suyu güzel kokulu olmuştur.
1005. Hüma bu yüz güzelliği ile ferahladı.
Gözünde başka hayal kalmadı.
1006. O, saçının bendine gönül bağladı.
Böylece dudağının şekerine o, susadı.
1007. O güzel sevgili korkuyla uyandı.
Aşk isteğini gönülden gidermiş.

1008. Kırmızı gül, sarı çiğdem gibi solmuş.
Selvi ve sümbül kara toprağa düşmüş.
1009. Sevgilinin uzun boyu bükülmüş.
O nurlandırılmış yanağı.
1010. Yanağı güneş tutulmasına,
Yüz güzelliği de ay tutulmasına sebep olmuştur.
1011. Bina kemeri kaşının benzeri olmuştur.
Sabrı tükenmiş, gücü bitmişti.
1012. İçindeki ateş biraz sakinleşince,
O peri gibi olan güzel tekrar kendine geldi.
1013. Rüyanın tabirini çok düşünürdü.
Gönül alan sevgilinin adını onardı.
1014. O güzel gözlü için bu duruma ve bu derde uygun,
Baştan başlayarak şiir yazdı.

HÜMA'NIN ŞİİR SÖYLEMESİ

1015. Ay bu gece nasıldı da aklımı karma karışık etti.
Nasıl can ki beni böyle aşık etti.
1016. Bu işe gönlümün hiç katlanma gücü yok idi.
Acaba beni ne sebepten dolayı katlanır etti.
1017. Bakışım cemaline düştü sabrımı aldı.
Hayaline gözümü gece gündüz bekleyen yaptı.

1018. Gönülden rahatım gitti ve bedenim bu duruma yandı.
Aşk sıkıntıları geldi ve devamlı etti.
1019. İçimde ateş, aklımda yel, elimde toprak;
Başımı sarstı ve gözümü sulu yaptı.
1020. Onun ne insan ne de peri olduğunu bilirim.
Bu nasıl taze kuş idi de Hüma'yı av etti.
1021. Yatağımdan ayağa kalkarak feryat edince,
Göklerin yere yıkıldığını düşünürdü.
1022. Yüz güzelliğinin parlaklığında nur kalmadı.
Gözü kan bulutundan yağmur yağdırdı.
1023. Ciğeri delikli inci gibi oldu.
Şuuru bozulunca sevgisinde delirten oldu.
1024. Yanağının gülleri sonbahara benzedi.
Önceki rengi Zağferan çiçeğine bulandı.
1025. Sarı nergisler parlak kızıl renkli erguvan çiçeği oldu.
Gönlü hemen akan suya döndü.
1026. Menekşe gibi boyun eğdi ve onun rengini aldı.
Bedeni susam gibi yeşile karıştı.
1027. Aşkından ciğerde yıldırım koparsa,
Her bakışta da göz yağmur döker.

**HÜMA'NIN AĞLAYIŞINDAN DADISI PARSA'NIN UYANARAK
NASİHAT VERMESİ**

1028. Pârsâ adlı bir dadısı vardı.
Sabah akşam kapısında yatardı.
1029. Bunun ağlayışından bıkmıştı.
Sıkıntılı ve gönlü yaralı olarak yerinden ayağa kalktı..
1030. Ey! büyük Banu ne oldu dedi.
âhından bu âlemler yanmak üzere dedi.
1031. Zatına âh ile inleyiş yakışmaz.
Niçin sıkıntıya düşersin sevin ve mutlu ol.
1032. Dünyada sana sıkıntı yoktur.
Yerine getirilmeyen hangi işin kaldı.
1033. Senin sıkıntı çekmen büyük ayıptır.
Çünkü bu gün mutluluk makamında oturmuştur.
1034. Sana gül dediler niçin ağlarsın.
Her dikene neden gönül verirsin.
1035. Mademki dünyanın sürekliliği yoktur.
Allah'a şükürler olsun işlerinin düzeni var.
1036. Talihinin uzakta olduğunu bilirsin,
Sıkıntıları neden yakın edersin.
1037. Mademki senin beyliğin herkesçe kabul edilmiş.
O zaman gönlünün isteğini işaret et.

1038. Hepsi huzurunda hazırlanmış olsun,
Makamın sıkıntından tasfiye edilmiş olsun.
1039. Bu gün kara gün değil sıkıntı etme.
Güzel yüzüne ekşilikten pay verme.
1040. Bânu, Pârsâ`ya bunu sıkıntı olarak görme dedi.
Çünkü ben rüyamda yüce bir hazine buldum.
1041. Uyanınca ben onu kaybettim.
Feryad edersem garip karşılama.
1042. Mademki bu mevcut dünya kuklacıdır.
Beni bir oyuncak ile divane etti.
1043. Çin`de bu nakşın asla bulunmaması için,
Bu nakşı şaşılacak bir hile ile yaptı.
1044. Gözümde bir hayali resmetti.
Hiç kimsenin zerre kadar değiştirmesi mümkün değil.
1045. Garip bir düş, rüya olması mümkün değil.
Yok olmuştur, sorarak (araştırarak) bulmak olmaz.
1046. Beni aşık ederek ağlayıp inlemeye mecbur eden,
Ne peri, ne de insandır bilirim.
1047. Onun ne aslını, ne de adını bilirim.
Nasıl yol bulayım da istediğimi göreyim.
1048. Mademki bu durumu Pârsâya bildirdin,
Daye akıllılıkla vazgeç dedi.

1049. Akıllı insan kesinlikle düşe inanmaz.
Kimseye düşten bir şey meydana gelmez.
1050. Kara sevdanın içi kavga ile doludur.
Bu sevda insanı daima başı boş eder.
1051. Sıkıntıya düşme çünkü rüya bir hayaldir.
Hayale de kimi akılsızlar inanıp sevinir.
1052. Gönüllerde hikmetlerin en sonuncusunun bu olduğunu bil.
İşitilen gerçeklerden haberi olmaz.
1053. Bu sevda hayalinin kendisi bir düştür.
İnsanın imkansızı istemesinin gereği vardır.
1054. Eğer kötü düşünceler gerçek olsaydı.
Bütün fakirler padişahlığa layık olurdu.
1055. Ey Banu! Bu sevdayı bırak, terket,
Sen her işte kuruluşu bırakıp taze olana git.
1056. Şu nesneye olan isteğin hayal olsun.
Uygun olanı da onu terk etmektir.
1057. Hayaller düşünüldüğü gibi olmayabilir.
İmkansızı istemek senden uzak olsun.
1058. Hayalin görünüşü resim yapılmış olmaz.
Rüya içinde görünene rastlanmaz.
1059. Hayal ile görüntü nasıl zevk versin?
Fakat zevk almak nerde gerçek nerde?

1060. Hayalin fazlası sevdadır.
Kara sevda da sevginin en son derecesidir.
1061. Düşünceden insanın hali çok kötüdür.
Bu sevdanın hayali çok kötüdür.
1062. Yokuşa akan suyun yolunu kesme
Önü kapanırsa o su seni boğar.
1063. Ayağa kalk ve aklını biraz başına topla.
Vakti geçirmeden yürüyerek kiliseye vardı.
1064. İçinden bu sentez gitsin.
Ve bu gezinti aklına tazelik versin.
1065. Kilisenin resmiyle ferahlayasın,
İçinde başkasının sevgisi kalmasın.
1066. O, Pârsâ'nın sözünü dinlemedi.
O gül yüzlü kiliseye gitti.
1067. Ne zamanki kiliseye vardı resmi gördü.
Hayalinin biri güzel olmadı.
1068. Fakat gönül resme bakarak gezinti yaptı.
Birine gönülden bakan olmadı.
1069. Kimisi gerçek resmi bırakıp,
Gerçek olmayan resme bakmanın aptallık olduğunu derdi.
1070. Şu resmin aksı (görüntüsü) gönlüne yazıldı.
Bütün resimlerin neşesi tamamıyla bozuldu.

1071. Mademki yüz, kaş ve göz yapmak mümkündür.
O zaman duvardaki resme bakmak nedendir?
1072. O canlıyı bırakıp cansızı gözeterek,
Nasıl bir anlayışla gönül bağlar.
1073. Sen kıvrak birini görmek istersen
Bu surete bakmanın faydası yoktur.
1074. Biraz durduktan sonra oradan çabucak gittiler.
Tekrar mukaddes saraya çabucak ulaştılar.
1075. Hümanın benzi bütünü ile sarı olup.
Bedeninin yarısı kayboldu.
1076. Hani nerede zevk ve gezerek yaşama,
İçinde bir parça dert ve özlem kalmadı
1077. Hümayun onu görmeye gelmişti.
Onu hasta gibi görünce canı ve bedeni yandı.
1078. Feryat ederek dedi: Ey! Sevgili kimse,
Selvi boyun neden kambur olmuştur.
1079. O iki güzel gözün niçin süzölmüş,
Her düğömden tuzak niçin çözülmüş.
1080. O yeni ayın tutulması nedendir.
O bende dert ile sıkıntıyı çoğaltır.
1081. Yanağının güllerinin rengi solmuş.
Beyaz güzel yüzün siyah olmuş.

1082. Güneş yüzün neden (karardı) bulutların arasına girdi.
Vücuttaki yarayı iyileştirmeye gücü yoktur.
1083. Hikayen nedir bana açıkla.
Derdini ve sıkıntını ben çekeyim.
1084. Hüma! şarap şuurumu zaptederek sarhoş etti.
Gönlümde hiç rahatlık kalmadı.
1085. Benim başım onun etkisiyle döndü, sarhoş oldum.
Gönül bir yerde sürekli sabit kalmaz.
1086. Yüzümde gördüğün sıkıntı budur.
Vücuduma yorgunluk ulaşmadı.
1087. Hümayun onun saçını biraz okşayınca,
Ona birçok parlak inci saçtı.
1088. Sözün kıyası onun sersemliğini sakinleştirmek için
Ona türlü macunlar ve şerbet ikram etti.
1089. Düşünce ve tahminler yüreğini hasta etmiş.
Şah tahtına gidince Banu yalnız kaldı.
1090. Ayrılığı derdi ile çaresiz olmuş
Düşünceleri yurttan habersiz başıboş olmuş.
1091. Rüya ile vücudu hayale döndü.
Sıkıntıyla beli hilale döndü.
1092. İnsan bakıldığında güler oynar gibidir.
Ama kimse görmez ki onun yediği gamdır.

1093. Zamanını bu resim ile geçirdi.
Bütün zamanını bu durumda geçirdi.
1094. Parsâ yanına vardığında durumunun daha kötü olduğunu ve sıkıntısının arttığını gördü.
1095. Parsâ, ey! Banu boş yere acı çeker,
Gözünün görmediğine el uzatırsın dedi.
1096. Herkes insanın kesinlikle,
Gördüğünü nişane yaptığını bilir.
1097. Bilinmeyen güzelliğin tasarlanmış olan
Hayalini, hangi akıl mantıklı bir düşünce ile kabul eder.
1098. Akıllı aşık nasıl bir rüyaya inanan olursa,
Gittiği hiçbir yol doğru olmaz.
1099. Şuur akıldan boş ve eksik olursa,
Gönülde türlü sevdaların dolması gerekir.
1100. Kimsenin hayale uyması hoş değildir.
Rüya ile işlerini bozmak hoş değildir.
1101. Susayan insan rüyasında su içse doyar mı?
Hüma harabe yerlerde konaklar mı?
1102. Göz baştan başa rüya ile doludur.
Ona kim inanırsa delidir.
1103. Gözde binlerce nesnenin resmi yapılır.
Fakat birini beğenmek kolay olmaz.

1104. Herkes “gerçekleri meydana çıkaran Anka kuşu vardır.” der.
Hakikatte hiç kimse gerçekleri meydana çıkaramaz.
1105. Gönülde işlenmiş her ne varsa,
Onu istemenin faydası yoktur.
1106. Bulunmaz nesneyi aramak
Ve demir tarakla baş taramak olur mu?
1107. Farzet ki resim budur, rüyan yorulsun.
Bu gelişi güzel resim gerçek bir şekilde nasıl vücuda gelsin.
1108. Bu sevdadan vazgeç aklını terbiyelendir. (edeplendir.)
Şarap iç ve aklına tazelik gelsin.
1109. Hüma der: Ey Daye bugün,
Sen içime çok ağır bir yara yapıştırırsın.
1110. Bu başa kakam nedir?
Manalı sözler söyleyerek bedenimi, canımı üzmen nedendir?
1111. Bana rüya ve kuruntum hayal olur dersin.
Gerçekte bana yol göstermedin.
1112. Gözümdeki suyu, içimdeki ateşi gör
Demiyorum ki işim serseri gör.
1113. Oradan bana bir ses ulaştı.
O sese kim dost olmaz.
1114. Eğer benim gördüğümü seni gözün görse,
Mahvolur özünde dayanamazdı bil.

1115. Birçok nasihat ile beni imtihan edersin.
Sıkıntı yaratıp sürekli ayıplarsın.
1116. Çünkü gönlüm doldu.
O deniz kenarında sebepsiz boğuldum
1117. Gönül kapıldı nasıl sabredecek.
Ya bu sabır ile düzeltmeyi kim yapacak.
1118. Ateşe düşerek gece ve gündüz yanardı.
Kaldığı yer kederli ev yapılmıştı.
1119. Ferruh ile Hürrem şehre ulaşıp yerleşince
Dünya ve zaman övgüde bulundular.
1120. Ferruh; “Ey Hürrem bu makam,
Dünyada insanların istediği şey değildir.” dedi.
1121. Bu köşk sevgilinin yaşadığı yer.
Bir arada oturun da yaşayanları olsun.
1122. Biz ayağa kalkıp padişah sarayını soralım.
İş hiçbir zaman oturmakla bitmez.
1123. Birlikte birden bire saraya ulaştılar.
Ferruh’un içinde bir ah coşuverdi.
1124. Orada oluşlarının sıfatını şükretmek için,
Hemen gazel düzenleyiverdi.

FERRUH’UN ŞİİRİ

1125. Binlerce şükürler olsun sevgilinin evi göründü.
Bu gönülleri ferahlatan cennet ışığı mıdır?

1126. Sabah rüzgarı ölü gönle garip müjdeler verir.
Hayatın devamlılığını sağlayan bu rüzgardır.
1127. Bu sırrı Bilene hemen akıllı insan derler.
Bu yeri görene de görüş sahibi kimseler derler.
1128. Bu kutsal kapıya ulaştığım zaman,
Ayrılık ve sıkıntı bedenini darağacına astım.
1129. Ferruh bugün cennet makamına ulaştı.
Yarın sevgiliyle görüşmeyi ümit eder.
1130. Bu beyitleri okuyunca deli divane oldu.
İçinde bir kavga gürültü koptu (meydana geldi).
1131. Hürrem ey Şehzade şimdi ümit atına bin ve yaya olma dedi.
1132. Bu yerde çok durmayalım gidelim.
Çünkü ok hedefine gelir.
1133. Bizi burada gören hayali düzene koyar.
Neye atfederse (isnat ederse) gerçek olabilir.
1134. Zaman çare oluncaya kadar sabret.
İstek ve kısmetin tanıdık oluncaya kadar sabret.
1135. Şah iki yüzü kan nem ile oradan
Çok kederli bir şekilde döndü.
1136. Konakladığı yere ateşe düşmüş ve başına
dünyanın tüm dertleri toplanıvermiş şekilde geldi.

1137. Hürrem bana gönüldeki dertlerimi
başıboş yapacak çare söyle dedi.
1138. Onun ayrılığından sadece hasta değil,
tedavisi mümkün olmayan hasta olurum.
1139. Vücudunun tamamı kötü olmadan,
Hastaya ilaç tedbiri gereklidir.
1140. İnsan hasta olsa bazen ilaç ona tesir etmez.
1141. Bugün güzel bir tedbir bulunmaz.
Durumuma uygun bir söz söylemezsen
1142. Benliğim mahvolur düzenim kalmaz.
Bu haberi atama nasıl iletirim.
1143. Hürrem, Ey! Temi şehzade gönlünü, hoş tut,
hiç dert, kaygı çekme dedi.
1144. Şimdi aklıma bu duruma gayat uygun
düşen doğru bir düşünce geldi.
1145. Hüma'nın bir adeti vardı ki ne zaman gezinmeye başlarsa dolaşa
dolaşa kiliseye giderdi.
1146. Yabancı bir ressam bulsa ister istemez,
ona, orada değişik resimler resmettirir.
1147. İşte bu ilimde sanatkar benim.
Herkes beni bununla anar.
1148. Ben rüzgarı toprakta resmederim.
Su içinde ateşi yazarım.

1149. Hayal edileni gözde çizerim.
Hayal edileni yüze tertip (düzenlerim) ederim.
1150. O, meydana getirdiğim bu resmi görünce,
her ş eyden yüce olan ihsanını bana verir.
1151. Senin bedenini renklerle çizeyim ki
Hiçbir şey eksik kalmasın
1152. Görünce gönlü onu araştırmaya meyletti.
Kimisi zevk alma işinde çok zarif olur.
1153. Sevgilinin kokusunu gölde bulurlar.
Sevginin zevkini şarapta bulurlar.
1154. Çıraya ateş değince korlanarak yanar.
Fakat yağlı kısma ulaşınca daha çok yanar.
1155. Sen bir haber ile ona aşık oldun
O bakarak sana aşık olursa hayret edilmesin.
1156. Ferruh ey dost iyi düşürdün dedi.
Nitekim onu kesinlikle yap dedin.
1157. Hürrem ayağa kalkarak kiliseye gitti.
Cenab-ı Allah bütün işlerini kolay yapsın.
1158. Hürrem kilisenin kapısına ulaşınca
İçeriden biri çıkıp geldi.
1159. Hürreme nereden gelirsin?
Sanatta ne kadar ileridesin dediler.

1160. Şehrinize daha yeni Çin'den geldim,
Elimde nakış ve yama(?) işlerinde maharet var dedi.
1161. Eğer yabancıya izin varsa,
Müsaade edin içeriye girip resim yapayım.
1162. İçeri gir otur ve resmini yap,
Sen yabancısın buraya gönlündekileri resmet dediler.
1163. Hürrem kiliseye girdiğinde uygun biçimde kaş ile göz yapan resim
Sanatkârı gördü.
1164. Türlü tonlarda renkler yapsın diye.
Ona meydanda bir yer söylediler.
1165. Güzellikle neşeli ve kıvrak güzellikte resim yapmak
Eline göre kalem yapıp renkleri ezdi.
1166. Ferruh'un yüz güzelliğini gözünde canlandırdı.
Hatasız güzelliğini resme getirdi.
1167. Görenler bu ne güzel göz, ne güzel kaş ve ne güzel yüz
pek güzel deyip takdir ettiler.

HÜMA'NIN KİLİSEYE VARIP FERRUH'UN SURETİNİ GÖRÜP AŞIK OLMASI

1168. Oysaki Hüma uzun bir gecede feryat eder,
Seher vaktine kadar uyumazdı.
1169. Göklere çıkmış feryadı âh ile beraber dünyayı baştan başa
yakmıştı.

1170. Gözünden uyku, gönlünden huzur gitmiş
Gönlüne tuzak, benliğine de eziyet ulaşmış.
1171. Sabah oluncaya kadar uyku uyumadı.
Havadan dost hayalin kokusunu aldı
1172. Biraz düşüncelere kapılıp, biraz da ağladı.
Biraz şiir okur, eğlenirdi.
1173. Aşk ve sevgisi bu resimden dolayı kuvvetliydi.
Bu şiiri ciğerinin kanıyla yazdı.

HÜMANIN ŞİİRİ

1174. Hayaliyle beni ağlayan (dermansız) yapan kim?
Bu düşünceyle gönlü yaralı yapan kim?
1175. Acaba Hüsrev mi Behram ya da Dara mı?
Saçında gönlümü darağacı yapan kim?
1176. Bana güzelliğini gösterip sonra silinen,
Bugün bu üzüntü evini dar yapan kim?
1177. Bu geniş dinlenme yerinde dolaşırken,
Dünyayı gözüme dar yapan kim?
1178. Bedenimde zerre kadar karışıklık yokken,
Bu zamanda güneş gibi ortaya çıkaran nedir?
1179. Hüma'ya gönül alarak aşkını veren,
Rüya içinde alışveriş yapan kim?
1180. Bu şiiri ile daha çok düşkün oldu.
Şuuru kuru, şiiri yaş (taze) oldu.

1181. Parsa Hüma'yı yanarken görünce,
Çareyi nasihatte buldu.
1182. Aşk kamçısı nasihatten anlamadı.
Nasihat âşık olanın neyidir.
1183. Kim akıllı olursa o nasihati kullanır.
Deliye nasihat etmek ne fayda verir.
1184. Öğüt aşkın zıttıdır, onunla bir olmaz.
İki zıt bir arada barışık olmaz.
1185. Nasihatten aşığa fayda olsaydı.
Hiç kimsenin aşık olması mümkün değildi.
1186. Aşık öncelikle kendi canını unuttur.
Ondan sonra aşkın işaretine vurulur.
1187. Canından vazgeçmiş insana,
Nasihat nasıl çare bulsun.
1188. Nasihat aşkı daha çok artırır.
Odunsuz ocakta kazan kaynamaz.
1189. Aşıklara öğüt vermek uygun değildir.
Aşkın ciğeri ney öğütte ateştir.
1190. Eğer aşk nasihatten ölseydi.
Aşık başını taşa nasıl vururdu.
1191. Her ne kadar tutulmadığı bilinse de
Öğüt bir âdet ve alışkanlıktır verilir.

1192. Şimdi Daye de Hüma'nın ateşinin sakinleştirilmesi için onun gibi ayin yaptı.
1193. Ey! dünya güzeli bu sırrı niçin uzattın, sebebi bulunamaz mı? Dedi.
1194. Madem ki düşünce okunu önceden uzaklaştırdın. Düşüncelerini niçin uzaklaştırdığını şimdi kısaca söyle.
1195. Bunu biri işitir de serzenişle, Bana bir kötülük yapar diye düşünmez misin?
1196. Bu durum edepsizlik ve ahlaksızlıktır, Bırak aklını başına topla, nasihatlarımı tut.
1197. İyi iş değildir vazgeç bu hevesten. Kâfile çan sesinden belli olur.
1198. Yıllarca bu sırrı gizli kalacak sanma. Dünyada gizli olanları da bilen vardır.
1199. İnsanın kalbinden geçirdiği düşünceleri, Başkaları işitmiş gibi duyar ve bilir.
1200. Bu ahından birinin haberi olursa, İyi şöhretin muhaliflerinin gönlünde mağlup olur.
1201. Şayet bu feryadın düştten olduğu bilirse Deli diye bütün kölelerin serbest olur
1202. İnsanlar nasıl sakin olacak. Senin ağlamanla ne kadar güler yüzlü olsunlar.

1203. İlerin baştan başa ne yapacağını bilmeme zamanıdır.
Nasihatlerimi kabul et çabalama zamanıdır.
1204. Havadan ne çeşit bir sıkıntı inerse,
Bir çeşit çareden nasipsiz değildir.
1205. Senin derdin bilinmeyen bir dert olmuş.
Annenin duası beddua olmuş.
1206. Hani aklın, hani faydalı tedbirlerin.
İşini bilmezliğinden kazançların zarara uğardı.
1207. Bu durumu senden işiten yabancı gözlesin.
Ferhat da hoş olsun
1208. Hesap tutucu mutluluğun az, derdin çokluğu,
Hikayeyi her yerde anlatsın.
1209. Bu yanlış düşünceni terk et, rüyaya inanma.
Suda boğulma, ateşe düşüp yanma.
1210. Kimi deli kimi de akılsız diye gece gündüz
Kötülüklerini söylesinler.
1211. Babanın kulağına durumdan
Bir zerre haber vakitsizce ulaşırsa
1212. Hiddet ve öfkeyle haksı kan dökse
Giden can geri nasıl gelecek.
1213. Hüma: Ey! Daye bütün vücuduna söyle
İnceden inceye bir göz at der.

1214. Geçmiş zamanlarda yürek yağı gibi donmuştum.
şimdiki halim kandil yağı gibi olmuştur.
1215. Bu resme gönül nasıl sabretsin?
Benim için sevinmek kayıp, sıkıntıda meydanda omuştur.
1216. Madem gönlüm bu kadar işaretler gönderir,
Kiliseye gideyim ve ibadet edeyim.
1217. Büyük put önünde secde edip,
Derdime çare bulayım.
1218. şayet o kişiye ben rüyamda görmüşüm.
O insanoğlu belli olursa.
1219. Ondan nasipsiz etmesin, kavuştursun
Nitekim ayrılığı ile mum gibi eridim.
1220. O, yoksa da bu yolunu şaşırmış
Gönlüme bir yol gösterip iyilik yapsın.
1221. Sözün kısası derdine yararlı olacak
Bu işaret ona göz açıklığı oldu.
1222. Daye mademki bunda bir iş var
Beklemeden oraya gitmek uygundur dedi.
1223. İki kişiye doğru koştular.
Beraberinde kumandanla üç beş hizmeti gitti.
1224. Papazlara muhafazalı parlak inci gibi olan
Hatunun kiliseye geleceği haberi ulaşır.

1225. Kısa zamanda kiliseyi تنها bir yer yaparak,
Banu'ya vererek kiliseye davet ederler.
1226. Yalnız Banu ile Daye ulaştı.
Gürültü ile hizmetçiler kapıda kaldı.
1227. İkisi kiliseye girdi ve kapı kapandı.
Putun önünde eğilerek ibadet ettiler.
1228. Banu tekrar başını kaldırarak ayağa kalktı.
Ve tekrar putun önünde secdeye kapandı.
1229. Şimdi isteğini ikinci kez söyledi,
Gözü bir surete takıldı.
1230. Hâlbuki bütün insanların baktığını,
O, şüphesiz rüyasında görmüştü.
1231. Daye bu kez değişik tehlikelere rastlayıp, çaresiz kaldım,
Aklım başımdan gitti. Dedi.
1232. Canlı getirdi, ölü alıp gitsem,
Gerçeği de söylesem, kimse inanmaz.
1233. Acele etti ve aklını başına topladı.
Kırmızı gül üstüne gülsuyunu saçtı.
1234. Hümanın akli başına geldi ve tekrar ayağa kalktı.
Daye, Hüma ya burada ne gördün dedi.
1235. Yüzünü yırtarak avaz avaz bağırarak ağlarsın.
Bu hal ile durmadan yanarsın.

1236. Daye, Ey Banu! Bu kısa anda,
Sen burada sessiz bir yattın dedi.
1237. Biraz olgunlaş da
Gerçek olan bu yoldan şüphelenme.
1238. Bu yerde gerçekten mahvoldum.
Kerem et de bu gerçek olmayan işlerden elini çek.
1239. Sözün kısası çare bulmak için sevgiliye geldin.
Sevgili de seni amaçlarından uzaklaştırdı.
1240. Bânû şefkat gösterirken acı verdiğini bilmezsın dedi.
1241. Bak ve şu çizilmiş resmi gör.
Ve onu kimin yaptığını gezerek ara.
1242. Görünüşü rüyamda gördüğüm resmin aynısıdır.
Onun hayali gönlüme pusu kurmuştur.
1243. Parsa bu parlak resmi görünce,
Seni yazan yazmıştır. Dedi.
1244. Doğrusu resmin tamamı yüz güzelliğidir.
Doğrusu bakılan yer konuşma yeridir.
1245. Aranızda fark çok küçük,
Onu her göz seçemez.
1246. Bana kokusunun ve sıcaklığının dokunmasının,
Faydasının olduğunu bilirim. Kim yok dedi?

1247. Bunu çizen kimse davet et gelsin.
Bu rüya incisini doğru delsin.
1248. Daye, papaza ey basiret sahibi
Bu yeni resmi çizen kimdir, dedi.
1249. Bu resmin sahibi erkek mi dişi midir?
Nasıl biridir? Onu getirin de soralım.
1250. Papaz Hürrem'i çağırınca
Daye onun dolunaya benzeyen yüz güzelliğini gördü.
1251. Banu seni çağırır, onun önünde diz çökerek gerçeklerden ver dedi.
1252. Hürrem girdi ve Hüma'yı gördü.
Nasıl resimdi ki! Dua etti.
1253. Ey yiğit buraya sen nereden geldiğini doğru söyle.
1254. Buraya Çin'den geldim.
Çin ülkesinden haber sor söyleyeyim.
1255. Banu bu sureti (görünüşü) kendin hayal ettin mi
Yoksa onu gördün mü? dedi.
1256. Bize doğru söyle ve isteğini al.
Çünkü ben bu sureti bahtım olarak kabul ettim.
1257. Hürrem Banu'nun önünde başını eğip, terbiyesini de koruyarak,
Ey dünya güzeli der.
1258. Bir yerde şirinlerin aşkına Ferhad olduğu,
Melek görünüşlü bir zat gördüm.

1259. Kalemlerin resmettiği güzel Hazar ülkesinin
Gülbam şehridendir.
1260. O yüce ahlaklı melek görünüşlü bir aydır.
Dünyada iyi huya örnek odur derler.
1261. Onun adı Ferruh babasına da Numan Şah derler.
İnsanlar onun adaleti ile mutlu ve sevinçlidir.
1262. Onun sözü şekerden şirin ve güzeldir
Yusuflar onun kalesi olur.
1263. Hayat suyu onun için akar.
Hızır'a zekatını mübarek saydığı için verir.
1264. Yanağındaki deri,
Billur kadehteki şarap gibiydi.
1265. Ay ve yıllar onun varlığını açılrsa da hiçbir dil onun suretini
söyleyemez.
1266. Onun çağında benzeri dünyada yoktur.
Sıfatlarını da hiç kimse anlatamaz.
1267. Hüma, Hurrem'e bu gün bahtımı ak
gönlümü de güzel kokulu yaptın der.
1268. Sözlerin kıymetli bir taş mı yoksa söz mü?
Sözlerin bu hasta gönlüme mutluluk verdi.
1269. Bu şekilde ferahlık veren mana çok azdır.
Yüzlerce mücevher nokta kadar fayda etmez.
1270. Bu şirin tatlı meyvenin bahçesi nerede?
Anarken sözün neden değişti.

1271. Çok tuhaf! Bu güzel sözler.
Derdimin çaresine sebep olmuştur.
1272. Sevdamı çöllere atan bu sözlere cevherler mi karıştırdın?
1273. Hurrem, ey dünya güzeli benim bu söylediklerim onun sıfatlarını anlatmaya azdır.
1274. Aklımın incelediği ile gözümün gördüğünü
Dilim söyleyip anlatamaz.
1275. Hüma sordukça o şeker yer idi.
Dediğine göre daha iyi derdi.
1276. Bu açıklamalar ve bu sözlere resme deli divane gibi gönül verip ağlayan oldu.
1277. Üzüntüyle inleyerek feryat ederdi.
Feryadı gökyüzünün üstünde yol yapardı.
1278. Daye ey bütün dünyanın sevgilisi bugün bütün insanlar tarafından istenilen senin vücudundur dedi.
1279. Rahat ol, bu kişiye haber sorma,
Çünkü bu tuhaf haber senin aklını başından alır.
1280. Ona soru sormakla aşk ateşini kışkırtır.
Onu dinlemekle de vücudunu yorarsın.
1281. Bu yerde vakit geçirmek ve
Bu aşktan haber almamak olmaz.

1282. Şah dilerse durma yanına gidelim.
Şah odana gelsin başımı yaslasın.
1283. Bunun sözü ciğer yakmaktan ve ateş tutuşturmaktan başka bir şey değil.
1284. Onun eli resim yapmaya, dili güzel söz söylemeye uygundur.
Fakat onu dinlemek faydasız ve zararlıdır.
1285. Bu sözler talihine fayda vermez.
Doğrusu büyüklüğüne de zarar verir.
1286. Hazar ve Hitay Ülkesi hani nerede?
Şayet şair bunları açıklasaydı duyardık.
1287. Yay olamasaydı ok hiçbir zaman atılmazdı.
Uçan kuşa koşarak yetişemezdi.
1288. Vesveseyi ve düşünceyi bırak,
Bu hikayeyi kısa ve az zannetme.
1289. Senin şu cennet köşkü ve bahçen kimde var.
Senin gibi yeme içme eğlencesi kimde var.
1290. Rahat yaşantımıza devam etmek için gidelim.
Çünkü o yaşamla gönül gül kokulu olur.
1291. Bugün eyvana, yarın gül bahçesine,
Birinde şeşte, birinde çegane.
1292. Varıp saldır ki gönlün hoşça açıla,
Bu yanlış fikirleri unutasın.

1293. Hüma:”Ey Daye bu nasihat gönlü rahatlatır bunda dolayı güzeldir.” der.
1294. Benim içim türlü karışıklılıklarla doludur.
Köşkten eyvandan sohbet ve işten bana ne.
1295. Gözüme ne can ne de dünya görünür.
İki dünyada bana zindan görünür.
1296. Bu çeşit çeşit öğüdü kime verirsin.
Artık gücümün kalmadığını görürsün.
1297. Onun ülkesinin neresi olduğu bilinmiyorken,
Bedenimde canımın rahatlığı yok idi.
1298. Bugün onun kim olduğu belli oldu.
Bu gönlümü durdurmanın imkanı yoktur.
1299. Sen Hürrem’i hiç kimsenin duyup bilmeyeceği şekilde bizimle birlikte gelir.
1300. Buna insan elbisesini giydir.
Buna nasıl rastladığımı sen bilirsin.
1301. Ey dost eğer sen bu işi yapamazsan,
Ben kendimi gerçekten asarım.
1302. Bu kilisenin içinden çıkmadan söylediğim sözü
Eksiksiz yerine getireceğimi bil.
1303. Parsa bu sözleri işitince feryat ederek
Ey güzel kendine işkence etme dedi.
1304. Zatın doğruluğuna açıkça inanıp kabul ettiğim çok zor iki çift söz dedi.

1305. Bu günlerin nasıl olduğunu görmem için
Bir iki gün dinlensen ne olur.
1306. Ona göre yeni bir durum düşünürdük.
Kaybolmazdı sonra bulurdu.
1307. Hüma, bu an bu söz olamazsa,
Ağzımı açar gözümü yumarım, dedi.
1308. Ey Daye sen rahat et çünkü ben kaderime şimdi bedenimi (canımı)
vermiştim.
1309. Bu söz üzerine Parsa'nın canı son buldu.
Ve damarlarındaki bütün kanı kurudu.
1310. Ey sevgili sen bu söylediklerini yapma
Bugün sen git, yarın ben onu san getireyim dedi.
1311. Hüma saraya gitmeye niyet etti.
Daye huzuruna Hürrem'i çağırdı.
1312. Daye: ey parmağı, sözleri uğursuz; işi, düşüncesi ve kendisi
beğenilmeyen dedi.
1313. Buraya, renk yerine kan ezerek yaptığın bu resmin görünüşü
nasıldır.
1314. Sultanın kızını deli ettin.
Ağızındaki sakızı çürüttün.

1315. Eğer padişah bu sırrı anlarsa
Seni aklından çıkarıp eliyle yok eder.
1316. Sözlerin elinden daha suludur.
Dilinde düzen ve hile çok fazladır.
1317. Nitekim bir sözle beni ağlattın.
İkinci sznle mutlaka emin eyle.
1318. Eğer sen onu bu işten alıkoyarsan,
Doğru işini hayra yor.
1319. Ben sermaye olarak ne kazandıysam.
Bu sözlerinin creti olarak senin olsun.
1320. Hürrem elimde dünyaya güzel koku ve renk veren
sanatım vardır dedi.
1321. Benim başka geçim kaynağım yoktur.
Gönül verirsem ufkum açılır.
1322. Daye yoldan çıkararak hnerin ne güzel,
Hiç kimse sağlığa razı olmaz dedi.
1323. Elinden geldiği kadar
bu resmi tekrar bozmaya gayret göster
1324. Hürrem buna ben çare olamam,
nk doğru olan söz değiştirilemez dedi.
1325. Ben ne gerçekleşti ise onu söyledim.
Yalanı bıraktım ve gerçekleri söyledim.

1326. Gerçeği bırakıp yalanı söylemek,
İnsanın koynuna yılan koymaktır.
1327. Parsa, Hürrem'in sözünden dönmediğini gördüğü an
Gözünü yüzünden çevirdi.
1328. O elbiseyi giy ve başına zembili alarak,
Acelece peşim sıra gel dedi.
1329. Kadın giysisini giyen Hürrem otağa varınca,
Hüma ile can ciğer arkadaş oldular
1330. O, bütün sıkıntılardan kurtulmuş
cennete benzeyen saraya ulaştı.
1331. O, cariye görünümünde içeri girdi,
Onun güç anlaşılır sözleri hoş bir hazineydi.
1332. Hüma parlak tahta ay gibi yerleşmiş,
Onun kapısına perde Pervin gibi asılmış.
1333. Ferruh'un derdinden yanan Hürrem,
Perdenin arkasına oturdu.
1334. Sıkıntılar kapanıp hikayeler söylenmeye başlanınca
Tekrardan söz papağana nasip oldu.
1335. Hüma gözünden örtüyü aç ve bize
Ferruh'tan haber ver dedi.
1336. Onun her sözü ruha ferahlık veren yiyecek olur.
Yakut gibi bedene süs değildir.

1337. Onun haberi benim için dünyadan daha önemlidir .
Dünya nedir ki vücuttaki candan daha üstün olsun.
1338. Şeker döken dilinle bunları açıklasan.
İki dünya sözlerine kanaat eder.
1339. Hühüd kuşu gibi Süleyman peygamberden,
Ya da Hızır olup hayat suyundan haber ver.
1340. Ferruh'tan söz et ki bedenime iman gelsin.
Bu ayrılığın isyanına can gelsin.
1341. Bu zamanda şarabı şekerle karıştırırsan,
O, canlılık suyuyla alay eder.
1342. Gül gibi açılıp bülbül gibi söyleyesin.
Gelincik çiçeğine sümbülü sorasın.
1343. Benim menekşe gibi boynum eğilmiş,
Yonca gibi ağzım, dilim düğümlenmiş.
1344. Susen çiçeği gibi dilini uzatarak konuşmaya başla ki
Nergis ciğeri kana boyansın.
1345. Bazen nilüfer gibi suda boğuluyorum.
Bazen ateş içinde lale gibi yanıyorum.
1346. Sen çimen gibi yeşer ve çok yaşa.
Sen değerini aşan güzel sözü söylersin.
1347. Mademki bekleyişim sana ulaştı.
Son olarak sersemliğimi nergis gibi dağıt.

1348. İpliğe inciler dizmek için tekrar denize dal.
Gül ile şekeri karıştırılmış yap.
1349. Bize Ferruh'tan söz et ve rahatlat.
Çünkü can ile göz onu uzun zamandır beklemektedir.
1350. Hürrem, şeker çiğneyen papağan gibi
Bu güzel haberi söyleyen oldu.
1351. Hürrem şarabın gönül aldatan nazı gibi ferah veren sözünü,
Gül destesi gibi sıraya koydu.
1352. Hürrem, son derece güzeldir,
Dilim onu anlatmaya yeterli olmaz dedi.
1353. Sağ oldukça onu anlatsam.
Şüphesiz yüz güzelliğini bile anlatmada eksik kalırım.
1354. Bu kuluna müsaade etmen uygun düşer.
Çünkü gönlüm bu durum karşısında özürlü oldu.
1355. Dilencilerin sultanlarla sohbet etmesi.
Bu dünyanın alışkanlıklarından değildir.
1356. Ben birkaç gün huzurunda ikamet ederek
Âbir ve misk kokularıyla doldum.
1357. İşte bu söz birden bire meydana çıkarsa.
Bu gönül korkuya kapılarak titrer.
1358. Sen ateşe girersen bende gireyim.
Bedenim toprakta gözüm suda olsun.

1359. Benim gitmem için bana izin vermen,
Senin de odana çıkman daha iyidir.
1360. Beş-on gün sonra işaret edersen,
Huzuruna gelir seni ziyaret ederim.
1361. Hüma: bu söz uygun değildir.
Benliğim onu tekrar görene kadar mahvolur dedi.
1362. Sözün benim için gayet güzeldi.
Dilin türlü iyilikle pek tatlıydı.
1363. Eğer seni görmezsem mecnun olurum.
Mutluluğum gider, üzüntülü olurum.
1364. Ferruh'tan söz ederek
beni akıllandırır ve dinlendirirsin.
1365. Ne zaman ki sıfatına meşgul olursun,
Gönülden can ile beğenilen olursun.
1366. Onu sen övdükçe mutlu olurum.
Dertlerimden az da olsa kurtulurum.
1367. Ondan söz edildikçe bedenime can girer.
Ben İskender o da hayat suyu olur.
1368. Sen meydanda olsan o kayıp değildi.
Sen görünce olursan onun gizli olduğunu söyleyemem.
1369. Senin gitmen ve görünmez olman bende dinlenme arzusunun
azaltır.

1370. Bugün bir sen bir de Parsa vardır.
Üçümüzün gönlü tamamıyla kedersizdir.
1371. Bizim aramızda nasıl ayrılık çıkar.
Bizden hiç kimseye söz çıkmaz.
1372. Hürrem “her işte sabır gerekir çünkü;
Acele etmeyle insan pişman olur.” dedi.
1373. Sırları her yerde söyleme ki gizli kalsın.
Gökler davul çalıp dursun.
1374. Yalnızım diye sözü uzatma
Çünkü duvarın bile kulağı vardır.
1375. Güçlü olabilmen için bu gün beni bırak,
Beni istersen yarın tekrar bulursun.
1376. Hüma çaresiz kaldığından izin verdi.
Ve sıkıntılı bir şekilde yatağına yattı.
1377. Yüreğini sıkıntılar kapladı.
Bunun üzerine tas tas zehir içti.
1378. Endişe boyunu iki büklüm yaptı.
Zamanenin tokadına boyun eğdi.
1379. Göz yaşına ciğerinden kanlar karıştı.
Onun sevdasıyla kırmızı gül siyaha döndü.
1380. Bu durum ve işlere uygun
Güzel bir şiir söyledi.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

1381. Gönül bu ayrılıkla nasıl eğlenebilsin.
Ben sürekli bu düşünceyle koşup arayayım.
1382. O ay yüzlüye kavuşma arzusu gözümde uyku bırakmadı.
Gece ve gündüz ağlayıp feryat etmekle geçer.
1383. Nasıl yüz idi ki şaşılacak şekilde bana kendini gösterdi.
Öfkeyle bu haberi bana nasıl getirdi.
1384. Bütün vücudum arzuyla eridi.
Bedenimde ibadet edecek güç kalmadı.
1385. Sevgilisinden ayrı yapan ömrünü helal saymıştır.
Gerçeğe baksın ve helali de haramı da görsün.
1386. Bu gün kavuşma yeri Kabe, yolunda açılmış olsun.
O yere, belime ihram bağlayıp, acele ederek varayım.
1387. Hüma bu taneyi düşünde su içinde gördü.
Ateş ve közden olan tuzak gözüne kesinlikle görünmedi.
1388. Şiirini dert ile okuyup feryat ederdi.
Lale gibi ciğer kanına boğulmuştu.
1389. Bülbüller susam gibi dili uzaklaştırmış.
Gözü deniz gibi inci dökerdi.

HÜRREM'İN FERRUHA MÜJDELİ HABERİ VERMESİ

1390. Hürrem Hüma'nın sohbetinden ayrıldığında içinde dert ve bitkinlik kalmamıştı.

1391. Sevinçten gönlü şarabın sıkıntıları unutturması gibi ferahlamıştı.
1392. Ulaşınca Şah'ı sıkıntılı gördü.
Yanağı nergisler gibi yaş içindedir.
1393. İşi ağlayıp feryat etmek olmuş.
Elbisesi ciğer kanıyla kırmızı olmuş.
1394. Yalnızlık şuurunu mahvetmiş.
Derdiyle mücadelesi rahatını bozmuş.
1395. Hayal etmekle bedeni hayale düşmüş.
Yüzünün dolunayı hilale dönüşmüş.
1396. Zamanın sıkıntısından canından bezmiş.
Gözünün yaşı ile yer kana doymuş.
1397. Gerçekten feryadı göklere ulaşmış.
Gerçek kadere boyun eğmiştir.
1398. Benliğinin çarşısına engeller (fenalılar) ulaşmış.
Gülünün yaprağına diken ulaşmış.
1399. Hürrem onu bu korkunç şekliyle görünce,
Ve onun da bedeni ve canı tamamıyla yandı.
1400. Ey padişah oğlu bu gün mutlu ol.
Çünkü satranç oyununda vezirin, piyade oldu.
1401. Bu sözümü işitince acılarını azalt.
Daima gündüzün ve kismetin çoğalsın.
1402. Papağanın bile bilmediği şeker tarzında,
Elmas gibi kıymetli sözler getirdim.

1403. Gönle ve cana ferahlık verir.
Tartılı yüzlerce inci ve yakut onun işleri kadar etkili olmaz.
1404. Gönül açan sözü ipliğe dizilmiş inci gibidir.
Melekler onu işitince huzur bulur.
1405. Padişaha ulaşınca şaşılacak bir hazine oldum.
Öyle ki Harun onu rüyasında bile görmemişti.
1406. Gönlünü ve seni hoş yapan bu sözü benden işittiğini hatırla ve
saygı göster.
1407. Sevinçten Ferruh “ey şeker saçan
Bu şaşılacak güzel bir haberdir.” Der.
1408. Gülü göster ki Bülbül söyleyen olsun.
Şeker dök papağanlar pek tatlı olsun.
1409. Ey güzel attar dükkanını açarak,
Aklımızı eşsiz güzel kokulu yap.
1410. Hürrem, sana müjde olsun.
Talih, durumuna işaret etti dedi.
1411. Talih, kaderini uyanık et.
Bahtın isteğinle uygun oldu.
1412. Sevgiliye kavuşmayı bekleyişin.
Gerçekleşecek ve mutlu olacaksın.
1413. Ümidinin padişahı izin verecek,
Ve sevgiliyi her zaman mutlu edecektir.

1414. Ayrılığın kavuşmayla değiştirilmiş olur.
Eksik işini mükemmel yaparsın.
1415. Kiliseni içerisine yüz güzelliğinin resmini yapmıştım.
Güzel suretini oraya yapıştırmıştım.
1416. Hüma kiliseye gelip bu resme bakınca,
Yüreği kayın ağacından yapılmış oka rastladı.
1417. Bu resmi görüp sana aşık olunca,
Karadaki balık gibi titrer oldu.
1418. Bunu üzerine, Banu'nun isteğiyle beni çağırdı.
1419. Bana o senin makamını sorunca
Benden senin güzel vasıflarını anlattım.
1420. Dayesine bu gün bunu uygun bir şekilde evlat et dedi.
1421. Ey Daye! Onu orada (o zaman) cariye görünümünde hazırlayarak
çabucak saraya getir.
1422. Ben şu resimden dolayı başımı eteğime sarmışım ve yok olmuşum.
1423. Hüma ile çok kez gezdim eğlendim ve sohbet ettim.
1424. Senin sıfatlarına rağbet gösterdiği için
Ne gece ne de gündüz uykusunu uyudu.
1425. Ben sıfatlarını anlattıkça o yanardı,
Sıfatını, servetini işittikçe sakinleşirdi.

1426. Söylediklerimi tekrar söyletirdi.
Onun gönlünde aşkın tekrarlanmış olurdu.
1427. Bana makamının ihtişamını ve gerçekte nasıl biri olduğunu sordu.
1428. Ey gönül alan onun makamı,
Hazan ülkesinin Gül.bâm şehridir dedim.
1429. Adı Ferruh, babası da Numan'dır dedim.
Şah onun önünde yürüyerek yol göstereyin.
1430. O, sıfatlarını gece gündüz sorardı.
Hiçbir surette gitmeme müsaade etmedi.
1431. İzin istedim feryat etti.
Şirin özünü Ferhat etti.
1432. Bu iş vakitsizce duyulursa başıma ateş
Gözüm su konulur diye tedirgin oldum.
1433. Çabucak bana izin ver dedim.
O da ülkemden özünü alan gider dedi.
1434. Gönlümün kalma kararı olmadığını görünce
Bana mecburen izin verdi.
1436. Ey! bütün sırlarımı bilen,
Başı boş gönlümü bağlayan Hürrem.
1437. O sevgilinin saçının kıvrımından
bana işkence ile üzüntü gelse şaşılır mı?
1438. Sevgiliye kavuşmak için ne tür gayret göstersem fayda vermez.

1439. Her ne kadar iki tarafta sevgi olsa da
Kavuşmak için akli uygun bir şey arasa da bulamaz.
1440. Hangi tarzda yol denesem,
Gerçekte hedefe uygun olmayacağını bilirim.
1441. Bütün nesnelere varlığı bir sebebe bağlıdır.
Çok tuhaf olan bu durumu öğrenmek gayet zordur.
1142. Gönül birçok şeyi ister, işaret eder.
Fakat talih birini de vermez.
1443. Ayrıca ben fakir o dünya padişahı,
Fakir ile padişah nasıl arkadaş olur.
1444. Bu şey cihan içinde bir haberdir.
Ele alınmaz değersiz bir inci tanesidir.
1445. Bu değersiz sözü kim isterse
O kişi akıllı değil ahmak adam olur.
1446. Hürrem, eğer zaman bize vakit tanırsa.
Bu iş zor olur bilme, kolay olacaktır dedi.
1447. Eğer aşk iki tarafta da eksiksiz olursa,
Hiçbir olay (şey) ona engel olamaz.
1448. Sen sever sevgili sevmez
Sen kavuşmak için acele eder o etmezse bu iş zordur.
1449. İki akraba olacak kişiler kabul ederse.
Arada ara bulucuya ne gerek var dediler.

1450. Sende arzu, onda gönül isteği olursa,
Bu durumda talihsizlik sizi ayırmaz.
1451. Bu iş sana zor ise ona kolaydır.
Çünkü o mümkün olmayan işlere çözüm bulur.
1452. Bu işlere senin aklın ermez fakat onun ki erer.
Çünkü kadın hilesine şeytan bile dayanamaz.
1453. O ay yüzlü burada bulunduğumuzu bilirse,
Buluşmak için düşünüp çare arar.
1454. Bundan sonra işin kolay biter üzülme.
Sıkıntı kuşağını takınmayı artık bırak.
1455. Tayin edilmiş bütün zenginliğin feyz ve bereket bulacaktır.
Bütün beklentilerin gözle görülecek kadar yakın olacaktır.
1456. Ferruh bu haberle huzur buldu.
Fakat tehlikeden çok korkardı.
1457. Hurrem'e acaba o gün hangi gündür dedi,
Çünkü ayrılıkla gündüzler bana gece olur.
1458. Derdim çok gücüm az oldu.
Ayrılık uzun sürdükçe sabrım azaldı.
1459. Bu günlere sabredecek gönül nerede.
Çünkü bir kararda kalmaz ve rahat etmez.
1460. Bu duruma sabırla katlanma fayda verir.
O, süslü af takımını ulaştırdı.

1461. Eli boş olana yazı yazmak kolay olmaz.
Düşmekle de büyük nehir taşmaz.
1462. Gurbette sıkıntıdan feryat ederek dolaşırım
Sana kavuşmak için hangi uygun yöntemi deneyeyim.
1463. Sana kavuşmak ümidiyle eğer servetimi ve askerimi alıp
gelseydim.
1464. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
1465. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
1466. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
1467. Hüma katında Semâne kuşu bir saman değerinde kabul görür.
1468. Sen beni bu sıfatlarla açıkladın.
Sen beni sultanlar makamında söyledin.
1469. O, göz ile tasavvur eder,
Bende mal ve kızgınlığa ait bir işaret göremez.
1470. Aşktan soğur Pazar kızışmaz.
İnsanın parası yoksa her an inler.
1471. Hürrem ey şehzade ne yaparsın
Neden boş yere endişe edersin.
1472. Âşık, aşk yolunda servet, asker, elbise, altın ve toprağı göz önünde
bulundurmaz.

1473. Gönül alan güzelin, gönül vereceğini,
Hür insanın tuzağa düşeceğini iyi bil.
1474. Herkes tarafından bilinen bilgiyi tellal;
Sevdiğini isteyen insan malı ne yapar.
1475. Ey padişahım! Aşk tutsaklığı mala mülke bakmaz.
Bu nedenle sıkıntıya yakalanmamak için aklını başına topla
1476. Talih yeryüzünü servetle doldursa,
Aşık, dünyaya bir çöp kadar değer vermez.
1477. Ferruh tekrar gitmek için artık çareyi bul ve bu işte kusur etme
dedi.
1478. Sana ona kavuşman kolay olsun
Ve bu durumu ona tekrar tekrar anlat.
1479. Benim burada bulunduğumu söyle çünkü
Mücevher gizli olsa değeri bilinmez.
1480. Bu söze candan ilgi duyarsa,
Gönlünü aç ve bu işte gayretini durdurma.
1481. Ondan bu durumu gizleme açıklamasını yap.
Alışverişi soğutma her zaman sıcak ol.
1482. Eğer o, bunu biraz isterse,
Bize yol görünmek şart olur.
1483. Bu denize tekrar dalmak için,
Mal ve asker almaya gitmek gerekir.

1484. Ya hazine, ya da asker ile olsun.
Ya söz, ya da bezek ile olsun.
1485. Hürrem acele etme sabır et;
Çünkü sabır ile koruk helva olur dedi.
1486. Buna fırsat düşünce sabret.
Hâkim ol daima uygun zamanı gözle.
1487. Ey başkan buna ne asker ne de servetin fayda verir.
Bu nedenle emeğini boşa harcama.
1488. Şayet sabredersen isteklerin gerçekleşir.
Çünkü hiç kimse helvayı sıkıntı çekmeden yemedi.
1489. Sabır aşını tadanlar acı demiştir.
Gerçekte ise erenler sabır aşını tatlı bulmuştur.
1490. Ferruh, ey! Canım kardeşim başını kaldır ve
Bu yolda yürümeye başla dedi.
1491. Kolunu sıvayan kişi bugün Allah'a sığın,
Oturma ayağa kalk ve geyik gibi koş.
1492. Aman! bu işte gönlünü sağlam tut.
Güçsüzüm derdime durmadan derman iste.
1493. Bu şehre git ve dolaş, boş ver deme.
Önüne bak arkamı gözlerler deme.
1494. Değersiz sözleri bahane etme.
Oku doğru tutup nişanı gözle.

1495. Bülbülün çalışıp çabalaması sonucu,
Gle kavuşması kolay olacaktır.
1496. Hürrem dedi ki bugün sabret
Yarın gerçekten papağanın yiyeceğini şeker edeyim.
1497. Sen bunu öyle kolay yaparım sanma,
Her işin yerine getirilmesi için süre ve vakit olur.
1498. Mutluluk kimseye acele yr demez.
şeytan acele ettiğinden dolayı lanetlendi.
1499. Bu gece geçip sabah vakti olunca
Mümkün olduğu kadar talih ve ksmetini yoklayayım.
1500. Ben o dolunaya bezeyen sevgiliyi kapıda görmek isterim.
Bundan dolayı onu benden uzak etme.
1501. Ben baştan başa hikayeni anlatayım.
Ben nasıl sıkıntılar çektiğini söyleyeyim.
1502. Fakat hikayeni tahmin ettiler.
şimdi Hüma'dan taze bir hikaye dinle.

HM'NİN SABREDEMİYİP PARSA'YI HÜRREM'İ ARAMAYA GÖNDERMESİ

1503. Hürrem Hüma'yı çabucak terk edip gidince,
Hüma'nın gönlünde sabır kalmadı.
1504. Gz tane tane inciler dökerdi.
Doyasıya ciğer kanı içerse.

1505. Ne ibadetlerine ne de mezhebine riayet ederdi.
Aşırı endişe ile vücudu titrerdi.
1506. Onun ağlayışından gökyüzü yok olmaya geçmiş.
Onun ahından gökyüzüne tütün çıkmış.
1507. Bübül gibi ölçülü feryat ederdi.
Kendi Leyla fakat işleri Mecnundu.
1508. Aklını şaşırıp divaneye,
Uzun düzgün boyu da yaya dönmüştü.
1509. Güzü yaş, bedeni kan içinde,
Denizin ortasında ateşe yanardı.
1510. Güneşe benzeyen yüz güzelliği sona ermiş.
Yüzünün dolunayı hilale dönmüştü.
1511. Kırmızı dudağı ateşe yanarak çaresiz olmuştur.
Kanlı iki gözü de uykuya yenik düşmüştür.
1512. Ayrılık ateşi yavaş yavaş ulaşmış.
Yakın olunca da göğsüne vurmuş.
1513. Bu eziyet ve sıkıntıya katlanarak.
Mantık ile akla hiçbir zaman yer vermedi.
1514. Yerinden kalkarak ağlayıp inlemeye başladı.
Bir hayale bağlanıp kendi hayale döndü.
1515. Ey Daye! Bu derdime derman bul.
Yoksa bu ayrılığın derdi beni yok eder.

1516. Şayet Hürrem belirtilen zamanda ulaşamazsa
Benim bu mutluluğumun sona ereceğini bil.
1517. Gönülden söylüyorum, söylediğimi boş sözler sanma.
Şikâyetlerimi gör ve şükürümü işit.
1518. Hürrem'i getir ki ondan Ferruh sözünü dinleyeyim.
Aklım başıma gelsin ve rahatlayayım.
1519. İçimde beni dağa düşürüp mecnun edecek
Bir coşma meydana geldi.
1520. Parsa, Ey dünya güzeli Hürrem'in bulunması kolay olmaz dedi.
1521. Ondan birisi işaret versin çünkü onun
Yeri ve mekânı belli değil.
1522. Deniz şehrinin içinde hangi yere yerleştiğini bilsem de arasam.
1523. O burada yabancıdır. Bildiği tanıdığı kimse yoktur.
Ancak onu rüyamda görebilirim.
1524. Aramak ya da sormak ayıp olur.
Aramadan bulmak içinse gaipten olmak gerekir.
1525. Kara toprağa inci saçmak nasıl uygun değilse,
Bu sırrı kimseye açmakta uygun olmaz.
1526. Ben kılık değiştirip ata binerek,
Onu aramaya gitsem.
1527. Ya da ev ev dolaşıp yürüyerek ondan bir iz bulayım.

1528. Hüma: bu duruma çare bulursan
Bu iyiliğinin karşılığında senin için canımı feda ederim dedi.
1529. Bunun üzerine Daye yerinden kalkıp, şehre yöneldi.
Onun nasibine sıkıntı çıkmıştı.
1530. Daima kapı ve pencereleri gözetleyerek
Akşam olana kadar yürüdü.
1531. Hürrem bir iş için dışarı çıkmıştı.
Parsa'yı aklı başından gitmiş bir şekilde gördü.
1532. Parsa aklı karışmış bir şekilde bir durup bir yürüyerek etrafı
gözlüyordu.
1534. Hürrem parsayı görüp tanıyınca ona görünmemek için önlem aldı.
1535. Onu gözetleyerek تنها bir yere gelince gizlice yanına geldi.
1536. Parsa'ya görünerek, Daye sen bu ülkeye bela oldun dedi.
1537. Fitneyi uyandırdın fakat sen uyudun.
Hile aşu pişirip yedin.
1538. Meğerse sen şer saçan bir cadıymışsın.
Çünkü büyün sabır ve dayanma gücü bırakmadı.
1539. Oku atıp yayı gizlemen şaşılacak şeydir.
İnsanlara dedi kodu fırsatı vermen şaşılacak şeydir.
1540. Çok uyanık gözlerin, dokunaklı sözlerin var;
Sıcak görünüyorsun fakat soğuk işler yapıyorsun.

1541. Ne zaman hile ile düşünmeye başlarsan,
Dolunayı hilale çevirirsin.
1542. Birçok iş bilen bile tembellik ettiği
Bu devirde senin gibi iyi iş yapan görülmedi.
1543. Kim sana daha taze oğlansın diyebilir.
Senin bildiğini uzun ömür sürenler bilmez.
1544. Sen hep iyilikle söz söylersin.
Şekere bile tat verirsin.
1545. Sorulara cevabın hemen ulaşır.
Soruların ise cana can katar.
1546. Sözlerin âşıkların hevesini artırır.
Açıklamaların ise kan pahasıdır.
1547. Kuş dilini bilen Süleyman bile bu durumu senin gibi anlatamaz.
1548. Elin resmi için bu kadar mücadele ettin.
Resmin özellikleri akıllı gönlünü çılgına çevirdi.
1549. Ne güzel resim ne güzel anlatım ki
Hüma'yı türlü tuzaklara düşürdü.
1550. Renklerle nasıl meydana getirmişsin bu sureti
Hüma ona kavuşma arzusundan kol kanat döktü.
1551. Sen hasta ettin sen iyileştir.
Sakın derdini yine tazeleme.
1552. Hürrem: ey iyi düşünceli Daye,
Türlü belalara yakalanmışsın dedi

1553. Sevgili, onun vasıflarını anlat diyor sense güneşi (gerçeği) gizle diyorsun.
1554. Bu iki isteğin hangisi iyidir.
Söyle bana ne yapayım.
1555. Daye: bu söz Banu sözüdür
Benim sözümü de göz önünde bulundur dedi.
1556. Artık onun suretini ortaya çıkar.
İçinden gelenlere aldırma.
1557. Onun gerçek değerinden çok anlatıyorsun.
Sonuçta her şeyin bir ölçüsü vardır.
1558. Hürrem: Bu resmi yaptığım yerde bilgiyi kaybettim dedi.
1559. Dilim binde birini anlatamaz.
Çünkü batıl dava hak değildir derim.
1560. Daye: onda zerre kadar dayanma gücü kalmamıştır.
Gel çabucak gidelim dedi.
1561. Hürrem'i alarak saraya yönelip
Karanlı kavuşurken saraya ulaştı.
1562. Sonra çarşafı örttü.
Onun erkek mi kadın mı olduğunu nereden bilsinler.
1563. Yıkılmış olan Banu Hürrem'i görünce tekrar canlanarak mutlu oldu.

1564. Ey gönlümdeki aşk ateşini artıran
Şirin sözlü sen neredesin dedi.
1565. Sen o ince yapılı sevgiliyi nasıl anlattın da
ben onun tereddütsüz esiri oldum.
1566. Sen bu gün bana ondan doğru haber vererek ayrılığın
karanlıklarına sabah getir.
1567. Ey şirin işli kişi, şeker yükünü aç.
Çünkü canım ona muhtaç bir papağandır.
1568. Şu anda senin gönlün okyanustur.
İncileri gizleme ortaya çıkar.
1569. Bahçivan elini hiç değmediği o gül bahçesinin izini bana ver.
1570. Musa sözlü olda sözlerinin tamamını söyle.
Onun özelliklerini söyleyen alim ol.
1571. Sen ayna gibi gönlümüzü şenlendir.
Hep ayna gibi bizi sevindir.
1572. Soruların yeterli ve cevapların şefaet edicidir.
Hitabın saf ve azarlaman belirsizdir.
1573. Gönül açan sözün cennet bahçesindedir.
Cömert insan onu bizden esirgeme.
1574. Ölüyorum bana canımdan haber ver.
Göz yaşım inci oldu bana kanımdan haber ver.
1575. Ey bülbül o gül destanını oku da gönül bahçeni taze kılısın.

1576. Papağan gibi şeker çiğneyen! Sözlerini söyle.
Gözlerim durup sözlerini bekliyor.
1577. Bu kapalı gönlümü aç.
Piyaden şaha yakışır vezir olsun.
1578. Güneş yüzüne sümbül uygun
Sıkıntılı yüzüne de karabiber uygun olur.
1579. Ey dost: derdimin dermanı ve tedavisi olan
Ferruh'un yüz güzelliğini bana anlat.
1580. Ey akıllı attar gel dükkanını aç,
Deli gönlüm ona müşteri olsun.
1581. Yine iyilik yap hazineni açta defineler yeryüzüne çıksın.
1582. Hürrem yine sözünü tedbirle söyledi.
Hüma karşısında Ferruh'u övdü.
1583. Ey Banu Ferruhtan haber istiyorsun
O zaman hikayeyi dinle dedi.
1584. Güneş vafını hangi insan anlatabilir?
Nasıl anlatsın? Çünkü tesiri besbellidir.
1585. Onun güzelliği neye benzer diyeyim?
Eksiksiz kim övebilir ab.ı hayatı.
1586. Cenab-ı Allah onu şu şekilde yaratmış.
Onu anlatmakta dilim biçimsiz ve kısadır.
1587. Aklıma bin kere tembih etsem de
Ben onu hangi üslupla yorumlayayım.

1588. Güzelliğine ay ve güneştir diye yaratılışını övsem de onun güzelliği bin katıdır.
1589. Aklım ve düşüncem onun sıfatını anlatmaya yetmez.
Anlattıkça korkum ve endişem artar.
1590. Onun olgunluğunun sıfatlarını saymak mümkün değildir.
Çünkü onu baştan sona kadar anlatmak tekrar başa dönmektir.
1591. Sabah oluncaya kadar unu çok fazla övdü.
Bu hikâye Hüma'yı deli etti.
1592. Gözünden uyku gidip dinlerdi.
Bazen ağlar bazen de sakince dinlerdi.
1593. Ey mutluluğumun kaynağı Hürrem
Garip gönlümün misafiri Hürrem dedi.
1594. Anlattıklarınla ve senin yüzünle onu hatırlayarak mutlu olurum.
1595. Anlatıp açıkladıkların beni mesut etti.
Tatlı dilin süt ve şeker döker.
1596. Oku atıp yayı niye gizliyorsun,
Başka bir yere onu niye yöneltiyorsun.
1597. Bu yolda sen uyanık olmalı bana her işte yardımcı olmalısın.
1598. Sana gönülden bir kardeş olayım,
rüzgar gibi eserek bir yoldaş olayım.
1599. Çaresizim bana bir çare eyle.
Yarasız sanma çünkü yarsızım.

1600. Sabrım kalmadı ayrılıkla ölebilirim.
Bu kahrım günden güne daha çok artar.
1601. Bütün dertlerin bir çaresi bulunur.
Benim bu derdim ise sona ermez.
1602. Vatanımda ne kadar yabancı oldum.
Canım bedende kalmayı hiç istemiyor.
1603. Yüreğimin ateşi yağımı eritti.
Göz yaşım aklımı tüketti.
1604. Taşı başıma, başımı taşlara vururum,
Tamamıyla insanlara eğlence olmuşum.
1605. Türlü sıkıntılara katlanmaya yürek gerekir.
Fakat bu belaya katlanacak yürek bende yok.
1606. Hasret ile içimde yağ eridi.
Sevgiliden ayrı kalmakla içimde yara oluştu.
1607. Sevgilimden bir haber almak gerekir.
Ya kendisinin ya da bizim yola çıkmamız gerekir.
1608. Oturmakla işin bitmeyeceğini bilirsin.
Tane saçılmadan bitmez bilirsin.
1609. Cefa çeken kişi vefa bulur.
Kaygıdan kaçan rahatlığı bulamaz.
1610. Gerçektir ki balın belası vardır.
Bela çekip yine balı bulursun.

1611. Bu gün dünyada noksansız akla sen sahipsin.
Dalgın değilsin her işte akıllısın.
1612. Özünü kaygılardan temizlemiş görüyorum.
Yeterlilik içinde çok yeterli görüyorum.
1613. Sözümü tutarak bir sırrımı gizleyip iyilik etsen ne olur.
1614. Onun eli bağışlarla doludur.
Dili de daima yanlışlardan uzaktır.
1615. Kimse dünyada ebedi değildir.
midin yolunu ümitsiz insan beklemez.
1616. Ne mutlu düşmüş kişinin elinden tutan erkek ya da dişi kişiye.
1617. Dilekte bulunmak için sana yöneldim.
İyilik et de benden yüzünü evirme.
1618. Ateşe yanmış olanın ateşini çiğ olan bilmez.
İyi ad sahibinin işini kötü ad sahibi bilmez.
1619. Derdimi kime söyleyeyim de bilsin.
Bir vakit benimle birlikte olup bana yoldaş olsun.
1620. Talihin dönmesini söylersem kimse anlamaz.
Çünkü herkes ayrılık sıkıntısını görmedi.
1621. Kimin huzurunda ağlayıp inleyeyim.
Kim o ölçüde ciğer gibi dağlanmış.
1622. Derdimi işitenler sevda sanırlar.
Sözümü yarışımı mücadele sanırlar.

1623. Bu konuda feryat ve inlemelerimi gönülden işitecek gerçek bir dostum yoktur.
1624. Derdimi sadece Daye bilir o bile kaçar,
O da bana sadece nasihat eder.
1625. Aşk nasihatle nasıl arkadaş olsun.
Nasihat etmekle ve bağırarakla aşk durdurulamaz.
1626. İnsan için dünyada dost sahibi olmak iyidir.
Her işte bir çırpıda yanında olması iyidir.
1627. Ya elinden bir çare gelirse yapar.
Ya da sırları açığa çıkarmaz.
1628. Dost her işin bitmesinde faydalı olsun.
Faydalı olmaz ise bitmiş iş bile boşa gider.
1629. Gel ey Hürrem bugün bana yardımcı ol.
Bu gözlerimden beklemeyi çıkar.
1630. Sen Şahımın çok özelliğini anlattın.
Onun makamını layıkıyla anlattın.
1631. Aşkî içimde fazlasıyla coştı.
Bende yeterli akli hiç bırakmadı.
1632. Bütün canlılar gece olunca yatacak,
Fakat biz bu işte uyanık kalalım.
1633. Sen ve ben elimize kamçı ayağımıza mahmuz alarak çabucak
kuvvetli atlara binelim.

1634. Sabah olup güneş olgunlaşınca kadar
Ay gibi menzilden menzile gidelim.

1635. Bizim yolumuza kimse giremez.
Girecek olsa da ayak ayağa ulaşmaz.

1636. Bu taze sır gizli olsun.

HÜMA HUZURUNDA HÜRREM'İN FERRUH KISSASINI ANLATMASI

1637. Hürrem bütün bu önlemler nedendir
Bin sözümüzün bir olmasına ne dersin? Dedi

1638. Şimdi Ferruh bu yerde dolaşsın
Kavuşmayı talep edip arasın.

1639. Mübarek gönlün bütün tereddütlerinden temizlensin elverişli hale
gelsin.

1640. Hüma: ne ümit edersin, yüreğini sudaki söğüt ağacı gibi yaparsın.

1641. İmkânsız işten bana haber vermen şaşılacak iştir.
Sana yalan desem ahlaki olmaz

1642. Söylediğin bu talih nasıl kolay olacaktır?
İskender hayat suyunu bulabilecek mi?

1643. İyilik yap ve bize doğrudan haber ver.
Bu susamış papağana süt ve şeker ver.

1644. Hürrem: Ona ey başı dik olan, sıkıntıları gider ve bugün mutlu
ol ve sevinçli ol dedi.

1645. Yakın zamanlarda âlemlerin padişahını göreceğine ve ona kavuşacağına şüphe etme.
1646. Hüma: Ey tatlı dillim.
Gerçekleri söyleyerek şüphe ve tereddütlerini gider dedi.
1647. Uğurlu müjden ve tatlı sözün ne güzel.
O, ölüye dirilikten haber ver.
1648. Ey zamanenin Hızır'ı iyilik yaparak,
Hayat suyunu karanlıktan aydınlığa çıkar.
1649. Bu zamanda mücevher ve incileri meydana çıkar ki,
Bu perişan gönlün yorulmamış olsun.
1650. Dileğim Hz. İsa gibi bu cisme bir ruh armağan etmendir.
1651. İnci gibi güzel söz söylersin.
Söylediklerimle gönlümü mutlu edersin.
1652. Madem ki söylediklerin doğrudur, başını eğme,
Kuş gibi havada uç yere konma.
1653. Haberimi padişaha ulaştır.
Onun huzurunda iki kat olarak selamımı bildir.
1654. Onu bekleyen aç gönlümün kavuşma şerbetine ihtiyacı olduğunu söyle.
1655. Bir an ve bir saat rahat değildir.
Huzuru bıraktı ve sıkıntıyı kabul etti.
1656. Yüreği gece ve gündür özlem derdi ile
Kan içinde boğulmuştur.

1657. Şayet iyilik yaparak rahmet etsen kavuşmaları için yardım etsen
ne olur.
1658. Talihimi, gör ve bu zamanı boşa harcama,
Bu zaman içinde çok olaylar olur.
1659. Bülbülün gül bahçesine ulaşması güzeldir.
Sende sıkıntılara uğur getirecek gül bahçesine gel.
1660. Seninle görüşmeye ihtiyacı olan, can atan benim.
Bu güç gecelerimi miraç gecesi gibi yap.
1661. Bize bu güzel ilkbaharı sun ki
Ümidimin bülbülü kararı tutsun şakısın.
1662. Bugün can ve ruhu şereflendir.
Talihimin bu dönemini süslenmiş yap
1663. Bu köşke o ayak basınca nurla dolsun.
Bütün dilekler hoş esintinle güzel kokulu olsun.
1664. Bana o hayat suyunu göster.
Ey Hızır gibi olan sevgili ban yardım et.
1665. Bunu söyleyerek onu harekete geçirdi.
Can ve ruhu onunla birlikte koştu.
1666. Hürrem kapıdan çıktı dert ve tasada sakalını yola yola yollara
düştü.
1667. Rüzgar gibi hızlı hızlı koşarak
Ferruh'un bulunduğu yere çabucak ulaştı.

1668. Rüya ile çılgına dönen Ferruh
Kimsenin olmadığı bir yerde ağlamaktaydı.

1669. Ta ki kadehi Şarapla doluydu.
Kadehi lale rengi gibi alev verirdi.

1670. Kadehi eline alıp Şarabı içince,
Kanı dondu ve bedenindeki kanı eridi.

1671. Şarap aklına tazelik verince.
Gazelde kendi halini anlattı.

FERRUH'UN ŞİİRİ

1672. Bu zalim devir beni yakar.
Ben sensiz duruyorken beni ağlattı.

1673. Felek yayını gerdi kader okunu gönderdi.
Bu yeryüzünde beni niŐan olarak gördü.

1674. Felek yayını kurup okunu hazırladı.
Bu yeryüzünde bakıp beni niŐangah yaptı.

1675. Zamanenin mancınığı bana binlerce eziyet yapar.
Beni sapana koyup atması Şaşılacak Şey değil midir?

1676. Gönül aş ile ticaret yapmayı düŐünmedi.
Kazancımı rtp beni zarara uğrattı.

1677. Bu zamane yiyip içerken beni ansızın ele gln ederek ağlattı.

1678. Ferruh Hüma'nın hayalini görmek isterdi.
Ne tuhaf sebeplerle beni bağladı.

1679. Bu şiiri ve işi tamamlanınca,
Onun yüzünde kan rengi kalmadı.
1680. Çılgın sözleriyle deli olmuştu.
Kendinden geçmiş halde yatıyor idi.
1681. Hürrem eve girdiğinde padişahın oğlu
Kendinden geçmiş sersem şekilde yatarken gördü.
1682. Bahar görünüşü sonbahara dönmüş.
Gül yaprağı zağferan çiçeği gibi sararmış.
1683. Dudağının kırmızılığı sarı yakuta dönmüş,
Ruhu ve bedeni besinsizlikle kuvvetsiz kalmış.
1684. Selvi boyu eğilerek bükülmüş.
Hürrem çabucak eline gül suyu aldı.
1685. Hürrem gülsuyunu yüzüne serpince, aklı başına geldi.
Soğuk nefesi sıcaklaştı.
1686. Hürrem: Ey şahlar şahı sana ne oldu?
Her an bizi kaygıda bırakıyorsun dedi.
1687. Sana ebedi hayatın işareti olan
hoş bir müjde getirdim.
1688. Allah'ın kıyamet işareti olan sur hoş bir esintilidir.
Çünkü gönle taze can veriri olmuş.
1689. Ayağa kalk bu rüzgara şükür et.
O çürümüş azalara ruh bağışla.

1690. Ben cennetteki huriden kulakların duymadığı ve gözlerin görmediği haber getirdim.
1691. Sevgili sana selam söylemiş,
Şekerden daha tatlı sözler söylemiş.
1692. Yeri cennet ve Kevser ırmağı olan sevgili seni davet ediyor.
1693. Ferruh bu haberden çok mutlu oldu.
Bedeni korku ve tehlikelerden kurtuldu.
1694. Ey iki gözüm, talihli Hürrem.
Ümidimin gül bahçesinin süsü Hürrem.
1695. Bana çok güzel sözler hediye edersin.
Şaşkın gönlümü neşelendirirsin
1696. Gönlüm bunların gerçekliliğine inanmaz.
Yanlış düşünceler senin makamına uygun değildir.
1697. Bu taze bahçe meyve vermez.
Seni hile ve engel ile oyalar.
1698. Bu ruha tazelik veren söz gerçekleşir mi?
Padişahların yoksula iyilik eder mi?
1699. Benim gönlümü anladığın halde,
Kuru kuruya översin bu nasıl iştir.
1700. Hürrem: Sözü bırak ve hazırlığımı yap.
Çünkü bu gece konakladığın yer cennet olacaktır dedim.
1701. O an Ferruh şükür secdesi yaparak
Yaşadığı sıkıntıları unuttu.

1702. Bunlar ümidin incisini delmek için ayağa kalkıp gittiler.
1703. Hüma Hürrem'i gönderince bekleme kuşu yavaş yavaş uçmaya başladı.
1704. Bu istek, zevk ve eğlenceden esinlenerek
Bu sevgiyle gazel yazdı.
1705. Bu şiiri okuyunca eğlenir, mutlu olurdu.
Bu tatlı beyit ile Ferhat olurdu.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

1706. Huzura sevgilinin geleceği için devlet talihle uyandı.
O şöhretli kişinin gelecek olması sevgilinin gönlüne nakşolundu.
1707. Yeryüzüne gölge düşüren felekler onun tellalı olup,
Bu ülkeye şöhret sahibi Şah geliyor dedi.
1708. Bu ümidin gül bahçesi ölü iken canlandı.
Çünkü sabah rüzgarı baharın tekrar geleceğini müjdeledi.
1709. Saadet yardımcı, keramette mabeynci oldu.
Kavuşma zenginliği ile talihine süreklilik gelir.
- 1710 . Gönül bülbül için sonbaharın gidip ansızın gül bahçesinin gelmesi
ne kadar güzeldir.
1711. Ey dünya bu gece sıkıntısını gizle ve mutluluğun parlak ayının
apaçık gelişini gözle.
1712. Bu gün sevgilinin hayali gözümde dalga dalga görünürken
Gönlümün denizi inci dökse şaşılır mı?

1713. Hüma'ya ansızın izzet ve saadet kuşunun av olarak gelmesi ne kadar hoş bir bağış ve zenginliktir.
1714. Öte yandan Ferruh ve Hürrem hazırlandı.
Kaygıların düzeni tamamıyla bozuldu.
1715. Düşünerek iyi kazanç diyip işe başladılar.
Allah'a sığınarak kabul ettiler.
1716. Biri aşık biri sadık birbirine uygun iki kişi,
O bahçeye ulaştılar.
1717. Ferruh تنها olan bağı gezdi.
Güzel bahçenin cennet bahçesi gibi bayındır olduğunu gördü.
1718. Baharın isteği üzerine sabah rüzgarı ulaşır,
Gül makamına reyhanlar döşemiş.
1719. Kokuya bürünmüş yasemin yapraklarının şevkiyle kuşlar
ötüşmeye başlamış.
1720. Seher yeli bostanın yakasını açıyor,
Menevşe ve gül ise boynunu örtüyor.
1721. Servi boylu sevgili can ve ruha ferahlık bağışlayan ırmağa girdi.
1722. Nilüfer nergise su gibisin der.
Susam saçı sakalı uzatsın diye.
1723. Sümbüllerin şahı Zaymuran'a sataşmış,
Karabiber de yüzüne kâfur sürmüş.

1724. Sabah rüzgarı güle elbiseler biçer.
Ağaçlar üstüne de hediyeler saçardı.
1725. Rüzgar yasemini salladığında,
Yerlere kıymetli inci dökerdi.
1726. Biraz dinlendikten sonra Şahlar Şahının aklı başına geldi.
Bazen düşünüp bazen ah ediyordu.
1727. Bağın تنها yerlerinde ağlayarak yürüyordu.
Bu durumları anlatmak için gazel inşa etti.
1728. Onu okuyarak gönlünü eğlerdi.
Bülbül gibi şarkı meydana getirmişti.

FERRUH'UN ŞİİRİ

1729. Acaba bu gün bu felek işime yardımcı olur mu?
Sevgiliyi bu gün uygun olursa görüp mutlu olayım.
1730. Bedenim aklımın aldığı kararlarla kederlidir.
Eğer bu gün can bedenimde kalırsa buna şaşılır.
1731. Eğer felek bu gün sevgiliyi bana nasip etseydi.
Bulduğum yerde yüreğimi yarmam uygun olurdu.
1732. Benim isteyerek katlanıp sabretmem gerekir.
Sevgilinin hayali bugün gönlümde katlanma gücü bırakmadı.
1733. Her ne kadar ayrılığı gönlümden Dünyayı çıkardıysa da
bu gün gözümde bu beklemeyi nasıl çıkarısın.
1734. Sevgiliden ayrı kalmak beni yarına ulaştırmayacak.
Bari bu gün güzel yüzünü göreyim.

1735. Kötü talihim yaklaşınca Cenab-ı Allah'ın yardımıyla
Hüma'yı elde etmek kolay olsun.
1736. Ferruh kavuşmak için yardım görmedi.
Onun için zamane bu gün darağacını yeryüzüne diker.
1737. Bunu okuyarak feryat ederdi.
Lale gibi kan içinde boğulurdu.
1738. Hem içi, hem dışı yanardı.
Yemeği kaygı, işi de feryat etmekte.
1739. Bu dünyadan ümidini kesmişti.
İşini beklemeye bırakmıştı.
1740. Boyu gül dalı gibi eğilmişti.
Taze yüzü sarı güle dönmüştü.
1741. Sevda aklını başından almış,
Bedenini kavga ve gürültü kuşatmıştı.
1742. Ayrılık ateşi içinde coşarak sersemleyip bir ağacın dibine çökti.
1743. Sevgilisine verdiği sözde sadık kalmıştı.
Hürrem de ona uygun iş yapsın.
1744. Masum huriye misafir etmek için Ferruh'u gizlice bahçesine
götürdü.
1745. Banu, Parsa'nın elini tutarak merdivenin basamağına tutundu.
1746. Akıl kuşu tuzağa düşünce
ikisi birlikte dama çıktılar.

1747. Bahçenin içinde faydasız çam fıstığı ağacı gibi,
boylu boyunca yatan bir şey gördü.
1748. Akli başından gidip bedeni ateşte yanmış.
Ayağı kayarak başı yere düşmüş.
1749. Üzerine taze sümbül döşenmiş,
Koynuna kırmızı gül ile menekşe girmiş.
1750. Rüzgar esip saçını götürünce
Ansızın bir dolunay ortaya çıktı.
1751. O, güneş gibi güzel yüzü görünce,
Yeni ay gibi yüzü hilale döndü.
1752. Onun hayali ile durumu değişti.
Selvi boyu kamyş gibi eğildi.
1753. Daye bu durumu görünce
Ciğerinde gözlerine kan akıtan Mecnun oldu.
1754. O başını kaldırıp dizine yatırdı,
Gül gibi yüzüne gül suyu döktü.
1755. Sevgilinin akli başına geldi.
Fakat tekrar hayal deryasına daldı.
1756. Daye: Ey yasemin göğüslü sana ne oldu dedi.
O taze gül bahçesi nilüfer oldu.
1757. Hüma: E Daye bak Ülker yıldızı aya nasıl ulaştı dedi.
1758. O gözümde nur mudur yoksa hayal midir?
Yoksa o güzel yüz güneş ışığı mıdır?

1759. Acaba peri midir, yoksa melek mi?
Bir bakıyorsun melek insan oluyor.
1760. Yanakları kırmızı elma mı yoksa nar mıdır?
Onun hasretinden.
1761. Daye ey Banu işkence etme,
Ferhat'la Şirin birbirine denk olsa şaşılır mı? dedi
1762. Numan oğlu Ferruh'un yok yere memleketini terk etmesi
imkansızdır.
1763. Memleketini ve yüceliğini terk edip yolunu uzatıp gurbeti
istememelidir.
1764. O ilden ile dolaşıp kötü adlı olur,
Bazen hasta bazen mutsuz olur.
1765. Olur olamaz insana baş koşma,
Sakınmayan başa umulmadık taş düşer.
1766. Hozan ülkesi hani, Hıta ülkesi hani, söyle.
Bu sözü doğru sanma yanlış de.
1767. Daima gurbet ilinde ola,
Şehzadenin ülkesi nasıl kalıcı olur.
1768. Bu söz gerçek değildir, hakikati ara.
Doğru yol bunun yala olduğunu bilmendir.
1769. Hurrem'in sürekli konuştuğunu ve söz ile
İnsan ruhunun mutlu olduğunu görürsün.

1770. Şekerden daha tatlı daha sulu türlü türlü sözler söylemektedir.
1771. Elindeki parmağı kesinlikle sihir,
Söylediği sözler kesinlikle fitnedir.
1772. İşi cadılık ve güzel konuşmadır.
Ona inanmak kesinlikle rezilliktir.
1773. Onun anlattıklarına inanma,
Çünkü sen her yönünle ağırsın hafif olma.
1774. O dünyada görülmemiş resmi yapar.
Onun fitne çıkarmasına şaşırma.
1775. Bu adamın şehir içinde kim olduğunu kim bilsin.
Onda bir çok düzenbazlık ve hile vardır.
1776. Seni övgüler tertip ederek aldatır.
İnsan hilekar olunca çok aldatır.
1777. Şehzade böyle nasıl akılsız olur.
Ülkesini bırakıp ağlayıp inleyerek nasıl gider
1778. Talih o kişiye yardım etmesin.
Dünyada kötü bir adla anılsın.
1779. Hürrem kimde sözüne uyarsın.
Göz göre göre gözlerini dağlarsın.
1780. Olmayacak işe inanmak çok gariptir.
Önü eziyet sonu sıkıntı ve zahmettir.
1781. Bilgisiz kişiye inanmak cahillik ve fazlasıyla ahmaklıktır.

1782. Her zavallıya gönül verilmez.
Aklını istek ve arzuya kaptırmak olmaz.
1783. Uygun ve iyi olmayan bir iş için çalışanın gönlü yaralı olur.
1784. Bir şey, ister boş ister dolu olsun,
Zaman bütün işleri dolu gösterir.
1785. Bildiğin şeylerin haber olmayacağını,
herkese de üstün gelinmeyeceğini bilirsin.
1786. Biraz sabret her şeyi inceden inceye araştırarak,
Yoksul mu padişah mı olduğunu doğrusunu bilelim.
1787. Türlü türlü imtihan edelim şah ise bilinen işaretler ortaya çıkar.
1788. Hem kabın içinde ne varsa o sızar,
Hem de onu sınyacak kişi sezer.
1789. Onun hareketlerinden sırrını duyalım.
Bütün önemli işlerindeki kuvvetini görelim.
1790. Gerçekte bu kişi işini ihmal,
Serseri yürüyüşlü biri gibi görünür.
1791. Ne her söze inanmak,
Ne de her duvara dayanmak gerekir.
1792. Aslımı neslini bilmediğin kişiye gönül vermek ayıp olur.
1793. Her işte acele etme etrafılıca düşün.
Hızlı konuşmayı bırak sakince konuş.

1794. Soru sorulmadan cevap verme,
İmkansız olan işlerde acele etme.
1795. Sönmüş mum için pervane olma,
Şeytan işini bırak deli olma.
1796. Hüma padişaha gölge bırakırsa faydalıdır.
Her dilenciye ilgi gösterse ne olur.
1797. Hüma'sın her padişaha yardım et.
Dilenci sohbetlerini terk et.
1798. Makamın kalıcı değildir.
Güneş eski çulu nasıl giysin.
1799. Uygun dil ile şöyle söylemiş;
Makam sahibi makam ile kopuz kıl iledir.
1800. Bağın inci taneleri ile dolduğu görülmemiş,
Sedefte kimsenin balçık bulduğu görülmemiş.
1801. Sultanların mahzeninde inciyi gör.
Her yoksula git onu sor, demiyorum.
1802. Padişahlar devlet kuşunun bileklerinde olmasını isterler.
Dilencinin avcu ise daima istektedir.
1803. O kişi senin nasıl yakının olur.
Katır boncuğu kısmı cevherden değildir.
1804. Sağlam otur bu işe sıkıntı getirme.
Körün hazine arayıp bulduğu görülmemiştir.

1805. Evinde sandığı olmayan kişinin
Gönlündeki istekleri daima yok olur.
1806. Seni Kişmir şahı Büyük Ray oğluna eş almak istedi.
1807. Adı Alemşah'dır.
O, insanların istediği dünyanın sevdiği cihan padişahıdır.
1808. Baban razı olup yüz vermedi.
Buna göre son önlemini al.
1809. O bu işi hiç uygun görmedi.
O seni Kişmir'e layık görmedi.
1810. Ey gül boylu o namı olmayan kişinin seninle
Birlikte olması nasıl uygun olur.
1811. Bunun padişah oğlu olduğuna inanma,
Çünkü o namsız ve atı olmaya bir binicidir.
1812. Sen bedenimde canım ve iki gözüksün.
Sözümü işit ve öğüdümü tut.
1813. Her nesneyi zamanında istemek güzeldir,
İyilerin tuzağında kuş yakalanmaz.
1814. Ne ceviz kümbet üzerinde durabilir;
Ne de yel eserken denizden toz çıkabilir.
1815. Baykuşu sınama doğan olmaz.
Yoksul ev sahibi olmakla sultan olmaz.
1816. Hüma: Ey Daye, gözünü bir aç,
Soğan yükünden kimse haraç almaz. Dedi.

1817. Üstüne ne kadar çul örtseler de
Altın hiçbir zaman pas tutmaz.
1818. Çamura batmakla cevheri,n rengi gitmez.
Bakır ipek kumaşta yatsa da kiri gitmez.
1819. Cenab-ı Allah çok güzel verirse
Süse ve mücevhere ne gerek var.
1820. Farzelelim şah soyundan değilsin.
Sonunda helva olacağı için koruğu sev.
1821. Su içinde bir çok kamış yetişir
Fakat birisi şeker kamışıdır.
1822. Madem ki kalıcı güzelliği var zararı yok.
Saki şarap olsa da olmasa da kaygılanmaz.
1823. Aslımı soruşturma bize güzelliği gerek.
Hikayeni kısa tut uzatma artık.
1824. İnsan bu malı mülkü ne yapalım
Sonra elinde olanları bize yeter.
1825. İnsan olmayınca malın ne gereği var.
Sofrayı coşturan balın ne gereği var.
1826. Eğer karga tavus tüyüne bürünse,
Hemen tuzağa düşürüp yakalamak ister.
1827. İnsana gereken güzelliştir güzel kürk değildir.
Kurt atlas giymekle koyun olmaz.

1828. Gönül onun aşkına yönelmiştir.
Ülkesinde şah ya da dilenci olsun fark etmez.
1829. Gönül asla başka yere akmayacak,
Gönül ateşi başkasına yaklaşmayacak.
1830. Sıcak helva sıkıntısız ortaya çıkar.
Soğuk pirince bakan delidir.
1831. Dünya gözümden çıkmıştır.
Alemşah neye yarar. İşte bu sözümü anla ve bil.
1832. Madem Ferruh gönlüme misafir olmayacak,
Dünyada ne canım ne de bedenim kalsın.
1833. Gönül iki değil aşk iki olsun.
Aşk eldeki gül değil ki çabucak solsun.
1834. Gönül elmastır yanak alması sanma.
Elmas Akik'e rastlasa delmez mi?
1835. Gayret etmekle herkes menzile ulaşamaz.
Akdoğanın avına akbaba ulaşamaz.
1836. Elinde bir altın elma vardı.
Her zaman elinde tutardı.
1837. Kolunu sıvayıp onu sevgiliye attı.
Elma ciğer parçalayarak gidiyordu.
1838. Ferruh'a dokunarak ferahlık verdi.
Ferahlatıcıdır çok sıkıntılar giderdi.

1839. Gözünü açarak gönlünü ona bağladı.
Boynunu çevirince aklı başından gitti.
1840. Yüreğinde mükemmel bir coşkunluk meydana geldi.
Buğusundan aklını kullanamaz hale geldi.
1841. Sabrı tükendi ve rahatı kaçtı.
O anda baharı sonbahara dönüştü.
1842. Açılmış gülü tekrar goncaya döndü.
Yüzü elma gibiiken turunçgillere döndü.
1843. Daye, Banu'nun aklının başından gittiğini görünce,
Kendini sıkıntılara tutulmuş buldu.
1844. Benzi bazen kararan, bazen de sararan Banu'yu tekrar köşke
götürdü.
1845. Ne zaman Daye aczi anlatan sözü açsa,
Banu gözlerini kaptırdı.
1846. Parsa bu sıkıntıyla çılgına döndü.
Rahatı hep gürültülü mücadeleye döndü.
1847. Hüma eli perişan, gönlü suskun bir şekilde
Kendinden geçerek yatar
1848. Dünyayı bir hayale satan Şahoğlu bu arada yatmıştı.
1849. Hürrem bahçeye bakınca,
Kulağına bir ses ulaştı.
1850. Sevgilinin nerede olduğundan hiç haberi olmadı.
Bu haberden hiçbir iz bulamadı.

1851. Sesi dinleyerek bağa koştı.
Ağır ağır sesin geldiği yere yürüdü.
1852. Ne bir ses duydu ne de bir söz anladı.
Dilsiz. Dünyanın dili olmuştu.
1853. O, Ferruh'u arayarak gelip kollarını ve bacaklarını uzatmış,
yere serilmiş şekilde gördü.
1854. Onun gül yüzüne gül suyunu yavaşça serpererek,
Gözlerinden uykuyu sildi.
1855. Ruhu bedenden yarı yarıya ayrılmış
Yarısı gitmiş akli tekrar yerine geldi.
1856. Bu durum karşısında
yeri göğü titreterek feryat etti.
- 1857 Yine hüznü bir şiire başlayıp,
Dünyaya dert ve feryat bıraktı.

FERRUH'UN ŞİİRİ

1858. Bu ne güzel görüntü ne güzel yüzdü.
Güneş gibi görünüp sonra yine hilal oldu
1859. Bana ayna gibi kuruntu ve hayal gösteren,
Görüp hızla kaybolan peri midir?
1860. Gönül huzura çeşitli taneler bıraktı.
O anda sevgilinin saçlarına yakalandığını fark etmedi.

1861. Onu görmeden rahat uykuyu kendine helal eden göz
haramzadedir.
1862. Onun hayalinin gölgesi çabucak dolunay olsa şaşılır mı?
Onun güneş gibi doğan yüzüne kavuşmayı görecek miyim?
1863. İçine aşk ateşi düşmüştür.
Gözyaşlarım doldursa şaşılır mı?
1864. Ferruh boş istekler ve olamayacak hayallerle ona kavuşmayı ümit eder.
1865. Hürrem: Ey hükümdar çocuğu ne yapıyorsun? Dedi.
Kavuşmuşken bu inleme ve feryat etme neden.
1866. Seninle kolaylıkla kavuştuk.
Neden böyle dert ile feryat ediyorsun?
1867. Hüma şimdi senin yanımda.
Sidre ağacı gibi en yüksek makama ulaşır.
1868. Talihin doğru yönü bulmuştur.
Artık sıkıntı çekme.
1869. Uğursuzluk yıldızı sana geri dönemez.
Güneş burcu sana şeref verdi.
1870. Ümit ağacın meyve vermiştir.
Mutluluk yıldızı dostun olmuştur.
1871. Artık gönlünde kaygıya yer verme.
Gam kuşu gelirse kanatlarını yol.
1872. Ferruh: Ey sevgili seni beklemem doğru oldu. Dedi.

1873. Güzel yüzünü görmeye doyamadım.
Aklım başıma gelinceye kadar bekledim.
1874. Kendi gitti gözümde yalnız hayali kaldı.
Ben onu hatırlasam da o beni unuttu.
1875. Bana yüzünü gösterip aklımı başımdan alıp,
Sonra çabucak kayboldu.
1876. Hüma'yı görmeyi arzu ederdim.
Hüma'nın gelip geçici olduğunu nereden bilirdim.
1877. İşte bu bir nefesle canım çıkacak.
Ümit kuşunu kafesten kaçırdım.
1878. Acaba bu cennete tekrar davet edilip bir daha sevgiliye kavuşabilecek miyim?
1879. Hürrem: Ey mübarek yüzlü bundan sonra şunun için çalışman doğru dedi.
1880. İşler gündün güne daha iyi ve istediğin şekilde olur.
1881. Mutluluk az az olur çok isteme.
Uygun zamanı bekle ki elindekiler yok olmasın.
1882. Düşünce atını yokuşa sürme,
Olacak isteklerini olmaz yapma.
1883. Hastanın durumu ne kadar kötü olsa da
Doktor ulaşınca sıhhat bulur.
1884. Güç ve zenginlikten hiçbir şey kazanılmaz.

Çünkü mutluluğun insana Allah tarafından geldiğini bil.

1885. Daima hayır işler düşün.
İsteklerin düşüncelerin gerçekleşsin.
1886. Bundan sonra elini kaygıdan çek.
Yaz gelirken ilk önce bir çiçek biter.
1887. Ben her işin güzel olmasını isterim.
Kağnıya binip tavşan avlıyorsun.
1888. Yavaş gidenin oturana ulaşacağını,
Günde bir fırsatı olacağını bil.
1889. Bugün bu fırsatla mutlu olup gidelim.
Yarın Cenab-ı Allah bize tekrar kısmet etsin.
1890. Serbestçe yürüyen selvi boylu şehzade,
Öğüdümü işitince durdu.
1891. Odasına gönlü sıkıntılı bir şekilde vardı.
Hasretle yüreğini parçalıyordu.
1892. Yüzünü yere koyarak ağlamaya başladı.
Başını taşa, taşı başına vuruyordu.

HÜMA’NIN DAMDAN İNEREK DAYESİ İLE KONUŞMASI

1893. Gündüz ansızın incisini kaybedene
Gece uykusu yüz göstermedi.
1894. Damın üstünden inen Niğar’ın ayrılık ve sıkıntı rahatını kaçırmıştı.
1895. Nazik bedenini toprağa bıraktı.

Su içinde ayrılık ateşini yakıyordu.

1896. Uyku içinde gözleri süzölmüş.

Ay yüzü üzerine saçları dağılmış.

1897. Sanki hayatında kısa bir an,

Kitabından bir sayfa kalmış.

1898. Daye rahatlatıcı bir yakut dene,

Bir kutu getirdi.

1899. Onu şarapla karıştırıp,

Onu şarap kadehine doldurdu.

1900. Onu yavaş yavaş ağzına damlattı.

Aklı başına gelip, sevgilim hani diye sordu.

1901. Daye: Et Bânû bu boş düşünceler ve istekler nedendir dedi.

1902. Artık öğüdümü bırak da deliliği bırak.

Söğüdün meyve vermesi uygun değildir.

1903. Su gibi toprağa akarak, gönlümü her yere bırakmak nedendir.

1904. Hüma'ya virane uygun değildir.

Sıkıntılı yerde çiçek bitmez.

1905. Hûri'ye eski bez nasıl elbise olur.

Dilencinin padişaha misafir olması ayıptır.

1906. İncinin, kaba insanın elinde bulunması,

Şekerinde alçak insanın ağzında bulunması zulüm değil midir?

1907. Yıldızdan saraya inmek,

Nefse uyup boş istek peşinde koşmak uygun olmaz.

1908. Herkes gibi pis ölü yeme.
Kuzgun gibi yumurta soğutma.
1909. Eşeğe binen asla atla yarışamaz.
Yarıssa da menzile geç ulaşır.
1910. Atını oraya asla sürme.
Sürersen kopuz gibi kulağını büklerler.
1911. Ömründe bir kez Hüma'ya ulaşmak
Her yoksul için kolay değildir.
1912. Bu gün güzel yüzün talih aynasıdır.
Bedenin gerçek taht süsüdür.
1913. Boş işlerde uğraşıp sıkıntı duyman,
Yakışsız işlerden sakınmaman uygun mudur?
1914. Hüma akdoğanla bile yoldaş olmazken,
Çekirge onunla nasıl yoldaş olsun.
1915. Gökyüzüne toprak saçmak olmaz.
Gözünü kapatıp kötü kapılar açmak olmaz.
1916. Hükümdarlara melek huzuru uygundur.
Feleğin kalya taşı hizmetinde olması ayıptır.
1917. Şahlara şah, kölelere köle yakışır.
Gökyüzünde güneşin parlaması uygundur.
1918. Hüma'nın üzerine hiçbir şeyin gölgesi düşmez.
Zengine yoksuldan para almak yakışmaz.

1919. Ne karga ile bülbül arkadaş olabilir.
Ne de baykuş şahinle uçabilir.
1920. Verdiğim oğtlere uy.
Kumaşını dışarı atma yklğne koy.
1921. Daima parlak inci isteyen kişi kara topraklara kazma vurmaz.
1922. Hüma: Ey Daye gözler geręekleri görür,
Bu nasıl konuşmadır dedi.
1923. Altın türlü sıkıntılarla yoğrulsa bile hiçbir zaman değerden kaybetmez.
1924. Eşek değerli ęul giyip havada uğsa da,
Tazı ile at aynı değerde olmaz.
1925. İnsan güzel elbise giymekle adam olmaz.
Ęıplak incinin kıymeti azalmaz.
1926. Bütün renkleri eriten ateşi ve
Zenginlik veren geręek hükümdar gr.
1927. O, mal ve paraya karışsa da olgunlaşamaz.
O yine kötüdür.
1928. Sonunda başkalarına hisse olur.
Sana daima kaygı ve gam kalır.
1929. Fakat iyi insanların sohbetinde dünya kaygısının tomarı drlr.
1930. Eğer bir şey elbiseyle değerlenseydi.
Soğan ęięekmiř sayılırdı.

1931. Ârif kişi bu şeyin gizli olmadığını bilir.
Ölümsüzlük suyu karanlıkta bulunur.
1932. şekerler kuru kamyıta gizlidir.
Kara taştan çeşitli değerli taşlar çıkar.
1933. Sana insanın aslını ve soyunu sor demiyorum.
İnsanda iyi huy ve terbiye ara.
1934. Büyükler şöyle söz söylediler.
Meyvesini ye ve ağacını sorma.
1935. İnsan mal ve elbiseyle bilinmez.
Güneş buluta girmekle dolunay olmaz.
1936. Ey Daye bu kötü düşünceleri bırak.
Kazançlıyken zarara uğrama.
1937. Hiçbir zaman bana öğütten çare yoktur.
Deliye öğüt vermek suç değerdir.
1938. Eğer kavuşmamızı engelleyebilirsen,
sakın böyle bir kusur etme.
1939. Olumsuz sözlerle mücadele etmeyi bırak.
şöhret ve mücadelenin aşk yolunda ne işi var.
1940. İnsan daima aklını ve canını korur.
Ben bunları kaybetmekten korkmam.
1941. Canını feda etmekten kaçınan kişi nasıl aşk yoluna başını koyar.
Canına değer veren aşık aldatıcı olur.

1942. Daye: Ne söylediyse doğrudur, fakat kendine bir iyilik yap ve elini ondan geri çek dedi
1943. O, emsalin değildir, ondan kaç ve bırak,
Ben olsam onu terk ederim.
1944. Balı bırakarak belayı neden istersin.
Kadı isen kendine gelecek kazaları sav.
1945. Su çıkar diye su çıkmayacak yere
kuyu kazayım deme.
1946. O yerde damarı kessen kan çıkar
Başka yerde kesersen canı acıtır.
1947. Rahat rahat yürürken tuzağa düşme.
Bela suyu damlaya damlaya çoğalır.
1948. Güneşe benzeyen yüzün neden sıkıntıya girer.
Ay yüzünün menzili virane değildir.
1949. Cihan kölendir, sen âlemsin.
Gökyüzünün çehresinde bir nakışsın.
1950. Sen Hüma kuşusun herkes senden gölge ister.
Yoksul iyiliklerini nasıl saysın.
1951. Baharın güzelliği taze güllerdir.
Fakat o yabanda bitse ottur.
1952. Eşeğe ipek kumaş,
Huri ile şeytan aynı yatağa yakışmaz.

1953. Bir rüyaya inanarak hayalete döndün.
Güneşe benzeyen yüzünü sona erdirdin.
1954. İnsan olan kimse sana daima mutluluk dilesin.
Sıkıntı yükünden gönlün kurtulsun.
1955. Dinlenme yerinde gel istirahat et.
Kendini artık adı kötüye çıkmış yapma.
1956. Dünya hilekardır.
Hilesini gözetle, düşünceni uygun şekilde düzelt.
1957. Zaman sana uymaz sen ona uy.
Dünya san sabretmez sen ona sabret.
1958. Felekten kim doğru nasip bulmuştur.
Bu eğri dünyaya kim inanırsa delidir.
1959. Sen elini kaldırıp ısrarla dileğini istedin.
Fakat zamanenin kimin isteğini verdiğini gör.
1960. Kimin sözünde sırrı gizledi.
Ona açıkça naz edersin.
1961. Çünkü onun sevgisi ebedi değildir.
Onda ne gördün de böyle umutlandın.
1962. Dostluk yaparken sıkıntılarından da kork.
Sohbetine çağırdığında ondan uzaklaş.
1963. Çok fazla vefasız ve terk edicidir.
Misafiri ağırlayıp sonra da uğurlayandır.
1964. Hiç kimse ondan mutluluk görmedi.

Sen neden sevgi ve vefa göresin.

1965. İnsanın sırlarını yabancıya açandır.

Karşısına kim çıksa su gibi ona akandır.

1965. İyi iş yap, felekten sıkıntı görme.

Melekten hiçbir zaman kötülük gelmez.

1966. Bu kalabalık dünyada tedbirini al.

Ağır başlı olmayarak, değersiz olma.

1967. Yerinde sabit durup beklersen.

Bu zamanın değerini görürsün.

1968. Her işte temiz insanları bil ve gözet.

Cinsi bozuk kişi sevgiliyi değersiz eder.

1969. İnsanın her işle uğraşması akıllı iken serseri olması

Akıllıca değildir.

1970. Banu: Ey Daye kimisi kazanca bakar, sermayeyi görmez.

Bunu neden gözlerin görmez.

1971. Sabrı bırakan isteğine kavuşamaz.

Bana sabret, feryat etme dersin.

1972. Bugün sabretmeye bel bağladım.

Fakat ne yapsam gözümde akan yaşlar beni boğuyor.

1973. Sende çekinme olmadığı için sana kolaydır.

Başkalarının elinden savaş kolay olur.

1974. Ona benim gibi bir gönül versen,

Sende benim gibi âşık olursun.

1976. Benim canım yanar senin eteğin yanmaz.
Benim bu halime aklın nasıl ermez ve bilmez.
1977. Ata binen yaya olanın halini nasıl anlasın.
Onun yere ayağını mı başını mı bastığını bilmez.
1978. Kimse kimse için kaygılanmaz.
Kimse kimsenin derdini bilmez.
1979. Zenginlikle şöhret bulan,
Körün, yoksulun aç mı tok mu olduğunu nereden bilsin.
1980. Eğer benim gibi terk edilmiş olsaydın,
Şarabı içmeden sarhoş olurdun.
1981. Onun bu dünyada bir avı yoktur.
Onun için dünya yıkılacak olsa hiçbir önemi yoktur.
1982. O, kayadan bir kaç kez düştüğü için,
Kayadan düşenin halinden anlar.
1983. Onun yiğitliğinin benzerini hiç kimse anlatmaz.
Halbuki o ders veren olmuştur.
1984. Vicdanın benim halimi hiç anlamaz.
Zengin fakirin durumunu nereden bilsin.
1985. Şayet aslan yatakta üzüntülü olursa,
Tilkinin sesi ona korku verir.
1986. Ayrılık ateşine ciğer, göz yaşına kanlar karışmasaydı.
1987. Beni isteğimle feryat edip ağlayarak öleceğimi sanırsın.

1988. Kim kendisini ağlayan,
Sağlıklı iken de sağlıksız olmayı isterse.
1989. Ona dünyada tekrar gül ve gül bahçesi görünmez.
Sitare falı ona aydınlık görünmez.
1990. Zaman susmuş dururken, sesini açar ve bazen kış bazen de yazı
gösterir.
1991. Çünkü ayrılığın sonunda tekrardan kavuşma,
Sıkıntıların sonunda da rahatlama vardır.
1992. Bu gün ayrılık ateşi bedenimi yakarsa,
Yarına kavuşma umudum olur.
1993. Mademki ben sabrederek hiçbir şey kazanamam,
O zaman verdiğin nasihatları yerine getirmem
1994. Benim derdimden senin haberin olmadı.
Onun için güzel dünyada rahatsın.
1995. Bunu söyledi ve bir gazel tertipledi.
Onu nükteli sözlerle düzenledi.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

1996. Ayrılık sebebiyle uyuyamayan gecenin uzunluğunu bilir.
Hastanın çektiği sıkıntıyı hasta olan bilir.
1997. Vuslat şarabını içene bütün zor işler kolaydır.
Zulmün zehrini ayrılığa düşen bilir.

1998. Rahat ve mutlu olan aşğın sıkıntısını ne bilir.
Ancak aşk ile gece gündüz kahrolan bilir.
1999. Sevgili sohbetine düşkün olmayan gönül versin.
Çünkü cevherin kıymetini müşteri olan bilir.
2000. Her insan kavuşmanın Allah'ın yardımıyla olacağını bilmez.
Mutlaka can ve gönülden bağlanan bilir.
2001. Bu kadar çok ısrar edenler nasıl bilsin.
Aşk lezzetini, sırları anlayanlar bilir.
2002. Hüma'nın sürekli olarak ayrılığın sıkıntısı içinde olduğunu
İyiliğe layık olan temiz insanlar bilir.
2003. Bu yakıcı ve çok güzel sözleri sıralayıp
Muhayyer düşüncelerini değiştirdi.
2004. Ar ve namusunu yere bırakarak.
Ah ile inleyişi göklere ulaşırdı.
2005. Onun nefes alacak gücü kalmamış.
Sanki bedenden canı gitmiş
2006. Özü ciğer yakan mangala benzer.
İnciler döken gözü ceyhan ırmağına benzer.
2007. Canı mutlaka kopacak gibi olan bir kıla asılı durumdadır.
2008. Ayrılık sebebiyle ateşte yanıyordu.
Gülleri de toz içinde yatıyordu.(?)
2009. Ferruh ateşte yanmıştı.
Rüzgara binerek suya dayanmıştı.

2010. Gözümün suları okyanusa,
Göz yaşımın incileri mercana benzemişti.
2011. Onun bedenini gören cansız zannederdi.
Feryadından kükremiş aslan sanılırdı.
2012. Bu durumla aşka yanmıştı.
İçini dışını aşk ateşi yakmıştı.
2013. Gözü kararıp gönlü katılaşmıştı.
Âhını gökyüzüne ulaştırmıştı.
2014. Uykusuz kalarak sürekli beklemektedir.
Gönlünde rahatlık değil dert vardır.
2015. Gönlü yaralı işleri düzensiz.
Ayrılığa yakın kavuşmaya uzaktır.
2016. Bela yayı gibi beli eğildi.
Kiriş gibi, gönlü sıkıntıya bağlandı.
2017. Ömrünün baharı sonbahara döndü.
Hayatının sonu yakınlaştı.
2018. Gerçekten geleceği kötü oldu.
Azrail'in eli yakasından tuttu.
2019. Ne zaman istekle bağırmaya başlasa,
Şeytan ve hortlağa korku verirdi.
2020. Hürrem ey mutlu talihli,
Zaman, sıkıntına karşı keskin kılıçtır. Dedi.

2021. Sabır, sevinç kapısına anahtar olur.
Sabredersen Cenab-ı Allah o kapıyı açar.
2022. Talihinin sürekliliği her zaman olmaz.
Bu mutluluğun sonsuza kadar devam edeceğini mi sanırsın.
2023. Sonra hangi zor işler hallolmadı.
Elin ulaşmadığı baş mı vardır.
2024. Bu kadar rivayeti dert çekmek için mi dinledin?
Boş yere, sürekli dert çekmen nedir?
2025. Balın sıkıntısız elde edilmeyeceğini,
Güllerin dikensiz teslim olmayacağını bilirsin.
2026. Gözünü ders alacak şekilde aç ve dünyaya bak.
Zehir içinde gizli bir panzehir vardır.
2027. Bu sevginin boş olduğunu sanma,
Bu durumun tamamıyla yüce olduğunu bil.
2028. Biraz sıkıntı verse de sonunda mutlu eder.
Zulüm etse sonunda adaletini gösterir.
2029. Yiğidin işi devamlı sıkıntı çekmektedir.
İplik dokuyan çul dokuyucuları sıkıntısızdır.
2030. İşin kolayını gözle, zorlaştırma.
Ağlayan gözde sürme hiç durmaz.
2031. Hıtay'a rezil olmamak için
Sözüne sahip ol yanlış yazı yazma.

2032. Hürrem, öğüt verdi.
Fakat Ferruh bu öğütlerin birini aklında tutmadı.
2033. Bir an da olsa, gözünü açarak ona bakmadı.
Sevgiliye sağlam bir şekilde gönül bağlamıştı.
2034. Gönülden gönüle yol açıktır diyen kişi bu sözü güzel söylemiştir.
2035. Bu gazel o selvi boylu sevgilinin
Özelliklerine uygun olarak yazılmıştı.
2036. Ferruh, Hüma'nın şiirindeki redifleri alarak riayet etti.
Fakat kafiyesini değiştirdi.
2037. Gönülünü verip kendinden geçerek,
Hüma'nın şiirine uygun güzel bir cevap verdi.

FERRUH'UN ŞİİRİ

2038. Aşğın sıkıntısını ciğeri kan dolu olan bilir.
Dertli kişinin derdini de derdi çok olan bilir.
2039. Mutlu bir şekilde yaşayanlar insanın iç yüzünü bilmez.
Sıkıntıyı tasayı gönlü perişan olan bilir.
2040. Benim gibi zayıf bir karıncanın çektiği yükü
Sultan Süleyman'dan başka kimse bilmez.
2041. Aşka ulaşmayan akıllı kişiler benim halimi anlamaz
Fakat hayal ile kendinden geçenler bilir.
2042. Dünya uykusunu uyuyanlar halimi bilmez.
Sabah olunca yıldıza misafir olanlar bilir.

2043. Aşığın bu şöhrete nasıl ulaştığını
Ayrılık ve dert ile inleyen kişi bilir.
2044. Ferruh'un hikayesini herkes nasıl duyar.
Bunu sevgilinin yolunda perişan olan bilir.
2045. Hürrem bu birkaç beyti iyice dinleyince,
Bu şikâyetle bulunmayı doğru buldu.
2046. Ey şehzade feryat etme.
Çünkü durumun, onu gitgide bağlanmaktadır dedi.
2047. Özelliklerini dinledikten sonra seni görmek istedi.
Sabret, ona tekrar kavuşman kolay olsun.
2048. Ümidinin gülleri sonunda gülecek,
Seni tok eden talihin tekrar sana gelecektir.
2049. Gönül, dünyada nadir olan bu fırsatı,
Ele geçirmekle şaşırmıştı.
2050. Bahaneyi bırakıp bu işe sevin, şükret.
Bu paha biçilemeyecek kadar değerli bir gündür.
2051. Eğer zehir içerek sıkıntılı olduysan,
Şimdi sevin panzehir ortaya çıktı.
2052. Okyanusa ulaştın artık gözün inci dökmesin,
Yüreğin korkmasın sevgiliye ulaştın.
2053. Ey şah dilin şükür içi şekerler döksün.
Zikretmek için hatırlayıver.(?)

2054. Bu hoş söylentiler için yumuşak sözlü ol.
Yardım zamanlarında onunla birlikte ol.
2055. Sen aklına sıkıntı getirme.
Gönlüne kesinlikle gevşekliği yaklaştırma.
2056. Bu kısa bir an bir günden daha hoştur.
Bu bir gün yüzyıldan daha kutsaldır.
2057. Bugün kolaylıkla meydana gelen bu güzel talih,
Yarın mutluluğu tekrar nasip etsin.
2058. Bundan sonra bu yerde durmayalım, gidelim.
Gideceğimiz yeri biliyorsun artık sorma.
2059. Oraya ikisi birlikte yönelerek gittiler.
Sakın kimse ne bilsin ne de duysun.
2060. Güneş ve ay gece sabaha kadar
Biri yanar diğeri çay akıtır.
2061. Uyumadılar ve dinlenmediler.
Rahat bir şekilde vakit geçirmediler.
2062. Biri hasta biri uykusuz idi.
Biri ağlamaklı diğeri de üzünden rahatsız.
2063. Biri ayrılık acısından zehir tadardı.
Diğeri de kaygı ile kendini yedi.
2064. Birisi dert ile feryat eder.
Diğerinin de gözü kanla doludur.

2065. Sabah vakti olup başını kaldırdıklarında,
Sevgilinin yerine geldiklerini görünce ağlaştılar.
2066. Ferruh: Ey Hürrem bu talih beni bu sıkıntıyla hayata doyardı.
Dedi.
2067. Bu nasıl hicran, inleme, sıkıntı ve ayrılıktır.
Nasıl eziyet, zorlama ve sıkıntıdır.
2068. Ey dost! Dünyadan vazgeçmişim.
Bu dertten ölümü görmüşüm.
2069. Şayet amaç şöhret ise bu yazıyı yazdım.
Demem ki bugün kalemi topladım.
2070. Boş ümitle gözyaşım tükendi.
Gözyaşım tükenince gözümde kan akar.
2071. Kime soru sorayım da hasta için yararlı cevabı alayım.
2072. Bu derdime sonunda çare bulan ol.
Gel canımı kurtar ve gönül okşayanım ol.
2073. Gönlümün bir an düzelmesi için,
O kutsal makamı tekrar göster.
2074. Eğer onunla görüşme yerine ulaşmazsam,
Menziline karşı yüzümü süreyim.
2075. Birlikte selamlaşıp konuşalım,
Bu durumu ona baştanbaşa anlatayım
2076. Bu sık yanan ateş biraz sakinleşmiş olsun.
Bu eski pâlîz(?) taze meyve versin.

2077. Hürrem: o inci tekrar sedeften çıkabilir,
Bu nedenle kalkıp gitmemiz uygundur dedi.
2078. Güller buruşmasın, Maçın'ın şahlar şahı seher vakti ayağa
kalkarak gül bahçesine girer.
2079. Cennet gibi bayındır olan o bağa ulaştı
Cennet bahçesindeki, otağın karşısına yerleşti.
2080. Mum gibi bekleyişi son buldu.
Gönlünün bu duruma katlanışı son buldu.
2081. Bu güzel birkaç beyti tekrar edince,
Gözünü yaşlı, gönlünü yaralı yaptı.
2082. Sevene karşılığında gönül verip
Ona dil durumunu arz eder.
2083. Ey gül endamlı güzel sevgili muamma,
Sözümü huzurunda söyleyeyim.
2084. Kara saçın ak boynuna düşünce,
Gönül cambaz olup o kıla geldi.
2085. Ben tuhaf bir derde düşmüşüm.
Garip bir sıkıntıyla hasta olmuşum.
2086. Bu gece sahili olmayan bir deniz oldu.
Gönül gemi gibi yerinde durmaz.
2087. Mekânım gül bahçesi olduysa da.
Vücudumda yeri olmayan canım patlayacak hale geldi.

2088. Gül bahçesini gözümle sularım.
Eşiğini yüzümle süpürürüm.
2089. Talihimin zamanı belalar vermeden,
Hüma'dan bir işaret bulayım.
2090. Bir an halimden haberdar olmadığın için
Ah ile ağlayışın fayda vermez.
2091. Bu ateş nasıl olur da aşkını ayaklandırır.
O ateş içindeki sevgin beni yok ederdi.
2092. Bu nasıl sevdadır da çirkin karanlığa bağlanır.
Bu nasıl sofradır da ruhu ve canı yakar.
2093. Kötü şehir içindeki gürültü ve
Asılsız pazardaki ağlayıp sızlama şaşılacak şeydir.
2094. Beden candan bu şekilde artık nasıl boş olsun.
Senden ayrı olan can dermansız ve deli gibidir.
2095. Gözlerim yaş içinde bir gemidir.
Bedenim ateş içinde semender olmuştur.
2096. Nilüfer gibi bu suda boğulmuşum.
Susam gibi pusuya gizlenmiş oldum.
2097. Sadece uykum değil mutluluğum bile gitti.
Sadece belim değil bütün vücudum kıla döndü.
2098. Kavuşup mutlu olmadığımından
Hiçbir zaman huzurlu değilim.

2099. İçimdeki bu sınırı ve sonu olmayan
Ağır sorumluluğa rastlayan olmamıştır.
2100. şimdi talihim bu gece gibi karanlık,
Gövlendirdiğim kişiler de bulut gibi darmadağımdır.
2101. Dert huzur kapısına açılması mümkün olmayan bir kilit vurdu.
2102. şimdi kısmetime bu dünyada ağlamak,
Öbür dünyada da ateşte yanmak düştü.
2103. Kötü talihim beni iyi adla yad ettirmez,
Bundan dolayı feleğin elinde değersiz ve zalim oldum.
2104. Bu ay ve yıllarımın aynı zamanda gönül ölkemin hiç düzeni
kalmadı.
2105. şimdi bu bekleyişle gözlerim karardı
Ah ve inlemelerle yüzüm sarardı.
2106. Bu dert ve özlem içinde ağlayıp
Ciğerini ateş de dağlarken,
2107. Yine içinden coşku ve ah kopup,
Yürek kanıyla güzel bir gazel yazdı.
2108. Gönlünü ve canını bekleyişe vererek,
Bu tarzda sevgiliye hitap etti.

FERRUH'UN şİİRİ

2109. Ey bedenim içinde can olan,
Bu gönül ölkesine sultan olan gel.

2110. Bana aşkın doğru yolu öğretir.
Ayrılığın küfrüne iman olan gel.
2111. Benim gece gündüz ağlayışıma,
Yüzü gül gibi gülen olan gel.
2112. Cefası hastasının dertlerine
Vefa olan lütuf ve derman ile gel.
2113. Bu gönlüm dolaşarak bir yerde durmaz.
Garip gönlüme misafir olan gel.
2114. İskender gibi susuz ateşlere yandım.
Hazreti Hızır'a ölümsüzlük çeşmesi olan gel.
2115. Yabancı değiliz bizimle tanıdık ol.
Ey Ferruh'un canına sevgili olan gel.
2116. Bu şiiri yazıp,eline alıp okuduğunda,
Bazen yanar bazen de tüterdi.
2117. Oysaki güneş doğudan hareket edince.
Dünyaya sonsuz talih verdi.
2118. O ay yüzlü menzili kısaltarak,
Yolunu doğru tutup saadet burcuna ulaştı.
2119. Görgülü şah-oğlu ona bakınca,
Akli başından gitti ve bayıldı.
2120. Sevgili, şimşir ağacı gibi salınarak,
ve serbest olan selvi dalı gibi yürürdü.

2121. Gözü, bir anda ruh olmuş cismiyle yerde yatan,
Alemlerin padişahına rastladı.
2122. İleri yürüyüp seyrettiğinde sınırları aşan güzelliği gördü.
2123. Her ne kadar gitmeye niyeti yoksa da
Gönlünün içinde yüz bağ düğümlendi.
2124. O seçilmiş sultanın elinde dürülmüş bir mektup olduğunu gördü.
2125. Onu Dayeden isteyip getirtti,
Ona yüzünü sürerek mührünü açtı.
2126. Hoş bir şekilde şiirin tamamını okudu.
Ey Rabbim diyerek elini kaldırdı.
2127. Secdesi ve kıyamı nazik olan bu bedeni sağlıklı tut dedi.
2128. Bu şiiri beğendi ve mutlu oldu.
O peri gibi güzel kız cevap yazdı.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

2129. Ey gönlümdeki boşluğa gül bahçesi olan gel.
Ümidimin çocuğuna meme olan gel.
2130. Ey gözümün incilerini akıtmak için
Şarabı arzu ile okyanus olan gel.
2131. Sadakatle bugün kurban olan
Eğilen kazıyın hilali için gel ve söyle.
2132. Bana aşk şarabı için şarap kadehi sunan aşkı yeminli olan gel.

2133. Bu delin gönlün zulme uğraması kesindir.
Kavuşması adalet ile divan olan gel.
2134. Çağırırsanız emrediniz, buyurun derim.
Ey ayrılıkla bağı kan olan gel.
2135. Hüma'ya "kavuşma şevkiyle vücudu söğüt gibi titreyen gel."
2136. Cevabı güzelce yazıp Ey Daye o ay yüzlü sevgiliye ilet dedi.
2137. Göğsünün üzerine onu koyup gönderdi.
Bedeni üzerine mektup değil, can koydu.
2138. Aşığa ferman ve buyruk olarak yazılmış,
Başka bir mektup olduğunu gördü.
2139. Okuyarak öpüp başına,
Bazen gözüne bazen kaşına götürdü.
2140. Sevgili kendini gizleyerek onu uzaktan gözlüyordu.
2141. Bağın içinde çekemeyenlerin olmadığını gören
Hüma'nın hali değişmişti.
2142. O, ayakları ve kolları titreyerek
Bir elma ile Ferruh'a vurdu.
2143. Şahlar şahı o darbeye uyanıp,
Çektiği sıkıntıların gerçekliğine inandı.
2144. O selvi boylu sevgili yürüdü.
Amacı al yanağını Ferruh'a göstermekti.

2145. Yanına gelerek selam verdi.
Uzun boylu şah iki büküm oldu.
2146. Ey âlemlerin şahı merhaba
Sana kavuşmak beni neşeli ve mutlu etti dedi.
2147. Topraktan havaya esen bu yel,
Gam ateşine sonsuz su serpti.
2148. Nasıl oldu da bugün yıldız hareket edip,
İsteğine göre güzel ve tertipli şekilde gezdi.
2149. Felek hitabı değişik şekilde okuyarak,
Senin gibi güneşi yerde yürütüyor.
2150. Sevgilinin narin, nazik vücudu
Kaygı ateşini suya bıraktı.
2151. O ayakların yere basması uygun değil,
Çeşitli ipek kumaşlara basması uygundur.
2152. O korunmuş parlak incinin hiç incinmemesi için
Güzel endamına gülden elbise gereklidir.
2153. Makamımız bizim için sıkıntı çekti,
Ama iyilik tohumlarını da ekti.
2154. O teşekkürü uygun ben ne yapabilirim.
Teşekkür için can ikram etmeliyim.
2155. Bu kavuşma değeri biçilir bir kavuşma değil.
Yüzünün saf mutluluğu yerimi cennet yapar.

2156. Bazen yardım bazen güzel bahanelerle
Bedenim senin tatlı canına kavuştu.
2157. Bu anın teşekkürü için canıma da mal olsa
Göğsümü parçalamam gerekir.
2158. Ferruh nakışlarla işlenmiş sedefi açınca,
Mercan ve inci saçıldı.
2159. Ey gül yüzlü sevgili bu talihle mutluyum.
Göç ettiğim memleket rahatlık ve huzur getirdi dedi.
2160. Allah'a şükürler olsun ki bu özleyen gönlüm
Sana kavuşma meclisine hazır oldu.
2161. Şimdi ölüm ulaşmadan önce sıkıntı ulaşıp,
Hediyemi kâbeye getirdi.
2162. Üzüntülü anlarım mutlu anlara dönüp
Gam ve kaygı tozunu havaya döktü.
2163. Her ne kadar zahmetle yorulmuşsam da.
Bugün bu hoş rahmete ulaşmışım.
2164. Bela zehri tamamıyla bal oldu.
Tehlikelerden tamamıyla kurtuldum.
2165. Gönül, gönül alan güzele kavuşup.
Saadet kuşu yuva yaptı.
2166. Bu anda yardım gülleri açılıp.
Beylik incileri saçıldı.
2167. Feleğin tavlasında pul doğru ilerleyince.
Keder vefaya, kahrda sevgiye döndü.

2168. Umudumun ayı hilale ulaştı.
Şükürler olsun bugün de olgunluğa fazlasıyla ulaştı.
2169. Karanlık gündüzüm kar beyazına döndü.
Sonbaharım ilkbaharla değiştirildi.
2170. Hüma: “ey kavuşması cennet olan
Sana yüz binlerce şükür ederim.”der
2171. Ey ince yapılı! Dertlere karşı adımlayarak.
Bu yere kıymetli inci saçarsın.
2172. Gözüm güzelliğinden nurlandırılmış oldu.
Gönlüm sana kavuşmakla şereflendirilmiş oldu.
2174. Yüzüm yerdeyken, başım gökyüzüne ulaştı.
Yiyeceğim zehir iken şeker oldu.
2175. Gönül doğudan esen ilkbahar rüzgârının
Sevgi ile vefa ulaştırmasına şükrederdi.
2176. Ayrılığın sevgiliye kavuşmayla değiştirilmiş oldu.
Göç içinde yalnız bırakmadı.
2177. Ey Şah isteğim seninle kalmaktır.
Cenab-ı Allah bu isteğime kavuşturursun.
2178. Doğunun sultanı batıya atlı birlik saldı.
Çadır ile taht kara adamın oldu.
2179. Sana selam olsun tahtıma gittim.
Gerçekte kara talihime gittim.

2180. Ey Şahım her gün bitmekte olan bedenim,
Seni tekrar görünce sağlıklı ol diye dua eder.
2181. Ferruh ey alemlerin Banu'su
Kainatın yüzü ayağına topraktır.
2182. Tatlı dilinden bugün güzel bir haber ver.
Ölü bedene hayatından işaret ver.
2183. Ne vakit arada mülakat olsun
Zira demişlerdir: ertelemek felaketleri getirir.
2184. Artık ayrılığın kısa bir anı, bir yıldan.
Gözümde akan yaşlar da Nil nehrinden fazladır.
2185. Bedenim, canım bu arzuyla eridi.
Gözümde yaşlar akıp, iliğim eridi.
2186. Şayet sabretmek uygun olmazsa
Bahtım bana asla yâr olmazdı.
2187. Çalışıp, çabalayınca Cenabı Allah beni bu ana ulaştırıp.
Mutluluk ülkesinin yolunu buldurdu.
2188. Arzu kuşunu, istek üzerine uçurduktan sonra
Birçok saat ve gün geçirdim.
2189. Bu şaşılacak söz sana ulaşsın diye
Başımı ortaya koydum.
2190. Aklımda canımdan olma korkusu yoktu.
Düşüncelerim canımı bedenimden uzaklaştırıp yok ederdi.

2191. Elimden dünya işlerini uzaklaştırmıştım.
Gönlümde ölüm korkusu yok idi.
2192. Aklım ne dert ne de dermanını bilirdi.
Ne insan ne de canlılar bana arkadaş idi.
2193. Gözümün huzurunda denizler birer damlaydı.
Benim ateşimin yanında cehennemler birer zerreydi.
2194. Ben ne yeme içmeyle meşguldüm.
Ben her şeyden tamamıyla el çekmiştim.
2195. İşte bu zamana ulaşarak,
Kutsal güzelliğini bir an göreydim.
2196. O padişah, isteğinden mahrum olmadığı için
Cenab-ı Allah'a şükrederdi.
2197. O anda bu dileğinden bir işaret ola
Ve bu kula kavuşma müjdesini veresin.
2198. Nigar: "Ey Şah bütün işlere hükmeden
Cenab-ı Allah işlerini yoluna koysun." Dedi.
2199. O, bütün eksikleri noksansız yapan
Ve dünyanın isteğini yerine getirendir.
2200. Çalışıp çabaladıktan sonra ona sığınalım.
İsteğim şudur ki ağlayan ve güçsüz bırakmasın.
2201. Bu kadar konuştuğuktan sonra
Kazadan korktukları için birbirinden ayrıldılar.

2202. Yine o gece ikisi ne yatabildi,
Ne de rahat edebildi ağlayıp durdular.
2203. Sabah olunca Hüma:
“Ey Daye Hurrem’in kendisini çabucak odaya getir.” Dedi.
2204. O, gelince Gönülden giden yaşayışım,
ve azalan zevkim türlü sevinçlerle bütünüyle çoğalır.
2205. Bu gece ya kavuşma ya da ölüm olsun.
Çünkü hiç kimse sevdiğine karşılıksız kavuşmadı.
2206. Dünyada amaç sevgiliye kavuşmak
Kolay olsun diye çalışıp, çabalamaktır.
2207. Onun olmadığı dünya ne işe yarar.
Çare olmayan zamanı bırak gitsin.
2208. Bu dünya tuzağına tane,
Bela mumuna da pervane yetmez.
2209. Mükemmel kainat en uygun şekilde meydana getirilmiştir.
2210. Fırsat olmayınca dünya zehir olur.
Sohbet olmayınca insan noksan olur.
2211. Sen niyetimin ne olduğunu bil ve onu bul.
Şimdi bu ateşime su serperek söndür.
2212. Oturma ayağa kalk,
Zaman atı ile yarışarak onu çabucak ulaştır.
2213. Daye Hüma’nın sözünü kırmadı.
Hürrem’i arayıp bularak huzuruna getirdi.

2214. Hüma: “Ey vefalı dost bu geniş ova gözüme şimdi dar oldu.” Dedi.
2215. Gönlüm iyice daraldı.
Şöyle ki karınca gözünden daha küçük oldu.
2216. Sabrım tükendi, artık gücüm kalmadı.
Sıkıntılar çekerim, rahatım kalmadı.
2217. Zamanın her şekilde sıkıntısını gördüm.
İyiliğini görmedim kötülüğünü buldum.
2218. Gönlüm zayıfladı bu ayrılığa dayanamaz oldu.
Zühre yıldızı güneşe yaklaştı.
2219. Dilim bu sözü doğru söylemez.
Sınavımda fena şekilde mağlup oldum.
2220. Bu varlığım kavuşma hasretile eridi.
Dileğime kavuşma zamanım yok mu?
2221. Gönül kavuşma ile mükemmelliği bulmadı.
Göç ile son bulması uygun mu?
2222. Ayrılık bana oldukça çok sıkıntı verdi.
Acaba bu ayrılığın sonu yok mu?
2223. Sıkıntı yükünden iki kat oldum.
Filin yükün at nasıl çeksin.
2224. Bayındır gönlüm viraneye benzedi.
Gönül cevherleri toprağa döndü.

2225. Dünya içinde adet ve alışkanlıklar budur.
Aşık sevgiliden fayda bulsun.
2226. Birçok sıkıntıyla umutla beklerim.
Takatsiz şekilde gayret gösteririm.
2227. Bu ayrılığın gecesinde sabah yok mu?
Ona kavuşma zaferini bulamaz mıyım?
2228. Gece gündüz ayrılık ile yanmak,
Zehirler içerek ceza çekmek güzel midir?
2229. Onun için ben feryat figan eder,
Onu Şavur ve Ferhat ile anarım.
2230. Sessizliği bırakarak,
Boş söz ile dolmak mı önemli bir şeydir.
2231. Ey Sevgili! Soruma verdiğin,
Boş kuru cevabı öğrenmemin ne anlamı vardır?
2232. Dünya işlerinin halimize uymayacağını.
Bu uzun zamana insanın katlanamayacağını bilirsin.
2233. Ey Dost! Gel bugün Ferruh'u davet et
ve bizim yenimiz cennet yap.
2234. Zaman intikamını almadan önce.
İşte bu makamı şereflendirsin.
2235. Hürrem ona Ey mutluluğumun sıcaklığı.
Bütün bu çektiğim iyi ve kötü şeyler;

2236. Şudur ki: ikiniz sabredip
Sadece birbirinizin olasınız.
2237. Fakat talihli şah yüzüne kara örtü örtene kadar sabret.
2238. Mademki mücevherin gece parlayan yakuttur.
Onu gündüz göstermeye ne gerek vardır.
2239. Dönen dünyayı o bu kadar çok yaktılar,
Onun üzerine küçük kan damlası bıraktılar.
2240. Dünyanın gözleri alacalanıp,
Siyah kumaş bile yamalı oldu.
2241. Hürrem ile Daye, Ferruh'a kutlu davet için geldiklerinde
Ferruh onları ayakta karşıladı.
2242. Ulaştıklarında, Ferruh'un eli çenesinde ayakta bekler, buldular.
2243. Sabah rüzgârının serviyi sallaması gibi onun vücudu da titredi.
2244. Hiç durmadan dökülen gözyaşları,
Yanağının üzerinde parlak inci gibi dizilirdi.
2245. Sıkıntı yakasını tutmuş
Gam eli de mutluluğunu bozmuştu.
2246. Deva bağışlayan iki haberci ansızın ulaşarak
Ömür artırıcı haberi verdi.
2247. Ey cömertliğin kaynağı ayağa kalk ve hazırlan,
Bu gece yerin cennet makamıdır.

2248. Ey dolunaya benzeyen padişah!
Sıkıntılardan kurtularak bu gece Hamel burcuna ulaş.
2249. Sevgili müşteri yıldızı gibi,
Seninle şerefleñip mutluluktan secdeye varsın.
2250. Sözü güzellik ve nadir bulunuşu bakımından vahiy gibi
Gönlünü ferahlatarak mutlu ederdi.
2251. Cevabında başım gözüm üstüne dedi.
Böylece varmak bizim için hem farz hem de din oldu
2252. Şah Hürrem'in elini tutup,
Cenabı Allah'a her zaman şükrederek giderdi.
2253. Saraya vardıklarında,
Yaşama sebepleri ortaya çıkararak bir kapı açıldı.
2254. Nigar Ferruh'un geldiğini işittiğinden,
Tavus kuşu gibi süslenmişti.
2255. Şah Tuğba ağacı gibi salınarak,
kuzeyi ve güneyi cennet gibi yaptı.
2256. Hoş ışığı şehzadeye ulaşınca
Şehzadenin içi nurlanarak coştı.
2257. Bu ışıkla ağlayarak,
Akli başından gidip bayıldı.
2258. Hüma Ferruh'un yere düştüğünü görünce
O anda, yüzünü yüzüne koydu.

2259. Sevgilinin kokusu beyne ulaşınca
Bütün sıkıntılardan kurtulmuş oldu.
2260. Ayrılık zulmüne yardım ulaşınca
Bütün sıkıntılardan kurtulmuş oldu.
2261. Lale ve abher çiçeği barışıp,
Güller ve şeker karıştı.
2262. Dudağı parlak inci gibi yüzüne dokununca
Gül yüzü unnab çiçeği gibi kızardı.
2263. Sümbül gibi saçları çözülüp
Beyaz vücudu sarı otlara döndü.
2264. Sevinçten müşteri yıldızı
Pazar kurup şekere badem kattı.
2265. Ağzına kadar cennet meyveleri doldurup
Azar azar laleye güller sürüldü.
2266. İki nokta bir mime ulaşıp,
Elif şeker gibi Cim'e ulaştı.
2267. Lal ve yakut inci içinde boğulmuştu.
İncisi dertli olanı mutlu ederdi.
2268. Oraya aşk rüzgârı eserek
Mutluluk ve neşe doldurdu.
2269. Sulu şeftali içindeki kan,
Susamışı şekere doyururdu.

2270. Biri servi diğeri Tuba ağacı gibi dolaştı.
Tenleri birleşerek mutluluğa ulaştılar.
2271. Biri huri, biri melek;
Biri ay, biri güneşti.
2272. Taze gül yaprakları ipekli kumaşa düşüp,
Elbiselerinin içi baştanbaşa gül suyu oldu.
2273. İkilik giderek iki beden bir olup,
bu birlikte, ikilik yalan oldu.
2274. Sevgili, Dayesi'ne yeme içme meclisini hazırlamasını buyurdu.
2275. Şarap getir. Sohbet edip bu gece zevk ile eğlenelim.
2276. Daye onun buyruklarını yerine getirdiğini söyledi.
2277. Güneşin doğması gibi
ikisi de örtüden başını çıkardı.
2278. Mutlu talihlerine sevinerek,
yaktan servi ve şimşir ağacı gibi ayağa kalktılar.
2279. Bu naz dönemi şahı sarhoş edip,
ayağa kalkarak kadehi eline aldı.
2280. Zamanın iyiliğine ve gecenin
güzel sohbetine teşekkür için;
2281. Sevgiliye karşı gazel okuyup
taze ilkbahar gülleri bitirdi.

FERRUH'UN ŞİİRİ

2282. Ey taze baharım merhaba,
ben sana kutlu gündüzüm geceydi mi diyeyim.
2283. Ey sevgili yârim! Bu gece yücelikle zenginlik misin, ?
Talih ve mutluluk musun fetihle nusret misin?
2284. Ey yaşama sebebim,
bu gece taze güller bitirip bülbülü dirilttin.
2285. Gönlüm rahat olmayıp sana kavuşma gününü bekledi.
Bu gece bütün beklentilerim son bulup rahatladım.
2286. Bir pulum olmasa da gönlüm gam yemez,
Bu dünyada şu an bütün varlığımın.
2287. Bu uzun ömrüm sıkıntıyla kısaldı,
Sen gece ortaya çıkan şeyleri gizli tut.
2288. Ferruh iltifata erdi artık gündüzü ne yapsın,
Çünkü Hüma bu gece tehlikesizce benim oldu.
2289. Sevgili şiirin tamamını işitince
Sevgilinin canı ve gönlü aydınlandı.
2290. Bu şiirin anlamıyla mutlu olup,
Anlam denizi içinde balık oldu.
2291. Tabiat sessiz olmaya izin vermedi.
Güle karşı bülbül nasıl dilsiz olsun
- .

2292. Kutlu baht ve uğurlu talih sahibi,
parlak inci hemen cevabını söylerdi.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

2293. Kuşkusuz bütün sabahlardan daha güzel olan gece,
Sana dünya diyemem, cennet ve Kevsersin.

2294. Ey çiçek gibi güzel ve şeker gibi tatlı gece,
Yüzlere aydınlık veren ulu gece.

2295. Gönül çeken sevgili gece sabah mahmurluğunu alan içki misin ?
Ömrü ferahlatan mı beden elinin ruh musun?

2296. Ey sıkıntılara yardımcı olan başımın tacı gece,
Beni dertlerimden kurtararak mutlu ettin.

2297. Ey gece bu yüzü bir gece ay ve yüz olarak rüyamda göstermiştin,
bu gece de onun aslını gösterdin.

2298. Gönlümdeki kokusu ıtırılı yiğit gece,
Düşüncemi her gece ele geçirdin.

2299. İstediklerimi isteyip yeme içmeme eğlence ulaştı.
Hüma teşekkür için kanat dökse şaşılır mı?

2300. Uygun bir yerde yapılan saray,
Güzel bir şekilde lale ve gül bahçeleriyle süslendi.

2301. Daye: Ey cennetlik olanlar senin sözün üzerine
bütün vasıtalar hazırlanmıştır dedi.

2302. Düşleri hayra yorulmuş olarak,
El ele tutuşup gezintiye çıktılar.

2303. Ferruh dışarı çıkınca aksinden
Karganın tavus kuşu gibi görüldüğü güzel bir bağ gördü.
2304. Çimen yerine zümrüt döşenmiş,
Kuşlarının sesiyse Hz. Davut'un sesi gibi.
2305. Ağaçların gövdesi gümüş bütün yaprakları altın,
Meyveleri yakut, çiçekleri parlak incidir.
2306. Berraklığına temizliğin sıfat olduğu bu yere cennet heveslenirdi.
2307. İçinde içi altın, gümüş ve billurla kaplı süslü bir köşk vardı.
2308. İçinde inciler hayal olunan mükemmel yakut bir havuz vardı.
2309. Kumu ve toprağı misk ile amber;
Suyu Kevser çıkını inciydi.
2310. Dünyada talih dayanağı olan
Zeberced taşından yapılmış güzel bir taht vardı.
2311. İki sadık sevgili yaratana,
şükrederek çıkıp tahta oturdular.
2312. İki lale ne güzel birleşmişti.
Biri Ferruh'un şarap kadehi gibi yüzüydü.
2313. Bu iki gül ne hoş renkteydi,
Hüma'nın yanağı da şişede şaraptı.
2314. Gül ile bülbül gibi iki dost,
Orada ferahlık veren hoş bir şaraptılar.

2315. Halk onları dertlerini alıp rahatlık veren,
Birer yıldız gibi görürdü.
2316. Hüma: Ey selvi boylum
Sana canım ve bedenim feda olsun derdi.
2317. Zamanım yüceliğınle yükselip,
Yerim sana kavuşmakla cennet oldu.
2318. Bu gece bahtımın gülü yeniden açılıp,
Kara kışım yeni yazaya ulaştı.
2319. Bu iyilikle Allah'a yalvaran Musa dışında
kimse yüz yüze gelmemiştir.
2320. Bunun gibi güzel saati, şerefli anı.
Şah Ethem bile rüyasında görmemiştir.
2321. Dil onu şükretmekle meşgul olsa,
Aciz bir şekilde işini yapamaz olur.
2322. Doğrusu bu gece Cenab-ı Allah'ın kudretiyle olmuştur.
Mutluluk makamından şeref bulmuştur.
2323. Yokluğınla geçen ömrüm boşunadır.
Sana kavuşmak talihim için yücelik ve şereftir.
2324. Ey dost! Güzel yüzüne kavuşmak bir fırsat,
Kavuşma fırsatı da bir zenginliktir.
2325. Allah'a şükürler olsun ki
Yok olmadın da bugün kavuşma lütfuna ulaştım.

2326. Hürrem yerin ve zamanın ne kadar güzel,
Makamınla dost ve arkadaş oldum.
2327. Her an güzel yüzünü görmekle,
Şimdi makamım cennet bahçesi oldu.
2328. Bayram günlerinin muhtaç olduğu bu geceyi,
Mirac gecen gibi gördüm.
2329. Makamım Hz. İsa'nın yeri gibi değerli,
Yakarışım da Hz. Musa'nın yakarışı gibi muhteremdir.
2330. Bu yabancı ülkede tufandan kurtulup,
Nuh'a kavuşmak gibi bedenimde cana kavuştu.
2331. Zamanım seninle şereflenerek,
Her günüm zevk ve neşe ile geçer.
2332. Ay ve güneş yakınlaşıp,
Gökyüzü işime yardımcı oldu.
2333. Şah ağzından hayat suyu dökerek
Bu durumdan haberdar oldu.
2334. Ey servi boylum iyilik yaparsın,
Fakat bir çeşitte kötülük yaparsın derdi.
2335. Bu duruma mana cevherinden
Söz söyleyerek inci ve yakut saçarsın.
2336. Acaba ben kuluna layık olur mu?
Sıkıntılarının yerini çiçekler tutar mı?

2337. Hayat suyu ile bedenimi yıkayıp,
Ayağının tozuna değmek mutluluktur.
2338. Senin güzelliğın gönlü aydınlatan mum gibidir.
Bense ciğeri yanmış bir pervaneyim.
2339. Güzelliğinin ışığı güneşe benzer,
Benim bedenimse bulut gibidir.
2340. Tenin cam içindeki Kevser suyudur.
Aşkının ateşi benim ham vücudumda yanar.
2341. Senin vahye benzeyen sözlerin de
Gaibden gelen sen gibi hoşluk verir.
2342. Bu konuşmaların Allah'ın yardımıyla olmuştur.
Ey sevgili bülbül senin arkadaşın değildir.
2343. Söze güzel süs ve bezek verirsin.
Bu nasıl söz de gül ve şeker verirsin.
2344. Lütfunla bir cana yüz can bağışlayan,
Canlılık suyu senin gerçek lütfundur.
2345. Refahını bu şekilde sağlarsın.
O neşeyi sadece cennette bulabilirsin.
2346. Şirin incilerinin değeri
Ve göğsündeki sidrenin sonu bulunmaz.
2347. Zamane bunun gibi bir an görmedi.
Dünya hiç bu şekilde görünmedi.

2348. Melekler hayalinle muamma olup
Gökyüzünde olgunluğunla temizlendi.
2349. Sözüñ cevherlere kıymet,
Şekere de tatlılık yardımını bağışlar.
2350. Manaların çıkış kaynağı
Ve güzel incilerin denizi sensin.
2351. Cennet ehlinin övgülerde bulunduğı,
Tatlı meyveli Tuğba ağacısın.
2352. Nigar: Ey Daye bizim sözüñün sonu yoktur der.
2353. Yemek getir, mutluluk ehli dünya uluları böyle adet koydu.
2354. Bütün peksimetleri şekerden alan
Birçok bey yemeğı ve aş yapıldı.
2355. Kuzu kebabı meyve ve sebzelerden,
Her biri tane tane taşındı.
2356. Dünyada ne kadar güzel şey varsa
Hepsi hazırlanarak oraya getirildi.
2357. Ferruh'un gönlü güzel yemeklere varmazdı.
2358. Nigar Ey iyilik sahibi,
Allah'a şükür kovuşma fırsatı bulduk derdi.
2359. Elimizin bir çanağı girdiğı güne
Ulaşmamız ne kadar hoştur.

2360. Fakat yemek yememem şaşılacak şeydir.
Kararlılığının bizi uzaklaştırması nedendir?
2361. Ferruh, ey yüce Banu,
Yardımınla özrümü ört dedi.
2362. Ruhun gıdası olduğu zaman,
Beden gıdasına gerek kalmaz.
2363. Şimdi sevinç sofrası beni doyurduğundan,
Dünya sofrasını unuttum.
2364. Gönlün bulduğu lezzetin mutluluğu yemek iştahı bırakmadı.
2365. Bana tatlı sözün yeterli olup şekerden daha güzeldir.
2366. Ele geçirilen canın bedenini.
Başkan olacak sureti ne yaparlar.
2367. Karnı aç olana seçkin yemekler ikram edilirse.
O, bulamaca nasıl baksın.
2368. Banu: “Ey Daye! Çabucak eksiksiz, saf şarap getir.” dedi.
2369. Aşı kaldırıp, şarabı getirdi.
İncecik bulutla güneşi kapladı.
2370. Meclis aletlerle süslenip hazırlanınca.
Şahın sıkıntıları gidip mutluluğu geldi.
2371. Merasim için her yerde perdeler kapatılınca.
Perdelerin arasında Pervin tekrar canlandı.

2372. Güneş yüzlü, hoş sözlü güzel sesli,
zarif boylu, gül kokulu, peri cilveli.
2373. Çalgıcıların can verdiği,
Şu sofu senin yüzünü görse ölürdü.
2374. Yaraya ipek kumaş yapıştırırlardı.
O anda Şam ve Rum diyarındaki yara dikilirdi.
2375. Sevgili tavus kuşu gibi cilve yapardı.
İki tel saçını Kavus'un tacı sanardın.
2376. Şahın gümüşten elini yakalayarak,
Altın kolunu boynuna uygun bir şekilde koydu.
2377. Tekrarlanan devir bir iki kez olmadığı için şeftalileri bir yerden bi
yere naklederdi.
2378. Her bölgeden tekrar tekrar işret eder,
Düşünülmüş şeker ve tatlı şeylerden tadardı.
2379. Hoş Tuba ağacının dalını elde edince
Sevgilinin uzun boyu ayağa kalkınca iki büklüm oldu.
2380. Şah'a yere dizini koyup baş eğince,
Şahlar şahı bu türlü lütufla sevindi.
2381. Şah, sevgilinin başını dizine koyup elini tutarak
Haşhaş gibi boynunu eğerek yerleşti.
2382. Nigar eline şarabı alıp içti, sanki
O, şarap değil tamamıyla candı.

2383. Şah onu alıp içince tekrar
canlandı ve çok mutlu oldu.
2384. Şah: “Ey selvi boylu, gümüş endamlı!
Canım içinde gönül dinlendiren senin makamındır” dedi.
2385. Bu kulunun ne değeri olsun
Ne de ağustos gülünün boyu bükülsün.
2386. Ben onu gördükten sonra ateşte yapıp,
Su yerine ciğer kanını içeyim.
2387. Bu gün konduğu yere mutluluk ve yücelik veren,
Mutluluk sahibi Hüma kuşu sensin.
2388. Allah’a şükürler olsun.
Bugün sevgiliyi özleyene kavuşma yardımı geldi.
2389. Dünya nedir ki ona inanıp yemin edeyim.
Şükranlarımı sunmak için sevgiliye canımı vermem yeterli
olmasın.
2390. Cenab-ı Allah’a şükürler olsun!
zamanın sıkıntısını çektimse de Hakikati buldum.
2391. Ömrün devamlılığı mümkün değildir.
Fakat ben hakikate kavuşarak sonsuz hayatı buldum.
2392. Sıkıntılar çektim fakat huzuruna ulaştım.
Sen bana kulumsun deyince kolum kapına dokundu.
2393. İşte bu gün senin gibi bir melekten isteklerimi bulunca,
Başım göklere yükseldi.

2394. Huriye ve gönlüne kavuştuğum için,
Dünyaya hiçbir zaman çöp kadar değer vermem.
2395. Bu kısa süre hayatımın devamlılığına yardım,
Yaşayışımın sonsuzluğuna sebep güzel bir gündür.
2396. Bu gün dünya bana yabancı değil cennettir.
Bana kim cennet değil de yabancı yerdesin.
2397. Ne güzel yabancı memleket ki akrabalık.
Öyle güzel akrabalık ki zenginlik meydana getirdi.
2398. Bu dünyada sıkıntı,
Son bulmamaya dert olmadığını kim söyler.
2399. Sıkıntı da var, ölüm de var.
Fakat benim elim şimdi hepsinden boştur.
2400. Bu sözler derde dönünce,
Oraya hoş çalgıcılar çalgılarıyla gelerek şarkı söylediler.
2401. Oysaki Hüma bu kutlamayı,
Sevgi ve dostluktan dolayı düzenlemiş.
2402. Hakikat de ayağı ateşe düşmüş,
İki dudağı da şeker ezmişti.
2403. Yine ipliğe tane tane inci dizerek
İçten bir şekilde tatlı cana sundu.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

2404. Bu çok kutlu gecenin vakti berrak cennet gibi olur.
Çünkü Cenab-ı Allah'ın kudretini ve takdirini gördüm.
2405. Binlerce şükürler olsun ki; C.Allah'tan hasta ciğere tekrar şifa
bulsun diye hoş saf şeker ulaştı.
2406. Bu gece ne güzel mutluluk ve zenginlik ki
Ay, Sitare mülkünün etrafında dönen misafir oldu.
2407. Bu zor işe kim söz vererek sevgiyle yardım ede
Bu kavuşmanın mutluluğuna yapılan şükür kim hesaplayabilsin
2408. Kavuşmanın son bulması kaderden değildir.
Binanın yıkık virane olması kazadan değildir.
2409. Ayrılık yarasına ne nur ne göz kaldı
Çünkü kavuşma güneşi utanma perdesini kaldırdı.
2410. Bu gece mutluluğa vasıta olan şeylerin hazırlanmasından dolayı
Hüma talihine memnun olur ve bu zamana şükrederdi.
2411. Ferruh onu işitince mutlu oldu.
Çünkü sıkıntılar hapsolünmüş, düşünceler serbest kalmıştı.
2412. Eline büyük bir kadeh aldı ve içti.
Sonra parlak inci gibi cevabını yazdı.
2413. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
2414. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.

2415. Cenab-ı Allah kıl gibi olmuş gönle minnet edip can verdi.
2416. Görme kabiliyeti olan kişiler güzellik aynasını görür.
Akıllı kişiler bu çehrenin etrafında olur.
2417. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine aktarılamamıştır.
2418. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine aktarılamamıştır.
2419. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine Aktarılamamıştır.
2420. Sabah oluncaya kadar
Sulu şeftalileri meze yapıp birçok şarap içtiler.
2421. Tüm meyvelerden üstün olan şeftali,
Hayat suyunun tasvirini gösterir.
2422. Bu kavuşmaya oldukça sevindiler.
Zaman bu işine çok fazla gururlandı.
2423. Kurttan tehdit ve korku olmasın.
Bu durum nasıl uzaklaştırır ve ayırır.
2424. Gurur iki şah çocuğunu dikkatsiz yaptı.
Akıllı insan zamana inanmasın.
2425. Bir yerde kesin karar olmayınca bir anda yüzlerce isteği bozar.
2426. Hayatın bağı kalbe benzerdi.
Eğer sonbahar vakti ulaşmışsa.

2427. Dünyanın zamanı, ömrü yıpratın yeni sıkıntılardır.
Fakat çabuk geçer.
2428. Talihinin sarayı ne güzel saraydır.
Yapısı harabe olmasın.
2429. Gönül türlü isteklerle doludur
Fakat ölümden başka isteğine kavuşamaz.
2430. Aralarında ansızın ayrılık olmasa
İki sevgilinin kavuşup sohbet etmesi ne güzeldir.
2431. Talih hoş sevgiliyi,
Sevgilisinden ayırmak için ayağa kalkarak bekler.
2432. Bu eğri büyük çadır içinde oturan ah edip,
Yüz üstü yatarak hasta olur.
2433. Baştan sona işi zorluk olan dünya,
Kendisini süsleyerek aldatıcı olur.
2434. Bana gerçekleri söyleyen bu dünyanın,
Zenginlik verip tekrar geri aldığını ve yalancı olduğunu söyler.
2435. Az olan mutluluğun sıkıntıyla eskir,
Yeşerttiğin yer tekrar çabucak faydasız olur.
2436. Dünya kime şekerden bir lokma verdiyse
Onun ciğerinin kanını bin kaşık akıttı.
2437. İki gün ayağımı yere doğru basmadı,
Yarın yıkar ne vakte kadar düzlüğe gerek var.

2438. Daye: Hüma'ya
“Ey tatlı sözlü bu gün tayin edilmiş sohbeti ilerlettin.” Dedi.
2439. Sabah oldu, misafire izin ver,
Eğer gelmesi için işaret edersen tekrar gelsin.
2440. Hüma sabah vakti söz işitince,
O sesle beli iki büklüm oldu.
2441. O sabah vaktinin olduğuna üzülüp,
Hem ciğerini hem de gönlünü yaktı.
2442. Heyhat sabah vakti bana sihir yaptı,
Sabah olunca şaşşa kaldım dedi.
2443. Bu gece talihim tamamıyla ağarmıştı.
Gündüz gözümü tekrar karartacaktır.
2444. İşte bu sabahtan gönül rahatsız oldu.
Korku ve tehlikeden emin oldum.
2445. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
2446. Bu sabah horozu bana sıkıntı verdi.
Bütün renk ve hûsı(?) muhalif oldu.
2447. Dilinde nutku ve sözü kalmayarak,
Gönlünün bütün düzeni bozuldu
2448. Aklımı toparladım, kötü düşüncelerim dağıldı.
Övgü ve metihlerle takdir ettim.

2449. Ey hasta ciğerimin merhemi,
Bu divane gönlümün mahremi dost dedi.
2450. Beni huzurundan gönderip,
Ayrılığınla çaresiz edip başıboş bırakma.
2451. Bana deva verdin tekrar sıkıntı verme.
Mademki bana hazineler bağışladın yılan gösterme.
2452. Ey beni bütün şaşkınlıklardan kurtaran dost,
Beni bu beraberlikten ayırma.
2453. Gönül sana arkadaş değilse,
Cennete de girse sevinçli olamaz.
2454. Bunda böyle ayrılık derdinin, hasretimi yıkacağını,
Ve içimi yakacağını anla.
2455. Gönlüm bu sohbetten uzak kalırsa,
Sıkıntı yelleri tozumu savuracaktır.
2456. Ben değersiz kulunu noksan görüpte
Zamane okuna işaret etme.
2457. Gönül sensiz sabretsin,
Ayrılığın durmadan zorluklar meydana çıkarmaktadır.
2458. Bu hoş olmayan işi bana uygun görürsen,
Elim senden bedenim de candan yoksun olur.
2459. Hüma: “Ey dünyanın sultanı bu canım senin emrine bağlıdır.”
Dedi.

2460. Beni bütün yönlerimle düşün
Sen gidersen benden canım gider.
2461. Senden ayrılık bana cehennemden de fazla,
Artık gönülde umuttan başka şey yoktur.
2462. Bu yerde huzurunu haftada bir ziyaret edeyim.
Elden gelen ancak budur.
2463. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
2464. Her işin zamanını beklemek uygundur
Ve ona göre iş yapmak daha iyidir.
2465. Var git yerinde sağ salim otur bekle.
Muradının şahına ümidini ekle.
2466. Yaradan'dan yine bir kutlu an ulaşarak,
Perişan gönlümüze sevinç yerleşsin.
2467. Gül bahçesi gibi güzel yüzlü bu sözü söyleyince,
Dünyanın yüzü parlak ve berrak oldu.
2468. Son derece hoş yerinde sohbeti,
Fakat iki yüzlü zaman sözünü bozdu.

**HÂDİM'İN FERRUH'LA HÜMÂ'NİN YANINA SOKULMASI VE
FERRUH'UN HÂDİMİ ÖLDÜRMESİ**

2469. Meğer sarayın bir bekçisi var idi,
O ay yüzlü sevgilinin nurunu saraya girmesine izin vermezdi.

2470. Adı Hadim idi. O son derece keskin,
Çok fazla kan döken değerli bir yiğitti.
2471. O, sarayın kapısını açık görünce
Cinnet geçirip gözü döndü.
2472. Hayret bu kapıyı açan kimdir.
O kişi canından olmaktan korkmaz mı?
2473. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
2474. Hüma bakıp o lanetlenmiş kişiyi görünce,
Zihnini bataklığa söktürdü.
2475. Nitekim o selvi boyu çok fazla titreyen olup,
Ay hayali suda titrer oldu.
2476. Ferruh'a ey cihan padişahı,
Bu kavuşma zamanı bize haram oldu dedi.
2477. Bu lanetlenmiş kişi hatır bilen değildir.
Kişi bu duruma elverişli zaman bulabilse.
2478. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
2479. Ey şahım ne yapıp edelim de süre bulalım,
Şimdi hiç suçum yok iken mahvolurum.
2480. Ferruh sevgiliye dertlenme.
Ben bu ite şimdi ağzının payını veririm.

2481. Ferruh yayı ve oku ile birlikte,
Heybetli bir şekilde Hadim'e göründü.
2482. Hadim Ferruh'u görünce üzerine yürüdü.
Hüma'nın korkudan yağı eridi.
2483. Ferruh Hadim'in göğsüne bir ok atınca,
O anda Hadim'in canı bedeninden ayrıldı.
2484. Hüma: "Ey Şah! Koluna kuvvet, Cenab-ı Allah'ın yardımını seninle
olsun" der.
2485. Bu şekilde Ferruh'u yüceltti.
Selam edip selametle gitti.
2486. Hüma ile Daye,
O iti tutarak ite ite sürüklediler.
2487. Oysaki o bahçenin içinde bir kuyu vardı.
Onu yüz üstü kuyuya attılar.
2488. Çok fazla korku duyarak zamanı kederli olan
Sevgili çabucak saraya geldi.
2489. Yüzü sararıp gözü karardı,
İçine türlü endişe düşerek canı sıkıldı.
2490. Daye: "Öfkeyle ey sevgili bu işe tören hazırlamanda nedir" dedi.
2491. Şaşılacak çareler, görülmemiş düşünceler,
Ortaya atıp dünyaya kendini rezil edersin.
2492. Nasıl olur da utanmaz, kötü ad sahibi olup,
Belirsiz kişilere boyun eğen olursun.

2493. Padişaha gerçek dost, her güzele de güzel dost gerekir.
2494. Belayı kendine dert etme,
Gönlündeki kötü düşünceyi gider.
2495. Gülbahçesini latif ve sevinçli yapar.
Onun için bahçesi zarif olacaktır.
2496. Bağa vekil olanın cinsi bozuk olmayacak
Bilgisi de hurmayı yetiştiren olacak.
2497. Devlet ricalini bilmeye insan lazımdır.
Mücevher bulmak için okyanus lazımdır.
2498. Ne her suda cevher ne de her insanda gönül bulunur bil.
2499. O kişi de hoş ve güzel gönül nasıl olsun,
Endişe edip derde düşmeyesin.
2500. Eğer sen de akıl ve tedbir varsa,
Boş yere kendinde kabahat bulma.
2501. Ayrıca o kişinin sana çabucak öfkesi ulaşır.
Onun karakterinde zerre kadar perhiz yoktur.
2502. Şayet bu söz onun kulağına ulaşır,
Bu işte endişe ve şüphe etmesin.
2503. Bu evde erkek ya da dişi tamamı sende huzur bırakmaz, öldürür.
2504. Sonunda gel ve hemen bu cahilliği bırak
Ehli olmayanları bırak bu işin ehli kimseleri bulalım.

2505. Hem atana hem de sana uygun olup,
Kapına girip çıkması yakışsın.
2506. Niçin her tarafa canla başla koşarak
El uzatıp ayağa düşersin.
2507. Sen alemde benzersiz bir cevhersin,
Bedenini neden çamurla kirletirsin.
2508. İnsan padişah elinde beyaz doğan gibi olmalıdır.
Beyaz doğana çekirge arkadaş olmasın.
2509. Bülbülün nazarında yüzün gül gibidir.
Kapında karga hizmetçiliğe yakışmaz.
2510. Senin güzel suretine denk olan bir güzelliği bekle
Çünkü aynı yerde şişe ve taş birbirine yakışmaz.
2511. Mademki değerlisin (şerefliyin) utanmayı bırak,
Güzel olduğun için de güzel sevgiliyi bekle.
2512. Şirin, Ferhat'ın yüzünü görmek ister, asla Hüsrev'i anmaz.
2513. Gel bu öğütten rahatsız olma,
Söğütten meyve yemek için aç gözlülük yapma.
2514. Başını kim demir tarak ile tararsa,
Merak etme başı yara olacaktır.
2515. Eğer bu alemde insan ile meydana gelmiş ise
Her karınca bir Sultan Süleyman olaydı.
2516. Her taş mücevher değerinde olsa,
Yüksek dağlar gibi başını yükseklerde tutardı.

2517. Bütün topraklar aynı değerde olsaydı,
Kimyada bunların ne değeri olurdu.
2518. Birçok padişah oğlu seni isterdi.
Ayrıılığınla hepsi ciğerini parçalardı.
2519. Kişiyeye niçin isteklerini vermezsin
Yeni adetler edinir, şaşılacak işler yaparsın.
2520. Gönlündeki kötü düşünceyi çıkar,
Nakış işlerini bırak ve mükemmeli iste.
2521. Bu hevesten ve asılsız endişenden vazgeç
Ve şekerini eşek arısından kuru.
2522. Banu, Parsa'ya Ey Daye,
Beni küçük düşürme diye cevabını söyledi.
2523. Aşık olan kimse o konuda nasıl nasihat ister,
Çünkü onun akli başından gider yerine aşk yerleşir.
2524. Eğer nasihatla çözüm bulunsaydı,
Birçok aşık aşkından vazgeçmiş olurdu.
2525. Aşık ateşi bir anda olsa sakın değildir.
Bu nedenle sabretmem mümkün değildir.
2526. Nasıl olurda beni aşktan alıkoyanın,
Öğütlerinle beni yorgun düşürerek engel olursun.
2527. Aşıkların mecliste nasıl yeri olsun,
Balığı sudan nasıl ayırabilirsiniz.

2528. Ayrılık hançeri ile parçalanan gönül
Şimdi bu durumlara dayanabilir mi?
2529. Yaka yırtmak deliye alışkanlık oldu.
Benim yüreğimi parçaladığımı gör ve yardım et.
2530. Ciğer cehennemde bir köşe yürekte, hamam ocağına, ocak değildir.
2531. Biri kan, biri et olan şimdi zayıftır.
Kuş yuvası az bir kahırla oldukça güçsüz olur.
2532. Dağ gibi ayrılığın yükünü çekmesin
Zayıf olan et, kan ve yağı nasıl çeksin.
2533. Gönül yarasını sarsam sarılmaz,
Hiçbir zaman pamuk ile ateş karıştırılmaz.
2534. Kötü gözler belayı gözler.
Gözler çaresiz kalır hiç ayrılmaz.
2535. Gönül elimde olsaydı görürdüm.
Onu çıkarıp ite vereydim.
2536. O, ne yapsam da inatçı
Ve içimde yanan bir ateştir.
2537. Hayret veren sevda hiç eksilmediği için
Gönlüm öğüt dinlemek istemez.
2538. Hele onu bir gör, mutluluk göklerinde,
Ferruh Şah gibi bir ay yoktur.
2539. Dünyada Tuba ağacının dalı gibi
Boyu olan bir benzeri doğmamıştır.

2540. Bana gel onu terk et diyorsun.
Hiç kimse isteğiyle canını terk etmez.
2541. Dünya onsuz benim olsa istemem.
Bugün cansız bedenini istemem.
2542. Benim toprağım onun suyuyla yoğrulmuştur.
Melek de olsa başkasını istemem.
2543. Amber yüküne sahip olan
İnsanın üzerlik tütsülemesi ayıptır.
2544. Arap atına binen sıradan bir atı ne yapsın.
Misk kokusu olan topalak kokusuna rağbet etmez.
2545. Kırmızı gül bulduğum için lale,
Çocuk olmadığım için de lala gerekmez.
2546. Aşıkların Miraç zamanı
Ve güz kekliğinin eti hoştur.
2547. Parsa gerçekleri kabul etmediğini görünce,
Kendine yardımcı yoldaş ederek huzurundan ayrıldı.
2548. Padişah Hüma'yı görmeye geldiğinde
O dolunayı hilale dönmüş gördü.
2549. İcini ve gönlünü dert ve kaygı kaplayıp,
Ciğeri kanına sakıntı dolmuştu.
2550. Ey gözümün ışığı sana ne oldu
Güler yüzün neden eskisi gibi değil dedi.

2551. Sıkıntıdan zayıflamışsın.
Derdinin ne olduğunu bana açıkça söyle.
2552. Sensiz taç ile tahtı istemem,
Senin yoluna bütün varlığım feda olsun.
2553. Hiçbir zaman güzelliğin son bulmasın,
Güzelliğin azalmasın, mükemmelliği korusun.
2554. Zamanenin hainliği makamından uzaklaşıp
Kötü gözler kapından uzak olsun.
2555. Kılıç ve dar ağacı düşmanlarını tüketsin de
Kutlu gönlün hiç daralmasın.
2556. Mutluluk makamı üzerinde yükselip
Dünyanın türlü sıkıntılarından uzak ol.
2557. Neden gamdan gülün bu şekilde solsun.
Gel onu sevinç suyu ile sula.
2558. Dünyada gönlü bir yere bağlanmış
Olan herkes hastadır.
2559. Bana nasıl olduğunu söyle de
Çalışıp ona göre bulayım.
2560. Hüma durup gözlerini açıp
Babasının ayağına başını koydu.
2561. Ey alemlerin şahı canım baba
Eve ve kapıya tutunma dedi.

2562. Dünya içi sıkıntı dolu bir evdir.
Kapısı altın, anahtarı sıkıntıdır.
2563. O kapıyı açan saygıdeğer insan,
Hayatında çok sıkıntı çeker.
2564. O kapıyı açan çok sıkıntıya düşer
Ve hiçbir zaman ona derman ve deva bulunmaz.
2565. Bu evde ona gönül bağlayan insan,
Hiçbir zaman kurtularak mutlu olmadı.
2566. Şimdi bu çaresiz insanoğlunun
Bazen sıkıntı görmesi bazen de mutlu olması gerekir.
2567. Bu dünyada sıkıntısız kimse yoktur.
Şayet varsa da insanoğlu değildir.
2568. Şayet sıkıntı da ikamet eden kişi,
Âlim ya da doktor olsa yine de mutlu olamaz.
2569. Kararda eksikliği olmayan Cenab-ı Allah'tır.
İnsanoğlunun hiç belli bir anı yoktur.
2570. Bizim için önce rahmet ve zenginlik oldu.
Sonra eziyet ve sıkıntısı tekrar bizi buldu.
2571. Bir gül dünya güzel uygun bir şekilde gülse,
Talih onu kül gibi eder.
2572. Bu dünya kime bir makam verdiyse
Ondan yüzlerce intikamını alır.
2573. Padişah bu hikmetli sözleri işitince talihini ve devrini düşündü.

2574. Bu sözlerden zayıf düşerek,
Bu yeri terk edip tekrar tahtına gitti.

FERRUH'UN HİKÂYESİ

2575. Ferruh kaçıp, sıkıntılı şekilde odaya geldi.
Sıkıntı sabır ile kararını götürmüştü.

2576. Karartısına dert ve kader oturmuş
Hurrem onu bu şekilde görünce;

2577. Ferruh'a olay nedir, durumun nedir,
Neden sıkıntıların yüküne hambal oldun?

2578. Ferruh durumu ona baştanbaşa söyleyince,
Hürrem de ona cevap verdi.

2579. Ey şahım iş zor olmuştur,
Bu işi hiçbir akıl kolay bulmaz.

2580. Bu işe gevşek davranma tedbirini al,
Suçundan dolayı yiğitliğine saldırma.

2581. Hadim Şah'a hizmet eder bilirsin,
Bir an hizmetçisi kayıp olsa,

2582. Muhakkak Onu Padişah bir iki kez değil,
Tekrar tekrar sorar ve ister.

2583. Sorup araştırırsa izi bulunur
Ve bu işi senin yaptığın bilirse;

2584. Halimiz ne olur iyice düşün
Ve işi anla sonra gafil olma.
2585. Yaşananları geride bırakıp
Artık buradan göçmemiz gerekir.
2586. Dik başlılıkla hiçbir şey çözülemeyeceği gibi
Kesilen başta tekrar yerine gelmez.
2587. İnsana bir yerde korku olursa,
O yerin okuna Cenab-ı Allah vurma izni verir.
2588. Kaza okuna karşı gelmek,
Bela yayını güç ile hazırlamak olmaz.
2589. İş başa gelmeden önce tedbir almak gerekir,
Suya düşünce tedbir fayda etmez.
2590. Kolay yerde altın ve gümüş bulunmaz,
Bulunsa da satılık can bulunmaz.
2591. Ölüm yerinde durmak
Ve kaza yerini sormak hatadır.
2592. Bu iş olur mu olmaz mı demek ne?
Bundan dolayı yarın ki yemek için emek ne?
2593. Şu çaresi olmayan sıkıntısı ve hatası çok olan,
Bu düşünceyi bırak.
2594. Talih sana dost olmadığı için
ağzını kapat ve kesinlikle sırlarını ona açma.

2595. “Çözebileceğin düğümü bağla”
diyen ulular ne güzel demiş bunu dinle ve anla.
2596. Ferruh ona cevap söyler,
bu işi gönülden kabul ederim.
2597. Geçmiş zamanda Cenab-ı Allah böyle takdir ettiyse,
bu durumu tedbirlerinin değiştireceğini sanma.
2598. Olacak nesne asla bilinmez,
bilinse çalışarak çare bulunmaz.
2599. Kaza takdir olunmuş olsa,
alın yazısının dışında hiç kimseye ölüm yok.
2600. Kadere tedbirin alınamayacağı gibi,
gökten gelen belaya da hiç kimse engel olamaz.
2601. Ölüm doğrudan yolunu balarsa,
önemliyi anlamaz ve gerekliyi bilmez.
2602. Ölüm ateşini söndürmek,
Atılan oku geri çevirmek olur mu?
2603. Birçok kuş gökyüzünün üstüne akın akın gitse
Kader, onu yerde ağa düşürür.
2604. İki gün saklamak uygun değil,
bu gün kaza (kader) ya var ya da yoktur.
2605. Kaza günü çok sakınmanın
fayda vermeyeceğini bil.

2606. Eğer sen tedbirini aldıysan yürü git,
Çünkü her bir tedbirin yeri vardır.
2607. Hürrem, “Bu anlaşılmaz hayret verici sözlerinin manası illa dert ve sıkıntı değildir.” Dedi.
2608. Ey güzellik kaynağı korkum,
huzuruna ansızın büyük felaketin ulaşmasıdır.
2609. Dünyada benim başka bir endişem yoktur.
Gece gündüz sizin için telaşlanır ve düşünürüm.
2610. Zamanın çeşit çeşit işleri,
uzak yokuşları ve inişleri vardır.
2611. Bu devranın hiçbir yerde kararı olmaz.
Bu talih iner çıkar ve döner.
2612. Talih kime ululuk ve ağırbaşlılık verdiyse
onu sıkıntıdan başıboş bırakmadı.
2613. Bu talihimin dostluğundan sıkıntısı,
iyiliğinden kötülüğü çoktur.
2614. Eğer her düşünceyi kim toplayıp kabul ederse.
Onun her işi mükemmel ve kolaylıkla olsun.
2615. Benim bildiğim işte bu kadardır.
İşimiz tamamıyla alinyazısı ve kaderdir.
2616. Değıştirdiğimiz yer doğru yer olsun
çünkü uğursuzluklar peşimiz sıra devam etmektedir.

2617. Her kimse yuvadan çıkararak izini gizleye,
dünyada hiçbir zaman bela görmesin.
2618. Uzağı gzetlememiz uygundur,
ikamet yerini yakın etmek hata olur.
2619. Eğer kolayda bir yer bulmazsak
Bu durum bizi alt eder ve yer.
2620. Son Őhrin büyük ve çok mahallesi vardır.
Bu yerde ocağımızı yakalım.
2621. Biz biraz bekleyelim ve kaza atının,
Nereye adım atacağını görelim.
2622. Eğer sonunda kaçmak gerekirse,
Bu kapalı kapıyı açmak lazımdır.
2623. Basılarak sıkıŐtırılma durumu olmasın,
Sözü bırak ve kaygılarını gönülden at.
2624. Ferruh: “Cevabında ey dost bu tedbirine satın alıcı olamam” dedi.
2625. Bu anlamlı sözleri söyledin fakat fayda etmez.
nk helva kimseyi sıkıntısız etmez.
2626. İnsan çok sıkıntı çekmeyince mutluluk,
yüzüne nedensiz yere gelmez.
2627. Derde yakışır olana sevgili
Memleketinde zlene yabancı derler.
2628. Tecrübe eden hikmet sahibi,
Kaderde yücelik ve zenginlik vardır dedi.

2629. İnsan sürekli kaçıp sürekli mücadele etse de
Bela oku ona çabucak ulaşır.
2630. Kimse uzağa kaçayım demesin
Ölüm beni tuzağa düşürmesin.
2631. Bela, insanı Horasan'a da,
Semerkant'a da gitse nerde olursa olsun bulur.
2632. Eğer insan yerini dibini de yapsa
Mekan kazadan uzak kalmaz.
2633. Doktor hastaya derman olmak için gitti.
C.allah talihini iyi etsin dedi.
2634. Oysaki onun derdini çok kötü görüp canının ümidi kalmadı dedi.
2635. Ölümden şimdi haber geldi bu nedenle hiçbir ilacın bana tesir
etmeyeceğini bil.
2636. Doktorun bırakıp gittiği gece
Yüce Mevla nadir bulunan kutsal bir şerbet gönderdi.
2637. Sabah vakti sıkıntısı gitti.
Fakat o pir bunun durumuna çare bulamadı.
2638. Gece ona bir dert ulaştı.
Ölüme hazır olduğu için şaşırmadı.
2639. Ey Hürrem ecelin asla bilinmeyeceğini.
Ölümün yeri ve zamanının olmadığını anla.

2640. Cenab-ı Allah'ın hükmüne kesinlikle akıl ermez.
Ölümsüz canı kimseye vermez.
2641. C.Allah'ın hükümlerine hiç akıl ermez.
Hiç kimseye ölümsüz can vermez.
2642. Başka yerim olmadığı için ona sığınmışım.
Kendimi ona gönülden bağlamışım.
2643. Ondan gelen iyi kötü ne varsa çok güzeldir.
Şayet zehri şeker şerbeti kabul ederim.
2644. Bana bu yerden gitmek uygun olmaz.
Bu yeri gereksiz yere terk etmek olmaz.
2645. Şayet senin gönlün gitmek taraftarıysa git.
Gönlünü bu düşünceyle sağlamlaştırdıysan beni terk et.
2646. Bu sözleri işiten Hürrem der:
“Ey şah bu sözden niçin tiksinti duyarsın.”
2647. Bu söz düşmancasına değil dost nasihatıdır.
Felek meydanı baştanbaşa idam kayışıdır.
2648. Çabalarımıdaki amaç şudur:
Ertesi gece çeşitli sıkıntılar senden uzak olsun.
2649. Ben huzurdan nasıl ayrılıp gideyim.
Ben ancak ölürsem huzurundan uzaklaşırım.
2650. Beni bu gözle asla görme.
Gönülden dostunum yabancı görme.

2651. Başıımı ve canımı koyduğum yolundan dönersem,
dilimden imanım dönsün.
2652. Elim kapına balta vurmadañ önce, dileğim bana ölüm ulaşsın.
2653. Makamın nerde ise kulun olan ben ordayım.
Ölünceye kadar ben kapında yaşayayım.
2654. Sensiz cihanı mükemmel görmem.
Ölüm, elim eteğindeyken ulaşsın.
2655. Gönül senle bir olmazsa,
Hakikatte ölüdür, yaşayamaz.
2656. Ferruh onu iki gözünden öperek,
gizli sözünü ona söyledi.
2657. Büyükten, küçükten söz dinleyerek,
Bir haber işitsen ne olur.
2658. Ey dost! Hiç kimse seni tanımadan,
Padişahın kapısına varasın.
2659. Sen, ona söz açarak bir haber iste.
Olur ki ondan bir haber duyarsın.
2660. Aklıma amber kokulu bir şiir düştü.
Git hor hakir olan bu yeni şiiri ona götür.
2661. Dayeyi görürsen Kimseden utanıp çekinmeden gizlice ona sun.

FERRUN'UN ŞİİRİ

2662. Gönülün dert ile belaya mağlup olması şaşılacak şey değil.
Nerde bela ve sıkıntı olsa aşık olana yakışır.
2663. Kavuşmak kolay olsun diye çalışayım dedim.
Fakat kaderin eline düşen döner dolaşır kazaya teslim olur.
2664. Bütün düşüncelerim Süreyya yıldızı gibi yaşamıştı.
Fakat şu anda talihim dağılarak yeryüzüne iner.
2665. Ey üstad yaraya öğüt yarar deme.
Sabır ipi kırılınca ciğer yaraya mağlup olur.
2666. Arzunun rüzgarı başıma toprak gözüme su koydu.
Ciğer ateşi coşarak alevi sevgiye dönüşür.
2667. Bu aşk göğsüme damgasını vurdu vuralı inlerim.
Gök gürlemesinin sesine benzeyen feryadıyla dağ yıkılır.
2668. Ferruh bu doğru ve hayırlı işine değer verir.
Sanma ki hata eden Hitay'a yakışır
2669. Hurrem Ferruh'un sözünü kırmadı,
Sevgi kuşağını sıkıca kuşandı.
2670. O bir süre sonra kapıya ulaştı ve durdu.
O bu işlerden bir belirti duymadı.
2671. Hüma'nın odası yol uğrağı idi.
Artık bir yana onun bahçesiydi.

2672. Hurrem o yerden geçerken durdu.
Bir süre bahane bularak vakit geçirdi
2673. O anda hüma'nın gözü ona ilişti
Ve yüreği bir kuş gibi çırpındı.
2674. Gönlü coştı, aklı başından gitti.
Tekrar nefes alarak sözünü ve kararını söyledi.
2675. Ey Daye! “Giden Hurremdir, git gör
Ve Ferruh'un makamından haber sor” dedi.
2676. Bizden padişaha selam götürmesini
Gönlün onun kölesi olduğunu söyle.
2677. C.Allah bu gece bize talihimizi bağışlasın
Ve bugünü değerli ve bahtlı etsin ki
2678. O ulu padişah bizi şereflendirsin
Ve bizi bu iyiliği ile saygı değer kılsın.
2679. Kısa sürede Daye kapıyı açarak gitti.
Hurrem'e ulaştı ve saygı gösterdi.
2680. “Banu şahı davet eder ve bu gece kavuşmayı rahmet bilir.” dedi.

2681. Kişiliğinin, erliğinin ve temiz dirliğinin noksansızlığı ile;

2682. bu gece tekrar bağa gezinti yapsın.

Bu iyiliği ile bizi mutlu etsin.

2683. Hurrem elini göz ve kaşının üzerine koyarak,

“Emriniz başım üstüne” dedi.

2684. Ne söz söylerseniz onu yaparız.

İsteğim iyi talihin kılavuz olmasıdır.

2685. Mektubu çıkartıp eline verdi.

Ey Daye bu hoş mektubu ona götür dedi.

2686. Mektubu ona uzat ve doğru düşüncüyü iyilikle görsün.

Tekrar bana cevabını çabucak getir.

2687. Daye mektubu ona hemen ulaştırınca,

Keder ve sıkıntısı hemen havaya uçtu

2688. Mektubu eline alıp gözüne sürdü ve sevindi.

Ayaküstü okuyarak mutlu oldu.

2689. Tekrar kâğıtları hazırlayıp kalemini yonttu.

İncileri sıralar gibi dizeleri sıraya koydu.

2690. Düşüncelerini sarf ederek cümleler kurdu.
İçine de gül ve şeker yerleştirdi.
2691. Başka yere el uzatmadan o anda vezin ve kafiyesi aynı şiir yazdı.
2692. Bu âh ile inleyişim ve derdim ne zaman Hatay'a ulaşır.
Ne zaman doğru iş yapsam tamamı kusurlu olur.
2693. Kavuşmanın gülü çaresiz ve dalsız olalı; gönül hayal ile bülbül gibi
güzel sedaya başladı.
2694. Gönül seninle sohbetin sonsuza kadar sürmesini diler.
Fakat talih bırakmaz; düşüncesi talihe yenik olurdu.
2695. Bu feryat figanımla felek ve kainat inleyen oldu.
Eser istersen yeryüzüne inen şu izleri bir gör.
2696. Sana kavuşma isteğiyle âh edersem
O anda ciğerden havaya cemreler düşer.
2697. Aşkın dünyada bana farz olduysa
O, gönlüne sevimli bir şekilde yerleşir.
2698. Ey Şah'ım! ayrılığın Hüma'yı öldürecekse ;
Bu gece gelmenin lütfu kan pahasına da olsa uygun düşer.

2699. Daye Hurrem'e cevabı ulaştırdı.
Hurrem cevabı eline alınca acele etti.
2700. Gayet sevinçli şekilde Ferruh'a giderek,
Dertlerinin üstüne toprak dök dedi.
2701. Seher vaktinden başka sırları açan yoktur.
Ne de dünya da miskten başka münafık vardır.
2702. Haberden hiçbir şey ortaya çıkmamış,
Zor işler erken zamanda son bulmamıştır.
2703. Kötülüklerin gözleri uyku içinde,
Komşular, dilleri bağı ve korku içindedirler.
2704. Fakat bu haberde lezzeti
Şekerden ve baldan daha tatlı bir müjde vardır.
2705. Talih bu kadar güzelini yapamaz.
Melek dahi bu kadar güzel tertiplemez.
2706. Dil, güzel söylemekle şeker gibi tatlanır
Hoş bir gönül bağlayıcı ve ömür arttırıcı olur.
2707. Esintisi sabah rüzgârı gibi can, hayali de cennet bağışlar.

2708. Hüma bu gece seni iyilik ve cömertliği ile bağına davet ediyor.
2709. Gönlünü bağlayıp gözünü aç,
Gafil olma işini ihmal etmeden bitir.
2710. Âlemlerin şahı, bu sözle sevindi ve
Gönlünden kederi, gözünden uykuyu giderdi.
2711. Felek siyah çadırı kurdu, gezintiye çıkan padişahın yüzünü gizledi.
2712. İki beden, can ve gönüllerini birleştiren yola çıkararak yavaş yavaş
yürüdüler.
2713. Bunlar bağın kapısına gelince,
Anahtarla kapıyı açtılar.
2714. Padişah içeri girip kapıyı kapattı,
Hurrem de tanrı seninle olsun diyerek döndü.
2715. Padişah bağda tek başına gezerken,
Ansızın bir ışık ortaya çıktı.
2716. Işığa doğru yürüyünce bir taht gördü.
Orada oturacak yerler hazırlanmıştı.

2717. O yerde şarap, meze ve kadehler hazırlanmıştı.

Padişahlar padişahı bu meclisten hoşlandı.

2718. O, tahta oturarak bir süre dinlendi,

Eline şarap dolu kadehi aldı ve mezelerden yedi.

2719. O anda sevgilisinin aşkına içti.

Ve tüm vücudu, baştan ayağa rahatladı.

2720. Diz çöküp güzel bir sesle,

Bu duruma uygun bir gazele başladı.

FERRUH'UN ŞİİRİ

2721. Sevgiliye gül ve lalebahçesi düzenlenip, ona kazanç hazırlanmıştı.

2722. Bu gece sözlerin yerine gelsin ve benim kararsız canıma yardım ulaşsın.

2723. İstenilen şey sen olduğun için gözüme bu memleketin kilisesi manastırı hiç görünmez.

2724. Gül açınca bülbül ahenk ile öter.

Yeni baharın isteği senin güzel yüzündür.

2725. Seni öpüp kucaklayalı, talih denizine sınır yoktur.
2726. Bu gece içinde arzular biterse bundan sonra hiç nurunu parlaklığını anmayayım.
2727. Bekleyişimin kanlı ölüm olmaması için;
Ey! Ferruh'un bedenine can olan gel.
2728. İçki içtiği için sarhoş olup mutluluğu elinden kaçırdı.
2729. Şarapla baş başa verdi içi yara oldu.
Aşk ve şarap ne güzel, ne hoştur.
2730. İçin başını anlamayınca sonu daima hayret vericidir.
2731. İster Irak ister Buhara içkisi olsun
İçkinin buharı insanda akıl bırakmaz.
2732. İçki her nerde bulduysa,
İyilerin adını kötü yaptı.
2733. Hayrı götürüp çok şer getirdiği için
Şaraba şer suyu demişlerdir.
2734. Zararı faydasından çok olur.
Kuşun tuzağa yakalanması gibi akıl da ona yakalanır.

2735. Ferruh yatakta uyudu.
Uyanık olsaydı sevgilisine kavuşacaktı.
2736. Hüma sağlam sözlü ve hadık idi.
Sevinçli bir şekilde yerinden kalktı.
2737. Talihini aydınlatmak için tahta ulaştı.
Fakat padişahlar padişahını uyur gördü.
2738. Bu hayret verici işe üzülüp yazıklar olsun
Sebepsiz yere bu anlayışsızlık utanmazlık nedendir. Dedi.
2739. Ben buna canımı verecek kadar aşığım
Görüyorum ki uykucu bir çocukmuş.
2740. Bu aşkı ne bilsin, o uyuyor.
Ben içinde korku olmayan bir aşığım.
2741. Bu feleğin sillesini yememiş.
Bunu bildiği için dolu dolu içmiş.
2742. Gerçi şarap aşka sebep
Fakat şarabı aşka tercih etmek şaşılacak şeydir.
2743. Mademki bahçivansız meyve olgunlaşmış
Susuz, yorgun ve ayrı kalıp özleyen benim.

2744. Ferruh sabaha kadar sarhoş bir şekilde yattı.
Uyanınca ciğerinin kanını içti.
2745. Metnin orijinalinde eksik kelime var ve gümüz Türkçesine aktarılmamıştır.
2746. Metnin orijinalinde eksik kelime var ve gümüz Türkçesine aktarılmamıştır.
2747. Ey sevgili acaba neden sözünde durmadın.
Bu nasıl plan, tertip ve merasimdir.
2748. Yalan söyleyerek gönlümü alıp,
Yüreğime ateş ile köz bıraktı.
2749. O, ayıplanmış olarak atına binip,
Perişan şekilde Hurrem'in yanına geldi.
2750. Hurrem: tekrar neden kederleniyorsun?
Sıkıntılar bitti neden kaygılanıyorsun?
2751. O şah gönül ateşiyle cevap verip
Yusuf'un kuyusu gibi ümidimi öldürdü dedi.
2752. Sevgili beni hatırlamayıp sözünü unuttu.
Fitneyi uyarıp, gönlünü uyuttu.

2753. Onun işinin ne olduğunu kim nasıl bilsin?
O sözünü tutmayarak kalbimi kırdı.
2754. Beni isteklendirip kendi elini çekti.
Benim bu zor işimi halletmesini beklerdim.
2755. Bu işin sebebini anlayamadım.
Bu bekleyiş beni ateşlere yaktı.
2756. Hurrem” Ey cihan padişahım,
Bu söylediklerinden şüphem vardır.” Dedi.
2757. Bu işler Hüma'nın kendisi ile başladı.
Bu kavuşma yolu için çalışma kendiliğinden nasıl biter.
2758. Ya bir engel ya da bilinmeyen bir hal olmuştur.
Ya da o bir çeşit münafıklık yapmıştır.
2759. O ay yüzlü, böyle boş söz vermemişti
Gelmeye ya fırsat ya da yol bulamamıştır.
2760. Hele bu gece bağa bir varalım
Belki de bu sır kuşu bağa düşer.

2761. Vakit geçmemişken acele edip,
O yerde ben kapıyı sen de gönlünü aç.
2762. Padişah giderken onun koynunda kabarıklık gördü.
O, kaftan altında bir nesne var dedi.
2763. Elini uzatınca Dımışki kağıt üzerine güzel hatla yazılmış bir
mektup gördü.
2764. Açıp okuyunca Sevgilinin sözünü yerine getirdiğini bildi.
2765. Fakat sevgili uyku durumunu ayıplayıcı nükteli sözleri
Birkaç beyite toplamış.
2766. Hürrem bir kere bu duruma, bu davranış da nedir? diyerek
Şehriyar'ı azarladı.
2767. Sevgilinin hakkında yalan yanlış sözler edip şikayette bulunursun.
2768. İşinde çok tembel ve gevşeksin
Yaptığın bu işlerden ne çıkar.
2769. Şarap neci de ona gönül verirsin,
Mutluluktan kendini uzaklaştırırsın.
2770. Burası gurbettir, memleketin ve makamın değil ki her isteğin
kolaylıkla olsun.

2771. Şarap garibin aşu değildir.
Nasibinin gününü gözleyip iste.
2772. Mademki her işin gereğini bilmezsin.
Çalış ki zamanın kazasını atlasın.
2773. Sen başka yerde şarap bulamaz mıydın?
Şarabın işini bilmez miydin?
2774. Hayat suyunu bırakıp şarap içtin.
Şimdi ecelden nasıl kurtuluş bulacaksın?
2775. Büyüklerin bizim için önceden
Söyledikleri sözü işitmedin mi?
2776. Şarabı yere dk başa götürme.
Kim başına götürürse başını kestirir.
2777. Gül yılın bir döneminde yetişir.
Şarap ise ne zaman isterse bulunur.
2778. Gülün zamanını geçirirsen şaraptan ne fayda..
Şayet bülbül vakitsiz öterse ne fayda..

2779. Sonra her ağaçta anber bulunmaz.
Kolaylıkla da asla cevher bulunmaz.
2780. Çok sıkıntı çektin buldun vefayı,
İşte şimdi vefayı sıkıntı bildin.
2781. Mademki sana uygun olan şaraptır.
Aşk senin nasıl kazancın olsun.
2782. İnsanın senin için emek çekmesi boşunadır.
Yazını düzgün okursa yanlıştır.
2783. Madem böyle naz ve heves edecektin,
Bizim türlü sıkıntılar çekmemize ne gerek var.
2784. Huyunu değiştirirsin, gençsin ama ihtiyar hareketine sahiptin.
2785. Mademki sana verdiğim eğitim fayda vermedi.
Eğer onun akli var ise seni terk etsin.
2786. Öfkesinden ne yaptığını bilmez idi.
Kendini kaybetti bulmaz idi.
2787. Hiç sakınmadan ve utanmadan, diline ne geldiyse çabucak söyledi.

2788. Kızgınlığın ateşi yanıp hiçbir surette sönmez ise;
O yerde utanmaz saygıyla anılmaz.
2789. Padişah çok çirkin ve ayıp olan vefasızlığını işitince
Hatasını ve suçunu ortaya koydu.
2790. Ey arkadaş sen gerçekleri söyledin
Ben kendi elimle başıma taş vurdum.
2791. Hem gözüme hem gönlüme uyku vermem.
Hem de bu işim ölüme denktir.
2792. Yaptığım için uygun olmadığını bilirim
Bun durum dosta ya da akrabaya uygun değildir.
2793. Fakat uçan kuşu indirmek,
Atılan oku da geri döndürmek olmaz.
2794. Geçen geçti, gel başka tedbir alalım ki bu suçu bir şekilde değiştirelim.
2795. Bahtı karalık ansızın beni uyutunca bedenimden can, başımdan
akıl gitmiş.
2796. Hurrem gel bugün çalışıp çabalama yerini terk edip bağa gidelim
dedi.

2797. Ben onun hakkında sende sarhoşluğun ;
Ona bu durum hakkında cevap yazalım.
2798. İşin doğrusunu bu şekilde görünce
Gidip mektubun cevabını yazsınlar.
2799. Bu şekilde sevgilinin işlerini zikredip, düşünerek bağa vardılar.
2800. Kâğıt hazırlandı hoş kalem onun üzerine misk anber gibi inciler
dizdi.
2801. Kapın Hz. Muhammed'in kapısı gibidir.
Her şeyden tenzih edilmiş ve riyasızdır.
2802. Onun hakkı için doğru yoldadır.
Yoldan çıkana doğru yolu gösterir.
2803. Bu yolda ben hatalar yapmadım.
Bu nedenle isteğimi iyilikle kabul et.
2804. Bakıp yatacak yeri görünce, başımı terk ettim mesnedin için.
2805. Güzel sözlerin bana ulaşınca, çürümüş organlarıma canlılık ulaştı.
2806. Senin iyiliklerinle boğulmuşum.
Ruhun şahı önünde baydak oldum.(?)

2807. Hayalinin gönül aldatan güzelliği bana mutluluğu verdi.
Onu anarak bütün sıkıntılarımı unuttum.
2808. Ey gül budağı sefana doyamadım.
Ayağına kapanıp yardım dilerim.
2809. Bu ümidine kavuşmak kolay olsun.
Kederimden kadehler dolusu içki içmişim.
2810. Çünkü aşk şarabı bana galib geldi.
Bu şarap aklımı başımdan aldı beni köle yaptı.
2811. Gözüm uyumadı. Bahtım uyudu.
Kader bozulmadı, makamım bozuldu.
2812. Şimdi resme inanıp, nefsine ve sevgiliye yenilmiş bir kulum.
2813. Suçlu suçunu bilip yalvarırsa güçlü de ona merhamet etse
uygundur.
2814. Her gün göklere ulaşan feryadım için yardım et ve hatamı bağışla.
2815. Şarabı içerek yanıldım ve ona yenik düştüğüm için suçlular
bölüğünde anılır oldum.

2816. Yüzüm ve yüzün iki renk ve iki güldür.
Biri sevinçli biri de kederli ağlayandır.
2817. Senin yüzün hoş kokulu kırmızı güldür.
Benim yüzüm kederli sarı güldür.
2818. Bağ içinde kırmızı, sarı gül olur.
Bir bağ içinde bağlanınca güzel olur.
2819. Gözyaşım ırmak, senin boyun selvi
Ey talih! selvi boylu güzeli, hayat suyuna getir.
2820. Sen keklik, benim gönlüm de kaygı dağıdır.
Dağ sürekli keklik durağı olur.
2821. Senin sözün şekerdir, Ben ise bir gönül hastasıyım.
Şüphesiz hastanın dermanı da şekerdir.
2822. Ben suya boğulmuşum sen ise parlak incisin,
Ey dost gel inciye su mekân olsun.
2823. Ben dertlerin esiriyim; sen ise benim kederli halimin güzel sefası
ve vefasısın.
2824. Ey padişahım beni terk etmek hatadır.
Bedenim yabancı olsa da gönlüm tanıdaktır.

2825. Ben, aşkın ateşi içinde toprağım, yel esmeden yaprak nasıl
kımıldasın?

2826. Mademki her bir derde belli bir deva var.
Güzel yüzlerde iyilik ve vefa var.

2826. Gerçi terbiyesize terbiye vermek uygundur.
Deli ve sarhoşta kusur aramak hatadır.

2828. Bu iki durumdan biri kimde çıkarsa;
Gönlü hoş olan onu özürlü kabul eder.

2829. Aşk şarabı beni sarhoş, ayrılığında mecnunu ve şaşkıını etmiştir.

2830. Allah'ın işleri daima bağışlayıcılıktır.
Ve Cenabı Allah dünya da saygıdeğerdir.

2831. Derdim kalem gibi doğru şekilde ulaştı.
Can ve gönül nâme gibi katlandı.

2832. Hurrem ey şah! Mektup yazıldı dedi.
Vakitli vakitsiz benim aklıma şu düşer.

2833. Kimse mektubu sevgiliye ulaştırmaz.
Onun için bu duruma bir çare bulalım.
2834. Mektubu bir oka takıp atalım.
Belki Daye bu işareti görürve bilir.
2835. Onu götürüp göstere sin ki sevgili görsün.
Şayet bu durum olursa yasemin gibi açsın.
2836. O, bakınca yazdıklarımı anlasın,
O çünkü Leyla'dır, Mecnununu bilir.
2837. O hoş rüzgârın bolluk içinde yaşayan nazlının aklına gelsin,
ruhuna ulaşsın.
2838. Ey padişahım gönül çok fazla titreyip,
Gönül çok fazla coşarak işaret verir.
2839. Şirin ve nazik hitabını görünce,
Elbette cevabını yazacaktır.
2840. Mektubu oka takarak oku saraya çevirdi.
Daye yürürken ansızın ortaya çıkıverdi.
2841. Hemen bu durumun teklifsiz dost işi olduğunu anladı.
Ve vakit geçmeden Banu'ya ulaştırdı.

2842. Sevgili mektubun mührünü açınca,
İçi coştı ve sevgisi depreşti.
2843. Aşık Ferruh'un alçalarak yakarışlar yaptığını gören Hüma buna
karşılık göz yaşını akıttı.
2844. Namus meselesi yaptığı bu duruma çare arardı.
Onunla kıyasıya mücadele ederdi.
2845. Onun cevabını kızgınlıkla çabucak yazdı.
Cevabı kılınçtan daha keskin ve daha kan dökücü idi.
2846. Ey uykuya uyan âşık,
Artık bu aşk yolunda yatma uyan dedi.
2847. Gözünü gaflet uykusu nasıl örter.
İsterlere kavuşma fırsatı, zaman hani nerede?
2848. Bu yalan ve çürük özrün nedir?
Hatan gizli değil açıkça ortadadır.
2849. Elde etme zamanını niçin uykuda geçirirsin?
Arap şöyle der: Uyku ölümün kardeşidir.

2850. Mademki bulduğun fırsatın kıymetini bilmiyorsun.
Çok şeyleri isteyip bulmayasın.
2851. Can bulmayan şu bedene nasıl korku olsun?
Hayat suyu boş yere istenilmez.
2852. Dünya da hiçbir surette kötülük yok.
Onun için artık sıkıntı ve dert yok.
2853. Bu gün bu durum için boşuna dolaşırsın,
Dünyanın sıkıntısını mutluluk görürsün.
2854. Gözün gözüm gibi ağlayan değildir.
Sözün sırlarım gibi gizli değildir.
2855. Sen yiyip içip hoş şekilde dolaşırsın,
İçki ve dinlenme üzüntünü sevinçli eder.
2856. Etrafı eziyet ve sıkıntı olan sevda bahçesine bulaşıp, dolaşan
benim.
2857. Sen kavuşma işinde niçin isteksiz olursun?
Sabah vakti kalkarak şaşırırsın.
2858. Tanrı, dost iş verirse çabucak yap dedi.
Çünkü yemek bayat olursa mide bulandırır.

2859. Güzel tedbirler almayarak kötülük yaptın.
Bunun için kendi düşen ağlamaz.
2860. Cefa taşı gönül sırçasına dokununca,
Tekrar nasıl parçalanmamış olsun
2861. Dünya da sıkıntısız bal olmaz.
Değersiz ve ucuz da cevher bulunmaz.
2862. Gönül dert çekip korkmasın,
O, dilek tahtında oturan olmasın.
2863. Mademki sohbetimi çok kabul edip,
Sevginin kulağını sağır yaparsın.
2864. Aklına ve büyüklüğüne güvenerek,
Zamanın işlerinden habersiz kalırsın.
2865. Sende beklediğim şeyler gerçekleşmedi.
Sevgim senin üzüntün karşısında çaresiz kaldı.
2866. Hüma'yı sen bir serçe ile denk tutmadın.
Karıncaya Sultan Süleyman olmadın.

2867. Bu nasıl düşünce, iş ve ameldir.
Bu hile ve aldatmayı nasıl bir süsleyiştir.
2868. Ben sana uydum sen aklına uymadın.
Şeker kamışını söğüde aşıladın.
2869. O alaycı kişi bu eğlenceyi düzenledi.
Ne düzen, ne şeref, ne de itibar vardı.
2870. O emretti ve onu bağa gönderdi.
Daye bu emre bağlı kaldı.
2871. Ferruh mektubu okuyunca rahatı kaçtı.
Ağlayıp, inleyerek feryat etti.
2872. İçi dert ve kederle dolup,
Taşa baş, başa taşı vurdu.
2873. Hurrem Şahın bozulduğunu anlayınca,
Elinden mektubu aldı ve kan içinde olduğunu gördü.
2874. İnce sözleri son derece hayret verici.
Bu duruma birçok düşünce nasıl yeterli olsun.
2875. Ciğer yakıcı işaretler meydana getirmiş,
Yüzlerce cümleyi öldürmek amaçlı yazmış.

2876. Şayet bir sözünü dağa koysalar,
Dağ parçalanmış kırık kabağa benzer.
2877. Mancınık gibi yıkıcı sözü var.
Azarlayışı da yıldırım gibi yakıcıdır.
2878. Hurrem bu sıkıntı ile şaşkın ve ağlayan oldu.
Talihsizliğinden bu sözler onu sarhoş ve hüznü yaptı.
2879. Bu durum bezdirdi ve ciğerini yaktı.
Dili kör olunca söz söyleyemez oldu.
2880. Sevgilinin cevabını hayretle gördü.
Onun sözünde durma kararı nasıl kalbini kırdı.
2881. O, bu düşünce ile çok fazla şaşırılmıştı.
O bu dert içinde perişan idi.
2882. Hurrem: “ Ey şah günlüne dert etme
Çünkü aşk yolunda birçok kur’alar var” dedi.
2883. İki sevgili dostça söz söylese de
Arada darılma eksik olmaz.
2884. Her konuşulan gönülden olmaz.
Sevgi gülleri gönülden solmaz.

2885. Sevgi olunca dargınlık eksik olmaz.
Âşık olanda sıkıntı eksik olmaz.
2886. Her cevaba gönül bağlama.
Hata doğru davranışlara kapı açan olur.
2887. Sonunda gerçek ile şakayı bir tutma.
İpek ip ile normal ipi bir kabul etme.
2888. Mademki âşık dertlerde hoş kalmaz.
Dargınlarda barışmaktan boş kalmazlar.
2889. Dargınlığı kim çabucak bitirirse,
Oraya sevgi çabucak yetişir.
2890. Yıllarca sevgiliyi bekleme,
Devreden günlerin durmayacağını bilirsin.
2891. Örnektir deme hiç kimse bilmez.
Akıncı ve âşıkta utanma bilmez.
2892. Sevgilinin büyük sözlerine bakma.
Ya da sevgilinin küçük güzelliğine meyletme.

2893. Onun için güzelin sabrı ve bekleyişi olmaz.
Aşığın içinde hüner bırakmaz.
2894. Acep bu eziyet ve sıkıntılar sevgisinden olmaya.
Çünkü zaman yalvarışları bu şekilde gösterir.
2895. Gönül bu naz ve azarlayışa dayanmazsa,
Sonu elbette harabeye döner.
2896. Âşıklar ona sürekli yalvarıp yakarsın diye
Sevgili sürekli naza düşkün olur.
2897. Böyle dikensiz gül nasıl olsun.
Varlık ver servetinde hastaliksız olmayacağı kararlaştırılmıştır.
2898. Sevgili kötü söz ederse tasalanma,
Çünkü su yılanının zararı olmaz.
2899. Şayet dik başlı olursa hükümlerine boyun eğen ol
Çünkü o çiğ safra ve sirke huyludur.
2900. Saman gibi her yelden uçarsan
Kuşkusuz buğdayını suya saçarsın.
2901. O hoş, güzel yalvarış aşığı olgunlaştırısın.
Çünkü amber ham iken koku vermez.

2902. Ey şah zade sen yine de cevabını yaz.
Sıkıntıdan düşkün olma, ayağa kalk.
2903. Padişahlar padişahı kâğıtları düzenleyip kalemini yonttu.
Kafura amber damlaya damlaya yazar.
2904. Ey zamanın sevgili sultanı,
Ben değersiz kulunu noksan görme.
2905. Kapından ben kulunu reddedip,
Sınırsız eziyet ve sıkıntı verme.
2906. Bütün kâinatın isteği budur.
Bir kez ayağı sürçen at kesilmez.
2907. Yüce huzurunda olur olmaz suçlar anılmaz.
Cihan içinde insan nasıl yanılmaz?
2908. İnsanoğlu bir doğru yolu görünce,
Ayağı sürçer, kolu kırılarak eğri olur.
2909. Hayat ve ölümün ayrılığında susuz kalmaz.
Su isteği ile suya düşer ve boğulur.

2910. Bir anda hata yaptığım için
Benim durumum da ona benzer.
2911. İnsanın gönlünde yüzlerce sıkıntısı var.
Şayet bir eksiği olursa onu ayıplama.
2912. Ağaç bir yıl boş kalır ve meyvesiz kalsa
Kim onu keserse uygun değildir.
2913. Küçüklerden günah ortaya çıkmış olursa,
Büyükler ona gönül bağlamazlar.
2914. Çünkü önceden beri öyle adet kalmıştır
Kul hata yapar büyüklerde affeder.
2915. Kasap koyundan et ve ciğer yese de
Kendi koyununun etini ve ciğerini asla yemez .
2916. İşinde kör, kırıcı ve çiğ olan benim
Çünkü açgözlülük aşını tuzsuz pişirdim.
2917. Ben koynu suç ile dolu kulunum.
Hükümlerin karşısında boynunu ortaya koyan itaat edenim.
2918. Ceza verirsen emir senindir.
Affedersen yine iyilik senindir.

2919. Hırslı idim, acele eden oldum.
İsteğimi az sözle etraflıca anlattım.
2920. Lütfunun olgunluğuyla kuşatılmış olaydım.
Bu kulunu hatalarından dolayı hoş göreydin.
2921. Şayet bu kötü suçumu az görürsen
Varlığında fazlasıyla ağırlama olur.
2922. Bağışlamana ne sığarsa onu yap.
Çünkü bedenim bu utançla kıl gibi oldu.
2923. Ey dost senin yüzün gülen gül bahçesidir.
Benim bağrımda ateş hanedir.
2924. Gülün durağı isteğe bağlı olur.
Ateşe düşenin nasıl rahatı olsun.
2925. Ey sevgili! Dudağın dikbaşı ve keskin olsa;
Benim ayakkabıma türlü ateşler düşer.
2926. Sende günah olmayıp bende olduğunu bilirim.
Günahını bileni kapından kovma

2927. Allah korusun makamını kıyaslamak suçtur.

Ben nefsim haksızlık etmişim.

2928. Sözün ömrün gibi çok fazla uzun sürdü.

Nefsim ayrılığında kurtulmuş olsun.

2929. Seni bekleme arzusunu gözüm de terk etti.

Onun için basitleştirmeyi seçen oldu.

2930. Şayet isteğin bir harfini yazarsam.

Suçumdan bir sayfa doğru yazarsam.

2931. Kıyamet kopuncaya kadar son bulmasın.

Herkes duyunca cihan ateşe yansın.

2932. Hele iyileş özürümü gör ve kabul et.

Ayrılığın ile olan haksızlığımı gör.

2933. Bu sırrı bir ulu kimseye sor ve öğren.

Bir deliye kalem çekmek(yok saymak) var mıdır?

2934. Ben pervaneyim sen nur içinde mumsun.

Kelebek ateşe düşse özürlü olur .

2935. Yapraklar alçakgönüllülükle dolu oldu.

Dersler diraset derslerine ulaştı.

2936. Böylece yine saraya attılar.

Zor düğümler bu şekilde çözülmüş ola.

2937. Daye gizlenerek onu gözler idi.

Velakin herkeslerden gizlerdi.

2938. Çaresiz kalıp hiç kimseye görünmeden ve muhalif olmadan
mektubu Hümayaya verdi.

2939. Banu onu okudu ve güzel bulup beğendi.

Nesrin yaprağı sıkıntılı bir surete döndü.

2940. Tekrar gönlü perişan oldu.

Ve tekrar gam kuşu yaza ulaştı.

2941. Ne kadar mutlu olduysa da yüzler buruştu. Yumuşamış gönülden
kırıcı sözler yazdı.

2942. Ey şah uyuma canını uyar.

Çünkü talih böyledir, daima uyanık ol.

2943. Mademki gönül, aşkın yüzünü görür.

Bu gözler nasıl uyku sefası yapar.

2944. Yüreğimi yaralayıp belimi bükersin.

Tekrar dönerek o yaraya tuz ekersin.

2945. Bu kadar sihir ve masal nedir.

Mademki alay etme okunu nişana atarsın

2946. Hazineye niçin yılan gönderirsin.

Yusuf'a devamlı kara akçe verirsin.

2947. Bu duruma oyunlarının çok olduğunu bilirim.

Kalbinin hilelerle dolu olduğunu bilirim.

2948. Sonra insan gerçekten yalan söylemez.

Söğüt çiçek verir meyve vermez.

2949. Artık sözlerine inanmayayım çünkü

Denizler dizlerine çıkmaz.

2950. Ben temiz bir suyum güzel yüzü gör.

İçinde ne varsa görünür.

2951. Makamın sonu olmayan bir deniz,

İçini görmenin imkânı yoktur.

2952. Her yerde Şu yiğit kararlı olsun.
Her isteğini kendiliğinden bıraksın.
2953. Mademki attarın dükkanına taş attın
Ne kadar Şişe kırdığını kıyasla.
2954. Ben sana sevgili demiŐim. ne fayda?
Sevgili olmayı kabul etmezsin.
2955. Ben seni hatırlarım seni ise unuttun
Hileyi uyarıp sevgiyi unuttun.
2956. Sonunda üstümden yardımınla zahmetlerimi götür.
Ben yükü hafif olarak bir yöne gideyim.
2957. Orta yere gül dikenimdir.
Dikenler dolaşa gül dikendir.
2958. Bir sıkıntı ile çaresiz olmak,
Her işten soğuyup başıboş olmak ta ne?
2959. Mademki sende Şefkat vefa yok,
Yok yere niçin bu kadar eziyetler çekeyim.

2960. Şayet beni düşte kucakladığını söylersin
Açgözlülük etme ki bu iş ile yaşlanasın.
2961. Eğer çabucak sevgiliye kavuşayım dersen,
Sersem, baygın olan senin tatlıya perhiz etmesi gerekir.
2962. Eğer elini dudaklarıma uzatayım dersen,
Sarhoş olur helvayı sindiremez ve kusar.
2963. Şayet bu meyve ve sebzelere doyayım dersen.
İskender hayat suyuna ulaşamadı.
2964. Şayet afyon toplarsan tadına bakasın
İçinde engerek yılanı olan korkunç yolu var.
2965. Eğer istersen miske koku bulursun
Gerçekleşmeyen boş sözlere aklını verme.
2966. Sen gül-şeker toplayıp yiyesin.
O istekle de gönlünü yakasın.
2967. Saf şerbeti bulup içesin,
Uyuduğunda da güzel rüyalar göresin.

2968. Şayet muhafazalı parlak inciye bulursan
Bu istek aklını başından alsın.
2969. Şayet güzel ayı kucaklayarak,
Ümitsizliğini sen ateşe yakmış olasın.
2970. İnsan defalarca nefsiyle mücadele etsin.
Mutlaka galip olmak nasip olmayabilir.
2971. Azarlayışı ciğeri parçalar,
Yolunu arayan suyu da tekrar ıslah ederdi.
2972. Dışı ateş saçar içi su saçardı.
Eli kanlar, dili ünnab çiçeği ezerdi.
2973. Kalem taş duvar, kâğıt ise mimar oldu.
Sıkıntı ve eziyetler gidip naz ile doldu.
2974. Fakat her bir azarlayışı ortada
Hind ve suyu kılıç ile mızrap idi.(?)
2975. Sabır ve perhiz gönülden gidince,
Çabucak Daye'nin eline uzattı.

2976. Bunu tekrar bağa gönder,
O bağı ve tutsak olan avı bırak dedi.
2977. Daye, dediği kuşu dama bırakmak için
Onu alarak çıktı.
2978. Kuşun saraya konmasını isteyerek,
Onu çabucak bırakarak tekrar döndü.
2979. Şah onu görünce ertelemedi.
Eline alarak bir bir okudu.
2980. Dışı soğudu fakat içi yanmaya başladı.
Bedeni ateş, gözü deniz gibi oldu.
2981. Mektup baştanbaşa ayıplamalarla dolmuş,
Kaza kadısı kırıcı mahkeme sicilini yazmış.
2982. Ferruh, tekrar mektubun cevabını
Kendi durumlarını düşünerek dile getirdi.
2983. Ey yoldan çıkartıcı sevgili!
Garibin hali çok zordur. Şeklinde yazdı.

2984. Azarlaman bedenime öyle bir ateş vurdu ki
Orda kalmayıp cana ulaştı.
2985. Bu ne zulüm ne biçim haksızlıktır.
Bu ne ölüm ne biçim acıdır.
2986. Beni çok emek sarf ederek yaraladın.
Sonra da bu yarama tuz basıyorsun.
2987. Senin huzurunda alnını yere koymuş garibin
Ayaklar altındaki durumunu nerden bileceksin.
2988. Çünkü bu aşkın yoluna başımı koymuşum
Yılanı vurur gibi başıma taş vurma.
2989. Ben senin aşkınla divaneyim.
Benim kahrımsa etrafımda dönen zalim bir pervanedir.
2990. Bu ayrılığa bakınca ölüm iyidir.
Dilim dertlerimi anlatabilirse iyidir.
2991. Hiç kimsenin günü benim günüm gibi olmasın.
Hiç kimsenin talihi benimki gibi kara olmasın.

2992. Madem bugün gurbetten nasibin yoktur.
Bunun şükürü için garipleri gözet.
2993. Bu yumuşak kalbe sert taş vurma.
Yürek sert çelik değil, yumuşaktır.
2994. Ahımdan kopanı rüzgâr sanma o ateştir.
Çelik gibi olma sonra mum gibi yumuşarsın.
2995. Aşkının ateşi içimde yandığı için
Yüreğimde yağ bırakmadı eritti.
2996. Ey zalim sevgili gönül hasta olunca eziyete dayanamaz.
Bunu bil ve ona göre eziyet et.
2997. Daima çekirdek gibi olma hurma gibi ol.
Mademki çekirdeksin inci gibi suda ıslanma.
2998. Cenabı Allah hak edene tatlı hurma verir.
Azarlayışının yayını at ve tekrar kurma.
2999. Bu hikâye sana anlattığım gibidir.
Canım kaygılanır ve kaygı da canımı yer.

3000. Sen bu kuldan kudretini esirgiyorsun.
Yok olmak üzere olan kaderime yardımını gönder.
3001. Güneş yüzünün ayrıldığından yanıp
Yağı bitmiş çıra gibi söndüm.
3002. Toprağımı rüzgârdan kaçırıp,
azarlayışının suyu ile ateşimi yok ettin.
3003. Mum gibi uzaktan bana meyledersin.
Yakın olduğun zaman ateşinle yakarsın.
3004. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine
aktarılamamıştır.
3005. Yemek veriyorsun neden zehir katıyorsun?
Bana kulum diyorsun neden değer vermiyorsun?
3006. Güneş gibi eğilip suya aktığın zaman
Beni gölge gibi yerlerde bırakırsın.
3007. Havaya taş attığı zaman
geri dönüp başımı yaracağımı bilirsin.

3008. Ey sevgili! Bu gönlüm muhabbetine belkemiğidir.
Benimle asla çocuk oyunu oynama.
3009. Bana kısa bakarak eziyet etme
Balı her zaman eli uzun olanlar yemez.
3010. Mektup tekrar tamamlanınca
Hürrem eline alıp dama gönderdi.
3011. Mürekkebi misk her harfi amberdi.
Sözü can bağışlar manası da gönül alırdı.
3012. Harflerinden sonbahara güzellik ulaştı.
Güzelliğiyle keyifsizleri sohbeta başlattı.
3013. Esintisinden düşünceler hoş kokulu oldu.
Gelişiyle tekrar hayat buldu.
3014. Bu cümleler şekerden daha tatlı
Güllerden daha güzeldi.
3015. Hüma bu mektubun anlamına denk cevap yazmak istedi.
Fakat bu yakıcılığa denk bir ahenk bulamadı.

3016. Asla vahye cevap olmaz.
Olsa da doğru olmaz dedi.
3017. Bu üslubu nasıl yorumlayıp yazayım.
Çünkü tasvirli sözü hayat suyudur.
3018. Şekerin cevabı şeker olmalıdır.
İncilerin arkadaşı elmas olmalıdır.
3019. Eğer bu şekilde nazikane davranırsam,
Gösterişe kapılarak gönlü büyür.
3020. Yalvardığımı bilirse naz edip kibirlenir.
Ben alçak gönüllülükle sözler söylerken o alaycı olur.
3021. Azarlamayla yazayım yine mektubu.
Hint ve kılıçlardan daha keskin olsun.
3022. Geyik gözlü ve kaplan belli sevgili
Mektubu yorumlayarak cevabını yazar.
3023. Altın kalemi gümüş parmağı ile tuttu
Ve bu ikisinden parlak inciler döküldü.

3024. O inciler kayın ağacından yapılmış okun ateşi gibidir.
O harflerin tamamı birer keskin kılıç şeklindedir.
3025. O, ciğer oyucu ve sevda karartıcı
Yürek yakıcı ve sancılandırıcıdır.
3026. Ey ömrümün mahremi senden önce bu kadar gafil olanı
görmedim diye yazdı.
3027. O akıllı kişi gönlünden böyle demiş.
Aslını terk eden gafil olur.
3028. İnsan her zaman uyanık ve akli başında olmalıdır.
Ondan sonra varlığa ve mutluluğa sahip olabilir.
3029. Kimse uyku ile nam kazanmamıştır.
Israr ile de gönlün tuzağa düştüğü yoktur.
3030. Gönül ki bir yerde sağlam değildir.
Hurrem bahtına eş değildir.
3031. Kim aşka canla başla meylederse
Sıkıntılara karşı canını ortaya koyması gerekir.

3032. Sen çok yüce ve sevinçli; bende çok küçük ve hüznölüysem bunda ne var.
3033. Bana bu değersiz bakışını ne zamana kadar sürdüreceksin
Her zaman dostun olduğumu sende bilirsin.
3034. Eğer ayaklarına saygı ile başımı eğdiysem
Eline taş alarak bana vurman nedendir.
3035. Sana boyun eğen olduğum halde beni övmedin.
Değerli eşyanın ucuz olması uygun değildir.
3036. Gayretsiz kişi birçok güzelliğe değer vermeyerek
Çinkoyu toprak zanneder.
3037. İnsan ayrılığın derdini çekmediyse
Kavuşmanın bir parça da olsa kıymetini bilmez.
3038. Eğer yemin eden yeminini bozarsa
Özgür kuşa asla tane düşmez.
3039. İnsan rızkını bir sebepten beklediği için
Bir isteğinden eli boş olmaması gerekir.
3040. Kim saf inançla isterse elbette gönlünün muradına kavuşur.

3041. İnsan bilgisi kadarıyla yapar.
Denkliğiyle kabul edilirse mutlu olur.
3042. Kul ya da azad olan kolay olanı ister
Fakat talih gelişi güzel rızık vermez.
3043. Bu nedenle akli olan ister.
Kılıç isteyen kılıca başını yaslar.
3044. Bana bak ve ne kadar ağladığımı gör
Kendini gizle ki sırların meydana çıkmasın.
3045. Bedenimde zerre kadar güç kalmamıştır.
Uyku gözümde izin bulmamıştır.
3046. Gönül muhabbeti yanımda yer bulduğundan bu yana
Gönül bir zerre huzur bulmayıp korku içindedir. Dedi.
3047. Gönülde muhabbet kararlaştırıldığından dolayı
Sürekli eziyet ve sıkıntılar görürüm.
3048. Rüzgar gibi esip su gibi akarsın
Toprak olan bedenimi ateşe yakarsın.

3049. Sen beni bu dünya da terk edince kötü oldum
Ey muhterem sevgili beni çok değersiz ettin.
3050. Nefsim bu haysiyetsizliğe razı değildir.
Sonra nefis kendisine söz geçiren değildir.
3051. Birçok av kaçmaya yüz tutmuş olsa da
Hüma'nın elde etmesi mümkün olsun.
3052. Kumaşı bu şekilde ucuza satman,
Cevheri bulup da yabana atman nedendir.
3053. Ben sözünü ne zamana kadar gönülde gizleyeyim
Buyruğunu ne zamana kadar bekleyeyim.
3054. Kalbim sana yaklaşıyor sen yaklaşmıyorsun ve güzel bakışınla
bakmıyorsun.
3055. Dudağından istediğin kadar tatlı söz söyle.
Ahmak kuş tuzağa iki kez düşer.
3056. Mektup tamamlanınca Daye'ye işaret ederek bunu al dedi.
3057. Bunu hiçbir insanın göremeyeceği şekilde bırak,
Bunu ya Hurrem ya da cihan padişahı görsün.

3058. Daye mektubu eline alarak dama çıktı.
Bağa indi ve mektubu bıraktı.
3059. Ferruh'a mektubun hayali göründü.
Gönlünden sabır ile kuvvet harekete geçti.
3060. Sevgilinin kitabını yerinden alarak
Hitabını açtı ve okudu.
3061. Bedeninden kuvveti azaldı ve üzüldü.
Dertleri ortaya çıktı ve mutluluğu gitti.
3062. Talihine söylene söylene iç geçirdi.
Gök yıkılıp yere düştüğünü sanırsın.
3063. Bu üslup karşısında zarar gördü.
Onun vasıfları nasıl dile gelsin.
3064. Yüreği yaralanıp, bağı parçalandı.
Yüzü sararıp gözü karardı.
3065. Kan ciğerinden gözüne yol buldu.
Bulunduğu yer kandan göl oldu.
3066. Hurrem tekrar türlü sebepler tertip etti.
Nasihat perdesinden bir fasıl açtı.

3067. Ey şahım bu tasayı uzatma.

İşte bu nedenle hikayeyi kısa bil.

3068. Günahlar daima inatçılıkla olur.

Bazen ateş bazen su olurlar.

3069. Ecel saatini nasıl değiştirirler.

Sadece gönülden hayırlı işi geciktirirler.

3070. Her ne kadar azarlasa da kötü değildir.

Sözlerine inanma doğru değildir.

3071. Tekrar şu şekilde nazik bir cevap yaz.

İnce, nazik ve güzel sözler söyle.

3072. Bundan dolayı ağlayan ve kederli olan heyecanlansın

Seninle huyları bir olan ve dert ortağı olsun.

3073. Şah yanlışı bırakıp doğruyu tutarak sevgiliye cevabını yazdı.

3074. Şah, “Ey Çin hükümdarının sevgilisi kulun olan bana artık engel

ve kin tutma” dedi.

3075. Taze gül yaprağından kim işitirse

Müşteriden yüzünü gizlesin.

3076. Cevher gibi sarrafa düşmemen söylenmek isteniyor.
Çünkü O, cevherden türlü anlamlar anlar.
3077. Kimse ügeyik kuşundan nakış yapmasını istemez.
Fakat geyikten misk talep ederler.
3078. Deniz coşup dırahşan (?) olmasa sen onu ya belid (?) su ya da
umman farzet.
3079. Kalem güzelliği açıkça yazmış olsa da
Yerine ulaşmadıktan sonra önem arz etmez.
3080. Güzel yüzü gizlemek ağı yüküdür.
Her nerede misk olursa onu herkes bilir ve görür.
3081. Yüzüme amberden farksız görünürsün.
Almaya gelsem laden satarsın.
3082. Değerli malların müşteri aramasın.
Çok tembel kişinin alış verişi kesat olur.
3083. Uzaktan yeni ayı gösterirsin.
Bırak bakayım başımı endişeli etme.

3084. Mademki bugün dudağıdan şeker saçarsın.
Papağanlar görececek olunca neden kaçarsın.
3085. Azarlayışının, mahrumiyetinin hesabı yok.
Küçükte olsa takdir edişini çok aradım.
3086. Mademki aramızda küskünlük ve gıybet yoktur.
Niçin başka yerde bulunarak eziyet edersin.
3087. Gönül mum gibi yumşak olmayınca
Gerçek aşka nasıl mühür vursun.
3088. Hayalin gözümden hiç eksik olmaz.
Gel sana kavuşmayı benden uzaklaştırma.
3089. Sarraf olduğum için bana cevher göster
Ve ayrılığın hastalığını gideren şeker uzat.
3090. Bugün gölgeni dama bırakarak
Beni tanesiz tuzağa düşürdün.
3091. Ey şahım günahım yok iken beni kınaman iyi adınla uygun
mudur?

3092. Önce beni güneş gibi ısıtıp
Sonra ay gibi niçin üşütürsün.
3093. Ben sana hatalarımı arz ettim.
Suçumu bildiğim için beni affet.
3094. Bu çok sevgimden dolayı az suça itibar etme.
Gönle sebepsiz sıkıntılar verip eziyet etme.
3095. İyilerin arasında tertip ve kural yoktur.
Sonra sen bu âdeti bozma.
3096. Sevene sıkıntı etmek uygun değildir.
Kavuşmaya layık olana da ayrılık yakışmaz.
3097. Gözüme su içime ateş bırakma.
Başıma yel yüzüme toprak atma.
3098. Sevgiden güvercin gibi davet ettin.
Doğan kuşu gibi bakarak sıkıntı verme.
3099. Derman verdin neden dert gönderiyorsun?
Mademki mutlu ettin sıkıntı verme.

3100. Gerçi kızmak güzellerin huyudur.
Sonra birçok sıkıntı nasıl geçsin.
3101. Bu kadar zahmet ettiğin gibi
Hemen yardımını da veriver.
3102. Ben gül umarak kapına gelmişim
Sonra koynuma türlü dikenler koyma.
3103. Makamın huri ve meleklerle layıktır.
Ben ise gönü kırık bir insanoğluyum.
3104. Şimdi beni suçluyorsun her dediğini kabul ediyorum.
Senden sıkıntı da şefkat da gelse hepsi hoştur.
3105. Bu sözler tekrar Banu'ya ulaşarak
İçine ateş ve köz bıraktı.
3106. Muhabbet şarabı yine coşturdu.
Şuurunu etkileyerek sarhoş etti.
3107. O anda hasta gönü derman buldu.
İçi okyanus gibi kaynayıp coştı.

3108. Bu kıymetli sözler dertlenmene sebep olur.
Peri kızları insanı deliye döndürür.
3109. Beyaz ipeğe amber kokusu saçarak
Süt ve şekerden harire pişirdi.
3110. Birçok nükte, kinaye ve remzleri
Bir araya getirerek mektubunu yazdı.
3111. Bazen yumuşak bazen sert bazen keskin...
O şeker saçan şah bu şekilde yazdı.
3112. Ey kahraman muktedir şahım.
Ey talihim mutluluğum, isteğim.
3113. Kısmetim, gönül okşayanım, sevgilim, sarayımı yücelten
başkomutanım.
3114. Şeker ve bala kızıl güller katan
İsteğin ve gönlün hani nerede?
3115. Bunlar senin gerçek düşüncen değildir.
Söylediklerin gönlünden geçenler değildir.

3116. Söylediğin sözler nerede
Rüzgar gibi esersin tozu nerede
3117. Dilin yumuşak fakat gönlün çok serttir.
İyi ahlakın var fakat ahde vefan yoktur.
3118. Bugün kavuşma denizine daldığın için
Yerde bulduğun cevheri satıyorsun.
3119. Çok emek çektin boşa götürdün.
Ağaç diktin meyvesini ele verdin.
3120. Sebepsiz olarak incilerini bedavaya veren kişi çok aptaldır.
3121. Sen elmas buldun fakat kıymetini bilmedin
Kıymetini anlayıp isteyince de bulamadın.
3122. Git sen aşk işini başaramadın.
Sen kurumuş bir otsun yeşeremedin.
3123. Sen bu yolda pişmedin çok hamsın.
İyi gönüllerde kötü namlısın.
3124. Dünyanın sıcaklığını ve soğuşunu tatmışken
Şu gümüş bedene toprak katmışken.

3125. Bazen kıymetsiz bazen korku içinde
Böyle bıkkın ve uyku içinde olman nedir.
3126. Eğer sevgiden bir işaretin olsaydı.
İmtihanın bu şekilde olmazdı.
3127. Kim uykusunda sevgilinin güzel yüzünü gördüyse
Uyandığında onu yanında bulmamıştır.
3128. İnsan uykuda taç ve cevher bulabilir.
Fakat uyandığında daima aç ve yalnızdır.
3129. İş yapanın gözü saatte olmadığı gibi
Aşka ulaşan da rahat olmayı beklemez.
3130. Ey sevgili uyumak güzeldir.
Fakat insanın bahtı ve gözlerinin açık olması gerekir.
3131. Daye mektup tamamlanınca ümit kuşunun kuş yeminin verilmesi
gerekir diye tekrar gitti.
3132. Daye mektubu bahçeye bıraktı.
Padişah mektubu görünce mutlu oldu.

3133. O, mektubu okuyunca hastalandı.
Çünkü mektubun başında lütuf sonunda nükteli sözler var idi.
3134. Sonra eh Hurum şu duruma bak
Acayip anlamlı yazılar var dedi.
3135. Mektubun başı lütuf ve vefa;
Sonu dert, sıkıntı, kahır ve cefadır.
3136. Mektubun başında ve sonunda yer alan
iki türlü anlam ifade eden bu sözlere bir bak.
3137. Başındaki sözler beni oldukça mutlu etti
Fakat sonu çok zulmediciydi
3138. Hurrem: Ey şahlar şahı aşk hiçbir zaman son bulmayacağı için
bunların önemi yok dedi.
3139. Mektubu büyük bir arzuyla çabucak okuyunca,
Hemen büyük bir zevkle cevabını yazdı.
3140. Önce kalbini temiz tuttu.
Sonra mutlu şekilde iyi dileklerini dile getirdi.
3141. Sonra bu büyük düşünce ile el değmemiş nesne bırakmadı.

3142. Mektubun başı gibi sonu da iyilik olsaydı.
Boş sözler olmadan mektup tamamlanmış olurdu.
3143. Bunu sıkıntı etme çünkü onun gönlü sendedir.
Mektubun sonu zehir olsa da başlangıcı şekerdir.
3144. Sevgilinin azarlayışının gönülden olduğunu düşünme.
Bu düşünceni değirmen gibi kolayca çevir.
3145. Eğer o acı sözler yazdıysa sen tatlısını yaz.
Onun yazdıklarının anlamı kış ise seninki yaz olsun.
3146. Ferruh çabucak eline kalemi aldı
Ve misk, anber saçan sözlerini yazdı.
3147. Ey şeker dudaklı ay yüzlü sevgili
Bu nasıl yol ve iştir.
3148. Dostun sıkıntılı zamanında ondan uzak kalarak,
yarasına niçin merhem vurmazsın?
3149. Aşık kibleyi bir bilip ikincisine inanmadığı için
Ona vefa kapısını kapama.

3150. Unutulmuş suçu hatırlayıp
Dostu yabancı saymak uygun mudur?
3151. Büyük kişiler suçları mazur görürler,
Yüze vurmazlar ve affederler.
3152. Sen ise elinle nükteli sözler yazarsın,
Dilinle sırlarımı başkalarına anlatırsın.
3153. Sen beni bir suçlu olarak görme.
Mahrem olduğun için de beni senden mahrum etme.
3154. Kırılanı sağlamaştırmak, zulmetmeyi bırakıp vefalı olmak
gerekir.
3155. Yaralı olan dile merhem vururlar.
Çoğalan derde az gıda verirler.
3156. Sen şu yaraya bir bak
Ona fayda vereceğini düşünerek tuz ekme.
3157. Sakın yüzümün suyunu rüzgara bırakma.
Ateşini toprağa karıştırarak kızgınlığını gider.
3158. Garibe sıkıntı etmek, aşığı suçlu görmek iyi değildir.

3159. Cahil bilmeden suç işlerse
Onun derdini cömertliğinle süzerek temizle.
3160. Beni bu kötü durumdan kurtar,
Çünkü ben sana gönülden inanıyorum.
3161. Kulunum asla hatalarımı görme
Sana olan kulluğumda meyve ve yapraklar yeşersin.
3162. Başımdan vazgeçtim, değer ve saygınlığımı kaybettim.
Bu varlığımı uyanıklara bırakma.
3163. Taze inciyi lal ile kaparsın,
Ruhu gasp ederek bedeni kuru bırakırsın.
3164. Bu kaygıyla ciğerimi ateşe yakıyorum.
Şeker dudaklıdan gelip tedavi etmesini bekliyorum.
3165. Muhabbet gözüyle güzel bir şekilde bak.
Gel suçlarımı lütfünle affet.
3166. Sevenler hatayı görmez
İyilik ile belayı yok ederek sevap işle.

3167. Hekim hastaya ilaç yapıp
Sonra acı şerbet içirmez.
3168. Günahlarımdan kurtulmam için yardım et.
3169. Sen geyiğin sıçramasına bakma.
Sonra üveyik kuşundan vefa öğren.
3170. Cefa yayını kurup matem hazırlama;
Söğütten yaş hurma isteme.
3171. Kimse acı meyve veren Tuğba ağacı görmemiştir.
3172. Yeşillikten asla karaltı gelmez.
Karada da balık beslenmez.
3173. Şahım! Mademki Ab-ı Hayata sahipsin
Tutsak gönülleri kurtuluşa kavuştur.
3174. Güzelliğin her bahçeyi donatır.
Kuşlar niçin ayrılığınla ağlasın.
3175. Eğer ölüm bir ise ben yüzlerce ölürüm.
Aksini bulmak için vefalar eyledim.

3176. Ciğer kanımı koymayı düşündüğüm için
Gözümün yaşı ile ben şişe yaptım.
3177. Sen bir sebep bulup bakarsan
Bu türlü şeyleri şaşılacak işler olarak görürsün.
3178. Âşık gözünden birçok yaş döker
Duyulmamış sözle ile yüreğini çok fazla yakar.
3179. Ey dost bakmadığın için garibin halini bilmezsin.
3180. Sevgiliyi gözleyip hatasını gizlemek uygun değil mi?
3181. Ben senin için sıkıntıları kabul ettim.
Sen bana yardım etmeyi reddetme.
3182. Gül gibi olduğun için bülbülün çoktur.
Fakat benim kadar hakikisi yoktur.
3183. Israrla çok önceden sert yayı çekip oku uzağa attım.
3184. Ben ok gibi uzaktan atıldım.
Sonra sen benim yay gibi belimi bükme.

3185. Garibin gönlü şişe gibi naziktir.
Onun üstüne taş düşerse kırılır.
3186. Gönül şişesine azarlama taşını atma.
Atarsan gönül parçalanıp kırılır.
3187. Şekere çiğ tanesi bırakırsan ezilir.
Ele geçen gönlü tuzağa düşürme.
3188. Bana şeker sun ki şükredeyim.
Ben zehirleri nasıl yutayım.
3189. Bunu yazınca çılgına döndü.
İçi ateş, gözleri deniz dalgası oldu.
3190. O şeker saçan mektubu tamamlayınca
Onu çabucak Hurrem'in eline verdi.
3191. Merhem gibi yaraya yarasın diye
Mektubu vakit geçirmeden saraya attı.
3193. Daye gözünü açmış bekleyen
O güzel sevgiliye mektubu ulaştırdı.

3194. O sözleri şekerle ezmiş değil.
Her anlamını ciğerde kazımış.
3195. O ahu gözlü bu âşıkane sözlerle çıldırarak,
Yüreğinin kanını yağmur gibi akıttı.
3196. Sevgilinin kalemi, amberi ipek üzerine damla damla akıtarak
nazmetmişti.
3197. Cevabımı şu şekilde yazdı. Ey üstad!
Senin bilgin ateş, elin su, dilin rüzgardır.
3198. Ne söz söylesem, ona binlerce nükteli cevap yazarsın.
Bu şekilde bu sarhoşluğun, sersemliğini mi yazarsın.
3199. Yanlış cevabımı kötü etme; uygun işimizi geçersiz etme.
3200. İnsan rahatlığı ve uykuyu terk etmeden ona mutluluktan kapı
açılmaz.
3201. Fakat anlaşılmaz sözlerin methedicidir
Yağma yapma sermayen değerlidir.
3202. Kuşu bir kez ağ ile yakalarsın;
Tekrar bırakırsan da göğe uçar.

3203. Sen sevgili olanın sıkıntısını çek,
Yaralı yüreğe de merhem sür.
3204. Böbürlenip kendini büyük görme.
Eğer tedbir almazsan sonra keşke dersin.
3205. Sana yalvaranı bir kenara atıp,
Sonra o yerde ona, elinin tersi ile vurmayasın.
3206. Kuyumcular incinin kıymetini bilir.
Yaşlılarda ketenin fiyatını sorarlar.
3207. Bağ, duvar ile sağlamlaştırılmayınca
Bağa nasıl hakim olunsun.
3208. Elde olmayan alet kıymetlidir.
Çok görmek, çok sıkıntı getirir.
3209. Seninle kavuşmayı karşılıksız kabul ettim.
Sen bu isteği gerçekleştirme de niçin yavaş kalıyorsun.
3210. Çölde bahçede çok kıymetli olan geyik,
Ele geçince hiçbir kıymeti kalmaz.

3211. Doğan kuşunu yakalamak için çok zahmet çekerler.
Onu yakalayınca da iki gözünü kör ederler.
3212. Kıymetli malları ucuz görürsün,
Fakat almak isteyince kaşlarını çatarsın.
3213. Hangi yerde faydası olacağını bilmediğin için,
Sesini zamanında çıkartmazsın.
3214. Bu dünya senin gözünde niçin değersizdir.
Bu alemde eksiği olmayan hiç kimse yoktur.
3215. Sonra bu işleri başıma ben aştım,
Ve sırlarımı sana ben açıkladım.
3216. Ben, balık gibi yüzüp sıçrayarak senden yüzümü gizlesem.
3217. Sen hayalimle ateşte yanardın.
Gam ve keder yuvasını oda yapardın.
3218. Sana şefkat ettim ve göründüm.
Seni özledim ve beraber olmak için yanına geldim.
3219. Bundan dolayı muhabbetin çabucak bitti.
Muhabbetime karşılık kahrın geldi.

3220. Eğer fayda yok ise beni ziyan etme
Koşan ata kırbaç vurma.
3221. Verdiğin şu sevdayı başımdan götür.
Gönülde biriktirdiğın şu isteği dağıt.
3222. Senin katında bu kadar değersiz olduğum için
Su katında toz olduğumu düşünürüm.
3223. Sen kıymetimi bilmediysen bunda ne var?
Ben gücümü ve değeri mi bilirim.
3224. Mademki içindeki sırların belli oldu.
Onun için sana ayrılmış olanı iste.
3225. Mademki oku doğru nişana atmadın.
Bahaneler bulmadan kıymetli mallara değeri biç.
3226. Sen bana iyilik etmeden benimle nasıl dostluk kuracaksın.
3227. Bu mektup tamamlanınca Daye ayağa kalktı.
Mektubu elinden alarak lütüfla katladı.
3228. Bilge kişi gölgesini gösterip yüzünü göstermeden onu tekrar bağa bıraktı.

3229. Ferruh onu görünce hemen durdu,
Eline alarak gözüne sürdü.
3230. Mektubun mührünü koparıp açtı ve okudu
Mektup sanki ciğer parçalayan ok gibiydi.
3231. Onun cevabı emekleri boşa götürdü.
Tersleyişi yüreğini ateşte yaktı.
3232. Sabrı, kararı gitti ve mahvoldu.
Kendine kahr ve eziyet ederdi.
3233. Onun âhı ile meleklerin diyarı kederli oldu.
Feryadından dünyanın dönüşü eksik oldu.
3234. Tesirli sözü insan gönlünü yakan oldu.
Gözyaşıyla dünya doldu.
3235. Ağlayışından gök ve yer bu sırrı bilen oldu.
İçki ile göz yaşını arkadaş yaptı.
3236. Hurrem:”Şaha sabret, kendini yakma, sevgilinin tersleyişinin
gönülden olduğunu sanma” dedi.

3237. Sen sözlerini yalvarmak için terkip ettin
O ise cevabını dik başlılıkla yazdı.
3238. Artık sen ona uygun cevap yaz.
Türlü harflerle içine ateş bırak.
3239. Sert in yumuşağın zıddı olacağını bil.
Sen artık sert olan sert ol.
3240. İki zıt bir araya gelince asla barışmaz,
Karıştırmak istesen karışmaz.
3241. Şayet sen âşık olsan; o, olmaz.
Birbirinize yol Uzak olurdu.
3242. Ey dost gönlünüz birdir.
Sen onu o da seni gözleyendir
3243. Sen ne zaman sert sözlerle cevap yazarsan.
O zaman sana cevabı yumuşak verecektir.
3244. Bu sözler yaradılışına uygun geldi.
Onun dileklerine riayet etti ve kabul etti.

3245. O acele ile eline kalem kağıt alıp,
Sevgilisine yeni bir cevap yazdı.
3246. Ey cihanın lütfu ve âlemlerin canı;
Dünyanın ve cennetin bahçesi...
3247. Böyle bir şah olmayı ümit etmezdim.
Fakat iyiliklerin beni küstahlaştırdı.
3248. Çok mağrur olduğum halde beni kabul ettin.
Şimdi boş sözlerimin kabahati neyse söyle.
3249. Bende ne kadar hata ve kusur varsa
Sende de o kadar af ve bağışlama vardır.
3250. Zulmedici olma çünkü şirin sözlüsün
Beni aklını kaybetmiş Ferhat'a döndürme.
3251. Şeker yedirip sonra utandırma,
Ümidimden dolayı beni ayıplama.
3252. Eğer bir an halime baksan,
Ben ateşte yanarken lütfünle bana yaklaşsan.

3253. Sana kavuşmanın susuzuyum bana su ver.
Gerçi denizlerde de su var, fakat beni kandırmaz.
3254. Farz edelim beni dertle yaktın.
O zaman iyiliğinin binasını yıkmış olursun.
3255. Bu ne sıkıntı, ne kahr, ne eziyettir.
Güzel yüzde sıkıntı olması çok tuhaftır.
3256. Bütün hor görme ve üstün tutma senin elindedir.
İyilik etmek zorluk çıkarmaktan iyidir.
3257. Mademki dünyada gerçekleri görensın.
O halde benim halimden neden habersizsin.
3258. İnsan sevgiliyi vefası için sever,
Doktoru ise derman olması için ister.
3259. Yemeği gamdır; o da hastaya derttir.
Oysaki şekerin acı olması hatadır.
3260. Leyla ne zaman karanlık içine gömülür.
O zaman beni deli ve zulme uğramış yapar.

3261. Leyla' dan sonra gelen bu geceyi gündüz et.

Çünkü ben birçok geceyi sabaha ulaştırdım.

3262. Anneliğin bir safhası kızlık değil mi?

Ben Vamık gibi çılgın değil miyim?

3263. Bana gurbet kadar cefa veren yoktur.

Senin niçin hiç insafın yoktur.

3264. Sözümün tertibini yalan sayma.

Ezel bilgisini umursamaz olma.

3265. Belli ki bu gönlümü avladın.

Ey sevgili avını saçlarına bağla.

3266. Senin gibi Ay'a ulaşmam uygun değilse

Üstüme güneş gibi gölge bırak.

3267. Beni ateşte yaktın gözümde su gibi yaş akıttın.

Seni tebrik ederim toprağımı yele verdin.

3268. Misafire eziyetten azık koydun.

Şeker satana da sirke sattın.

3269. Eğer tanesiz tuzak gösterdiysen

Makamının hamamdan ne farkı vardır.

3270. Kapından sonsuz talih beklerken,

Bu şekilde gönlümün ümitsiz olması uygun mudur?

3271. Neden yüksek tabakaya alt tabakanın sıkıntılarını verip

Kargaya güzel yiyecekler veriyorsun?

3272. Beni ite benzetip yalak hazırladın.

Aslan sesine kulağım nasıl dayansın?

3273. Tedavi edeyim derken dert verdin.

Tandır sıcakken tekrar soğuttun.

3274. Mum gibi yanıcı olan bedenimi

Sen ayrılık ateşle tamamen yaktın.

3275. Gözümde su, ciğerde ateş doludur.

Vücudum bazen balık bazen de semenderdir.(ateşte yaşayan masal hayvanı)

3276. İşin önce adaletti sonra zalimlik oldu.

Her neyi gönülden kabul ettiysen hepsini unuttun.

3277. İyiliğin sıkıntı ve kötülüğe dönüştü.
Mutluluğunu ve neşeni ekşileştirdi.
3278. Bendeki hatayı gördün demem.
Benden usandın, doydun derim.
3279. Dilinde saf bal vardır
Fakat uzanamam çünkü sokucu arısı vardır.
3280. Şu saf kalbine kötü niyet katıp,
Niçin buğday gösterip arpa satıyorsun.
3281. Duruma vakıf değilsen iş bozulur.
Farklı iki saz bir araya gelmez.
3282. Ey sevgili doğru söz bir ya da iki olur.
Ne yazık ki çok sözü eşekler söyler.
3283. Coşkuyla çok söz söyledikleri zaman
Hem söz hem de söyleyen değersiz ve akılsız olur.
3284. Fakat söz akıl ile seçildiği zaman
Yücelir ve değerli olur.

3285. İyilik gösterip kötülük yaparsın.
Yaralar verip, devasını vermezsin.
3286. Sen gönlünü çelik gibi sert tuttun.
Soğuk demiri ne faydası vardır.
3287. Sana son cevabım budur.
Makamına yönelerek secde ediyorum.
3288. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine aktarılamamıştır.
3289. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine aktarılamamıştır.
3290. Daye bulup o ay yüzlü sevgiliye ulaştırsın diye mektup yazılıp saraya atıldı.
3291. Mısra da okunmayan kelimeler var olduğundan günümüz Türkçesine aktarılamamıştır.
3292. Havuzun su ile dolduğu gibi gözü kan ve yaş ile
Tamamen ağzına kadar dolmuştu.
3293. Ağaç ve selvi ağacının suyu beklediği gibi o da bekleyen oldu.

3294. O mektup saraya düşünce

Daye koşarak onu aldı.

3295. Mektubu Banu'ya ulaştırınca Banu açıp okudu

Ve akli başından gidip delirdi.

3296. Onda gönül yakan sert işaretler

Ve ciğer delen cümleler gördü.

3297. Sanki binlerce olay ortaya çıkaran,

zehir dolu büyük bir kadehti.

3298. O şah kılınçtan keskin nükteli sözler yazmış

Mürekkep yerine kan kullanmış.

3299. Mektubu dosta haddini bildiren

Cefa ve kahr ile yazmış

3300. Hüma yazılanları anlayınca

Bütün düşünceleri tersine döndü.

3301. Bu gönlünü çılgına çeviren anlamı karışık nükteli sözlerin manası

sevdaydı.

3302. Hüma yazdığı mektup için ve çabucak verdiği haber için pişman oldu.

3303. Ey Daye! Sözlerime zehir karıştırdım,
Bak ve halimi gör dedi.

3304. Cevheri buldum tekrar kaybettim.
Açgözlülüğü pişirmeyip, sevdayı pişirdim.

3305. Mademki gönlü yanılıp yıkılmıştır.
Yanılan gönle nasıl çare bulayım.

3306. Sonunda sözlerim şu şekle ulaştı.
Şimdi cevabım oktan beter ulaştı.

3307. Gözetle ki ansızın bağdan gitmesin
Çünkü bağ ve düğümlerden kurtulurum.

3308. Ben deli olup yakamı tutuyorum.
Hem öyle tutuyorum ki yakamı yırtıyorum.

3309. Şayet dağılan gönlümü ve fikrimi bir araya getirerek giderim.

3310. Ben mektupla tevazu göstererek
Kalemle şeker ve süt akıtayım.

3311. Cahilliğimden garip işler yaptım.
Tandır ekmeği sıcakken tekrar soğuttum.
3312. Hüma bu düşünce ile meşgulken,
Daye durup ona bakıyordu.
3313. İpek kumaş ü zerine misk sürüp,
İşini saf şekerli yaptı.
3314. İpekli kumaş üstüne ne damladıysa
Süt ve şekerden harire oldu(?)
3315. İpek kumaşı sevgilinin bedeni gibi güzeldir.
Mürekkebi ise sevgilinin misk kokulu saçına benzer.
3316. Ey şahım, dünya padişahım, gülüm;
Gül bahçem, bağım, bahçem diye yazar.
3317. Sen gözünde nur bedenimde cansın.
Kırık gönlümde misafirsin.
3318. Sensiz hayat bana haram olsun.
Sensiz olursam kanım sana helal olsun
3319. Dünyanın senden başka zevki yoktur.
Gönlümde sensiz cennet isteği yoktur.

3320. Senin güzelliğinle gözümde yaş akmazsa
O gözden ne çıkar neyime gerek.
3321. Fethi sana kavuşmak olmayan
Bu tatlı ruhu bedenimde ne yapayım.
3322. Yüzünü görmedikten sonra dünyanın ne anlamı var
Senden ayrı geçen zamanın hiç kıymeti yoktur.
3323. Hayalin görünmez olursa
Gönlüm dünya da teselli olmaz
3324. Seninle dünyayı yeterli görüyorum.
Dünya aynasını temiz görüyorum.
3325. Senin güzel yüzün olmadan gözüm parlak,
Bulduğum yer gül bahçesi değildir.
3326. Seher yelinde kokun olmaz ise
Hata ülkesinde zevk alırsam günahdır.
3327. Seninle cehennem ateşinde olmaya razıyım.
Sensiz de cennetin nuruna gitmem.

3328. Benim geçmişte söylediğim sözlere bakma.

O zaman da dünya gözümde karanlıktı.

3329. Kızgınlık olunca gönülde su bırakmadı.

Hata rüzgârı saçımın örgüsünü dağıttı.

3330. Düşüncem uzadı ümidim kısa oldu.

Benim cahilliğime yüzlerce ah!

3331. Mademki ben kendime kusur etmişim.

Ey şahım yanıldım, buna nasıl tedbir alayım.

3332. Denenmiş bir daha denemek

Kana susamış kurdu kınamak uygun değildir.

3333. Bu bir iki kusurdan dolayı azarlayışın

Bu şerefli kişinin durumunu nasıl olurda bozar.

3334. Ben vakitsiz öten kuşum,

Küçük olduğum için tecrübesiz yılanı yakalarım.

3335. Mademki bu haberler gönülden değildir.

Bize niçin korku ve tehlike olsun.

3336. Ey şah suçumu bağışla ve beni affet.
Benden sana ne gelir ki iyiliklerinin karşılığını Allah verir.
3337. Çok fazla sıkıntımızı çektiğin için C.Allah'tan rahmet ulaştı
Ve sıkıntılar son buldu.
3338. Suç işlediysen senden oldu.
Öncelikle işi ihmal ettiğinden dolayı sebebi sensin.
3339. Bu gece özür dilensin ki ihtiyaçların, isteğin,
Lütufla kabul edilsin.
3340. Bu eski dünyanın görülmemiş eziyetleri var.
Bu yuvarlak dünya kodurluk devri(?)
3341. Kendi özüne sakın inanma deme.
Gözünü uykudan sakın ve uyuma.
3342. Her işi enine boyuna düşün
Ayın dolunaya kavuşması için tedbiri bırakma.
3343. Ferruh ayrılık ateşiyle ağlayan ve çılgın olmuş şekilde tekrar o
tenha yere ulaştı.

3344. Bazen feryat figan edip inlerdi.
Bazen bağrını bazen kaftanını parçalardı.
3345. Sözdən dil, yoldan ayak;
Gönül sabırdan, gözde uykudan yorulmuştur.
3346. Bekleyen sevgili oturmuştu.
Yaşanılan hatayı unutmuştu
3347. Sabah rüzgârı mutluluktan bir yüz gösterdi.
Dünyayı baştanbaşa misk kokusu ile doldurdu.
3348. Hayat verici koku saçılınca
Şahın aklından şeker içildi.
3349. Bahar mevsiminde birçok yer, gökyüzünden saçılan Mengü
Suyu'nu yer.
3350. Ferruh bu şekilde mutlu ve genç oldu.
Gönül yazısı yeni yaz mevsimi gibi oldu.
3351. O yasemin gibi güzel olan sevgili,
Tekrar Ab-ı Kevser gibi salınarak gider oldu.
3352. Süslü tavus kuşu ve güzel keklik gibi iyice süslenmişti.

3353. Güzelliği dünyayı aydınlatan bir mumdur.
Ona kavuşmak talihin hayırlısıdır.
3354. Seyyidlik güneşini onun güzelliğinde misafir olduğu için
Alnında saadet ışığı parlıyordu.
3355. Ay yüzlü kudretiyle geceyi kısaltır gibiydi.
Cinnilerden ses gelir zannederdi.
3356. Ferruh işitti ve hemen durdu.
Çünkü Ferruh o anda sevgiliyi gördü.
3357. Ayağına saygıyla başını eğdi ve yüzünü sürdü.
Şimdi güzel sevgili onu nasıl terk etsin.
3358. O binlerce lütuf ile belini kucakladı.
O anda kolunu onun boynuna attı.
3359. Tahtına çıkarıp bahtıyla mutlu oldu.
Mutluluk için bu şekilde dua etti.
3360. Güneş ayla konuşarak şereflendi.
Melek huriyle konuşur gibi konuştu.

3361. Şaha cennet içindeki naz budur.
Önce defalarca meyve ikram edilsin.
3362. Öpeyim demezse öpmek gerekmez.
Şimdi öpmek zamanı kötülük gerekmez.
3363. Dallar gibi birbirine dolaştılar.
Dal ile bir Lam harfine dönüştüler.
3364. Ünnab bazen elmadan şeker sorardı.
Bazen parlak inci dudağı ısırırdı.
3365. Bazen şeker bazen bal dökerlerdi.
Bazen de dudak durumları sorardı.
3366. Oradan ayrılığı kovarak,
Yeme içme ile meşgul oldular.
3367. Sevgili Şehriyara ey gökyüzünün ayı ve yıldızların şahı diyerek
seslendi.
3368. Bugün lutfedip çadıra gelerek şerefendir.
Susamış dudağıma Kevser dudağını sun.

3369. Ferruh ona yavaş yavaş yaklaştı.
Bazen örtüsünü bazen sırlarını açıyordu.
3370. Sedef açıldı ve inci saçıldı.
İki taraftan çok özür diledi.
3371. Geçmiş geride bıraktılar ve hiç anmadılar.
O ateşi anarak birbirlerine zulmetmediler.
3372. Çengiler oturup saz çalmaya başladılar.
Şahın gönlü doğan gibi kanat çırpı.
3373. Eline gönül çekici bir kadeh aldı.
Dili şeker saçmaya başladı.
3374. Şarabı lal renginde kadehi de billurdu.
Gönül onlarla sağlığına kavuşurdu.
3375. Gözü su gönlü ateş ile dolarak
Bu şiiri aşık olana okudu.

FERRUH'UN ŞİİRİ

3376. Şükürler olsun!bu eşiği öpünce
Bütün gizli sırlar ortaya çıktı.

3383. Tapun'la Ferruh'un yeri cennettir.

Damlayan olup dünyayı terk etti.

3384. Bu dünyayı ve mekanı gör elden.

Cananı ve canı buna feda kıldım.

3385. Hüma bu şiirin lütfüne denk oldu.

Buna uygun bir ahenkle başladı.

HÜMA'NIN ŞİİRİ

3386. Ey gönlüm tahtımın şahı ve hanı vücudum mülkünün her zaman

başarı, üstünlük kazanan hükümdarı.

3387. Aydınlattın taht ile şansını.

Bütün gül diyarını şereflendirdin.

3388. Gerçekten yüzün ömür mayası oldu.

Kavuşman daimi hayattır.

3389. Ölmüş cisme tatlı can veren bu gelen güne binlerce merhaba.

3390. Türlü faydalı ve değerli şeyleri getirerek buradan zarar ve ziyanı

götürdün.

3391. Bu bağ ve bahçeye gelişinle sabah rüzgarı inciye inci saçar.

3392. Hüma kavuşma ile mutlu ve sevinçli oldu.

Canlılığı tekrarlanmış oldu.

3393. O iki aşık meclisi süsledi.

Şarap Azrâ kadehi de Vâmık idi.

3394. Şarap dolu kadehler içildi gönülden sırlar ve sözler açıldı.

3395. Güneş ile ay beraber idiler.

Çekemeyenler tamamıyla yanmıştı.

3396. Birine dileği kumaş olmuştu.

Gömlük orta yerde değişti.

3397. Geceliği giyip dolaştılar.

Bu durumda ateşten kaba kim girmez.

3398. Saman gül yaprağı ile yoğruldu.

İçi güllerle dolu yatak odası kuruldu.

3399. Bu zevkleri sabaha kadar sürerdi.

Birbirine sevgileri artardı.

SONUÇ

XV. yüzyıl mesnevicilerinden Mehmed'in 1398 yılında kaleme aldığı İşk-nâme isimli mesnevisini eğitim unsurları açısından tahlilini yaptığımızda mesnevinin birçok beytinde eğitim ile ilgili unsurun yer aldığını görmekteyiz. Bu unsurlarda, yazıldığı dönemin duygu, düşünce ve fikri yapısından izlere rastlamaktayız. Bu durumu edebi eserlerin yazıldıkları dönemlerin bir parçası ve aynası olduğu gerçeği ile izah edebiliriz. Yani edebî eser toplumsal hayatla iç içedir.

İşk-nâme mesnevisi muhteva bakımından kendinden önce yazılmış olan diğer mesnevilerden ayrılmaktadır. Önceki mesnevilerin konusunu ilahî aşk ve tasavvuf oluşturmaktayken İşk-nâme'de, ilahi aşkın yerini beşeri aşkın aldığını görmekteyiz.

Beşeri aşkın işlenişi İşk-nâme'de Mehmed'in, okuyucularına birtakım ahlaki, insani ve dinî değerler kazandırmak gibi bir amaç taşıdığını söyleyebiliriz. Mehmed, bu amaç çerçevesinde telkin etmek istediği değerlerin İslam dinine uygun olmasına özen göstermiştir. İslam dininin de temelini ahlak olduğunu bilen Mehmed, mesnevisinin birçok beytinde ahlaki değerlere yer vermiştir. Burada hemen şunu da belirtmeliyiz ki Mehmed'in didaktik amaçlı bu tür beyitleri vaaz havası taşımaktadır.

Çalışma neticesinde eğitim unsurları olarak iyilik; sabır; kaza-kader; yalan; rızık; büyüklere saygı; karakterli olmanın önemi; yetenekli ve gayretli olmanın önemi; zamanın kıymetini bilme; sosyal statü; tedbirli olmak; çalışmanın önemi; konuşma adabı; dünyanın, hayatın faniliği; içkinin kötülükleri gibi konuların mesnevinin birçok beytinde yer aldığını görmekteyiz.

Tasnifini yaptığımız bu başlıklar tek tek ele alındığında ahlaklı ve karakter sahibi olan kişilerde olması gereken vasıflar olarak göze çarpmaktadır. Bu vasıflar 15. yüzyılda iyi insanda bulunması vasıflar olduğu gibi günümüzde de insanlarımızın yaşamında iyi insanı ön plana çıkartacak vasıflardır. Toplumumuzun her kesiminin tasvip edebileceği bu özellikleri günümüz insanında da olması özelliklerin başlıcalarıdır. Biz de bu anlayışla

hareket ederek beyitlerin içerdiği eğitici konuları büyük bir titizlikle belirleyip bu beyitleri günümüz insanlarına ve gençlerine tanıtılmak ve Türkçe derslerinde çocuklarımıza bu beyitlerden yola çıkararak karakter gelişiminde yardımcı olmayı amaç edindik

KAYNAKÇA

Aksoy, Ömer Asım, **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1**, İnkılâp Yayınevi, İstanbul, 1988,

Akyüz, Yahya, **Türk Eğitim Tarihi (Başlangıçtan 1985'e)**, Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara. 1985.

Develioğlu, Ferit, **Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Sözlük**, Aydın Kitabevi, 11. Baskı Ankara, 1993.

Ergün, Mustafa, **İnsan ve Eğitimi**, Ocak yay. Ankara, 1993.

Kavcar, Cahit, **Edebiyat ve Eğitim**, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1994, Ankara.

Kur'an-ı Kerim, (Meal: Süleyman Ateş), Kılıç Kitabevi, Ankara, 1983.

Levend, Agâh Sırrı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara,1984.

Pala, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü**, C. I-II ,Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1995.

Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî**, Enderun Kitabevi, 1989.

Yeni Tarama Sözlüğü, (Hzl., Cem Dilçin), TDK Yayınları, Ankara,1983.

Yusuf Has Hacıp, **Kutadgu Bilig**, (Hzl., Reşit Rahmeti Arat), Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006.

Yüksel, Sedit, **Işk-nâme İnceleme Metin**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara, 1965.